

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

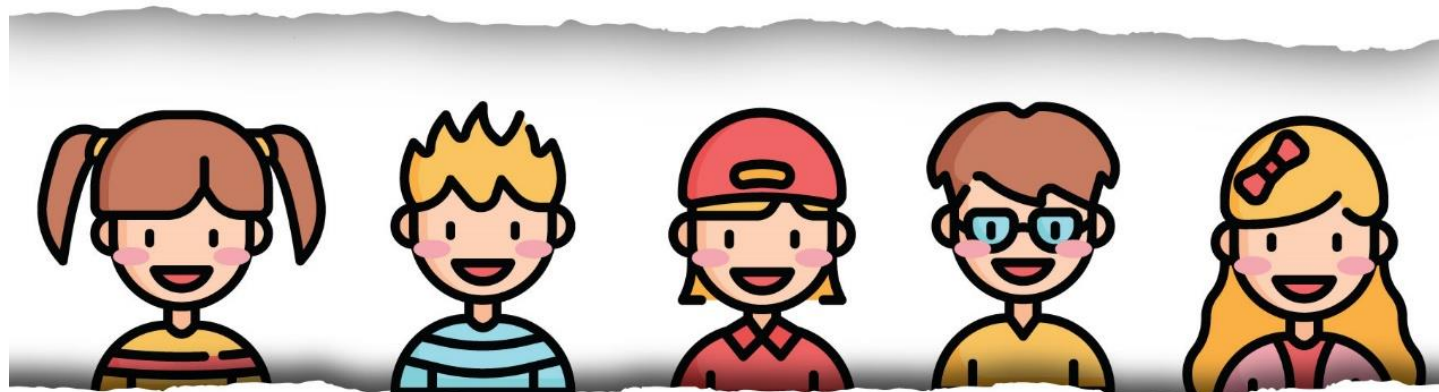
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Επιστημονικό Συνέδριο

Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση
της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

Επιστημονικό Συνέδριο

«Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού»

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7 & 8 Μαρτίου 2025

Αίθουσα εκδηλώσεων «Jacqueline de Romilly» του Υπουργείου
Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και Μαράσλειο Διδασκαλείο

Βιβλίο Περιλήψεων

«Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού»

Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου

7 & 8 Μαρτίου 2025

Αίθουσα εκδηλώσεων «Jacqueline de Romilly» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και Μαράσλειο Διδασκαλείο

Επιστημονική Επιτροπή

Πρόεδρος

Δουκάκης Σπυρίδων, Πρόεδρος ΙΕΠ, Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Πληροφορικής του Ιονίου Πανεπιστημίου

Μέλη

Λολίτσας Κωνσταντίνος, Αντιπρόεδρος ΙΕΠ, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ως Μέλος

Μητσιάκη Μαρία, Μέλος Δ.Σ. του ΙΕΠ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, ως Μέλος

Κουτσουράκη Ελένη, Μέλος Δ.Σ. του ΙΕΠ, Μέλος ΔΕΠ στο Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου, ως Μέλος

Αναστασόπουλος Διονύσιος, Μέλος Δ.Σ. του ΙΕΠ, Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά, ως Μέλος

Καλαθάκη Μαρία, Μέλος Δ.Σ. του ΙΕΠ, Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ως Μέλος

Ζυμπίδης Δημήτριος, Μέλος Δ.Σ. του ΙΕΠ, Σύμβουλος Α' ΙΕΠ, Συντονιστής της Μονάδας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του ΙΕΠ, ως Μέλος

Μπαμπάλης Θωμάς, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. ΕΚΠΑ, ως Μέλος

Τσώλη Κωνσταντίνα, Αν. Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. ΕΚΠΑ, ως Μέλος

Νίκα Μαρία, Σύμβουλος Α' ΙΕΠ, Προϊσταμένη Τμήματος Γ' του ΙΕΠ, ως Μέλος

Μπίλλα Πολυξένη, Σύμβουλος Α' ΙΕΠ, Προϊσταμένη Τμήματος Β' του ΙΕΠ, ως Μέλος

Πήλιουρας Παναγιώτης, Σύμβουλος Α' ΙΕΠ, Προϊστάμενος Τμήματος Α' του ΙΕΠ, ως Μέλος

Χαραλαμπίδου Παυλίνα, Σύμβουλος Β' ΙΕΠ, Αναπληρώτρια Συντονίστρια της Μονάδας Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, ως Μέλος

Καραγιάννη Σοφία, Σύμβουλος Β' ΙΕΠ, Συντονίστρια της Μονάδας Επαγγελματικής Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών, ως Μέλος

Χριστοδούλου Νικόλαος, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, Συντονιστή της Μονάδας Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, ως Μέλος

Χαντζούλη Ελένη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, Αναπληρώτρια Συντονίστρια της Μονάδας Ειδικής και Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης, ως Μέλος

Ρέντζη Αργυρώ, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Στέλεχος της Μονάδας Ειδικής και Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης, ως Μέλος

Αναγνώστου Μαρία, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, Στέλεχος της Μονάδας Επαγγελματικής Ανάπτυξης Εκπαιδευτικών, ως Μέλος

Οργάνωση και Υποστήριξη: Τμήμα Γ΄ Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου και Εκπαιδευτικών, Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Τμήμα Πληροφορικής, Διαλειτουργικότητας και Δικτύων

Ιστοσελίδα Συνεδρίου: <https://iep.edu.gr/>

Επιμέλεια Έκδοσης: Τμήμα Γ΄ Επιμόρφωσης και Αξιολόγησης Εκπαιδευτικού Έργου και Εκπαιδευτικών, Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σημείωση επιμέλειας περιλήψεων

Το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) ανέλαβε την επιμέλεια των περιλήψεων, ώστε να πληρούν τις προδιαγραφές ως προς τον επιτρεπόμενο αριθμό λέξεων. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί τυχόν προσωπικές αναφορές. Το περιεχόμενο των περιλήψεων αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και δεν συνιστά υιοθέτηση απόψεων ή θέσεων του ΙΕΠ.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ	15
A. ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ	16
A1. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ -ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ -ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	17
Ολιστική Συνεργασία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας: Προληπτικές και Παρεμβατικές Στρατηγικές για ένα Υποστηρικτικό Εκπαιδευτικό Περιβάλλον	18
«Αξιολόγηση Κινδύνων Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού»: Ένα εργαλείο πρόληψης της Ε.ΒΙ.Ε.	19
Πολυπολιτισμικό περιβάλλον –Ενδοσκοπική Βία και Εκφοβισμός: Μια πρόκληση ..	20
Παρεμβάσεις πρόληψης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού: παραδείγματα από το πεδίο.....	21
Γονεϊκή εμπλοκή στο σύγχρονο σχολείο: ένταση και αγωνία ή ευκαιρία συνεργασίας;	22
Σχολικός εκφοβισμός:.....	23
Κατανόηση του προβλήματος και προτάσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του.....	23
Πολυδιάστατες Παρεμβάσεις για την Αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: Ρόλοι, Στρατηγικές και Στρατηγικές Πρόληψης.....	24
Δράσεις Πρόληψης και Διαχείρισης Περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε. στο Δημοτικό Σχολείο	25
Μετασχηματίζουσα Μάθηση και Σχολείο ως πολιτισμικός φορέας: Ολιστικές Στρατηγικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας	26
Σχολική κοινωνική εργασία και στρατηγικές πρόληψης και έγκαιρης αντιμετώπισης για τη βία και κακοποίηση ανηλίκων : Μια ολιστική προσέγγιση διασύνδεσης σχολείου, οικογένειας και κοινότητας.	27
Προληπτικές Στρατηγικές κατά της Βίας και του Εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον:	28
Το Πρόγραμμα SAFER ως Καινοτόμος Προσέγγιση	28
Φυσικοθεραπεία και Σχολικός Εκφοβισμός: Προληπτικές Παρεμβάσεις και Αντιμετώπιση	29
Ο ρόλος της «γονεϊκής εμπλοκής» στην πρόληψη και αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού	30
Ο ρόλος των γονέων στα μοντέλα θετικής υποστήριξης της συμπεριφοράς, PBIS και SWPBIS: πώς μπορούν να συνεισφέρουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα	31

Σχολική ευημερία: ένα διαφορετικό μοντέλο πρόληψης της ενδοσχολικής βίας	32
Όταν όλα τα άλλα έχουν αποτύχει... η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος ως μέσο αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας.....	33
Σχεδιασμός και εφαρμογή προγράμματος ολιστικής προσέγγισης, για την πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα	34
Ολιστική Προσέγγιση για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: Συνεργασία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας.....	35
Αντιλήψεις και εμπειρίες του σχολικού εκφοβισμού μεταξύ των εφήβων: Μια ποιοτική μελέτη	36
Ένα πρόγραμμα πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στη Β/θμια Εκ/ση στη βάση μιας ολιστικής προσέγγισης.	37
Ο ρόλος του συμβούλου παιδαγωγικής ευθύνης στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού	38
Ανάγκη ενημέρωσης των γονέων για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού: εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης	39
Μελέτη Περίπτωσης: Βραχυχρόνια Παρέμβαση κατά του Σχολικού Εκφοβισμού ...	40
Η σημασία της αίσθησης του ανήκειν στο σχολείο και της διαθεσιμότητας των γονέων στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού	41
Πανευρωπαϊκή πιστοποίηση του συστήματος πρόληψης – διαχείρισης και αντιμετώπισης της βίας και του εκφοβισμού σε σχολικό πλαίσιο	42
Σπέρνοντας Αξίες, Θερίζοντας Ειρήνη: Η Δύναμη της Πρόληψης	43
Πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού και το Μοντέλο Γονεϊκής Εμπλοκής	44
Η βία δεν παράγει νικητές, η περίπτωση ενός ιδιωτικού σχολείου	45
Αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και συλλογική αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση της βίας στο σχολικό περιβάλλον.....	46
Εφαρμογή πρακτικών πρόληψης περιστατικών βίας και παραβατικότητας σε Ευρωπαϊκά σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.....	47
Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και Καλλιέργεια Κοινωνικών Δεξιοτήτων: Έρευνα στις Κοινότητες Μάθησης eTwinning με την Αξιοποίηση της Εκπαιδευτικής Ρομποτικής».....	48
Ενδοσχολική βία και Εκφοβισμός (Bullying) και διαφοροποίηση από την παραβατικότητα ανηλίκων	49
Η ένταξη ζώων στην εκπαίδευση	50

A.2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ	51
Κύκλοι Επανορθωτικής Δικαιοσύνης. Πιλοτική εφαρμογή στο πεδίο. Η εμπειρία του Αγίου Στεφάνου	52
«Λέξεις και ιστορίες που πληγώνουν...»: Πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού με όχημα την λογοτεχνία.....	53
Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός»: Ένα εργαλείο Διερεύνησης περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε.	54
Δημιουργώντας Φιλία στο Γυμνάσιο Νέας Ερυθραίας.....	55
Γνωρίζω, Συνεργάζομαι, Σέβομαι: Ένα Εργαστήριο Δεξιοτήτων για τη Σχολική Συνοχή	56
"Μπαίνω στα παπούτσια των άλλων" μέσα από τις τέχνες	58
Ελληνική προσαρμογή και ψυχομετρική τεκμηρίωση της κλίμακας της Αίσθησης της Σχολικής Κοινότητας	59
Anti Cyber Bullying Action: Ένα διδακτικό σενάριο ευαισθητοποίησης κατά του διαδικτυακού εκφοβισμού	60
Η Μη βίαιη επικοινωνία	61
Η Προώθηση των Θετικών Συμπεριφορών ως Ασπίδα κατά του Εκφοβισμού: Το Παράδειγμα του προγράμματος ΠροΘεΰ	62
Πρακτικές εκπαιδευτικών στην πρόληψη περιστατικών σχολικού εκφοβισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	63
Ενίσχυση του Θετικού Σχολικού Κλίματος και Πρόληψη του Σχολικού Εκφοβισμού μέσω Βιωματικής Μάθησης: Το Παράδειγμα του Διδακτικού Σεναρίου «Ο Oliver Button είναι φλούφλης»	64
Σχολικό κλίμα και συστημική διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού	65
Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού	66
Διοργάνωση Επιμορφωτικού Προγράμματος για τον Σχολικό Εκφοβισμό	67
Πρωτόκολλο διαχείρισης συγκρούσεων στο δημοτικό σχολείο.....	68
Οι παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση του σχολικού κλίματος.....	69
Καλές Πρακτικές και Προγράμματα για την πρόληψη και μείωση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού	70
Ενίσχυση Θετικού Σχολικού Κλίματος, Ειρηνική Επίλυση Συγκρούσεων και Ενδυνάμωση Σχολικής Κοινότητας- Μελέτη Περίπτωσης: 1ο ΓΕΛ Σπάτων	71
Η σχολική διαμεσολάβηση ως διαδικασία επίλυσης των συγκρούσεων	72

Με την αγάπη να ανθίζει, η μάθηση φωτίζει το μέλλον. Για ένα νηπιαγωγείο που εμπνέει χαρά και σεβασμό.....	73
Δρόμοι φιλίας στο διάλειμμα – Η δύναμη του παιχνιδιού στην πρόληψη της σχολικής βίας.....	74
Εγώ, ο Άλλος κι Εμείς: βιωματικές τεχνικές για τη διαχείριση συγκρούσεων και την καλλιέργεια θετικού σχολικού κλίματος μέσω της παιδαγωγικής Φρενέ	75
Πρακτικός Οδηγός διαχείρισης Επώνυμων Ψηφιακών Αναφορών Ε.ΒΙ.Ε.....	76
Τεχνικές λεκτικής επικοινωνίας στη σχολική διαμεσολάβηση	77
Παρεμβάσεις για την ψυχική ενδυνάμωση των εφήβων και την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων στο σχολικό πλαίσιο	78
Οι ανθρωπιστικές αξίες και η τεχνητή νοημοσύνη κατά του ενδοσχολικού εκφοβισμού	79
Από τη Σύγκρουση στον Πάγκο των Διαπραγματεύσεων	80
Δημιουργικότητα και πολιτειότητα ενάντια στη σχολική βία και τον εκφοβισμό	81
Αξιολόγηση Παρεμβάσεων Ενίσχυσης Ενσυναίσθησης και Μάθησης μέσω Παιχνιδιών για την Καταπολέμηση του Σχολικού Εκφοβισμού και την Αμφισβήτηση των Έμφυλων Ρόλων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.....	82
Σχολική Διαμεσολάβηση: Το «Κλειδί» στη Σύγκρουση-Η περίπτωση του 4ου Γυμνασίου Άνω Λιοσίων.....	83
Θετικό Σχολικό Κλίμα και Ειρηνική Επίλυση Συγκρούσεων: Στρατηγικές Ενδυνάμωσης.....	84
Ο Διευθυντής ως παράγοντας ενίσχυσης του θετικού σχολικού κλίματος.....	85
Αξιοποίηση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης για την Αντιμετώπιση του Σχολικού Εκφοβισμού: Εκπαιδευτικό Σενάριο	86
Η ενδυνάμωση του λόγου των μαθητών/μαθητριών μέσα από τις μαθητικές συνελεύσεις: Καλλιεργώντας τη συμμετοχή και τους δεσμούς κοινότητας.	88
Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός: Νήπια διερευνούν την αντιμετώπισή τους	89
Το Συμβούλιο Τάξης ως Εργαλείο Αντιμετώπισης Συγκρούσεων στο Δημοτικό Σχολείο – Μια Βιωματική Προσέγγιση	90
Σχολική διαμεσολάβηση: Εφαρμογή και Αξιολόγηση σε σχολεία της Λευκάδας.	91
Ο χορός στην πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής επιθετικότητας.....	92
Καλλιεργώντας ένα περιβάλλον χωρίς εκφοβισμό από την Προσχολική Εκπαίδευση	93
Οι Εικαστικές Τέχνες «επιστρέφουν» στο Λύκειο: Πώς μπορούν να συμβάλουν στην Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού;	94

Η Ζωοθεραπεία στο σχολείο: Ενσυναίσθηση & Συμπερίληψη. Μια καινοτόμος προσέγγιση για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού. (Η περίπτωση του ΔΣ Νησίου Ημαθίας).....	95
Πρόληψη Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού: Η Περίπτωση του Πρότυπου ΕΠΑΛ Περάματος	96
Βιωματική μάθηση, εκπαιδευτικό σενάριο, και πρόληψη σχολικού εκφοβισμού	97
Σχέδιο δράσης για την πρόληψη φαινομένων ενδοσχολικής βίας στο Νηπιαγωγείο	98
Σχολική Διαμεσολάβηση ως εκπαίδευση, εφαρμογή, δικτύωση για: Αντιμετώπιση Περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε, Πρόληψη και Διαμόρφωση υγιούς και δημιουργικού σχολικού κλίματος	99
Σχολική βία και πλατφόρμα αναφορών στα Δημοτικά Σχολεία της Δυτικής Αττικής	100
Διδακτική προσέγγιση με ενσωμάτωση των δεξιοτήτων από το πλαίσιο LifeComp και των πράσινων δεξιοτήτων για την ενίσχυση της σχολικής ευημερίας	101
“Wizzards get bullied too” - Πρόγραμμα εφαρμογής καλών πρακτικών για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού	102
Το θέατρο του καταπιεσμένου- Υλοποίηση θεάτρου forum στη σχολική κοινότητα με στόχο την πρόληψη και/ή αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού ..	103
Σχολική διαμεσολάβηση, Λύνουμε τις διαφορές αλλιώς	104
Α.3. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ	106
Διερευνώντας το προφίλ των πρωταγωνιστών της έμφυλης βίας μέσα από κείμενα της Ελληνικής Γραμματείας	107
Παρεμβάσεις Σχολικής Κοινωνικής Εργασίας για την πρόληψη και αντιμετώπισης της έμφυλης και σχολικής έμφυλης βίας	108
Διαδικτυακός εκφοβισμός- Έρευνα σε σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Κορίνθου	109
«Λέμε ΟΧΙ στον διαδικτυακό εκφοβισμό»	110
Μια διδακτική πρόταση για το Δημοτικό Σχολείο	110
Ομοφοβικός σχολικός εκφοβισμός: Περιγραφή, σύγκριση και αποτίμηση παρεμβάσεων αντιμετώπισης του φαινομένου	111
Η σκιά του Διαδικτυακού Εκφοβισμού, μία σιωπηλή απειλή που φωνάζει	112
Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του	113
Εκφοβισμού μέσα από παιχνίδια: «Ένα Βιωματικό Εργαστήριο με Σενάρια Ρόλων και Διαδραστικό Παιχνίδι»	113

Πρόληψη του Διαδικτυακού Εκφοβισμού στα Κορίτσια: Δράσεις και Στρατηγικές Προστασίας.....	114
Αντιλήψεις και βιώματα εκπαιδευτικών για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μέσα από 6 ομάδες εστίασης.....	115
Καλλιεργώντας την ιδιότητα του Ψηφιακού Ενεργού Πολίτη για την εξάλειψη φαινομένων Διαδικτυακής Βίας και Εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον	116
A4. ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΒΙΕ	117
Από την Πρόληψη στην Παρέμβαση: Ολιστικές Στρατηγικές Αντιμετώπισης της Σχολικής Βίας. Μελέτη Περίπτωσης.....	118
Ο Σχολικός Εκφοβισμός ως Πρόκληση για την Ψυχική Υγεία: Ανίχνευση, Πρόληψη και Παρέμβαση	119
Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Αξιολόγηση Παραγόντων Επικινδυνότητας σε Μαθητές Σχολικής Ηλικίας και Ανασκόπηση Ερευνητικά Τεκμηριωμένων Προγραμμάτων Παρέμβασης	120
Σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα για το μετατραυματικό στρες και τη μετατραυματική ανάπτυξη μαθητών/ριών θυμάτων σχολικού εκφοβισμού	121
Βήματα Ζωής: Μια Διαδρομή Συμπερίληψης Ατόμων με Αναπηρία (2015 - Σήμερα)	122
Συνεργασία στην Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: ο ρόλος της ομάδας διαχείρισης, των εκπαιδευτικών και της σχολικής ψυχολόγου.	123
Εκφοβισμός/θυματοποίηση στο σχολείο: Αναμνήσεις στην αναδυόμενη ενηλικίωση και σχέση με τον εκφοβισμό/θυματοποίηση στο Πανεπιστήμιο	124
A5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ	125
Διαχείριση περιστατικών Ε.Β.Ι.Ε: Προκλήσεις στη συνεργασία και επικοινωνία σχολείου/γονέων.....	126
Η βία των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές – Επιθετικότητα, επαγγελματική ταυτότητα και πρόταση επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών	127
Σχολικός Εκφοβισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Περιπτώσεις Εκφοβισμού με τους Εκπαιδευτικούς στο Ρόλο του Θύτη	128
Πολυτροπική ερμηνεία και ανάλυση ενός παραδείγματος mobbing- ηθικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας του σχολείου	129
Β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	130
B1. ΕΒΙΕ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ.....	131
Μπούλινγκ και υποστηρικτικοί θεσμοί: η “εγκύκλια μαθητεία”	132

B2. ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ, ΕΘΝΟΤΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ..133

Πολυπολιτισμικά Σχολεία και Ενδοσχολικός Εκφοβισμός: Προσεγγίσεις Πρόληψης και Αντιμετώπισης134

Εθνοτικός Ρατσισμός και Ενδοσχολική βία σε Κεντρικό ΕΠΑΛ της Θεσσαλονίκης ..135

Διαπολιτισμικές και σχολικές παράμετροι του σχολικού εκφοβισμού σε μαθητές υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θράκη136

Εθνοτικός εκφοβισμός & εξτρεμιστικές ιδεολογίες στα σχολεία.137

Νευρο-γνωστική ανάπτυξη και παιδιατρικός καρκίνος: Διερεύνηση των φαινομένων προκατάληψης και συναισθηματικότητας σε επιζώντες.....138

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως ασπίδα κατά του εθνοτικού εκφοβισμού.139

Συσχέτιση εμφάνισης πρώιμου σχολικού εκφοβισμού με τη διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο.....140

Ψηφιακά Κόμικς μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης: Ένα Εργαλείο για την Αντιμετώπιση της Προκατάληψης και του Εθνοτικού Εκφοβισμού στο Σχολείο141

Ψυχοκοινωνική παρέμβαση σε παιδιά προσφύγων με συμπτώματα μετατραυματικού στρες.142

B3. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, ΜΑΘΗΤΩΝ/ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ.....143

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού μεταξύ εφήβων μαθητών/ μαθητριών.....144

Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού145

Η προστιθέμενη αξία της ενημέρωσης και της εμπλοκής των μαθητών/τριών σε σχολικές δράσεις για τη σχολική επιθετικότητα και τον εκφοβισμό.....146

Αντιλήψεις της σχολικής ηγεσίας για τη διαχείριση της ενδοσχολικής βίας και εκβιασμού.....147

Μορφές εκφοβισμού και θυματοποίησης στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο και τρόποι αντιμετώπισης από τους εκπαιδευτικούς.....148

Απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών μουσικής για την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό σε μουσικά σχολεία: προκλήσεις, διαχείριση και προοπτικές αντιμετώπισης149

Απόψεις εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των 17 SDG για την πρόληψη της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού150

B4. ΜΑΘΗΤΕΣ/ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ151

Η Μουσική ως Εργαλείο Πρόληψης και Αντιμετώπισης του Σχολικού Εκφοβισμού στην Ειδική Αγωγή: Το Πρόγραμμα «Μαζί στη Μουσική»	152
Μελέτη περιστατικών βίας σε τυπικούς μαθητές και μαθητές με ΔΕΠ-Υ	153
ΔΕΠ-Υ: Μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή με πολλά πρόσωπα	154
Η Πρόληψη Εκφοβισμού σε παιδιά στο φάσμα του Αυτισμού: Ρόλος των Εκπαιδευτικών και Κριτική Αξιολόγηση Ερευνητικών Στοιχείων.....	155
Καλές πρακτικές συμπεριληπτικής εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή/και Αναπηρία	156
Καινοτομία και Διεπιστημονική Συνεργασία ως Εργαλεία Πρόληψης της Ενδοσχολικής Βίας: Η Περίπτωση της Εικονικής Μαθητικής Επιχείρησης “Ecolution” στην Ειδική Αγωγή	157
Με σεβασμό στον άνθρωπο- Ο σημαντικός ρόλος των Κοινωνικών Επιστημών στο Ε.Ε.Ε.ΕΚ. για την αντιμετώπιση του φαινομένου της Ε.Βι.Ε.....	158
Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες: .	159
Διεπιστημονικότητα και παρεμβάσεις	159
Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που φοιτούν σε σχολεία γενικής αγωγής	160
B5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΗΘΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ	161
Αξιοποιώντας το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και υλικό του ΙΕΠ στη διαμόρφωση αντιλήψεων - στάσεων των μαθητών/-τριών για την αποδοχή της διαφορετικότητας και τη συμπερίληψη. Η περίπτωση του Πειραματικού Γυμνασίου Πανεπιστημίου Πατρών.....	162
Η φιλοσοφία του κινηματογράφου στην κοινωνική υπηρεσία της εκπαίδευσης....	163
Αναζητώντας μία πραγματικότητα σεβασμού και κοινωνικής ισοτιμίας.....	164
Veritas et scientia vincunt violentiam: Η αλήθεια και η γνώση νικούν τη βία	165
Η καλλιέργεια ηθικών αξιών στην εκπαίδευση του σύγχρονου δυτικού κόσμου για τη θεμελίωση ενός ευ ζην που ματαιώνει την επιθυμία άσκησης της κυριαρχικής βίας	166
Ανάπτυξη ηθικών αξιών και κοινωνικών δεξιοτήτων στα Νέα Προγράμματα Σπουδών.....	167
Η σημασία της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης στην πρόληψη της σχολικής επιθετικότητας	168
Ηθική και εκπαίδευση: η συμβολή της διδασκαλίας για τα δικαιώματα των ζώων στη μείωση της επιθετικότητας ανηλίκων και στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών.	169

Ηθική κρίση και ηθικός συλλογισμός προεφήβων και εφήβων : η σημασία της επίδρασης γονέων και συνομηλίκων	170
Ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα διαχείρισης θυμού: Επανορθωτικές πρακτικές και Κοινωνικό θέατρο	171
Η Ανάπτυξη Ηθικών Αξιών και Κοινωνικών Δεξιοτήτων μέσω της Μουσικής Εκπαίδευσης	172
Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στα Προγράμματα Σπουδών και τα διδακτικά βιβλία των Ανθρωπιστικών Επιστημών με έμφαση στη Λογοτεχνία.....	173
Σφυρηλατώντας τη συναισθηματική επάρκεια των μαθητών και μαθητριών ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό	174
Η έμφυλη βία σε σχολεία αγροτικών/ημιαστικών περιοχών: εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και ο μετασχηματιστικός ρόλος του/της εκπαιδευτικού	176
Η Σχολική Διαμεσολάβηση ως εργαλείο πρόληψης και αντιμετώπισης της.....	177
ενδοσχολικής βίας	177
Ηθική εκπαίδευση και ανάπτυξη: παρουσίαση και αξιολόγηση μιας συνθετικής εκπαιδευτικής πρότασης	178
Οι ερευνητικοί φακοί της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της κριτικής σκέψης στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας	179
Οι Μαθητικές Δράσεις, τα Προγράμματα Συνεκπαίδευσης και οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Διαγωνισμοί ως Μέτρα Πρωτογενούς Πρόληψης Ε.ΒΙ.Ε.....	180
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	181
Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Συμπερίληψη, Πρόληψη και Αντιμετώπιση για Μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) ή/και Αναπηρία	182
Μιλώντας με τις λέξεις, σπάζοντας τη σιωπή: Η λογοτεχνία ως μέσο ευαισθητοποίησης για την ενδοσχολική βία	183
Διαχείριση συναισθημάτων: Μίλα, άκου, μοιράσου. Η ψυχική υγεία είναι δύναμη!	184
Διδάσκοντας κοινωνικές δεξιότητες και θεμελιώδη δικαιώματα ως αντίδοτο στον σχολικό εκφοβισμό – Μια safe επιλογή για ένα safer αποτέλεσμα.....	185
Βραχύχρονο εργαστήριο πρόληψης σχολικού εκφοβισμού σε μαθητές/ μαθήτριες λυκείου	186
Βιωματικό Εργαστήριο: Μη Τυπική Εκπαίδευση για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας	187

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Α. ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Α1. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ- ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΣΤΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΟΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Ολιστική Συνεργασία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας: Προληπτικές και Παρεμβατικές Στρατηγικές για ένα Υποστηρικτικό Εκπαιδευτικό Περιβάλλον

Κωνσταντίνος Αγραπίδης

Εκπαιδευτικός ΠΕ 70 Διευθυντής 142ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην αναγκαιότητα δημιουργίας ενός υποστηρικτικού δικτύου συνεργασίας μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας για την πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων εκφοβισμού, βίας και κοινωνικής απομόνωσης. Βασιζόμενη στην ολιστική προσέγγιση, η εισήγηση θα παρουσιάσει στρατηγικές που ενδυναμώνουν τους/ις μαθητές/ήτριες, προάγουν την ενσυναίσθηση και διαμορφώνουν ένα θετικό σχολικό κλίμα. Αρχικά, θα αναλυθεί η σημασία της πολυεπίπεδης συνεργασίας για τη διαμόρφωση συνεκτικών πολιτικών πρόληψης, με έμφαση στην ενεργό συμμετοχή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν πρακτικές που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές, όπως η δημιουργία Συμβουλίου Συνεργασίας με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών, γονέων και τοπικών φορέων, η εφαρμογή ανώνυμων συστημάτων αναφοράς περιστατικών βίας και η παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε μαθητές/ήτριες και γονείς. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις δράσεις ευαισθητοποίησης και στις καμπάνιες προώθησης αξιών, όπως η αποδοχή της διαφορετικότητας και η ενίσχυση της κοινωνικής ευθύνης. Παραδείγματα επιτυχημένων προσεγγίσεων περιλαμβάνουν τη διοργάνωση ημερίδων ευαισθητοποίησης, προγραμμάτων επιμόρφωσης για εκπαιδευτικούς και γονείς, καθώς και βιωματικά εργαστήρια που ενισχύουν τη διαχείριση συγκρούσεων με ενσυναίσθηση. Η εισήγηση καταλήγει με προτάσεις για τη δημιουργία μιας διαρκούς υποστηρικτικής δομής συνεργασίας, όπου το σχολείο, η οικογένεια και η κοινότητα λειτουργούν ως σύμμαχοι στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριών και τη διαμόρφωση ενός ασφαλούς, συμμετοχικού και δημιουργικού περιβάλλοντος μάθησης.

Λέξεις-κλειδιά: δίκτυο συνεργασίας σχολείων, εκφοβισμός, σχολικό κλίμα

«Αξιολόγηση Κινδύνων Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού»: Ένα εργαλείο πρόληψης της Ε.ΒΙ.Ε..

Βασίλειος Αναγνώστου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης (ΠΕ70) στη ΔΙ.Π.Ε. Πειραιά

Θεολογία Αβδελλή

Σύμβουλος Εκπαίδευσης (ΠΕ70) στη ΔΙ.Π.Ε. Πειραιά

Περίληψη

Στα πλαίσια της πρόληψης φαινομένων Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού στην σχολική μονάδα, η πολιτεία με το πρωτόκολλο Πρόληψης της ΕΒΙΕ στη σχετική ψηφιακή πλατφόρμα κατ' εφαρμογή του Ν.5029/2023 παρέχει προτάσεις εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σε τέσσερα επίπεδα: 1. Σχολείου, 2. Εκπαιδευτικού, 3. Μαθητή/Μαθήτριας, 4. Γονέων/Κηδεμόνων. Ειδικότερα, στο επίπεδο του σχολείου, στον πρώτο άξονα μέτρων πρόληψης της Ε.ΒΙ.Ε. «ι. Εκτίμηση κινδύνου Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού» επισημαίνεται η σημασία της διαδικασίας για τον προσδιορισμό του βαθμού επικινδυνότητας. Ωστόσο, απουσιάζει συγκεκριμένο εργαλείο αξιολόγησης των κινδύνων, οι οποίοι, ενδέχεται, να πυροδοτούν περιστατικά ΕΒΙΕ. Αυτή η απουσία συνιστά «κενό» για τις διμελείς ομάδες δράσης και για τους/ις εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων γενικότερα. Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να καλύψει αυτό το «κενό» παρουσιάζοντας συγκεκριμένο και εύχρηστο εργαλείο με τίτλο «Αξιολόγηση Κινδύνων» Ε.ΒΙ.Ε. σε σχολικό φορέα. Τα βασικά σημεία της εισήγησης επιχειρούν να απαντήσουν στα κρίσιμα ερωτήματα «πότε;», «πού;», «ποιοι το αξιοποιούν;» και «πώς;» λειτουργεί το συγκεκριμένο εργαλείο, ώστε να συλλέγονται επιπλέον δεδομένα για την πρόληψη της Ε.ΒΙ.Ε. στην σχολική μονάδα. Πιο συγκεκριμένα, αρχικώς, αποσαφηνίζεται η έννοια του όρου «Κίνδυνος Ε.ΒΙ.Ε.» σε ένα σχολείο, ανεξάρτητα από τις ενδεχόμενες αιτίες του. Στη συνέχεια απαντώνται τα ανωτέρω ερωτήματα ώστε οι χρήστες (εκπαιδευτικοί, γονείς, μαθητές/τριες) του εργαλείου να αποτιμούν το βαθμό Κινδύνου Ε.ΒΙ.Ε. στο σχολείο τους επί δύο παραμέτρων: την πιθανότητα εμφάνισης του κινδύνου Ε.ΒΙ.Ε. και το βαθμό των επιπτώσεων από την εμφάνιση αυτού. Από το εξαγόμενο αποτέλεσμα, η σχολική μονάδα καλείται να αποφασίσει με βάση συγκεκριμένη διαβάθμιση Κινδύνων Ε.ΒΙ.Ε. σε κατηγορίες έντασης: «υψηλοί», «μεσαίοι», «χαμηλοί», τους ανεκτούς και μη ανεκτούς κινδύνους Ε.ΒΙ.Ε.. Ως απώτερος σκοπός του εργαλείου «Αξιολόγηση «Κινδύνων» Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού» προσδιορίζεται η πρόληψη περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε., καθώς τα αξιολογικά αποτελέσματα θα διαφωτίζουν τα μέλη της σχολικής κοινότητας να σχεδιάζουν στοχευμένες δράσεις, οι οποίες θα μειώνουν ή/και θα εξαλείφουν κινδύνους εμφάνισης περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε..

Λέξεις κλειδιά: αξιολόγηση κινδύνων, πρόληψη, εργαλείο

Πολυπολιτισμικό περιβάλλον –Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Μια πρόκληση

Ειρήνη Αντωναράκου

Εκπαιδευτικός ΠΕΟ2

Σοφία Παπασταματίου

Εκπαιδευτικός ΠΕΟ2

Περίληψη

Τα πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα, ειδικά στον ευαίσθητο χώρο της εκπαίδευσης συνιστούν μια πρόκληση για τους/ις εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε αυτά, και ειδικά σε τομείς αντιμετώπισης κρίσεων και ζητημάτων όπως είναι αυτός της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού. Ο/η εκπαιδευτικός καλείται σε κάθε περίπτωση να μελετήσει και να συμπεριλάβει τις δυναμικές που αναπτύσσονται ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες για να σχεδιάσει τις στρατηγικές αντιμετώπισης του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού. Σε αυτό το πλαίσιο και στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται εφαρμοσμένες πρακτικές αντιμετώπισης του φαινομένου σε σχολικό περιβάλλον ΓΕΛ με προσφυγικό και μεταναστευτικό πληθυσμό. Επιπρόσθετα, παρατίθενται τρεις μελέτες υπόθεσης (case studies) που αφορούν σε μαθητές/ήτριες με προσφυγικό/μεταναστευτικό υπόβαθρο και έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παρουσιάζονται, επίσης, προτάσεις και συμπεράσματα για τον ρόλο που παίζει το οικογενειακό περιβάλλον, το κοινωνικό δίκτυο και η ψυχική ανθεκτικότητα των μαθητών/μαθητριών για την αντιμετώπιση προβλημάτων στο σχολείο.

Λέξεις-κλειδιά: πολυπολιτισμικότητα, στρατηγικές, ειδική αγωγή, βία

Παρεμβάσεις πρόληψης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού: παραδείγματα από το πεδίο

Αύρα Βαζαίου

Ψυχολόγος- Επ. υπεύθυνη*

Δήμητρα Γαβριηλίδου

Ψυχολόγος-Στέλεχος πρόληψης*

Αικατερίνη Μαρία. Κολοκυθά

Κοινωνική λειτουργός-Στέλεχος πρόληψης*

Ναταλία Τζοβάρα

Ψυχολόγος-Στέλεχος πρόληψης*

**Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας «Αθηνά Πολύβουλος» του ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ (που λειτουργεί σε συνεργασία με τον ΕΟΠΑΕ)*

Περίληψη

Το πεδίο της πρωτογενούς και καθολικής πρόληψης προτείνει ένα ολιστικό πλαίσιο παρέμβασης στην σχολική κοινότητα, που μπορεί να λειτουργήσει ανασχετικά στο φαινόμενο της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Η προαγωγή τόσο της σωματικής όσο και της ψυχοκοινωνικής υγείας, η αξιοποίηση της δυναμικής της ομάδας - τάξης και η ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής μέσα από ομαδοσυνεργατικές βιωματικές δραστηριότητες, αποτελούν βασικά μεθοδολογικά εργαλεία των παρεμβάσεων πρόληψης στο εφαρμοσμένο πεδίο της τυπικής εκπαίδευσης. Κοινό τους στοιχείο αποτελεί ο προσανατολισμός στην ανάπτυξη της κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης στο σχολικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης ψυχοεκπαιδευτικών προγραμμάτων (βραχέων ή και μακροχρόνιων), η επιστημονική ομάδα του Κέντρου Πρόληψης του Δ. Αθηναίων ΑΘΗΝΑ ΥΓΕΙΑ επιχειρεί συστηματικά να ανταποκριθεί στα ολόένα και πιο σύνθετα αιτήματα της σχολικής κοινότητας. Την ίδια στιγμή, σχεδιάζει και υλοποιεί στοχευμένες παρεμβάσεις ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών για τη σχολική βία και τον εκφοβισμό με παράλληλες επιμορφωτικές δράσεις με τους/τις εκπαιδευτικούς καθώς και τους γονείς. Σε αυτό το πλαίσιο, προτείνονται δύο παραδείγματα εφαρμοσμένων υλικών πρόληψης της σχολικής βίας και εκφοβισμού. Ειδικότερα, για την Α'θμια εκπαίδευση «Οι ευγενείς ιππότες της στρογγυλής τάξης σε επικίνδυνες αποστολές» και για την Β'θμια εκπαίδευση «Ο κύκλος των 4». Σκοπός της προσέγγισης αυτής, είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών για τον σχολικό εκφοβισμό μέσω της αποδόμησης της δύναμης της βίας και της αποδυνάμωσης των στοιχείων εκείνων που την ενισχύουν στο σχολικό περιβάλλον με δράσεις που ενισχύουν τους ατομικούς και ομαδικούς προστατευτικούς παράγοντες και απομειώνουν αντίστοιχα τους παράγοντες κινδύνου.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη, δεξιότητες ζωής, ψυχοκοινωνική υγεία, σχολείο

Γονεϊκή εμπλοκή στο σύγχρονο σχολείο: ένταση και αγωνία ή ευκαιρία συνεργασίας;

Χαράλαμπος Ν. Βλαχόπουλος
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων Πειραιά

Περίληψη

Η εισήγηση αφορμάται από τις ποικίλες μορφές που λαμβάνει (ή και δε λαμβάνει) η γονεϊκή εμπλοκή στο σύγχρονο ελληνικό δημόσιο σχολείο και από τις συνακόλουθες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ οικογένειας και σχολείου στη βάση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και της βιωμένης εμπειρίας. Αναζητούνται τρόποι για τον κατευνασμό της φανεράς ή υπολανθάνουσας έντασης μεταξύ των δύο αυτών βασικών φορέων της μαθητικής διαπαιδαγώγησης και της αντικατάστασης αυτής της έντασης από ένα δημιουργικό πλαίσιο συνεργασίας, αλληλοβοήθειας και αλληλοϋποστήριξης προς όφελος των μαθητών/τριών. Στόχος είναι η διαμόρφωση εφαρμόσιμων στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης κοινών προβλημάτων (σχολική επίδοση, διατάραξη του παιδαγωγικού κλίματος, βία – εκφοβισμός) και η πρόταση εναλλακτικών τρόπων επαφής, ώστε να υπερκεραστούν οι δυσχέρειες και να αρθούν οι εκατέρωθεν προκαταλήψεις και τα στερεότυπα. Η διαπραγμάτευση εστιάζει, πρωτίστως, στη διαμόρφωση ενός οδηγού πρακτικής υλοποίησης και ενίσχυσης της συνεργασίας εκπαιδευτικού προσωπικού – οικογένειας μέσω σταδιακών βημάτων προσέγγισης (με έμφαση στη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία εκπαιδευτικών – γονέων) προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του θετικού σχολικού κλίματος, της ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων και, τελικά, της ενδυνάμωσης όλων των εμπλεκόμενων μερών. Έμφαση δίνεται σε συγκεκριμένες προτάσεις, αποτέλεσμα ερευνητικών δεδομένων, όπως αυτά εμφανίζονται στην τρέχουσα βιβλιογραφία, και παρουσίαση καλών πρακτικών που εφαρμόστηκαν στο εκπαιδευτικό πεδίο και είχαν θετικό αποτέλεσμα στην ομαλή λειτουργία της σχολικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: οικογένεια, εκπαιδευτικοί, αγωνία, συνεργασία, ενδυνάμωση

Σχολικός εκφοβισμός:
Κατανόηση του προβλήματος και προτάσεις για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του.

Γιούλη Βούλγαρη

Δικηγόρος (ειδίκευση στο Δημόσιο Δίκαιο) Δικηγόρος ΕΚΠΑ

Όλγα Βλουχάκη

Σύμβουλος Β' ΙΕΠ Πληροφορικής

Περίληψη

Η εισήγηση παρουσιάζει το ζήτημα του σχολικού εκφοβισμού, βασισμένη σε εμπειρία επιμόρφωσης στη Νορβηγία σε θέματα στερεοτύπων και διακρίσεων, στη σημασία τους και στη συσχέτισή τους με τη βία. Η εισήγηση παρουσιάζει την έννοια του σχολικού εκφοβισμού και τη σχέση του με τα στερεότυπα και τις διακρίσεις και προτείνει καλές πρακτικές πρόληψης και αντιμετώπισης, βασισμένες στις συστάσεις διεθνών οργανισμών και στην εμπειρία άλλων κρατών. Μεταξύ αυτών παρουσιάζεται ειδικότερα η δυνατότητα αξιοποίησης της Τέχνης, μέσω εργαστηρίων, τα οποία συμβάλλουν στην βέλτιστη κατανόηση, από τους/ις μαθητές/ήτριες, των συναισθημάτων τους και του αντικτύπου των πράξεών τους, ως μέσο, κυρίως, πρόληψης, αλλά και αντιμετώπισης του φαινομένου. Περιγράφεται η μεθοδολογία εργαστηρίου (για το οποίο έχει υποβληθεί χωριστή πρόταση), με χρήση έργων του Edvard Munch, τα οποία συχνά εξετάζουν την ανθρώπινη μοναξιά, την απομόνωση, τη θλίψη, τον φόβο, την αγάπη και την απώλεια, συναισθήματα που σχετίζονται άμεσα με τον σχολικό εκφοβισμό. Μέσω της παρουσίασης και ανάλυσης έργων του Edvard Munch και την καθοδήγηση των εμψυχωτών, οι συμμετέχοντες εξερευνούν τα συναισθήματά τους, βελτιώνουν την αναγνώριση και τη σύνδεσή τους με αυτά, ιδίως στο πλαίσιο περιστατικών σχολικού εκφοβισμού και αποκτούν βαθύτερη αντίληψη της σημασίας της ενσυναίσθησης και της αλληλοκατανόησης. Η Τέχνη παρέχει έναν ασφαλή και δημιουργικό τρόπο για την εξερεύνηση δύσκολων συναισθημάτων και την ανάπτυξη στρατηγικών για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, πρόληψη, αντιμετώπιση, καλές πρακτικές, τέχνη

Πολυδιάστατες Παρεμβάσεις για την Αντιμετώπιση της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: Ρόλοι, Στρατηγικές και Στρατηγικές Πρόληψης

Ιωάννης Δασκαλάκης

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Η σχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται η ανάπτυξη προγραμμάτων παρέμβασης σε διάφορα επίπεδα: ατομικό, τάξης, σχολείου και κοινωνίας. Οι παράγοντες που ενισχύουν το φαινόμενο περιλαμβάνουν την οικογένεια, το σχολείο και την κοινωνία. Στην οικογένεια, η αυταρχική συμπεριφορά των γονέων, η χρήση βίας ως μέσο επίλυσης προβλημάτων, η έλλειψη συναισθηματικής υποστήριξης και οι σωματικές τιμωρίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη βίαιων συμπεριφορών. Στο σχολείο, η ανοχή στη βία, η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ γονέων και δασκάλων, καθώς και η απουσία προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής αγωγής δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την εμφάνιση του εκφοβισμού. Σε κοινωνικό επίπεδο, η ανεργία, η εγκληματικότητα, οι κοινωνικές ανισότητες και η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ πολιτισμικών ομάδων εντείνουν το φαινόμενο. Η αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού απαιτεί πολυδιάστατες δράσεις. Στο σχολείο, κρίνεται απαραίτητη η οργανωμένη παρέμβαση, η συνεχής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και η συνεργασία με συλλόγους γονέων. Η ανάπτυξη ομάδων διαμεσολάβησης για τη διαχείριση συγκρούσεων είναι επίσης σημαντική. Στην τάξη, η καθιέρωση κώδικα συμπεριφοράς και η εδραίωση ενός υγιούς σχολικού κλίματος μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη. Σε κοινωνικό επίπεδο, η διάχυση της πολιτικής του σχολείου στην τοπική κοινωνία και η συνεργασία με τοπικούς φορείς είναι ζωτικής σημασίας. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να υιοθετούν υποστηρικτικά στυλ και να παρεμβαίνουν άμεσα με ανοιχτό και εποικοδομητικό διάλογο. Η σωστή αντιμετώπιση περιλαμβάνει την ενσυναίσθηση, την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων, ενώ η συζήτηση μετά την ένταση είναι η καλύτερη πρακτική για τη διαχείριση τέτοιων περιστατικών.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη, δράσεις, παρεμβάσεις

Δράσεις Πρόληψης και Διαχείρισης Περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε. στο Δημοτικό Σχολείο

Στυλιανή Δασκαλάκη

Διδάκτωρ ΕΚΠΑ, Εκπαιδευτικός, ΠΕ70

Περίληψη

Σε μία εποχή που δοκιμάζεται το ήθος και οι αξίες των ανθρώπων, το σχολείο ήδη από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση καλείται να πάρει θέση. Όταν εντός του σχολικού πλαισίου διαπιστώνεται απάθεια, αποστασιοποίηση, αποποίηση ευθυνών, στοχοποίηση και ρατσισμός, το σχολείο ως συλλογικό όργανο οφείλει να επεξεργαστεί πληροφορίες, να προλάβει επικείμενες καταστάσεις να διαχειριστεί περιστατικά, να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές για περιστατικά Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού Ε.ΒΙ.Ε.. Το σχολείο ως φορέας εκπαίδευσης είναι ανοιχτό στην κοινωνία και επιδιώκει τη συνεργασία με τους γονείς/κηδεμόνες και το στενό οικογενειακό περιβάλλον. Όσο είναι αναγκαιότητα να ενημερωθεί το παιδί για περιστατικά Ε.ΒΙ.Ε., άλλο τόσο απαιτείται να υπάρχει συχνή επικοινωνία, εκπαίδευση και επιμόρφωση της οικογένειας. Σε μία σύγχρονη κοινωνία πολυπλοκότητας, το σχολείο θα αναζητήσει «βοήθεια» και τις κατάλληλες δράσεις-παρεμβάσεις, με στόχο την ενημέρωση όλης της σχολικής κοινότητας, μαθητές/ήτριες, γονείς/κηδεμόνες, εκπαιδευτικοί για την πρόληψη και διαχείριση περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε.. Ενδεικτικά προτείνονται συνεργασίες με τους/ις συμβούλους εκπαίδευσης, το ΚΕΔΑΣΥ, τους τοπικούς φορείς της κοινωνίας, ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, με το τμήμα εφηβικής υγείας δημόσιων νοσοκομείων, με το εγκληματολογικό και τη δίωξη ηλεκτρονικού εγκλήματος της ελληνικής αστυνομίας. Στο σχολείο δύναται να διοργανωθούν επιμορφωτικές εσπερίδες με σχετική θεματολογία, καθώς και παρεμβάσεις στους/ις μαθητές/ήτριες για τη συμπερίληψη, την αποδοχή της διαφορετικότητας-αναπηρίας, τον σεβασμό των δύο φύλων και αγωγής υγείας. Η συνεργασία μεταξύ των σχολείων και η διάχυση καλών πρακτικών θα οδηγήσει στην αυτοβελτίωση του/ης εκάστοτε εκπαιδευτικού και στην ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμών μεταξύ των μαθητών/τριών. Η απαρέγκλιτη εφαρμογή του Σχολικού Κανονισμού, καθώς και το «Κουτί Επικοινωνίας», οι «Μαθητές/ήτριες Διαμεσολαβητές», ο/η εκπαιδευτικός σε ρόλο «Μέντορα» είναι κάποιες μόνο από τις δράσεις πρόληψης περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε.. Στόχος του σχολείου η πρόοδος και η ευημερία των μαθητών/τριών, τρόπος επίτευξης η ενημέρωση, οι δράσεις ευαισθητοποίησής τους και η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης.

Λέξεις-κλειδιά: περιστατικά Ε.ΒΙ.Ε., πρόληψη, δράσεις, παρεμβάσεις

Μετασχηματίζουσα Μάθηση και Σχολείο ως πολιτισμικός φορέας: Ολιστικές Στρατηγικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας

Βασιλεία (Λιάνα) Καλοκύρη

Σύμβουλος Εκπ/σης Φιλολόγων – ΔΔΕ Ηρακλείου Κρήτης

Καθηγήτρια-Σύμβουλος Εκπαίδευσης Ενηλίκων στο Ελληνικό Ανοικτό Παν/μιο

Περίληψη

Η εισήγηση στοχεύει στην ανάδειξη του σχολείου ως βασικού φορέα πολιτισμού και των εκπαιδευτικών ως πολιτισμικών ακτιβιστών προς ανάπτυξη ανθρωπιστικών αξιών και στάσεων. Στην προοπτική αυτή, προτείνεται η υιοθέτηση Ολιστικών Στρατηγικών που αφορούν στον παιδαγωγικό-πολιτισμικό σκοπό και τη μεθοδολογία διδασκαλίας και εκπαιδευτικών παρεμβάσεων καθώς και σε γενικότερα λειτουργικά ζητήματα και στρατηγικές συνεργασίας με οικογένεια και κοινότητα. Ειδικότερα, υπό το πρίσμα της Μετασχηματίζουσας Μάθησης, προτείνονται στρατηγικές που συνδυάζουν τη διδασκαλία με τη δυναμική αξιοποίηση της τέχνης στο σχολικό περιβάλλον. Η ενσωμάτωση των έργων τέχνης, όπως υποδεικνύεται στην έρευνα «Η Τέχνη στο σχολείο» (διαΝΕΟσις, 2024), αποδεικνύεται καταλύτης για την εμπλουτισμένη κατανόηση και εμβάθυνση των διδακτικών εννοιών, προωθώντας τη δημιουργική και κριτική σκέψη των μαθητών/τριών. Επίσης, η εφαρμογή της μεθόδου «Μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την αισθητική εμπειρία» του Α. Κόκκου προσφέρει ένα εξαιρετικά λειτουργικό πλαίσιο για τον μετασχηματισμό στερεοτύπων –όπως ποικίλων μορφών ρατσισμού και φανατισμού– που συχνά πυροδοτούν την ενδοσχολική βία. Παράλληλα, προβάλλεται η στρατηγική της ευρύτερης πολιτισμικής και αισθητικής καλλιέργειας στο σχολείο, η οποία περιλαμβάνει υποστήριξη δημιουργικών και καλλιτεχνικών δεξιοτήτων, πολλαπλά αισθητικά ερεθίσματα, όπως μουσική στο διάλειμμα, αισθητική διαμόρφωση του σχολικού περιβάλλοντος και παιδαγωγική αξιοποίηση επισκέψεων σε χώρους τέχνης. Ακόμη, τονίζεται η σημασία της υλοποίησης Σχεδίων Δράσης για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας, σε συνδυασμό με την εφαρμογή μεθόδων όπως η «Μέθοδος κοινής έγνοιας» και η «Διαμεσολάβηση». Παράλληλα, αναδεικνύεται ο κρίσιμος ρόλος στρατηγικών συνεργασίας σχολείου, γονέων και κοινότητας, μέσω κοινών εκδηλώσεων και πρωτοβουλιών. Στο πνεύμα των προαναφερόμενων στρατηγικών, στην εισήγηση αναφέρονται ως παραδείγματα ενδεικτικές προτάσεις διδασκαλίας και εκπαιδευτικής παρέμβασης στο σχολείο καθώς και εκδηλώσεις προσέγγισης και συνεργασίας σχολείου και κοινότητας. Συζητούνται, τέλος, «στρατηγικές προϋποθέσεις», με θεμελιακή, την οργάνωση επιμορφώσεων επαρκούς χρόνου των εκπαιδευτικών και αξιοποίησης των Συμβούλων Εκπαίδευσης, ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο και βιώσιμο μοντέλο πολιτισμικής παρέμβασης για πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας.

Λέξεις-κλειδιά: πολιτισμική παρέμβαση, τέχνη, ολιστικές στρατηγικές

Σχολική κοινωνική εργασία και στρατηγικές πρόληψης και έγκαιρης αντιμετώπισης για τη βία και κακοποίηση ανηλίκων : Μια ολιστική προσέγγιση διασύνδεσης σχολείου, οικογένειας και κοινότητας.

Αγάπη Κανδυλάκη

Καθηγήτρια ΔΠΘ,

*Μέλος της Επιτροπής για την Πρόληψη και
την αντιμετώπιση της βίας και παραβατικότητας νέων*

Περίληψη

Η ευημερία και η προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών, η κοινωνική δικαιοσύνη και η ένταξη ετεροτήτων στο σχολικό περιβάλλον αποτελούν κεντρικούς στόχους της σχολικής κοινωνικής εργασίας, παράλληλα με την προώθηση ενός περιβάλλοντος σχολείου και ευρύτερης κοινότητας που χαρακτηρίζεται από αποδοχή, κοινωνική συνοχή και συμπερίληψη. Η αυξανόμενη αναφορά τα τελευταία χρόνια σε περιστατικά βίας, καθώς και κακοποίησης ανηλίκων αποτελούν πολύπλοκα και πολυδιάστατα ζητήματα που έχουν προκαλέσει «ηθικό πανικό» στις μέρες μας και προϋποθέτουν πολυεπίπεδες και ολιστικές παρεμβάσεις για την προώθηση της πρόληψης και της έγκαιρης παρέμβασης. Παρότι η βία και η κακοποίηση των ανηλίκων δεν αφορά ένα νέο φαινόμενο, ωστόσο αποκτά νέες διαστάσεις με τη χρήση της τεχνολογίας, του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η σχολική κοινωνική εργασία βασιζόμενη σε ολιστικές προσεγγίσεις και διεπιστημονικές συνεργασίες αντιλαμβάνεται την πρόληψη και την ανάπτυξη προστατευτικών παραγόντων μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον, εν προκειμένω τη σχολική κοινότητα, την ευρύτερη κοινότητα και τις οικογένειες των μαθητών/τριών για την προώθηση ενός περιβάλλοντος συμπεριληπτικού, που σέβεται και προωθεί τα δικαιώματα των παιδιών και την προώθηση μιας κοινωνίας χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς. Ταυτόχρονα, ενισχύει την «επικοινωνία χωρίς βία» (Non Violent Communication NVC) και παρέχει τη δυνατότητα στα παιδιά να αξιοποιήσουν τις ικανότητες και τις κλίσεις τους μέσα από δημιουργικές δράσεις που θα στοχεύουν στην ενίσχυση της δημοκρατικής εκπαίδευσης και της συνεκπαίδευσης γονέων - εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών σε ζητήματα που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη και την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική κοινωνική εργασία, πρόληψη βίας και κακοποίησης, ολιστική προσέγγιση

Προληπτικές Στρατηγικές κατά της Βίας και του Εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον:

Το Πρόγραμμα SAFER ως Καινοτόμος Προσέγγιση

Μανόλης Καρτσωνάκης

Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης Κρήτης

Περίληψη

Στη σύγχρονη κοινωνία, η βία και ο εκφοβισμός στο σχολικό περιβάλλον αποτελούν μείζονα προβλήματα που πλήττουν την ευημερία των μαθητών/τριών και διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Η ανάγκη για την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης είναι πιο επιτακτική από ποτέ, προκειμένου να εξασφαλιστεί ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον για τη μαθητική κοινότητα. Στην ανάγκη αυτή ανταποκρίνεται το πρόγραμμα Erasmus +KA3 SAFER (Social Skills and Fundamental Rights for the Prevention of Bullying), στο οποίο συμμετείχαν 8 εταίροι από 7 χώρες της ΕΕ και σχετίζεται με την πρόληψη της βίας και του εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον μέσω της ενίσχυσης κοινωνικών και πολιτειακών ικανοτήτων, της απόκτησης γνώσεων, της προώθησης θεμελιωδών δικαιωμάτων και της δημιουργίας κοινών θετικών και δημοκρατικών αξιών, όχι μόνο σε σχολικό αλλά και σε κοινοτικό επίπεδο. Το πρόγραμμα SAFER θέτει ως στόχο μια καινοτόμο μέθοδο πρόληψης του εκφοβισμού μέσα από μια ολιστική και ευέλικτη προσέγγιση που εμπλέκει ολόκληρη την εκπαιδευτική κοινότητα στη διαδικασία. Απευθύνεται σε μαθητές/ήτριες ηλικίας 8-14 ετών, καθώς, σύμφωνα με έρευνες, είναι οι πιο ευάλωτοι στον εκφοβισμό, στους/ις εκπαιδευτικούς, στο σχολικό προσωπικό και στους γονείς/κηδεμόνες. Ταυτόχρονα, εξαιτίας του πολυδιάστατου χαρακτήρα του σχολείου που υπαγορεύει την ανάγκη για συνεργασία του σχολείου με την κοινότητα, στην οποία ζουν τα παιδιά, υιοθετεί και μια δευτερογενή προσέγγιση της πρόληψης. Στο πλαίσιο του προγράμματος δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό υλικό για εκπαιδευτικούς, μαθητές/ήτριες και γονείς, διαθέσιμο για όλους για την ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών κατά του εκφοβισμού προσαρμοσμένων στα διαφορετικά επίπεδα πρόληψης. Το SAFER αναδεικνύει τη σημασία της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της διαμόρφωσης μιας κοινωνίας βασισμένης σε κοινές θετικές αξίες, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για όλους.

Λέξεις – κλειδιά: εκφοβισμός, βία, SAFER, παιδαγωγικό υλικό

Φυσιοθεραπεία και Σχολικός Εκφοβισμός: Προληπτικές Παρεμβάσεις και Αντιμετώπιση

Ευαγγελία Κέντρου

Εκπαιδευτικός ΠΕ, Τμήμα Φυσιοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Ιωάννης Μαρμαράς

Αν.Προϊστάμενος ΓΝΕ «Θριάσιο», Φυσιοθεραπευτής MSc

Μαρίνα Σαλβαρά

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ28, Ph.D., Post-Ph.D (IKY)

Περίληψη

Ο εκφοβισμός, αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο που επηρεάζει την ψυχική και σωματική υγεία των παιδιών και εφήβων, συχνά οδηγώντας σε χρόνιους πόνους, περιορισμένη κινητικότητα και ψυχοσωματικά προβλήματα. Η πρόληψη και η αντιμετώπισή του απαιτούν μια διεπιστημονική προσέγγιση, στην οποία οι φυσιοθεραπευτές/τριες μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο. Στην παρούσα εισήγηση θα εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι φυσιοθεραπευτές/τριες μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού στα σχολεία, μέσω της προώθησης της σωματικής υγείας, της ψυχολογικής ευημερίας και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Οι φυσιοθεραπευτές/τριες έχουν την ικανότητα να εντοπίζουν και να προλαμβάνουν σωματικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν λόγω του εκφοβισμού, όπως είναι οι τραυματισμοί από επιθέσεις ή η κακή στάση σώματος λόγω ψυχολογικού στρες. Μέσω στοχευμένων ασκήσεων και θεραπευτικών παρεμβάσεων, οι φυσιοθεραπευτές /τριες μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να ανακτήσουν τη σωματική τους ευεξία και αυτοπεποίθηση. Η φυσιοθεραπεία δεν περιορίζεται μόνο στη σωματική αποκατάσταση. Οι φυσιοθεραπευτές/τριες, πραγματοποιώντας υποστηρικτικά προγράμματα, δραστηριότητες και τεχνικές που ενθαρρύνουν τη συνεργασία και την ομαδικότητα, εστιάζουν στη συναισθηματική νοημοσύνη (λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία) μπορούν να προάγουν την αυτοεκτίμηση και να μειώσουν το άγχος που σχετίζεται με τον εκφοβισμό. Οι φυσιοθεραπευτές/τριες μπορούν επίσης να συμμετάσχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης για μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς σχετικά με τις συνέπειες του εκφοβισμού και τις στρατηγικές πρόληψης. Η ενημέρωση της σχολικής κοινότητας μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ενός πιο υποστηρικτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος για όλα τα παιδιά. Η προσέγγιση των φυσιοθεραπευτών/τριών στην πρόληψη και την αντιμετώπιση του εκφοβισμού στα σχολεία είναι πολυδιάστατη και σημαντική. Μέσω της αποκατάστασης, υποστήριξης και εκπαίδευσης, οι φυσιοθεραπευτές/τριες μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου και πιο υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τους μαθητές/τριες. Η συνεργασία με επαγγελματίες, όπως ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς και τους γονείς, είναι καθοριστική για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του εκφοβισμού και την προώθηση της ευημερίας των παιδιών.

Λέξεις κλειδιά: εκφοβισμός, πρόληψη, αντιμετώπιση, φυσιοθεραπεία

Ο ρόλος της «γονεϊκής εμπλοκής» στην πρόληψη και αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού

Μιχαήλ Κουτσονίκος
Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Η συνεργασία σχολείου – οικογένειας αναμφισβήτητα συντελεί θετικά όχι μόνο στη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων αλλά και στην πρόληψη και αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών/τριών και κατά συνέπεια των φαινομένων τόσο της Ενδοσχολικής Βίας όσο και του Εκφοβισμού. Καταλυτικό ρόλο σε αυτό παίζει η «γονεϊκή εμπλοκή». Ουσιαστικά ο όρος αυτός αναφέρεται σε ένα πλήθος δραστηριοτήτων των γονέων τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο, οι οποίες στοχεύουν στην υποστήριξη των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία. Η «γονεϊκή εμπλοκή» λαμβάνει χώρα τόσο σε επίπεδο οικογένειας, στο πλαίσιο του σχολείου αλλά και στο πλαίσιο επικοινωνίας σχολείου – οικογένειας. Μπορεί να επιτευχθεί μέσω δραστηριοτήτων των γονέων με στόχο τη δημιουργία επικοδομητικού κλίματος μάθησης μέσα στο σπίτι, με τη συμμετοχή και εθελοντική προσφορά των γονέων προς το σχολείο, ενεργό συμμετοχή των γονέων στο «διάβασμα – προετοιμασία» των μαθητών στο σπίτι, με την εμπλοκή των γονέων στα συμβούλια λήψης αποφάσεων του σχολείου και με την ενεργό εμπλοκή των γονέων στην αναζήτηση μετα-σχολικών ευκαιριών, επαγγελματικών και ακαδημαϊκών που συνδέονται με την μετα – σχολική ζωή. Κάτω από αυτό το πρίσμα οι εκπαιδευτικοί αλλά και το σχολείο σαν ένας οργανισμός έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν τις ανάγκες, ευαισθησίες, προβληματισμούς, αδυναμίες των μαθητών/ριών και συνεπώς να γίνουν πιο αποτελεσματικοί στο έργο τους. Παρά τη σπουδαιότητα της «γονεϊκής εμπλοκής» ιδιαίτερα σε θέματα συμπεριφοράς και πειθαρχίας των μαθητών/τριών στα πλαίσια της σχολικής ζωής, πολλές φορές εμφανίζονται αντικειμενικές δυσκολίες οι οποίες εμποδίζουν την ανάπτυξη αυτής. Συγκεκριμένα παράγοντες που επηρεάζουν την «γονεϊκή εμπλοκή» είναι οι αρνητικές εκπαιδευτικές εμπειρίες κάποιων γονέων, η ηλικία των μαθητών/τριών, οι μαθησιακές ανάγκες αυτών, το κοινωνικό και μορφωτικό status των γονέων αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της σχολικής μονάδας.

Λέξεις–κλειδιά: γονεϊκή εμπλοκή, δραστηριότητες, παράγοντες, συμπεριφορά

Ο ρόλος των γονέων στα μοντέλα θετικής υποστήριξης της συμπεριφοράς, PBIS και SWPBIS: πώς μπορούν να συνεισφέρουν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα

Ζωή Κρόκου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70, ΔΙ.Π.Ε. Γ' Αθήνας

Αλέξανδρος Σταμάτιος Αντωνίου

Καθηγητής Ψυχολογίας, Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.

Δέσποινα Κωνσταντοπούλου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70, ΔΙ.Π.Ε. Δ' Αθήνας

Περίληψη

Το μοντέλο *Θετικής Υποστήριξης της Συμπεριφοράς* (PBIS - Positive Behavioral Interventions & Supports) και η σχολικά προσαρμοσμένη εκδοχή του (SWPBIS - School-Wide Positive Behavioral Interventions & Supports) αποτελούν επιστημονικά τεκμηριωμένες προσεγγίσεις για τη διαχείριση της συμπεριφοράς στο σχολικό περιβάλλον. Βασίζονται στην πρόληψη, στη σαφή διατύπωση προσδοκώμενων συμπεριφορών και στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος. Ωστόσο, η επιτυχία και η βιωσιμότητα αυτών των προγραμμάτων εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη συνεργασία των εκπαιδευτικών με τις οικογένειες των μαθητών/τριών. Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζεται ο ρόλος των γονέων στην υλοποίηση και υποστήριξη των προγραμμάτων αυτών, με έμφαση στο πώς μπορούν οι τεχνικές και οι προτάσεις της συμβουλευτικής να εφαρμοστούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο αλλά και να ενδυναμώσουν τον γονεϊκό ρόλο. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται στρατηγικές για την αποτελεσματική εμπλοκή των γονέων, όπως η συμμετοχή τους στον σχεδιασμό παρεμβάσεων, η ενίσχυση των θετικών συμπεριφορών στο σπίτι και η συνεργασία με το σχολείο για την προαγωγή της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών. Επιπλέον, συζητούνται οι προκλήσεις που σχετίζονται με τη μερική ή ολική εφαρμογή των μοντέλων θετικής υποστήριξης της συμπεριφοράς στην Ελλάδα, όπως η διαφορετική κουλτούρα, οι περιορισμένοι πόροι, η απουσία υποστηρικτικών θεσμών και η ανάγκη για εκπαίδευση και επιμόρφωση των γονέων και των εκπαιδευτικών. Τέλος, προτείνονται τρόποι για την προσαρμογή των τεχνικών αυτών στα ελληνικά σχολεία, με στόχο τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού δικτύου που θα προάγει τη θετική συμπεριφορά και θα ενισχύει την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών/τριών.

Λέξεις-κλειδιά: μοντέλο Θετικής Υποστήριξης της Συμπεριφοράς, στρατηγικές συμβουλευτικής, γονεϊκή εμπλοκή

Σχολική ευημερία: ένα διαφορετικό μοντέλο πρόληψης της ενδοσχολικής βίας

Μαργαρίτα Μανσόλα

Εκπαιδευτική Ψυχολόγος, Εκπαιδευτικός, Σύμβουλος σε Θέματα Εκπαίδευσης

Περίληψη

Αν αναρωτιόμαστε γιατί τόσα προγράμματα για την «ενδοσχολική βία» και τον εκφοβισμό δεν έχουν καταφέρει να εξαλείψουν ή να μειώσουν έστω το φαινόμενο, ίσως ήρθε η ώρα να συνειδητοποιήσουμε ότι πρόκειται για κοινωνικά φαινόμενα και ως τέτοια, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται. Το Σχολείο δεν είναι αποκομμένο από την κοινωνική πραγματικότητα. Πολλά, ίσως τα περισσότερα από αυτά που βιώνουν τα παιδιά και οι νέοι σήμερα είναι απολύτως βίαια ή τα παιδιά τα βιώνουν ως τέτοια και ίσως να πρέπει να ακούσουμε τι έχουν να πουν ώστε να ξέρουμε ακριβώς τι πρέπει να τους πούμε και να κάνουμε εμείς ως ενήλικες. Ως ενήλικες υπεύθυνοι για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων τους. Ίσως ήρθε επίσης η ώρα να συμφωνήσουμε ότι δεν αρκούν μεμονωμένες παρεμβάσεις αλλά χρειάζεται η συνεργασία και η συμμετοχή όλων σε ένα μακρύ δρόμο που απαιτεί διαρκή προσπάθεια. Ίσως ήρθε η ώρα να δούμε το Σχολείο και τον ρόλο του από την αρχή. Το προτεινόμενο μοντέλο δεν είναι ένα μοντέλο καταστολής. Δεν είναι ένα πρόγραμμα στείρου διδακτισμού ή ηθικής. Ούτε καν ένα πρόγραμμα -από τα τόσα πολλά-ευαισθητοποίησης. Είναι ένα μοντέλο Μάθησης. Ακουμπά στην πεμπτούσια της εκπαίδευσης και του ρόλου του Σχολείου, ως ένα κύτταρο της κοινωνίας και ως μετασχηματιστικός παράγοντας στη ζωή ενός ανθρώπου. Ακουμπά στη Σχολική Ευημερία και την Ολιστική προσέγγιση του Σχολείου που αφορά ολόκληρη τη σχολική κοινότητα: τους/ις μαθητές/ήτριες, τους/ις εκπαιδευτικούς, τις οικογένειές τους. Ακουμπά στα δικαιώματα των παιδιών και στον στόχο της ποιοτικής εκπαίδευσης από τα οποία, παρά τις εξαγγελίες, τα προγράμματα, τα συνέδρια, είμαστε ακόμα τόσο μα τόσο μακριά. Καταδεικνύει χωρίς καμία απολογητική διάθεση τα δομικά και συστημικά εμπόδια και προτείνει το μοντέλο που θα φέρει στα παιδιά αυτό που τους ανήκει: Το μέλλον!

Λέξεις-κλειδιά: σχολική ευημερία, ολιστική προσέγγιση του σχολείου, ασφάλεια

Όταν όλα τα άλλα έχουν αποτύχει... η αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος ως μέσο αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας

Χαράλαμπος Μηνάογλου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης, 1^η Θέση Φιλολόγων, Α' Αθήνας

Περίληψη

Παρά τις πολλές προκαταλήψεις, που συνδέονται με την επιβολή της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος, ολοένα και περισσότερο γίνεται αντιληπτό από την σχολική κοινότητα στο σύνολό της (εκπαιδευτικούς, μαθητές/ήτριες και γονείς) ότι υπάρχουν συνθήκες κάτω από τις οποίες το εν λόγω παιδαγωγικό μέτρο δεν είναι μόνον απαραίτητο, αλλά και ευεργετικό. Ο στιγματισμός των μαθητών/τριών στο νέο σχολικό περιβάλλον, στο οποίο μεταφέρονται μετά την αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος, έχει πλέον αποφευχθεί με την εμπιστευτική διαχείριση των σχετικών δεδομένων. Έτσι, η κριτική κατά της χρήσης του μέτρου σε περιπτώσεις επαναλαμβανόμενης άσκησης ενδοσχολικής βίας επικεντρώνεται στο ότι οι μαθητές/ήτριες δε βοηθούνται να ξεπεράσουν τα αίτια που τους οδηγούν σε αυτήν και το πρόβλημα μεταφέρεται απλώς από το σχολείο προέλευσης στο σχολείο υποδοχής τους. Η πραγματικότητα, όμως, είναι αρκετά διαφορετική. Σε ποσοστό μεγαλύτερο από τα δύο τρίτα των περιπτώσεων οι μαθητές/ήτριες που άλλαξαν σχολικό περιβάλλον βελτίωσαν τόσο τη συμπεριφορά τους όσο και την σχολική επίδοσή τους. Στο σύνολό τους έπαψαν να ασκούν ενδοσχολική βία στους/ις συμμαθητές/τριες τους στους/ις οποίους/ες την ασκούσαν στο σχολείο από το οποίο μετακινήθηκαν, εφόσον πλέον δεν τους/ις συναναστρέφονται, αλλά και στο σχολείο που τοποθετήθηκαν δεν χρησιμοποιούν βία κατά συμμαθητών τους, τουλάχιστον στον βαθμό που το έκαναν πριν εφαρμοστεί το μέτρο της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος. Η ευεργετική επίδραση του μέτρου της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος στους/ις μαθητές/ήτριες που ασκούν ενδοσχολική βία οφείλεται στο γεγονός ότι η μετακίνηση σε άλλο σχολείο διακόπτει όλα τα ερεθίσματα στα οποία οι μαθητές/ήτριες αυτοί αντιδρούσαν ασκώντας βία (και δεν αναφερόμαστε εδώ στα πρόσωπα των συμμαθητών τους στους/ις οποίους/ες την ασκούσαν, αλλά ευρύτερα στα ερεθίσματα που ελάμβαναν από την σχολική κοινότητα). Επίσης, η ένταξη στο νέο σχολικό περιβάλλον απαιτεί διάστημα προσαρμογής, δημιουργία νέων επαφών και σχέσεων, μέσα από τις οποίες οι μαθητές/τριες που μετακινούνται ακόμη και αν δεν απαλλαγούν από την τάση άσκησης ενδοσχολικής βίας, τουλάχιστον δε βρίσκουν ευκαιρίες για να την ασκήσουν.

Λέξεις-κλειδιά: αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος, ενδοσχολική βία, βελτίωση συμπεριφοράς, σχολική κοινότητα

Σχεδιασμός και εφαρμογή προγράμματος ολιστικής προσέγγισης, για την πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα

Γεωργία Μπουλμέτη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ30 – Κοινωνικών Λειτουργιών στη ΔΠΕ Γ' Αθήνας

Γεωργία Κορακίδη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ11 – Φυσικής Αγωγής στη ΔΔΕ Γ' Αθήνας

Περίληψη

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού προϋποθέτουν ολιστικές προσεγγίσεις με έμφαση στη συμμετοχή, στη συνεργασία και στην κινητοποίηση των μελών της σχολικής κοινότητας. Η εστίαση στην ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών, των μαθητών/ριών και των γονέων, μέσα από τις αρχές του αειφόρου σχολείου και της ενεργούς πολιτιότητας, συμβάλλει στη δημιουργία ασφαλούς, υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού σχολείου με στόχο την αλλαγή. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να περιγράψει μία πρόταση εφαρμογής ολιστικής προσέγγισης στη σχολική κοινότητα. Βασίζεται στη βιωματική μάθηση και υλοποιήθηκε σε επτά σχολικές μονάδες Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Γ' Αθήνας κατά τη διάρκεια των σχολικών περιόδων 2023 – 24 και 2024 - 25. Αποτελείται από τρία μέρη. Συγκεκριμένα, στο πρώτο μέρος υλοποιείται μία δίωρη παρέμβαση σε συλλόγους διδασκόντων και περιλαμβάνει τέσσερα βήματα στα οποία οι εκπαιδευτικοί α) συστήνονται, αναφέροντας θετικά στοιχεία συναδέλφων, β) αναβιώνουν θετικές επαγγελματικές εμπειρίες, γ) οραματίζονται το σχολείο όπου θα ήθελαν και δ) σχεδιάζουν συλλογικές δράσεις. Στο δεύτερο μέρος η δράση εφαρμόζεται σε μαθητικά συμβούλια σε τέσσερα βήματα στα οποία οι μαθητές/ήτριες: α) συστήνονται, αναφέροντας ένα θετικό τους στοιχείο, β) εκφράζουν ατομικά και στη συνέχεια ομαδικά θετικές και αρνητικές εμπειρίες από το σχολείο τους και προτείνουν αλλαγές, γ) μαθαίνουν να σχηματοποιούν το πλαίσιο εμφάνισης της βίας και τις προεκτάσεις της και δ) προτείνουν ενέργειες και δράσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση της Ε.Β.Ε., λειτουργώντας ως πολλαπλασιαστές. Στο τρίτο και τελευταίο μέρος, το προτεινόμενο πρόγραμμα ολοκληρώνεται σε γονείς, όπου οι ίδιοι μοιράζονται: α) δικές τους θετικές εμπειρίες από τα μαθητικά τους χρόνια, β) δυσκολίες της καθημερινότητας τους μέσα από τον γονεϊκό τους ρόλο, γ) επιθυμίες στη σχέση τους με το παιδί τους και δ) προσδοκίες στη συνεργασία τους με το σχολείο. Η αξιολόγηση του προγράμματος πραγματοποιείται σε επίπεδο ομάδας και συνολικά, μέσω της ανάληψης δράσεων στη σχολική και ευρύτερη κοινότητα.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη, ενδυνάμωση σχολικής κοινότητας, βιωματική μάθηση, δράση

Ολιστική Προσέγγιση για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: Συνεργασία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας

Φωτεινή Νεστορίδου

ΠΕ02, Διευθύντρια Σχολείου

Περίληψη

Η εισήγηση πραγματεύεται την ολιστική προσέγγιση για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, με έμφαση στη συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας. Παρουσιάζονται αναλυτικά οι ρόλοι και οι δράσεις του σχολείου, της οικογένειας και της κοινότητας, καθώς και επιπλέον ενέργειες που μπορούν να ενισχύσουν την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη δημιουργία ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος στο σχολείο, στην ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ όλων των μελών της σχολικής κοινότητας και στην εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών, μαθητών/τριών και γονέων. Επιπλέον, προτείνονται η δημιουργία ομάδας διαχείρισης κρίσεων, η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, η αξιολόγηση και παρακολούθηση των δράσεων, η χρήση τεχνολογίας και η συνεργασία με ειδικούς. Σημαντικό μέρος της εισήγησης καταλαμβάνει το σχέδιο δράσης της ομάδας διαμεσολάβησης μαθητών/τριών, το οποίο περιλαμβάνει την επιλογή και εκπαίδευση των μαθητών/τριών, τη δημιουργία της ομάδας, την προώθηση της διαμεσολάβησης, τη διαδικασία διαμεσολάβησης και τη συνεχή υποστήριξη και εξέλιξη της ομάδας. Επιπλέον, παρουσιάζεται ένα παιχνίδι ρόλων διαμεσολάβησης, με αναφορά στην ελληνική μυθολογία και συγκεκριμένα στην "Έριδα του Χρυσού Μήλου", το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξάσκηση των μαθητών/τριών στη διαμεσολάβηση. Τέλος, η εισήγηση υπογραμμίζει τη σημασία της ενεργού συμμετοχής και της συνεργασίας όλων των μελών της σχολικής κοινότητας για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τα παιδιά, όπου η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός δεν θα έχουν θέση.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, εκφοβισμός, πρόληψη, συνεργασία, σχολείο, οικογένεια, κοινότητα

Αντιλήψεις και εμπειρίες του σχολικού εκφοβισμού μεταξύ των εφήβων: Μια ποιοτική μελέτη

Παρασκευή Νικηφόρου

Κλινικός-Σχολικός Ψυχολόγος, Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κρήτης

Ιουλία Παπαγεώργη

Καθηγήτρια Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός μεταξύ των εφήβων στο σχολείο αποτελεί αντικείμενο συζήτησης τις τελευταίες δεκαετίες με επιπτώσεις στην υγεία και την ευημερία τους. Οι εκφοβιστικές συμπεριφορές μπορεί να έχουν επιπτώσεις στα θύματα και στους θύτες, οδηγώντας δυνητικά σε χαμηλότερα ακαδημαϊκά επιδόσεις, προβλήματα κοινωνικοποίησης και διαταραχή της σωματικής και ψυχικής υγείας τους. Σκοπός της παρούσας ποιοτικής μελέτης είναι να διερευνήσει τις απόψεις και τις εμπειρίες των εφήβων σχετικά με τον σχολικό εκφοβισμό στην Κρήτη και την Κύπρο. Πραγματοποιήθηκαν μεμονωμένες ημι-δομημένες συνεντεύξεις με δέκα εφήβους ηλικίας 12-15 ετών σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Η ερευνητική ομάδα ετοίμασε μια ημι-δομημένη έντυπη συνέντευξη για τη συλλογή δεδομένων. Ως προς την ανάλυση δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η θεματική ανάλυση. Η ανάλυση διευκολύνθηκε από το QSR-NVivo. Οι αντιλήψεις και οι εμπειρίες των εφήβων για τον σχολικό εκφοβισμό κατηγοριοποιήθηκαν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες με βάση την ανάλυση περιεχομένου. Οι κατηγορίες που προέκυψαν για τον σχολικό εκφοβισμό ήταν οι μορφές, τα συναισθήματα, οι στάσεις και η αναζήτηση βοήθειας από άλλους. Αυτή η μελέτη διερεύνησε τις αντιλήψεις και εμπειρίες των εφήβων για τον σχολικό εκφοβισμό σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτή η μελέτη προορίζεται να βοηθήσει τους/ις μαθητές/ήτριες, τους εφήβους, γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας στην καλύτερη κατανόηση του φαινομένου. Τα ευρήματα τονίζουν την ανάγκη για εκπαιδευτικές δράσεις σχετικά με την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού.

Λέξεις κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, εφηβεία, ανάλυση περιεχομένου, Κρήτη, Κύπρος

**Ένα πρόγραμμα πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού
στη Β/θμια Εκ/ση στη βάση μιας ολιστικής προσέγγισης.**

Αποστολία Νικολάου

Εκπαιδευτικός Β/θμιας εκ/σης, κλάδου ΠΕ 79.01

Χρήστος Μαλιώρας

Εκπαιδευτικός Β/θμιας εκ/σης, κλάδου ΠΕ03

Όλγα - Μαρία Μπαλά

Εκπαιδευτικός Α/θμιας εκ/σης, κλάδου ΠΕ70

Ελένη Μητρομάρα

Εκπαιδευτικός Α/θμιας εκ/σης, κλάδου ΠΕ70

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση έγινε προσπάθεια παρουσίασης ενός ολιστικού προγράμματος πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού που σχεδιάζεται για να εφαρμοστεί σε σχολεία Β/θμιας Εκ/σης. Σχεδιάζεται ώστε να αποτελέσει δράση, μέρος του Ετήσιου Συλλογικού Προγραμματισμού του εκπαιδευτικού έργου σχολικής μονάδας, εξαιτίας της αναγκαιότητας που προκύπτει μετά από όλο και συχνότερη εμφάνιση σχετικών περιστατικών σε σχολικές μονάδες. Το παρόν πρόγραμμα αντλεί κυρίως από το διεθνώς αναγνωρισμένο και αποτελεσματικό πρόγραμμα πρόληψης του σχολικού εκφοβισμού Olweus Bullying Prevention Program- OBPP της Νορβηγίας αλλά και το πρόγραμμα Κίνα, όμως λαμβάνονται υπόψη χαρακτηριστικά και αρχές της ελληνικής κουλτούρας. Αποσκοπεί στην πρόληψη και προστασία των μαθητών/τριών από κάθε μορφή βίας και σχολικού εκφοβισμού και την δημιουργία ασφαλών, ενταξιακών εκπαιδευτικών και σχολικών περιβαλλόντων ικανών να προάγουν την αρμονική ψυχοκοινωνική πρόοδο και ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Κύριο στόχο του αποτελεί η ομαλή συνύπαρξη όλων των ατόμων στη σχολική κοινότητα, η συμπερίληψη των μαθητών/τριών χωρίς διακρίσεις και η εξασφάλιση έτσι ενός θετικού σχολικού κλίματος που στηρίζεται στην επικοινωνία, τον σεβασμό, τη συνεργασία και συμβάλει στην ευημερία όλων των εμπλεκόμενων στο σχολικό πλαίσιο. Τίθενται στόχοι για τους/ις μαθητές/ήτριες, τους/ις εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την ευρύτερη κοινότητα και για την επίτευξή τους σχεδιάζονται, αναλύονται και παρουσιάζονται δραστηριότητες. Τέλος, προτείνονται εργαλεία και ο τρόπος αξιολόγησης του προγράμματος από τους εμπλεκόμενους σε αυτό.

Λέξεις-κλειδιά: ολιστικό πρόγραμμα, πρόληψη, ενδοσχολική βία, εκφοβισμός

Ο ρόλος του συμβούλου παιδαγωγικής ευθύνης στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού

Αναστασία Οικονόμου

Δρ. Φιλοσοφίας ΕΚΠΑ- Σύμβουλος Εκπαίδευσης φιλολόγων Εύβοιας

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες εκπαιδευτικές κοινότητες, με σημαντικές επιπτώσεις στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Ο/η σύμβουλος παιδαγωγικής ευθύνης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού, λειτουργώντας ως γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων. Πιο συγκεκριμένα, έχει την ευθύνη να ενημερώνει και να επιμορφώνει τους/ις εκπαιδευτικούς σχετικά με τις μορφές του εκφοβισμού, τους τρόπους αναγνώρισης και τις στρατηγικές πρόληψης. Η διοργάνωση βιωματικών δράσεων και εργαστηρίων βοηθά τους/ις εκπαιδευτικούς να υιοθετούν παιδαγωγικές πρακτικές που προάγουν τη συνεργασία, τον αλληλοσεβασμό μεταξύ των μαθητών/τριών και την αποδοχή της διαφορετικότητας διαμορφώνοντας ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον. Παράλληλα, η σύνδεση με φορείς όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και τοπικές αρχές συμβάλλει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου υποστήριξης. Επιπλέον, σε συνεργασία με φορείς ψυχικής υγείας ο/η σύμβουλος παρέχει επιμορφωτικά σεμινάρια και δημιουργεί εκπαιδευτικό υλικό για την ενίσχυση της ενσυναίσθησης και των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών. Τέλος, συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτικών εντός του σχολείου, όπως η δημιουργία και η τήρηση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας των σχολείων και η εφαρμογή διαδικασιών καταγραφής και διαχείρισης περιστατικών εκφοβισμού. Μέσα από αυτήν την ολιστική προσέγγιση, ο/η σύμβουλος εκπαίδευσης βοηθάει σημαντικά στην προαγωγή της ψυχοκοινωνικής ευημερίας των μαθητών/τριών και στην καλλιέργεια ενός θετικού σχολικού κλίματος.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, σύμβουλος παιδαγωγικής ευθύνης, ολιστική προσέγγιση

Ανάγκη ενημέρωσης των γονέων για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού: εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης

Ελένη Παναγούλη

Παιδίατρος, PhD, MSc Αναπτυξιακής και εφηβικής υγείας

Ευθαλία Τζίλα

Παιδοψυχίατρος, MSc, Ψυχοθεραπεύτρια Οικογένειας-Ζεύγους

Ελένη Σαραγά

Κλινική Ψυχολόγος, MSc

Θεοδώρα Καββαδία

Εκπαιδευτικός και Ψυχολόγος

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός χαρακτηρίζεται ως ένα σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο που επηρεάζει αρνητικά την ψυχική και συναισθηματική υγεία των παιδιών. Οι συνέπειες του εκφοβισμού δεν περιορίζονται μόνο στη σχολική ζωή, αλλά μπορούν να επηρεάσουν τη συνολική ανάπτυξη των παιδιών. Η έγκαιρη αναγνώριση του εκφοβισμού και η εφαρμογή κατάλληλων στρατηγικών για την πρόληψή του, είναι κρίσιμης σημασίας για την προστασία των παιδιών. Ειδικότερα, η ενημέρωση των γονέων σχετικά με τις μορφές του εκφοβισμού, τα σημάδια του, αλλά και τις σωστές αντιδράσεις, παίζει καθοριστικό ρόλο. Ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού είναι η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και ευαισθητοποίησης, τα οποία να περιλαμβάνουν τη συνεργασία μεταξύ σχολείου και γονέων. Στο πλαίσιο αυτό το μη κερδοσκοπικό σωματείο «Ανέλιξη» διοργανώνει το πρόγραμμα «Κίρος». Το πρόγραμμα αυτό μέσα από εκπαιδευτικές ομιλίες και διαδραστικό υλικό, έχει σα στόχο να ενημερώσει τους γονείς ώστε μπορούν να μάθουν πώς να αναγνωρίζουν τα σημάδια του εκφοβισμού, να ενισχύσουν τα παιδιά τους και να προάγουν την αξία του σεβασμού και της αποδοχής. Επίσης παρέχει ενημέρωση για την αντιμετώπιση και καταγγελία κάθε είδους παιδικής κακοποίησης. Το πρόγραμμα μπορεί να υιοθετηθεί από φορείς όπως δήμους, σχολεία κτλ χωρίς κόστος και απαρτίζεται από εθελοντές. Στην παρούσα φάση λειτουργεί πιλοτικά για δεύτερη χρονιά σε σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ανατολικής Αττικής. Από την εφαρμογή του προγράμματος προκύπτει πώς οι γονείς έχουν μεγάλη ανάγκη για ενημέρωση, τόσο για την αναγνώριση του φαινομένου όσο και για την αντιμετώπισή του. Χρειάζονται, επίσης, καθοδήγηση για την ενίσχυση των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των παιδιών τους και την ενδυνάμωση της συνεργασίας με τους/ς δασκάλους/ες. Συμπερασματικά, η ενημέρωση και η ενεργός συμμετοχή των γονέων είναι καθοριστικές για την αποτελεσματική πρόληψη και την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού. Μέσα από στοχευμένα προγράμματα και τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας, μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα πιο ασφαλές και υγιές σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, συνεργασία, ενημέρωση

Μελέτη Περίπτωσης: Βραχυχρόνια Παρέμβαση κατά του Σχολικού Εκφοβισμού

Έλλη Παπαδοπούλου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, Msc Σχολικής Ψυχολογίας, 2ο ΚΕΔΑΣΥ Β' Αθήνας

Ελένη Λαζαρή

Ψυχολόγος, Msc Σχολικής Ψυχολογίας, Med Εκπαιδευτικής Έρευνας, 2ο ΚΕΔΑΣΥ Β' Αθήνας

Ιωάννα Χατζηχριστοδούλου

Κοινωνική Λειτουργός- Νηπιαγωγός, Msc Κλινικής Κοινωνικής Εργασίας- Συμβουλευτικής Εφήβου και Οικογένειας, 2ο ΚΕΔΑΣΥ Β' Αθήνας

Δήμητρα Ματθαίου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής, Med Εφαρμοσμένης Σχολικής Ψυχολογίας, 2ο ΚΕΔΑΣΥ Β' Αθήνας

Περίληψη

Εισαγωγή: Το παρόν άρθρο αποτελεί μία μελέτη περίπτωσης βραχυχρόνιας παρέμβασης ευαισθητοποίησης στο φαινόμενο της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού. Η συγκεκριμένη παρέμβαση είχε στόχο τη βελτίωση της επικοινωνίας και την ενίσχυση της διαχείρισης του σχολικού εκφοβισμού στη συγκεκριμένη σχολική κοινότητα.

Μέθοδος: Ο ερευνητικός σχεδιασμός της παρέμβασης βασίστηκε στην εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Καμπάνιας Κατά του Σχολικού Εκφοβισμού ABC Europe's Antibullying Campaign (2013), καθώς και στο Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Εργαλείο του Προγράμματος DAPHNE III, ενώ προκειμένου να αποτυπωθεί η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης, ακολουθήθηκε η μεθοδολογία της μελέτης περίπτωσης. Στην παρέμβαση συμμετείχε τμήμα 22 μαθητών/τριών της Α' τάξης Γενικού Λυκείου, μέλη του οποίου είχαν πρόσφατα εμπλακεί σε περιστατικό σχολικού εκφοβισμού ως θύτες. Η παρέμβαση πραγματοποιήθηκε μέσα από πέντε τρίωρες συναντήσεις με τους/ις μαθητές/ήτριες του τμήματος, δύο τρίωρες συναντήσεις με τον σύλλογο διδασκόντων, και μία δίωρη συνάντηση με την ομάδα γονέων της Α' Λυκείου.

Αποτελέσματα: Η συνολική αξιολόγηση της παρέμβασης ανέδειξε θετικά αποτελέσματα, καθώς το 73% των μαθητών/τριών θεώρησε ότι η παρέμβαση βελτίωσε τις σχέσεις εντός της τάξης, το 64% εκτίμησε ότι υπήρξε βελτίωση στις σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών στο σχολείο γενικότερα, ενώ το 96% των μαθητών/τριών δήλωσε ότι αισθάνεται πιο ικανό να διαχειριστεί φαινόμενα εκφοβισμού.

Συμπεράσματα: Η παρούσα παρέμβαση επιβεβαιώνει τη σημασία της ευαισθητοποίησης, της ενσυναίσθησης και της καλλιέργειας κοινωνικών δεξιοτήτων για την πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού, όπως αναδεικνύεται στη βιβλιογραφία. Παρόλο που η διάρκεια της ήταν περιορισμένη, κατάφερε να πετύχει σημαντική πρόοδο. Αυτά τα αποτελέσματα υποδεικνύουν την ανάγκη συνέχισης και εμπλουτισμού παρόμοιων δράσεων.

Λέξεις-κλειδιά: βραχυχρόνια παρέμβαση, σχολικός εκφοβισμός, ευαισθητοποίηση

Η σημασία της αίσθησης του ανήκειν στο σχολείο και της διαθεσιμότητας των γονέων στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού

Ασημένια Παπουλίδη

*Ψυχολόγος, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής*

Κωνσταντίνα Βασιλείου

*Ψυχολόγος, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής*

Στέλλα Παπαμιχαήλ

*Κοινωνιολόγος, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής*

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αναφέρονται σε οποιαδήποτε μορφή επιθετικής συμπεριφοράς που λαμβάνει χώρα στο σχολικό περιβάλλον και επηρεάζει τη σωματική ή ψυχολογική ευημερία των μαθητών/τριών. Πιο συγκεκριμένα, ο εκφοβισμός χαρακτηρίζεται από ανισορροπία δύναμης (σωματικής, κοινωνικής ή ψυχολογικής), επανάληψη (δεν πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά) και σκοπιμότητα (η πρόθεση του θύτη είναι να προκαλέσει βλάβη ή φόβο) και μπορεί να λάβει διάφορες μορφές όπως σωματικός, λεκτικός, κοινωνικός και διαδικτυακός εκφοβισμός. Η ενδοσχολική βία μπορεί να περιλαμβάνει περιστατικά που δεν έχουν όλα τα χαρακτηριστικά του εκφοβισμού αλλά επηρεάζουν αρνητικά το σχολικό κλίμα και την ψυχική υγεία των μαθητών/τριών. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διερευνήσει τον ρόλο της αίσθησης του ανήκειν στο σχολείο και της διαθεσιμότητας των γονέων ως προστατευτικών παραγόντων στην εκδήλωση φαινομένων εκφοβισμού και θυματοποίησης. Το δείγμα περιλαμβάνει 372 μαθητές/ήτριες δημοτικών σχολείων της Αττικής, εκ των οποίων το 54% ήταν κορίτσια. Το 34,7% φοιτούσε στη Δ' τάξη, το 29,8% στην Ε' και το 35,5% στην ΣΤ' τάξη. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα αγόρια και οι μαθητές/ήτριες της ΣΤ' τάξης εκδήλωναν στατιστικά σημαντικά πιο συχνά συμπεριφορές εκφοβισμού. Επίσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα η αίσθηση του ανήκειν στη σχολική κοινότητα, και η προσλαμβανόμενη διαθεσιμότητα των γονέων προβλέπουν συμπεριφορές εκφοβισμού από τη θέση του δράστη, αλλά μόνο η αίσθηση του ανήκειν στη σχολική κοινότητα προβλέπει σημαντικά εμπειρίες θυματοποίησης. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις που ενισχύουν την αίσθηση του ανήκειν στη σχολική κοινότητα μέσω της καλλιέργειας συνεργατικών δραστηριοτήτων, της ενίσχυσης της ομαδικότητας και της ανάπτυξης προγραμμάτων κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης. Παράλληλα, η ενεργή εμπλοκή των γονέων μέσω συστηματικής επικοινωνίας με το σχολείο και η ενίσχυση της διαθεσιμότητάς τους μπορούν να λειτουργήσουν προληπτικά για την αποφυγή φαινομένων εκφοβισμού και ενδοσχολικής βίας.

Λέξεις-κλειδιά: εκφοβισμός, θυματοποίηση, αίσθηση του ανήκειν, διαθεσιμότητα γονέων, μαθητές δημοτικού

**Πανερωπαϊκή πιστοποίηση του συστήματος πρόληψης – διαχείρισης και αντιμετώπισης
της βίας και του εκφοβισμού σε σχολικό πλαίσιο**

Έρη Πυπεράκη

Ψυχολόγος- Υπεύθυνη Τμήματος Ψυχοπαιδαγωγών, Εκπαιδευτήρια Δούκα.

Νίκη Πολίτη

Ψυχολόγος, Εκπαιδευτήρια Δούκα

Χρυσανγή Μπούρα

Ψυχολόγος, Εκπαιδευτήρια Δούκα

Περίληψη

Το φαινόμενο της βίας και του εκφοβισμού είναι παγκόσμιο, διαχρονικό και καθορίζεται από πολιτισμικούς, οικονομικούς, ενδοατομικούς, οικογενειακούς, κοινωνικούς και φυσικά εκπαιδευτικούς παράγοντες. Ως αποτέλεσμα, η αντιμετώπισή του απαιτεί πολυεπίπεδη δράση και συνεργασία μεταξύ οικογένειας, σχολείου, κοινωνίας και γενικά όλων των αξόνων που επηρεάζουν την καθημερινότητα. Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στον ρόλο της συνεργασίας όλων των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, για την ενδυνάμωση των αυριανών πολιτών και την αποτροπή φαινομένων βίας και εκφοβισμού. Απαραίτητη είναι η δημιουργία «Πολιτικής Πρόληψης και Αντιμετώπισης Βίας και Σχολικού Εκφοβισμού» που κοινοποιείται σε όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, εντάσσεται στον Εσωτερικό Κανονισμό λειτουργίας και δεοντολογίας, δημιουργείται σύμφωνα με την Εθνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία για την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό και στηρίζεται στο πρότυπο αντιμετώπισης του Ευρωπαϊκού Δικτύου, ενάντια στη Βία και τον Εκφοβισμό (EAN-European Antibullying Network). Το «Πρωτόκολλο Διαχείρισης Φαινομένων Βίας και Εκφοβισμού», καθορίζει τα βήματα για τον εντοπισμό και την αναγνώριση των φαινομένων όσο και το κοινό πλάνο ενεργειών για το χειρισμό και την αντιμετώπισή τους. Οι παράμετροι λειτουργίας του Οργανισμού, αλλά και το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, οδηγούν στη διενέργεια «Αξιολόγησης Παραγόντων» (Risk Assessment), που μπορεί να οδηγήσουν στην εκδήλωση βίας και εκφοβισμού, με απώτερο στόχο τη λήψη μέτρων για την πρόληψη και την εξάλειψη των κινδύνων. Η «Επιτροπή Ελέγχου της Διαδικασίας» καθορίζει το ετήσιο πλάνο εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικού προσωπικού, μαθητών/τριών και γονέων. Η «Έρευνα γνώμης Μαθητών και Γονέων» γύρω από τις μορφές εκδήλωσης, τη συχνότητα εκδήλωσης του φαινομένου αλλά και την αποτελεσματικότητα των δράσεων, καθορίζει τις διορθωτικές ενέργειες και μελλοντικές αποφάσεις. Η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης, διαχείρισης και αξιολόγησης, οδήγησε τα Εκπαιδευτήρια Δούκα στην Πανερωπαϊκή Πιστοποίηση για το Σύστημα Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Βίας και Σχολικού Εκφοβισμού.

Λέξεις-κλειδιά: αντιμετώπιση εκφοβισμού, πανευρωπαϊκή πιστοποίηση, σύστημα διαχείρισης και αντιμετώπισης βίας και σχολικού εκφοβισμού

Σπέρνοντας Αξίες, Θερρίζοντας Ειρήνη: Η Δύναμη της Πρόληψης

Ιωάννα Ρίννη

Ειδική παιδαγωγός MSc ΠΕ70.50

Ελένη Γοδέβενου

Ειδική παιδαγωγός MEd ΠΕ71

Μαρία Ελένη Σιόλια

Ειδική παιδαγωγός MEd ΠΕ71

Περίληψη

Η βία και κυρίως η επιθετικότητα στα σχολεία, δεν είναι ένα σύγχρονο φαινόμενο του 21^{ου} αιώνα. Είναι αποτέλεσμα σύνθετων διαδικασιών, που αφετηρία τους είναι η ίδια η οικογένεια, η ανεπάρκεια του σχολείου και η αδυναμία του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος να εντάξει αρμονικά στις γραμμές του τον Νέο Άνθρωπο. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται η ανάγκη διαμόρφωσης μιας ευρύτερης συνεργατικής δράσης που να ανταποκρίνεται σε αυτές τις σύγχρονες ανάγκες. Σκοπός της εργασίας είναι να αναδειχθεί η αξία συνεργασίας του τρίπτυχου «Σχολείο-Οικογένεια-Κοινότητα» μέσω της πρόληψης στη βάση της Ολιστικής Προσέγγισης. Εξετάζει κατά πόσο η συνεργασία μεταξύ σχολείου, οικογένειας και κοινότητας αποτελεί θεμέλιο για την ολόπλευρη ανάπτυξη και ευημερία των παιδιών. Σε ποιον βαθμό μια ολιστική προσέγγιση που ενσωματώνει αυτές τις τρεις σφαίρες δράσης μπορεί να δημιουργήσει ένα υποστηρικτικό και ενδυναμωτικό περιβάλλον για την πρόληψη και αντιμετώπιση προκλήσεων από δυσλειτουργικές συμπεριφορές για μια καλύτερη ποιότητα ζωής των παιδιών. Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση, όπου μελετήθηκαν βιβλία και άρθρα της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας. Μέσα από αυτή, προκύπτει η ανάγκη συνεργασίας Σχολείου-Οικογένειας-Κοινότητας ως ένας κρίσιμος παράγοντας για την επιτυχή ανάπτυξη και μάθηση των παιδιών. Ο πρακτικότερος τρόπος αντιμετώπισης της Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού στα σχολεία είναι η πρόληψη. Δημιουργώντας δίκτυα υποστήριξης και ενδυνάμωσης που ευνοούν τη γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική πρόοδο των μαθητριών και μαθητών, συμβάλουμε προς αυτή την κατεύθυνση. Υπό αυτή την οπτική, η σημασία συνεργασίας και διασύνδεσης αναδεικνύεται ως ένας σημαντικός παράγοντας για την κατάλληλη διαχείριση του φαινομένου.

Λέξεις-κλειδιά: βία, ολιστική προσέγγιση, πρόληψη, συνεργασία

Πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού και το Μοντέλο Γονεϊκής Εμπλοκής

Δημήτριος Σακκάς

Εκπαιδευτικός, Σύμβουλος σχολικής ζωής

Περίληψη

Ο εκφοβισμός παραμένει μια επίμονη πρόκληση στα σχολικά περιβάλλοντα παγκοσμίως, επηρεάζοντας την ακαδημαϊκή απόδοση των μαθητών/τριών, την ψυχολογική τους ευημερία και τις κοινωνικές τους σχέσεις (Olweus, 2016). Ενώ οι παραδοσιακές παρεμβάσεις επικεντρώνονται κυρίως στους/ις μαθητές/ήτριες και το σχολικό προσωπικό, η έρευνα δείχνει ότι η εμπλοκή των γονέων σε προγράμματα πρόληψης του εκφοβισμού ενισχύει σημαντικά την αποτελεσματικότητά τους (Smith, Steffgen, & Sittichai, 2019). Η παρούσα εργασία εξετάζει πώς το Μοντέλο Γονεϊκής Εμπλοκής της Epstein μπορεί να λειτουργήσει ως πλαίσιο για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης του εκφοβισμού. Ενσωματώνοντας έξι βασικούς τύπους γονεϊκής εμπλοκής—γονική μέριμνα, επικοινωνία, εθελοντισμό, μάθηση στο σπίτι, λήψη αποφάσεων και συνεργασία με την κοινότητα—τα σχολεία μπορούν να ενισχύσουν τις πρωτοβουλίες τους κατά του σχολικού εκφοβισμού. Εμπειρικά ευρήματα καταδεικνύουν ότι η αυξημένη γονεϊκή συμμετοχή οδηγεί σε μείωση των περιστατικών εκφοβισμού και βελτίωση του σχολικού κλίματος, της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών και της ακαδημαϊκής τους επίδοσης. Οι σύμβουλοι σχολικής ζωής μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους τύπους εμπλοκής των γονέων που προσδιορίζονται στο μοντέλο των Epstein και van Voorhis (2010), για να συνεργαστούν με τους γονείς και τις οικογένειες, με σκοπό την προώθηση παρεμβάσεων και προγραμμάτων κατά του εκφοβισμού στα σχολικά συστήματα.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, μοντέλο γονεϊκής εμπλοκής.

Η βία δεν παράγει νικητές, η περίπτωση ενός ιδιωτικού σχολείου

Νίκος Σιαπερόπουλος

Ψυχολόγος

Περίληψη

Η εισήγηση αφορά στην εσωτερική ανώνυμη έρευνα που διενεργήθηκε σε ιδιωτικό Γυμνάσιο και Λύκειο. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν σε συνδυασμό με περιστατικά που αναφέρθηκαν σε εκπαιδευτικούς όπως και αυτά που αντιμετωπίστηκαν πειθαρχικά ή και όχι από τους Δ/ντές Γυμνασίου- Λυκείου, οδήγησαν σε ένα πλέγμα δράσεων και καλών πρακτικών με στόχο την αποτροπή περιστατικών ενδοσχολικής βίας. Η αξιολόγηση των παραπάνω δημιούργησε τρία επίπεδα «στόχους»: α) το επίπεδο των γνώσεων, με στόχο τη συνεργασία, την αποδοχή της διαφορετικότητας, της αλληλεγγύης και της προσφοράς, β) το επίπεδο των δεξιοτήτων, με στόχο τη συμπερίληψη μαθητών/τριών από διαφορετικά κοινωνικά και άλλα περιβάλλοντα και γ) το επίπεδο των στάσεων, με στόχο την επικοινωνία των μαθητών/τριών χωρίς αποκλεισμούς, προκαταλήψεις και στερεότυπα. Σε όλα τα παραπάνω η ιδέα «ομπρέλα» είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων ώστε να υποστηριχθεί κυρίως η πρόληψη, προκειμένου να αποφευχθούν περιστατικά βίας και εκφοβισμού. Η έρευνα απέδειξε ότι η πρόληψη επηρεάζεται από παράγοντες που σχετίζονται με τη μορφή του σχολείου και την ανθρωπογεωγραφία των μαθητών/τριών και των γονέων τους. Επιπλέον, η μορφή του σχολείου επηρεάζει τις στάσεις και πρακτικές των εκπαιδευτικών.

Λέξεις-κλειδιά: συνεργασία, συμπερίληψη, επικοινωνία, πρόληψη

Αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και συλλογική αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση της βίας στο σχολικό περιβάλλον

Γεωργία Τζήλου

Νηπιαγωγός, Med

Γεώργιος Πασιόπουλος

Δάσκαλος, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ευστάθιος Ξαφάκος

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΠΤΔΕ-ΕΚΠΑ

Περίληψη

Η έρευνα εξετάζει τις αντιλήψεις και τις πρακτικές των εκπαιδευτικών σχετικά με την αντιμετώπιση της βίας στο σχολικό περιβάλλον. Πρόκειται για ποσοτική έρευνα στην οποία συμμετείχαν 134 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συλλέχθηκαν δεδομένα μέσω ερωτηματολογίου, που περιλάμβανε ερωτήσεις που σχετίζονται με ατομικούς και οργανωσιακούς παράγοντες που αφορούν τη σχολική βία που παρατηρείται στα σχολεία, τις στρατηγικές παρέμβασης και την εκπαίδευση που έχουν λάβει οι εκπαιδευτικοί. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί, πρωτίστως, η αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών στην αντιμετώπιση της σχολικής βίας καθώς και η συλλογική αποτελεσματικότητα του σχολείου. Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν: να καταγράψει τις πιο συνηθισμένες μορφές σχολικής βίας, να αναλύσει τις στρατηγικές που ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί στην αντιμετώπιση των περιστατικών, να διερευνήσει την ετοιμότητά τους για την αναγνώριση και παρέμβαση σε περιστατικά βίας και να εξετάσει την υποστήριξη που παρέχεται από τις σχολικές μονάδες (οργανωσιακή υποστήριξη). Από την επεξεργασία των δεδομένων προκύπτει ότι οι εκπαιδευτικοί εκφράζονται θετικά τόσο ως προς την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους όσο και ως προς τη συλλογική αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση της βίας στα σχολεία. Επιπλέον, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πιο συνηθισμένες μορφές σχολικής βίας είναι η λεκτική και η σωματική και λιγότερο η κοινωνική απομόνωση. Οι εκπαιδευτικοί συχνά επιλέγουν τη συζήτηση με τους/ις μαθητές/τριες ως κύρια στρατηγική παρέμβασης καθώς και τη διαμεσολάβηση ενώ αποφεύγουν την επιβολή κυρώσεων. Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί αναφέρονται σε παράγοντες που μπορούν να συμβάλουν στην πρόληψη και στην καταπολέμηση της σχολικής βίας. Επιπρόσθετα, εντοπίστηκε ένα ενδιαφέρον εύρημα που δείχνει ότι ένα 30% τους δείγματος των εκπαιδευτικών ανέφερε ότι έχει υπάρξει θύμα σχολικής βίας κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους ως μαθητές/τριες, γεγονός που μπορεί να επηρεάζει τις απόψεις και τις πρακτικές τους στην αντιμετώπιση της βίας. Η έρευνα υπογραμμίζει την ανάγκη για πιο οργανωμένες και συντονισμένες προσπάθειες στην πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας, καθώς επίσης και για συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε να αισθάνονται πιο έτοιμοι και σίγουροι στην αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική βία, εκπαιδευτικοί, πολιτική σχολείου

Εφαρμογή πρακτικών πρόληψης περιστατικών βίας και παραβατικότητας σε Ευρωπαϊκά σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Αντώνιος Τσατσάκης
Φιλολόγος ΕΑΕ, PhD, Med

Περίληψη

Η σχολική βία και παραβατικότητα είναι ένα φαινόμενο που έχει προβληματίσει σε παγκόσμιο επίπεδο τη σχολική κοινότητα. Η φύση του φαινομένου είναι πολυδιάστατη λόγω των πολλαπλών αιτιών εμφάνισης και εκδήλωσης του φαινομένου αυτού. Το θέμα της βίας και της παραβατικότητας στα σχολεία αποτελεί επίκαιρο θέμα την τελευταία δεκαετία και έχει προσεγγίσει διεπιστημονικά το ενδιαφέρον των ερευνητών με σκοπό την εφαρμογή πρακτικών πρόληψης και στρατηγικών αντιμετώπισης του. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται πρακτικές πρόληψης περιστατικών βίας και παραβατικότητας σε σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Ευρωπαϊκών χωρών. Συγκεκριμένα, πολλά Ευρωπαϊκά κράτη, έπειτα από έρευνες έχουν αναπτύξει και εφαρμόσει με επιτυχία προγράμματα-πρακτικές πρόληψης βίαιων και παραβατικών περιστατικών στα σχολεία όπως για π.χ. Kìna (Φιλανδία), Olweus Bullying Prevention Program (Νορβηγία), The Anti-Bullying Alliance (ABA) και Diana Award Anti-Bullying Ambassadors στο Ηνωμένο Βασίλειο, NoTrap! (Ιταλία) και Friends Program (Σουηδία, Νορβηγία, Ολλανδία) κ.α. Τα προγράμματα πρόληψης βίαιων και παραβατικών περιστατικών στα σχολεία βασίζονται σε στρατηγικές που περιλαμβάνουν εκπαίδευση, έγκαιρη παρέμβαση, κοινωνική αποδοχή, καλλιέργεια ενσυναίσθησης και ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων με σκοπό να μειώσουν σε σημαντικό βαθμό περιστατικά βίας και παραβατικότητας. Οι πρακτικές πρόληψης των παραπάνω προγραμμάτων δείχνουν ότι είναι αποτελεσματικές όταν προσεγγίζονται ολιστικά, συνδυάζοντας εκπαίδευση, κοινωνική αποδοχή και υποστήριξη της ψυχικής υγείας.

Λέξεις-κλειδιά: στρατηγικές πρόληψης, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σχολική βία, σχολική παραβατικότητα, πρόληψη σχολικής βίας

Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και Καλλιέργεια Κοινωνικών Δεξιοτήτων: Έρευνα στις Κοινότητες Μάθησης eTwinning με την Αξιοποίηση της Εκπαιδευτικής Ρομποτικής»

Παρασκευή Φώτη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών 2^{ης} Θέσης ΔΠΕ Γ' Αθήνας

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τον ρόλο των εκπαιδευτικών στη διαμόρφωση θετικού σχολικού κλίματος και στην πρόληψη της ενδοσχολικής βίας, μέσα από τη συμμετοχή τους σε Κοινότητες Μάθησης Εκπαιδευτικών του eTwinning. Ειδικότερα, εστιάζει στη συμβολή της συνεργασίας σχολείου, οικογένειας και κοινότητας, καθώς και στη διδασκαλία κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως η αποδοχή της διαφορετικότητας, η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και η ειρηνική επίλυση συγκρούσεων. Η έρευνα διεξήχθη σε εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στο σεμινάριο του eTwinning, υλοποιώντας σχέδια μαθημάτων στο θεματικό πεδίο των Κοινωνικών Επιστημών. Τα σχέδια αυτά επικεντρώνονται στην προώθηση της αποδοχής της διαφορετικότητας, της συνεργασίας και της καλλιέργειας κοινωνικών δεξιοτήτων που συμβάλλουν τόσο στην ομαλή επίλυση συγκρούσεων όσο και στην εσωτερική αποδοχή κοινωνικών κανόνων αγωγής και συμπεριφοράς. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, οι μαθητές/ήτριοι μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας, να κατανοούν τον ρόλο των κοινωνικών κανόνων στη διαμόρφωση υγιών διαπροσωπικών σχέσεων και να διαχειρίζονται τις διαφωνίες τους με σεβασμό και κατανόηση. Σημαντικό εργαλείο στην υλοποίηση αυτών των δραστηριοτήτων αποτελεί το επιτραπέζιο ρομπότ BeeBot, το οποίο αξιοποιείται παιδαγωγικά για την καλλιέργεια της υπολογιστικής σκέψης και της επίλυσης προβλημάτων. Οι ομαδικές δραστηριότητες προγραμματισμού με το BeeBot ενισχύουν την ομαδικότητα και τη συνεργατική μάθηση, ενώ παράλληλα προάγουν την αποδοχή της διαφορετικότητας και την ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών/-τριών ανεξαρτήτως γνωστικών ή κοινωνικών διαφοροποιήσεων. Μέσα από το ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί, διερευνήθηκαν οι απόψεις τους σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας και της εμπιστοσύνης στο σχολικό περιβάλλον, την προώθηση της αλληλεγγύης και τη συνεργασία με φορείς για την πρόληψη της σχολικής βίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τη σημασία της εκπαιδευτικής ρομποτικής ως καινοτόμου παιδαγωγικού μέσου που υποστηρίζει τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/-τριών, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και ασφαλούς μαθησιακού περιβάλλοντος.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη ενδοσχολικής βίας, συνεργασία σχολείου - οικογένειας, κοινωνικές δεξιότητες μαθητών, εκπαιδευτική πομπτική BeeBot, κοινότητες μάθησης eTwinning

Ενδοσχολική βία και Εκφοβισμός (Bullying) και διαφοροποίηση από την παραβατικότητα ανηλίκων

Ιωάννα Χαρδαλούπα
Ψυχολόγος, MSc

Περίληψη

Το φαινόμενο του (σχολικού) εκφοβισμού ή όπως αναφέρεται στην αγγλική γλώσσα «bullying» έχει ποικίλες προεκτάσεις τόσο μεταξύ ανηλίκων όσο και μεταξύ των ενηλίκων που επηρεάζονται από αυτό. Πρωτίστως, στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας αποσαφηνίζεται ο όρος «bullying» αλλά και οι ρόλοι που δύνανται να υιοθετήσουν τα παιδιά στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας. Επιπροσθέτως, αποσαφηνίζεται η έννοια της παραβατικότητας ανηλίκων και ο τρόπος κατά τον οποίο η έκφρασή της είναι ενδεχομένως ο απόηχος μιας επαναλαμβανόμενης επιθετικής συμπεριφοράς, η οποία δεν έχει πλαισιωθεί από το οικογενειακό περιβάλλον, το σχολικό περιβάλλον αλλά και την κοινωνία ευρύτερα. Ο εκφοβισμός επηρεάζει την ψυχολογική και κοινωνική ευημερία των νέων. Το σχολείο αποτελεί έναν χώρο στον οποίο υπάρχει περίπτωση να εκδηλώνονται εκφοβιστικές συμπεριφορές καθώς οι μαθητές/ήττριες είναι εκτεθειμένοι σε διάφορες κοινωνικές διαδικασίες και αλληλεπιδράσεις. Η προσέγγιση του σχολείου απέναντι στην εκδήλωση συμπεριφορών εκφοβισμού έχει μεγάλη σημασία, καθώς διαδραματίζει καίριο ρόλο στην πρόληψη, την αντιμετώπιση αλλά και τις καλές πρακτικές που μπορεί να υιοθετήσει. Η χάραξη μιας ξεκάθαρης πολιτικής απέναντι στη βία και η τοποθέτηση κάθε φορά απέναντι στα φαινόμενα βίας και εκφοβισμού συμβάλλουν καταλυτικά στην διαχείριση του φαινομένου. Στο πλαίσιο αυτό, είναι ζωτικής σημασίας και στην παρούσα εργασία εξετάζεται η συμβολή του σχολείου και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας που το απαρτίζουν για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού μεταξύ των ανηλίκων και η ανάγκη εφαρμογής αποτελεσματικών προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης (Hernández-Torrano, Faucher & Tynybayeva, 2021).

Λέξεις-κλειδιά: bullying, παραβατικότητα, σχολική κοινότητα, πρόληψη, αντιμετώπιση

Η ένταξη ζώων στην εκπαίδευση

Ιωάννης Χήναρης

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που γιγαντώνεται συνεχώς αλλάζοντας ποικίλες μορφές. Για να μειωθεί, χρειάζονται καινοτόμες διαδικασίες τόσο για την πρόληψη όσο για την αντιμετώπισή του. Η συνηθέστερη μορφή εκφοβισμού που συναντάται, είναι, όταν ομάδες μαθητών/ριών στοχοποιούν και εκφοβίζουν, είτε λεκτικά είτε σωματικά, άλλους/ες μαθητές/ριες. Οι αιτίες διαφοροποιούνται ανάλογα με την περίπτωση. Μέσα από αυτό το πρίσμα, η σχολική κοινότητα θα πρέπει να ενισχυθεί με καινούργια εργαλεία, έτσι ώστε να εξαλείψει τον σχολικό εκφοβισμό από τη ρίζα. Στην εισήγηση προτείνεται η ένταξη των ζώων στην εκπαίδευση, ως μια καινοτόμος προσέγγιση, που μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη για τους/ις μαθητές/ήτριες. Η αλληλεπίδραση με ζώα μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά που δυσκολεύονται να διαχειριστούν το άγχος και την επιθετική συμπεριφορά. Οι παρεμβάσεις με ζώα στις σχολικές αίθουσες βοηθούν τους/ις μαθητές/ήτριες με αναπτυξιακές διαταραχές να μειώσουν την επιθετικότητα και να βελτιώσουν τον αυτοέλεγχό τους. Επίσης μπορούν να συμβάλουν στη μείωση των αρνητικών συμπεριφορών, βοηθώντας τα παιδιά να αποκτήσουν καλύτερες δεξιότητες διαχείρισης του θυμού και του άγχους. Τα ζώα μπορούν να υποστηρίξουν συναισθηματικά μαθητές/ήτριες που έχουν υποστεί σχολικό εκφοβισμό αλλά και να αποτρέψουν κάποιον να εκφοβίσει. Η ένταξη ζώων στην εκπαίδευση, μπορεί να επηρεάσει θετικά τη συμπεριφορά, καθώς, σύμφωνα με μελέτες, μαθητές/ήτριες που είχαν επαφή με ζώα κατά τη διάρκεια του σχολικού προγράμματος παρουσίασαν βελτιωμένη συμπεριφορά στην τάξη, όπως λιγότερες συγκρούσεις και αυξημένη συνεργασία. Η παρουσία των ζώων φαίνεται να λειτουργεί ως μέσο εκτόνωσης του στρες, μειώνοντας την ένταση και την επιθετικότητα. Συνοψίζοντας, η ενσωμάτωση ζώων σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα προσφέρει πολυδιάστατα οφέλη. Η αλληλεπίδραση με ζώα όχι μόνο ενισχύει τις κοινωνικές δεξιότητες και βελτιώνει τη συμπεριφορά, αλλά συμβάλλει και στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος που προάγει τη συνεργασία και την αμοιβαία υποστήριξη.

Λέξεις - κλειδιά: ζώα στην εκπαίδευση, συνεργασία, επιθετικότητα, αυτοέλεγχος

Α.2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΘΕΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

Κύκλοι Επανορθωτικής Δικαιοσύνης. Πιλοτική εφαρμογή στο πεδίο. Η εμπειρία του Αγίου Στεφάνου

Θεοδώρα Αδαμάκη

*Κοινωνιολόγος DEA, Υποψ. Διδάκτωρ Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου*

Χριστίνα Μουτσοπούλου

Ψυχολόγος MSc, Συμβουλευτική- Ψυχολογική Υπηρεσία Δήμου Διονύσου

Περίληψη

Τον Ιούνιο 2024 ολοκληρώθηκε ο πρώτος κύκλος της πιλοτικής εφαρμογής των Κύκλων Επανορθωτικής Δικαιοσύνης η οποία υλοποιήθηκε στην Κοινότητα Αγ. Στεφάνου του Δήμου Διονύσου. Στόχος του πρώτου αυτού κύκλου ήταν η όσο πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή των κατοίκων της κοινότητας, ώστε να συζητηθούν σε μια συντονισμένη συζήτηση θέματα νεανικής ή σχολικής παραβατικότητας και να προταθούν λύσεις για την παραβατικότητα που απασχολεί την ευρύτερη κοινωνία της πόλης. Οι Επανορθωτικοί Κύκλοι βασίζονται στο επανορθωτικό μοντέλο διαχείρισης της νεανικής παραβατικότητας και όχι στο τιμωρητικό. Δηλαδή, ο/οι δράστης/ες πρέπει να αναλάβει/ουν την ευθύνη του/τους υπεύθυνα και ώριμα και να δεσμευτεί/ούν προς την επανόρθωση της ζημιάς που προκλήθηκε. Όλοι στον Κύκλο βοηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Η τιμωρία ταπεινώνει, φέρνει ντροπή, προκαλεί θυμό και συχνά κλιμακώνει τη βία. Αντίθετα, η ευκαιρία για επανόρθωση βοηθά τη συναισθηματικο-κοινωνική ανάπτυξη των νέων. Οι συμμετέχοντες στους Κύκλους προσκαλούνται, με αφορμή μία παραβατική συμπεριφορά να μιλήσουν όλοι, μικροί και μεγάλοι, μέσα από ένα σενάριο -παιχνίδι ρόλων και με σεβασμό στις διαφορετικές απόψεις των άλλων. Έτσι, στη Δράση των Κύκλων στον Άγιο Στέφανο, υπήρξε ενεργή συμμετοχή, χτίστηκε η εμπιστοσύνη του ενός/της μιας προς τον άλλο/την άλλη και προτάθηκαν από τους συμμετέχοντες ενδιαφέρουσες απόψεις για την επίλυση των θεμάτων που συζητήθηκαν. Στην εισήγηση παρουσιάζεται η πιλοτική δράση του πρώτου κύκλου, την ανταπόκριση που είχε στην τοπική κοινότητα καθώς και ποια είναι η εξέλιξή της.

Λέξεις- κλειδιά: κοινότητα, νεανική παραβατικότητα, επανόρθωση

«Λέξεις και ιστορίες που πληγώνουν...»: Πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού με όχημα την λογοτεχνία

Αργυρούλα Αλεξανδροπούλου
Φιλολόγος, Δ/ντρια ΓΕΛ Ρίου

Περίληψη

Η εκπαιδευτική κοινότητα γίνεται αποδέκτης περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού. Οι επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού είναι καταλυτικές για την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και τη διαδικασία της μάθησης. Όπως γίνεται αντιληπτό, η πρόληψη και η αντιμετώπιση κάθε μορφής ενδοσχολικής βίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Το σχολικό έτος 2024-2025 και στα πλαίσια της εσωτερικής αξιολόγησης της σχολικής μονάδας στο ΓΕΛ Ρίου και του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας εφαρμόστηκε ένας καινοτόμος τρόπος αντιμετώπισης και πρόληψης της ενδοσχολικής βίας, με θεραπευτικό μέσο τη λογοτεχνία. Εκκινώντας από λέξεις που πληγώνουν και ακούγονται συχνά σε σχολικά περιβάλλοντα και οι οποίες λειτουργούν ως έναυσμα για την άσκηση κάθε μορφής σχολικού εκφοβισμού και εκφράζουν στερεοτυπικές αντιλήψεις (είσαι άχρηστος, είσαι χονδρός, είσαι χαζός, είσαι μαύρος, είσαι Αλβανός, κλπ) αναζητήθηκαν ομόλογες καταστάσεις μέσα σε αποσπάσματα έργων Ελλήνων και ξένων λογοτεχνών όπως «Η φωνή του Δράκου» (Παπαδιαμάντης), «Αναφορά στον Γκρέκο» (Καζαντζάκης), «Ποτέ ξανά» (Λίτσα Ψαραύτη), «Δεκατρία Γιατί», (Jay Asher), «Αναζητώντας την Όντρεϊ» (Sophie Kinsella), κλπ. Μέσα από την προσέγγιση των λογοτεχνικών αποσπασμάτων κατέστη δυνατή η ανακάλυψη, η σύγκριση, η αποδοχή ή η απόρριψη αποδεκτών και επιλήψιμων πράξεων και αντιδράσεων των παρουσιαζόμενων ηρώων και ηρωίδων, φωτίστηκαν και εντοπίστηκαν τα περιβάλλοντα από τα οποία αυτοί και αυτές προέρχονται και δραστηριοποιούνται και στη συνέχεια κατεγράφησαν τα αίτια που τους μετατρέπουν σε θύτες, θύματα και παρατηρητές φαινομένων σχολικού εκφοβισμού. Συνακόλουθα και με όχημα τη λογοτεχνία ενεργοποιήθηκε η ενσυναίσθηση, ενισχύθηκε ο διάλογος, εξωτερικεύτηκαν βιώματα κυρίως αρνητικά και έγινε προσπάθεια όχι μόνο να θεραπευθούν ψυχικά τραύματα που έχουν δημιουργηθεί από τη βίωση και την παρακολούθηση πράξεων σχολικού εκφοβισμού αλλά και να αποτραπεί εκδήλωση παρόμοιων καταστάσεων στη σχολική κοινότητα. Τέλος, η όλη διαδικασία ανέδειξε τη φιλιαναγνωσία και τις δράσεις δημιουργικής γραφής που τη συνόδευαν ως άριστο μέσο προβληματισμού, πνευματικής καλλιέργειας και δημιουργίας κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης.

Λέξεις- κλειδιά: σχολικό περιβάλλον, πρόληψη εκφοβισμού, σχολικός εκφοβισμός, φιλιαναγνωσία

Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Ένα εργαλείο Διερεύνησης περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε.

Βασίλειος Αναγνώστου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης (ΠΕ70) στην ΔΙ.Π.Ε. Πειραιά

Θεολογία Αβδελλή

Σύμβουλος Εκπαίδευσης (ΠΕ70) στην ΔΙ.Π.Ε. Πειραιά

Περίληψη

Το Πρωτόκολλο Διαχείρισης της Ε.ΒΙ.Ε. στη σχετική ψηφιακή πλατφόρμα προβλέπει τρία Βήματα, εκ των οποίων το «Βήμα 1: Διερεύνηση του περιστατικού Ε.ΒΙ.Ε.» θέτει ως σκοπό την αξιολόγηση του επιπέδου σοβαρότητας του αναφερόμενου περιστατικού και του πιθανού ιστορικού. Από μεθοδολογική άποψη προβλέπεται η ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών σε περιστατικά Ε.ΒΙ.Ε. σε ξεχωριστές συναντήσεις, ανά οικογένεια με συγκεκριμένες οδηγίες. Ωστόσο, απουσιάζει συγκεκριμένο εργαλείο διερεύνησης ενδεχομένου περιστατικού Ε.ΒΙ.Ε. κατά τις συζητήσεις με τους γονείς/κηδεμόνες κάθε εμπλεκόμενου παιδιού φερόμενου ως «θύτη» ή «θύμα» ή «βοηθός/συνεργός» όσο και με τα ίδια τα παιδιά. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει δύο εργαλεία συζήτησης συνέντευξης: ένα με τους γονείς/κηδεμόνες και ένα με τα εμπλεκόμενα παιδιά. Καθένα από αυτά συνιστά σύνθεση τεχνικών συνεντεύξεων από τα πεδία της συμβουλευτικής (mentoring) και του coaching, στρατηγικών εμπειρικής μάθησης και μεθοδολογιών ποιοτικής έρευνας. Κεντρικό χαρακτηριστικό του εργαλείου συνέντευξης είναι η τριμερής δομή του κατά την οποία το συνεντευξιαζόμενο πρόσωπο παρέχει τις απόψεις του: Στο 1^ο επίπεδο : «Μικροεπίπεδο των περιστατικών»: περιγράφει τα περιστατικά Ε.ΒΙ.Ε. από το παρελθόν στο παρόν. Στο 2^ο επίπεδο: «Η μεγάλη εικόνα»: Αναστοχάζεται ως προς το κεντρικό «πρόβλημα», τις γενεσιουργές «αιτίες» του, τις «ενέργειες» στις οποίες προέβη για να επιλυθεί και τα «αποτελέσματα» με τις «συνέπειές» τους, από το παρελθόν στο παρόν. Στο 3^ο επίπεδο: «Σχέδιο συνεργατικής στήριξης όλων»: Το ίδιο πρόσωπο εκφράζει τις προθέσεις του στο να εμπλακεί ενεργητικά και συμμετοχικά στον σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός σχεδίου συνεργατικής στήριξης όλων για την λύση του προβλήματος. Τέλος, οι απαντήσεις των συνεντευξιαζομένων σε συνδυασμό με την αντιπαραβολή τεκμηρίων παρέχουν υλικό ώστε να απαντώνται τα ερωτήματα της αναρτημένης αναφοράς στη σχετική ψηφιακή πλατφόρμα και να δημιουργείται σχέδιο δράσης για την υποστήριξη και την εξομάλυνση των σχέσεων όλων των εμπλεκομένων.

Λέξεις- κλειδιά: Διαχείρισης Ε.ΒΙ.Ε, εργαλεία συνέντευξης, γονείς-κηδεμόνες

Δημιουργώντας Φιλία στο Γυμνάσιο Νέας Ερυθραίας

Μαρία Ανταράκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ88.04 & Σύμβουλος Σχολικής Ζωής

Αγγελική Τζαμάλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ05 & Σύμβουλος Σχολικής Ζωής

Άννα Κοντού

Εκπαιδευτικός ΠΕ02

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση περιγράφονται οι πρωτοβουλίες και δράσεις που πραγματοποιήθηκαν στο σχολείο με στόχο την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Οι Σύμβουλοι Σχολικής Ζωής με τη βοήθεια μαθητών/τριών που συμμετείχαν στον Όμιλο: “Σχολικός εκφοβισμός. Μαθητές Διαμεσολαβητές: Επιλύοντας προβλήματα, δημιουργώντας Φιλία”, δημιούργησαν ένα τρίπτυχο για την ενδοσχολική βία με τις μορφές της, τους τρόπους αντιμετώπισής τους και πού μπορούν να απευθυνθούν για βοήθεια. Το υλικό αυτό διαμοιράστηκε όλους τους/ις μαθητές/ήτριες. Επιπλέον, δημιουργήθηκε κολλάζ για τη φιλία και αναρτήθηκε σε πίνακα ανακοινώσεων του σχολείου. Την 6 Μαρτίου, ημέρα κατά της ενδοσχολικής βίας, διοργανώθηκε Διαπολιτισμικό φεστιβάλ φαγητού, με τη βοήθεια των γονέων, για 2η χρονιά, περιλαμβάνοντας φαγητά από τις χώρες προέλευσής τους και μουσική σε διάφορες γλώσσες. Παράλληλα, οι μαθητές/ήτριες συμμετείχαν στη δράση «Μίλα τώρα», που διοργάνωσε το Χαμόγελο του Παιδιού. Επίσης, στο πλαίσιο της ίδιας δράσης οι μαθητές/ήτριες της Α΄ Γυμνασίου παρακολούθησαν το πρόγραμμα «Ασφάλεια στο Διαδίκτυο και Εθισμός» στο Υπουργείο Παιδείας. Αντίστοιχα, οι μαθητές/ήτριες της Β Γυμνασίου παρακολούθησαν εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο την καλλιέργεια θετικών στάσεων και συμπεριφορών στο σχολείο. Ταυτόχρονα, στο μάθημα Νεοελληνικής Γλώσσας, οι μαθητές/ήτριες της Β΄ Γυμνασίου συνέλλεξαν και ανάρτησαν στις αίθουσες σκέψεις-αποφθέγματα για τη φιλία και αντίστοιχα στην Α΄ τάξη δόθηκε λίστα με προτεινόμενα λογοτεχνικά βιβλία με θέμα τη φιλία, τα οποία τα παιδιά επεξεργάστηκαν κατά ομάδες στη διάρκεια των διακοπών των Χριστουγέννων. Στη συνέχεια τα παρουσίασαν στους/ις συμμαθητές/ήτριες δίνοντας έναυσμα για μία εποικοδομητική συζήτηση.

Λέξεις- κλειδιά: φιλία, Γυμνάσιο, πρόληψη

Γνωρίζω, Συνεργάζομαι, Σέβομαι: Ένα Εργαστήριο Δεξιοτήτων για τη Σχολική Συνοχή

Αναστασία Ατλάση

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Ευγενία Γιαμπάνη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Ζωή Ζήκου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Άννα Καμπούρη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Βενετία Καπαλίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Δέσποινα Αβραμίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Χριστίνα Τζιμπιλή

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Τη σχολική χρονιά 2024-2025 υλοποιείται στο 18^ο Δημοτικό Σχολείο Σταυρούπολης στη Δυτική Θεσσαλονίκη, ένα νέο εργαστήριο δεξιοτήτων με τίτλο: «Γνωρίζω τους συμμαθητές μου στο σχολείο! Γινόμαστε φίλοι! Γινόμαστε αδέρφια!» που αφορά στη συνεργασία όλων των τάξεων του δημοτικού σχολείου μεταξύ τους. Έτσι η Α΄ τάξη συνεργάζεται με τη ΣΤ΄, η Β με την Ε΄ και η Γ΄ με τη Δ΄. Κάθε μαθητής/ήτρια του ενός τμήματος γίνεται ζευγάρι με έναν/μία συμμαθητή/ήτρια από το συνεργαζόμενο τμήμα και στη συνέχεια τα ζευγάρια μετατρέπονται σε τετράδες υλοποιώντας μια σειρά από δράσεις-επιμέρους εργαστήρια. Για παράδειγμα, δανείζονται βιβλία από τη βιβλιοθήκη, με θέμα τη συνεργασία, τη φιλία, τη διαφορετικότητα, την αυτοεκτίμηση, και αφού τα διαβάσουν και τα συζητήσουν στις τετράδες τους, τα παρουσιάζουν στην ολομέλεια των συνεργαζόμενων τάξεων-τμημάτων, με διάφορους τρόπους: παιχνίδι ρόλων, θεατρικό δρώμενο, βιβλιοπαρουσίαση, αφίσσα κ.ά. Στο πλαίσιο των επιμέρους εργαστηρίων – δράσεων, τα παιδιά γνωρίζονται καλύτερα, μοιράζονται τις ιδέες, τις απόψεις τους, αλλά και προβλήματα που αφορούν στη σχολική τους ζωή, και μαθαίνουν να συμβιώνουν αρμονικά. Ο σχεδιασμός αυτού του εργαστηρίου βασίστηκε σε πρόσφατες έρευνες που καταδεικνύουν πως η συνεργασία προάγει την ενσυναίσθηση, την αλληλεγγύη και τον σεβασμό προς τους άλλους και η υλοποίηση του αποτελεί επέκταση της δράσης «Εκτάκια υιοθετούν πρωτάκια» που πραγματοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2023-2024 και διαμόρφωσε ένα πολύ θετικό κλίμα ανάμεσα στα παιδιά των δύο τάξεων. Η συμβολή του στη σχολική ζωή των παιδιών αλλά και των εκπαιδευτικών, θα αποτιμηθεί με ένα ερωτηματολόγιο που θα δοθεί στο τέλος της σχολικής χρονιάς και θα

αξιολογεί τη χρησιμότητά του αλλά και τη δυνατότητα περαιτέρω συνέχισής του, με σκοπό τα παιδιά του σχολείου μας να αποκτήσουν κουλτούρα συνεργασίας και αλληλεγγύης ώστε μέσα σε λίγα χρόνια να γνωρίζονται όλα ή τα περισσότερα μεταξύ τους και σε επόμενα χρόνια να επεκτείνουν αυτήν τη συνεργασία και σε όμορα σχολεία.

Λέξεις- κλειδιά: συνεργασία, ενσυναίσθηση, σχολικός εκφοβισμός, εργαστήρια δεξιοτήτων

"Μπαίνω στα παπούτσια των άλλων" μέσα από τις τέχνες

Δρ. Άννα Ν. Αφεντουλίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων Ροδόπης
Υποψ. μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
Φιλοσοφική Σχολή ΑΠΘ

Περίληψη

Η τέχνη διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εκπαίδευση, καθώς ενισχύει τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και την κριτική σκέψη, ενώ παράλληλα προάγει την προσωπική ανάπτυξη. Μέσα από την πολυμορφία των εκφραστικών της μέσων, προσφέρει εναλλακτικές προσεγγίσεις της πραγματικότητας, ενισχύει τη συναισθηματική έκφραση και λειτουργεί υποστηρικτικά και θεραπευτικά. Παράλληλα, διευρύνει την κατανόηση του εαυτού και των άλλων, προάγοντας την ενσυναίσθηση μέσα από τη βιωματική συμμετοχή και την ερμηνεία. Η παρούσα εισήγηση διερευνά τον ρόλο της τέχνης στη μετατόπιση της οπτικής γωνίας και την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, εστιάζοντας στη σημασία της πολυφωνίας και της πολυπρισματικής προσέγγισης της εμπειρίας. Μέσα από την παρουσίαση μιας δημιουργικής προσέγγισης ενός εικονογραφημένου βιβλίου (picture book) και ενός γλυπτού, προτείνονται πρακτικές μέθοδοι και τεχνικές που αναδεικνύουν τον τρόπο, με τον οποίο η αφήγηση και η εικαστική δημιουργία προσφέρουν πολλαπλές οπτικές, επιτρέποντας την κατανόηση διαφορετικών βιωματικών πραγματικοτήτων και την αμφισβήτηση στερεοτυπικών αντιλήψεων. Παράλληλα, παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο ένα βιβλίο χωρίς λόγια (silent book) χρησιμοποιήθηκε στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός βιωματικού εργαστηρίου για εκπαιδευτικούς. Στόχος του εργαστηρίου ήταν να αναδείξει την τέχνη ως μέσο ανάπτυξης της ενσυναίσθησης, προτείνοντας πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορα εκπαιδευτικά και πολιτιστικά πλαίσια.

Λέξεις-κλειδιά: τέχνες, παιδική λογοτεχνία, ενσυναίσθηση

Ελληνική προσαρμογή και ψυχομετρική τεκμηρίωση της κλίμακας της Αίσθησης της Σχολικής Κοινότητας

Κωνσταντίνος Βαγιάτης

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Αναστασία Ζήση

Καθηγήτρια Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Περίληψη

Η σχολική ζωή συνιστά μια θεμελιακή εμπειρία της ανθρώπινης ανάπτυξης διαμέσου της οποίας οι μαθητές και οι μαθήτριες δύνανται να οικοδομήσουν την αίσθηση της κοινότητας στο άμεσο σχολικό τους περιβάλλον. Το μοντέλο των McMillan και Chavis (1986) για την αίσθηση της κοινότητας προσφέρει τη θεωρητική βάση για την κατανόηση της έννοιας. Πλήθος ερευνητικών ευρημάτων τεκμηριώνουν τη θετική συσχέτιση ανάμεσα στην αίσθηση της σχολικής κοινότητας και της ψυχοκοινωνικής ευημερίας μαθητών και μαθητριών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Η ανασκόπηση της εγχώριας βιβλιογραφίας καταδεικνύει ένα σημαντικό ερευνητικό κενό στην μελέτη της αίσθησης της κοινότητας μεταξύ των μαθητών/τριών στα ελληνικά σχολεία. Σκοπός του παρούσας έρευνας είναι η μετάφραση και ψυχομετρική τεκμηρίωση στην ελληνική γλώσσα της κλίμακας 'The Scale of Sense of Community in the School' των Prati, Cicognani και Albanesi (2017). Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 376 μαθητές και μαθήτριες από 10 δημόσια γυμνάσια της πόλης της Θεσσαλονίκης. Αρχικά, πραγματοποιήθηκε η γλωσσική επικύρωση της κλίμακας ενώ στη συνέχεια εφαρμόστηκε επιβεβαιωτική ανάλυση παραγόντων για τον προσδιορισμό της δομικής εγκυρότητας και έλεγχος της αξιοπιστίας της εσωτερικής συνοχής. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης οδηγούν στο συμπέρασμα πως η ελληνική έκδοση της κλίμακας αποτελεί ένα έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο για την αξιολόγηση της αίσθησης της σχολικής κοινότητας στον ελληνικό μαθητικό πληθυσμό και εργαλείο ανάπτυξης παρεμβάσεων για την ενίσχυση του θετικού κλίματος.

Λέξεις-κλειδιά: αίσθηση της σχολικής κοινότητας, μετάφραση, ψυχομετρική επικύρωση, ανάλυση παραγόντων.

Anti Cyber Bullying Action: Ένα διδακτικό σενάριο ευαισθητοποίησης κατά του διαδικτυακού εκφοβισμού

Ζηνοβία Βασιλειάδη
Σχολική Ψυχολόγος

Ιωάννης Κοσμάς
Φιλολόγος

Κωνσταντίνος Τσιτσιγκός
Εικαστικός

Ιωάννα Πυλιώτη & Μαρία Στιβακτάκη
Πληροφορικοί

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση αναφέρεται σε ένα διδακτικό σενάριο που υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2023 - 2024 σε πραγματικές συνθήκες τάξης σε μαθητές και μαθήτριες της Α΄ Γυμνασίου. Το σενάριο διήρκεσε δέκα διδακτικές ώρες με αφορμή την «Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου» και ολοκληρώθηκε λίγο πριν την «Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού». Ο χαρακτήρας του διδακτικού σεναρίου είναι διεπιστημονικός και διαθεματικός. Ενεπλάκησαν σε αυτό οι διδάσκοντες των Νέων Ελληνικών, των Εικαστικών, της Πληροφορικής και η Σχολική Ψυχολόγος του σχολείου. Συγκεκριμένα, η Σχολική Ψυχολόγος ενημέρωσε όλα τα τμήματα της Α΄ Γυμνασίου για τον διαδικτυακό εκφοβισμό, το πώς μπορούν να τον αναγνωρίσουν και να τον αντιμετωπίσουν μετέπειτα. Στα Νέα Ελληνικά, οι μαθητές/ήτριες πειραματίστηκαν με την παραγωγή αφηγηματικού κειμένου σε μορφή σύντομης, εικονογραφημένης ιστορίας σε μορφή κόμικ. Στα Εικαστικά, γνώρισαν τα δομικά στοιχεία για τον σχεδιασμό κόμικ και στην Πληροφορική αποτύπωσαν σε ψηφιακή μορφή το κόμικ τους στο περιβάλλον ψηφιακής αφήγησης «Pixton». Στην Πληροφορική, στόχοι του διδακτικού σεναρίου ήταν οι μαθητές/ήτριες, μετά την υλοποίηση της δράσης, να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα στη λήψη μέτρων ασφαλούς περιήγησης και προστασίας προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο, να εντοπίζουν θέματα ασφάλειας και να διαχειρίζονται αιτήματα φιλίας που μπορεί να δέχονται σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Στο πλαίσιο της εισήγησης θα παρουσιαστεί η διαδικασία υλοποίησης της δράσης, καθώς και ενδεικτικά κόμικ των μαθητών/τριών που αποτυπώνουν τους προβληματισμούς ή τις δυσκολίες τους στο πλαίσιο των διαπροσωπικών τους σχέσεων με τους συνομήλικούς τους.

Λέξεις - κλειδιά: δράση ευαισθητοποίησης και διαχείρισης διαδικτυακού εκφοβισμού, διαθεματική - διεπιστημονική προσέγγιση, κόμικ

Η Μη βίαιη επικοινωνία

Λάμπρος Γιαννικόπουλος

Δάσκαλος ΠΕ 70

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, έχει αναγνωριστεί το πρόβλημα της σχολικής βίας σε όλες τις πιθανές μορφές, από διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις, και συνεχώς προτείνονται στρατηγικές για την αποτελεσματική διαχείρισή του, εστιάζοντας κυρίως στην πρόληψη και την έγκαιρη παρέμβαση. Προβάλλει, λοιπόν, η ανάγκη αντιμετώπισης του προβλήματος, ανακαλύπτοντας εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των συγκρούσεων στη σχολική κοινότητα, ώστε να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις και ο κοινωνικός αποκλεισμός ευάλωτων προσώπων ή ομάδων στο σχολικό περιβάλλον, προκειμένου να διασφαλίζονται με σεβασμό τα δικαιώματα όλων των μαθητών και να ενθαρρύνεται η έκφραση των συναισθημάτων, η συμπερίληψη, η αλληλοαποδοχή, η συνεργασία και η αλληλεγγύη. Η γλώσσα της καρδιάς ή αλλιώς η μη βίαιη επικοινωνία (Nonviolent Communication) είναι μια διαδικασία που μας βοηθά να καταλάβουμε και να διαχειριστούμε τη βία που δεχόμαστε και ασκούμε καθημερινά. Σκοπός της μη βίαιης επικοινωνίας είναι να μας απελευθερώσει συναισθηματικά, ώστε να μπορούμε να ζήσουμε πέρα από την ενοχή, τη ντροπή και τον φόβο. Η διαδικασία αυτή εστιάζει στις ανάγκες μας και τα συναισθήματα που νιώθουμε κι έτσι μας βοηθά να συνυπάρχουμε με τους άλλους με τρόπο που κάνει τη ζωή πιο όμορφη για όλους. Η Μη Βίαιη Επικοινωνία μας βοηθά σε κάθε μας σχέση, καθώς μπορούμε να εκφράσουμε, όσα έχουμε μέσα μας, με έναν τρόπο που διευκολύνει τους αποδέκτες να ακούσουν όχι μόνο όσα μας δυσαρεστούν αλλά και όσα μας κάνουν χαρούμενους. Ταυτόχρονα, μας διδάσκει έναν τρόπο να ακούμε τους άλλους πραγματικά, με την καρδιά μας και όχι μόνο με τα αυτιά ή το μυαλό. Μαθαίνουμε να είμαστε εκεί για τους άλλους χωρίς να παίρνουμε προσωπικά αυτά που λένε και χωρίς να μπερδεύουμε τα δικά μας συναισθήματα με τα δικά τους. Η «Μη Βίαιη Επικοινωνία» (Nonviolent Communication - NVC) είναι μια θεωρία που αναπτύχθηκε από τον αμερικανό ψυχολόγο Marshall Rosenberg, που ονομάζει τη Μη Βίαιη Επικοινωνία «γλώσσα της καρδιάς» ή «γλώσσα της καμηλοπάρδαλης».

Λέξεις- κλειδιά: ενσυναίσθηση, ακρόαση, ανάγκες, έκφραση, αίτημα

Η Προώθηση των Θετικών Συμπεριφορών ως Ασπίδα κατά του Εκφοβισμού: Το Παράδειγμα του προγράμματος ΠροΘεΣυ

Αναστασία Γκιόκα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση για τα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως, επηρεάζοντας τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Το πρόγραμμα «ΠροΘεΣυ» (Προώθηση Θετικών Συμπεριφορών) αποτελεί μια καινοτόμο εκπαιδευτική πρωτοβουλία που στοχεύει στην ενίσχυση των θετικών συμπεριφορών ανάμεσα στους/ις μαθητές/ήτριες, λειτουργώντας ως προληπτικό μέτρο κατά του εκφοβισμού στα σχολεία. Αναγνωρίζοντας, ότι η καλλιέργεια ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος είναι κρίσιμη για την πρόληψη φαινομένων εκφοβισμού, το πρόγραμμα εστιάζει στην ανάπτυξη κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, μέσω της ενσωμάτωσης δραστηριοτήτων που προάγουν την ενσυναίσθηση, τη συνεργασία και την επίλυση συγκρούσεων με ειρηνικά μέσα. Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους, να κατανοούν τις προοπτικές των άλλων και να αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας που προλαμβάνουν την εμφάνιση επιθετικών συμπεριφορών. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο του προγράμματος είναι η ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευτικών, οι οποίοι εκπαιδεύονται να αναγνωρίζουν σημάδια εκφοβισμού και να εφαρμόζουν στρατηγικές που ενισχύουν τις θετικές συμπεριφορές στην τάξη. Παρέχονται εργαλεία και πόροι για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος, όπου οι μαθητές/ήτριες αισθάνονται ασφαλείς, σεβαστοί και υποστηριζόμενοι. Το πρόγραμμα ΠροΘεΣυ έχει αποτελέσει αντικείμενο σημαντικών ερευνών, ιδιαίτερα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου SWPBS (School-Wide Positive Behavior Support). Από την αξιολόγησή του τεκμηριώνεται σημαντική μείωση των περιστατικών εκφοβισμού στα σχολεία που το εφαρμόζουν, καθώς και βελτίωση του κλίματος συνεργασίας και αλληλοσεβασμού. Οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν αυξημένη αυτοεκτίμηση και δεξιότητες διαχείρισης συγκρούσεων, ενώ οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν βελτιωμένη δυναμική στην τάξη και αυξημένη εμπλοκή των μαθητών/τριών στη μαθησιακή διαδικασία. Συνολικά, από την εφαρμογή του προγράμματος «ΠροΘεΣυ» αναδεικνύεται η σημασία της προληπτικής προσέγγισης στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού. Μέσω της προώθησης της αλληλεγγύης και της κοινωνικής υπευθυνότητας η θετική συμπεριφορά μπορεί να λειτουργήσει ως αποτελεσματική ασπίδα κατά του εκφοβισμού, διαμορφώνοντας ένα σχολικό περιβάλλον όπου όλοι οι μαθητές/τριες αισθάνονται αποδεκτοί και προστατευμένοι.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, ΠροΘεΣυ, πρόληψη, αντιμετώπιση

Πρακτικές εκπαιδευτικών στην πρόληψη περιστατικών σχολικού εκφοβισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Μαίρη Γώγου

Ειδική Εκπαιδευτικός-Σχολική Ψυχολόγος

Παναγιώτης Δαμούλος

Φιλολόγος

Περίληψη

Ο στόχος της συγκεκριμένης παρουσίασης ήταν η πρόταση ψυχοπαιδαγωγικών παρεμβάσεων για την πρόληψη και διαχείριση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού, μέσα από τις ενέργειες των εκπαιδευτικών σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Παρουσιάζονται προτάσεις εκπαιδευτικών ενεργειών και δράσεων από το Γυμνάσιο Κερατέας, ως μέτρα πρόληψης φαινομένων σχολικής βίας και δημιουργίας ενός θετικού κλίματος ασφάλειας και θετικών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών. Ως προς τις προτεινόμενες πρακτικές, εφαρμόζονται τόσο σε επίπεδο σχολικής τάξης όσο και σε επίπεδο του γενικότερου σχολικού πλαισίου μέσα από δράσεις μαθητών-εκπαιδευτικών. Αρχικά, παρουσιάζονται προτάσεις ενσωμάτωσης του παιχνιδιού στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων με στόχο την ενίσχυση επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων και επίλυσης συγκρούσεων μέσα από σχετικό, εξειδικευμένο υλικό και βίντεο που δημιουργήθηκε με μαθητές/ήτριες του Τμήματος Ένταξης. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται προτάσεις πρόληψης συγκρούσεων και διαχείρισης περιστατικών σχολικού εκφοβισμού στη τάξη αλλά και στο σύνολο του σχολείου, μέσα από τη λήψη παιδαγωγικών μέτρων, μέσα από κινητοποίηση όλων των μαθητών/τριών για συνδιαμόρφωση κανόνων συμπεριφοράς από μαθητικά συμβούλια και συμβολαίων τάξης, ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις, την ανατροφοδότηση, ενθάρρυνση για συστηματική αναφορά περιστατικών σχολικού εκφοβισμού, τη φύλαξη αποδεικτικών στοιχείων και την αποφυγή ανταποδοτικών ενεργειών. Έπειτα, παρουσιάζονται συνεργατικές δράσεις μαθητών-εκπαιδευτικών για την παραγωγή θεατρικού-μουσικοχορευτικού δρώμενου με θέμα το σχολικό εκφοβισμό και τις τραυματικές επιπτώσεις του φαινομένου στο ψυχισμό των εμπλεκόμενων καθώς και άλλα δρώμενα (video κ.α) που αφορούσαν τη συμπερίληψη και την αποδοχή της διαφορετικότητας και της αναπηρίας στο σχολικό πλαίσιο. Καταληκτικά, επισημαίνονται, καλές πρακτικές και εμπειρίες εκπαιδευτικών ως μέτρο σύσφιξης σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών και ευαισθητοποίησης της μαθητικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικό κλίμα, ψυχοπαιδαγωγικές παρεμβάσεις, τμήμα ένταξης, δεξιότητες, πρόληψη

Ενίσχυση του Θετικού Σχολικού Κλίματος και Πρόληψη του Σχολικού Εκφοβισμού μέσω Βιωματικής Μάθησης: Το Παράδειγμα του Διδακτικού Σεναρίου «Ο Oliver Button είναι φλούφλης»

Οδυσσέας Διαμάντης

ΠΕ23 Ψυχολόγος

Ουρανία Δήμητρα Ορφανάκου

ΠΕ 70 Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Περίληψη

Η προτεινόμενη εισήγηση εντάσσεται στον θεματικό άξονα Α.2. Ενίσχυση Θετικού Σχολικού Κλίματος, Ειρηνική Επίλυση Συγκρούσεων και Ενδυνάμωση Σχολικής Κοινότητας και παρουσιάζει ένα διδακτικό σενάριο που αποσκοπεί στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού μέσω της ενσυναίσθησης, της δραματοποίησης και της δημιουργικής έκφρασης. Το σενάριο βασίζεται στο παιδικό βιβλίο «Ο Oliver Button είναι φλούφλης» του Tomie dePaola, το οποίο πραγματεύεται τη διαφορετικότητα και τον αποκλεισμό. Σχεδιάστηκε για μαθητές/ήτριες Δημοτικού (Β΄-ΣΤ΄ τάξη) και εφαρμόζεται σε τέσσερις διδακτικές ώρες. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, θεατρικό παιχνίδι, εικαστικές δημιουργίες και παιχνίδια ρόλων, οι μαθητές/ήτριες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να διαχειρίζονται τον σχολικό εκφοβισμό, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση, την συμπερίληψη και την αλληλεγγύη. Η προσέγγιση του σεναρίου ευθυγραμμίζεται με διεθνείς μελέτες που δείχνουν ότι οι βιωματικές παρεμβάσεις είναι αποτελεσματικές στην πρόληψη του εκφοβισμού (Gaffney, Ttofi, & Farrington, 2021). Παράλληλα, υποστηρίζεται από έρευνες που αναδεικνύουν τη σημασία της θετικής σχολικής κουλτούρας και της ενδυνάμωσης των μαθητών/τριών ως στρατηγικές παρέμβασης (Menesini & Salmivalli, 2017; Dalla et al., 2024). Στη διάρκεια της εισήγησης, παρουσιάζονται τα δομικά στοιχεία του σεναρίου, οι διδακτικοί στόχοι, οι δεκαέξι ομαδικές δραστηριότητες (δραματοποίησης, μουσικοκινητικές, εκφραστικές) με τις παραλλαγές τους και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της εφαρμογής του σεναρίου και τα φύλλα εργασίας, αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, την ενίσχυση της συμπερίληψης και την ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης συγκρούσεων. Η παρουσίαση καταλήγει σε προτάσεις για την ενσωμάτωση παρόμοιων προγραμμάτων στο σχολικό πρόγραμμα, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα σχολικό περιβάλλον που αποτρέπει τη βία και προάγει τη συνεργασία. Επιπλέον, η εισήγηση θα αποτελέσει τη βάση για μελλοντική δημοσίευση που θα αξιοποιήσει τα δεδομένα από την εφαρμογή του σεναρίου.

Λέξεις- κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, πρόληψη, φιλία, συμπερίληψη, αποδοχή

Σχολικό κλίμα και συστημική διαχείριση της βίας και του εκφοβισμού

Κωνσταντίνα Ευαγγέλου

Διευθύντρια 1ου Δημοτικού Σχολείου Πεντέλης, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Msc

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση έχει σκοπό να αναδείξει την αξία της καλλιέργειας του θετικού σχολικού κλίματος, ως προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός ασφαλούς και θετικού περιβάλλοντος μάθησης, μέσα στο οποίο υπάρχει εστίαση κυρίως στην πρόληψη, αλλά και στη διαχείριση φαινομένων βίας και εκφοβισμού που είναι πιθανό να εκδηλωθούν στον σχολικό χώρο. Κύριος εννοηστωτής της διασφάλισης ενός θετικού σχολικού κλίματος, το οποίο συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας γενικότερα, είναι ο/η διευθυντής/τρια. Ρόλος του/της είναι να φροντίζει για την εποικοδομητική επίλυση των συγκρούσεων, καθώς και για την ενδυνάμωση του συνόλου της σχολικής κοινότητας με δεξιότητες και εργαλεία για την προώθηση της συμπεριφοράς σεβασμού και αλληλεγγύης. Αποτελεί το πρόσωπο-κλειδί που θα αξιοποιήσει την πείρα και τις ιδέες κάθε μέλους του εκπαιδευτικού προσωπικού, θα κάνει συμμετοχούς στο όραμά του εκπαιδευτικούς, μαθητές/ήτριες και γονείς και θα εμπνεύσει όλο το ανθρώπινο δυναμικό να λειτουργήσει ως συνεργαζόμενη ομάδα για την επίτευξη των κοινών στόχων που έχουν τεθεί. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στη βαρύτητα της διαρκούς και ουσιαστικής συνεργασίας των εκπαιδευτικών με τον/την εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης και την ΕΔΥ της σχολικής μονάδας. Αρχικά, παρατίθενται οι ενέργειες-δράσεις της σχολικής μονάδας σχετικά με την καλλιέργεια κουλτούρας ενσυναίσθησης, σεβασμού στη διαφορετικότητα, συμπερίληψης, πρόληψης και μηδενικής ανοχής σε περιστατικά βίας και εκφοβισμού. Γίνεται αναφορά στους στόχους, τις στρατηγικές που ακολουθήθηκαν, τους πόρους και τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και τις δυσκολίες που προέκυψαν στην πορεία. Στο τέλος, γίνεται αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η εισήγηση ολοκληρώνεται με προτάσεις για την πρόληψη, ενώ αναδεικνύεται και η σπουδαιότητα της συστημικής διαχείρισης φαινομένων βίας ή εκφοβισμού, όταν και αν αυτά εκδηλωθούν.

Λέξεις-κλειδιά: βία, σχολικό κλίμα, διευθυντής, συστημική διαχείριση

Προσεγγίσεις για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού

Λαμπρινή Ευθυμίου
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Η σχολική βία παραμένει ένα σοβαρό κοινωνικό ζήτημα παγκοσμίως, πλήττοντας έναν μεγάλο αριθμό μαθητών με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες. Η βία στο σχολείο περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα επιθέσεων, τόσο σωματικών όσο και ψυχολογικών, από σωματικούς τραυματισμούς και επιθέσεις με όπλα μέχρι τον εκφοβισμό και τη σεξουαλική βία. Ο εκφοβισμός, ως μορφή βίας, είναι συνήθως συστηματικός και ομαδικός. Τα τελευταία χρόνια, η έρευνα επικεντρώνεται στον εντοπισμό των παραγόντων κινδύνου για σχολική βία, με το σχολικό κλίμα να αναδεικνύεται ως καθοριστικός παράγοντας. Ένα θετικό σχολικό κλίμα έχει αποδειχθεί ότι μειώνει τη σχολική βία και συμβάλλει στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για τους/ις μαθητές/ήτριες. Σε σχολεία πολυπολιτισμικών γειτονιών, οι παράγοντες που εντείνουν τη σχολική βία είναι συχνά πιο περίπλοκοι, καθώς οι μαθητές/ήτριες προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά, εθνοτικά και κοινωνικά υπόβαθρα. Η διαφορετικότητα μπορεί να οδηγήσει σε παρανοήσεις, διακρίσεις και συγκρούσεις, αλλά και σε εκδήλωση ρατσιστικών και ξενοφοβικών συμπεριφορών, που ενισχύουν το φαινόμενο της βίας. Σε αυτές τις κοινότητες, η ανάγκη για ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και του σεβασμού της διαφορετικότητας καθίσταται ακόμα πιο επιτακτική. Η κατάσταση των σχολικών εγκαταστάσεων, οι σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, καθώς και η ατμόσφαιρα του σχολείου, αποτελούν σημάδια που υποδεικνύουν την ποιότητα του σχολικού κλίματος. Ένα θετικό κλίμα ενισχύει την ευημερία, την ακαδημαϊκή επίδοση και την αυτοεκτίμηση των μαθητών/τριών, ενώ έχει και μακροχρόνια οφέλη. Επίσης, συμβάλλει στη μείωση του κινδύνου για αρνητικές συμπεριφορές όπως η χρήση ναρκωτικών και η παραβατικότητα. Τα σχολεία με θετικό κλίμα προστατεύουν τους/ις μαθητές/ήτριες και δημιουργούν τις συνθήκες για την ανάπτυξη των κοινωνικών, συναισθηματικών και ακαδημαϊκών δεξιοτήτων τους.

Λέξεις-κλειδιά: βία, εκφοβισμός, σχολικό κλίμα, μαθητική ευημερία, πολυπολιτισμικές γειτονιές

Διοργάνωση Επιμορφωτικού Προγράμματος για τον Σχολικό Εκφοβισμό

Βασίλειος Ζαραμπούκας

Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου Αγίου Γεωργίου Βοιωτίας

Περίληψη

Η έννοια του εκφοβισμού έχει πολλές εκφάνσεις. Μπορεί να εμφανιστεί στον χώρο εργασίας, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στην καθημερινότητα και αναπτύσσεται με αλματώδεις ρυθμούς. Απαρχή του εκφοβισμού αποτελεί το σχολικό περιβάλλον, ένας χώρος στον οποίο οι εκπαιδευτικοί προσπαθούν καθημερινά να περιορίσουν το φαινόμενο, μη γνωρίζοντας ωστόσο τους κατάλληλους τρόπους, τις κατάλληλες μεθόδους δράσης και αντίδρασης. Επομένως, επαφίεται στους/στις διευθυντές/ντριες η οργάνωση αντίστοιχων προγραμμάτων επιμόρφωσης στοχεύοντας στη μείωση ή και στην εξάλειψη του φαινομένου. Στην ερευνητική εργασία που εκπονήθηκε διερευνήθηκαν οι απόψεις 15 Διευθυντών/ντριών Δημοτικών Σχολείων του Νομού Βοιωτίας σχετικά με τον σχεδιασμό και την οργάνωση ενός προγράμματος ενδοσχολικής επιμόρφωσης για τον σχολικό εκφοβισμό και η ανάλυση των κριτηρίων σχεδιασμού και υλοποίησής του. Διερευνήθηκαν οι στόχοι του επιμορφωτικού προγράμματος, οι μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευτικών και διατυπώθηκαν οι απόψεις για το ποιοι/ες θεωρούνται ως κατάλληλοι/ες να εμπλακούν ως επιμορφωτές/τριες στο πρόγραμμα. Επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο των ημιδομημένων συνεντεύξεων δίνοντας τη δυνατότητα διευκρινιστικών ερωτήσεων και διερεύνησης σε βάθος των απόψεων των διευθυντών/ντριών, που προέκυψαν μέσα από την εμπειρία τους. Οι Διευθυντές/ντριες θεωρούν ότι ένα άρτιο πρόγραμμα επιμόρφωσης πάνω στον σχολικό εκφοβισμό πρέπει να καλύπτει γνωστικούς, ψυχοκοινωνικούς και συναισθηματικούς στόχους, πιστεύουν ότι μέσω της παρατήρησης των εκπαιδευτικών τους στον χώρο δράσης τους θα καλύψουν τις μαθησιακές τους ανάγκες, ενώ τέλος υποστηρίζουν ότι καταλληλότεροι για την οργάνωση ενός προγράμματος σχολικού εκφοβισμού είναι άνθρωποι με γνώση του θέματος, όπως πανεπιστημιακοί, σχολικοί σύμβουλοι και ψυχολόγοι.

Λέξεις- κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, διευθυντές/ντριες δημοτικών σχολείων, σεμινάριο, εκπαιδευτικοί

Πρωτόκολλο διαχείρισης συγκρούσεων στο δημοτικό σχολείο.

Χρυσάνθη Ίκκου

Διδάκτωρ ΕΚΠΑ, Διευθύντρια 8^{ου} Δ.Σ. Ζωγράφου

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξημένη προβολή των αρνητικών περιστατικών έτσι που η βία παρουσιάζεται ως «φυσική» ή «νομοποιημένη» από την πραγματικότητα, ή ως αποδεκτή κι άλλοτε «επιβεβλημένη» λύση σε συγκρούσεις και προβλήματα. Η ενίσχυση θετικών πρακτικών επίλυσης συγκρούσεων από τις πρώτες σχολικές τάξεις έχει τη δυναμική διαμόρφωσης στάσης και συμπεριφοράς στο παιδί, υιοθετώντας πρακτικές όπου εφαρμόζεται η αρχή διαχείρισης συγκρούσεων «win-win» για τα εμπλεκόμενα μέρη, και όχι διαδικασίες απονομής δικαιοσύνης. Οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν πρωτόκολλο και διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων το οποίο συμφωνείται με γονείς και μαθητές/τριες. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι διαμεσολαβητικός. Η αξιολόγηση και η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης εστιάζει στην εφαρμογή της διαδικασίας από τους μαθητές/τριες χωρίς την παρέμβαση του εκπαιδευτικού. Ενδεικτικά βήματα: 1) ισορροπούμε τον τόνο της φωνής όλων, 2) ακούμε χωρίς διακοπή τους/τις εμπλεκόμενους/ες, 3) δεχόμαστε την συναισθηματική φόρτιση, όχι την χρήση απαξιωτικών εκφράσεων. Ο εκπαιδευτικός επαναφέρει και καθησυχάζει τους εμπλεκόμενους ότι θα ακουστούν, 4) ρωτάμε τον καθένα πώς αισθάνεται για την σύγκρουση, να δώσει μια ερμηνεία, 5) ο καθένας αναφέρει τι θα άλλαζε στην συμπεριφορά του αν μπορούσε να γυρίσει τον χρόνο πίσω, 6) ο καθένας καλείται να προτείνει μια «λύση», 7) ο εκπαιδευτικός συζητά τις λύσεις και αναδεικνύει την κοινά αποδεκτή λύση, 8) ο εκπαιδευτικός σε κάθε βήμα ενισχύει την ειλικρίνεια και την διάθεση για συνεργασία, 9) μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να συμπληρώσουν και την φόρμα καταγραφής του περιστατικού (για παράδειγμα τι ένιωσα, τι θα άλλαζα, πώς θα το λύσω- ξεπεράσω- ποιος πιστεύω ότι θα με βοηθήσει, τι αντίκτυπο μπορεί να έχει η συμπεριφορά μου), 10) επιβράβευση στην ολομέλεια της τάξης για την επιτυχή συμμετοχή, 11) ενημέρωση των γονέων για την επιτυχή επίλυση της σύγκρουσης και την συμμετοχή του παιδιού σε αυτή.

Λέξεις-κλειδιά: σύγκρουση, πρωτόκολλο, παρέμβαση

Οι παράγοντες που επιδρούν στη διαμόρφωση του σχολικού κλίματος

Ειρήνη Κατσαμά

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Νικόλαος Τσέργας

Αναπληρωτής Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Σεβαστή Χατζηφωτίου

Καθηγήτρια Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης

Λαμπρινή Κουρκούτα

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση,
Ένταξη Ετεροτήτων- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Βασιλική Μανάβη

*Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια στο ΠΜΣ Κοινωνική Εργασία στην Εκπαίδευση,
Ένταξη Ετεροτήτων- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Περίληψη

Στον χώρο του σχολείου το συναισθηματικό-σχολικό κλίμα αποτελεί σημαντικό παράγοντα και καθορίζεται από τις σχέσεις των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, τις σχέσεις τους με τους/τις μαθητές/τριες, αλλά και από τις σχέσεις των μαθητών/τριών μεταξύ τους (Κατσαμά, 2024). Το σχολικό κλίμα έχει οριστεί ως η ποιότητα και η συχνότητα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ενηλίκων και των μαθητών/τριών αλλά και ως η ατμόσφαιρα του σχολικού περιβάλλοντος η οποία χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της κοινωνικής συμβίωσης των μελών της σχολικής τάξης ως κοινωνικής ομάδας. Η ατμόσφαιρα αυτή (φιλική, εχθρική, θετική, αρνητική) που επικρατεί σε κάθε σχολείο έχει άμεση σχέση με τους/τις εμπλεκόμενους/ες σε αυτή, αλλά και καθοριστική επίδραση στις στάσεις, τα συναισθήματα, την παραγωγικότητα και την επίτευξη στόχων. Αντίστοιχα, το κλίμα στη σχολική τάξη δημιουργείται από την αλληλεπίδραση των μαθητών/τριών με τους/τις εκπαιδευτικούς και αποτελείται από σκέψεις, απόψεις, συναισθήματα, αξίες και επιδρά στη δημιουργικότητα, την αυτοαντίληψη και την επίδοση των μαθητών και μαθητριών (Αρτινοπούλου και συν., 2023). Το κατάλληλο συναισθηματικό-σχολικό κλίμα παραμένει σημαντικός παράγοντας μάθησης και εξέλιξης καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, και, ως εκ τούτου, επηρεάζει καίρια και τη λειτουργία των ομάδων. Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα ποιοτικής μεθοδολογίας έρευνας η οποία στόχο είχε την διερεύνηση και τον εντοπισμό των παραγόντων που επιδρούν στην διαμόρφωση του σχολικού κλίματος από την οπτική των εκπαιδευτικών και από την οπτική των μαθητών και μαθητριών Α/βάθμιας Εκπαίδευσης.

Λέξεις- κλειδιά: σχολείο, σχολικό κλίμα, παράγοντες επίδρασης

Καλές Πρακτικές και Προγράμματα για την πρόληψη και μείωση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού

Δέσποινα Κιαμίλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Msc Ειδική Αγωγή ΕΚΠΑ

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία ανάμεσα σε μαθητές/τριες αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο που έχει παρουσιάσει ανησυχητική όξυνση τα τελευταία 15 χρόνια και συναντάται στη βιβλιογραφία με τον όρο «σχολικός εκφοβισμός» ή διεθνώς «bullying» (Μάντης, 2024). Τα περιστατικά βίας ή εκφοβισμού διάφορων μορφών (σωματική, λεκτική, κοινωνική, συναισθηματική/ψυχολογική ή ηλεκτρονική) που απαντώνται ανάμεσα σε μαθητές/τριες εντός ή εκτός του σχολικού περιβάλλοντος καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για εφαρμογή καλών πρακτικών και προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης καλές πρακτικές που στοχεύουν στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού. Στο σύγχρονο σχολείο σημαντικό παράγοντα πρόληψης αποτελούν η ενίσχυση του θετικού κλίματος της τάξης και η ειρηνική επίλυση των συγκρούσεων. Βρέθηκε ότι η ειρηνική συνύπαρξη επιτυγχάνεται μέσω δραστηριοτήτων που προωθούν τη γνωριμία ανάμεσα στους/στις μαθητές/τριες, την αποδοχή της διαφορετικότητας, την εξάσκηση σε επικοινωνιακές δεξιότητες και δημοκρατικό διάλογο με ίσες ευκαιρίες, την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και την ενδυνάμωση της ομάδας μέσω πραγματοποίησης κοινών στόχων. Επίσης, η ουσιαστική κατανόηση του φαινομένου του εκφοβισμού και η πρόληψή του επιτυγχάνονται μέσα από παιχνίδια ρόλων με πραγματικά σενάρια όπου οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν εναλλάξ ρόλους εμπλεκόμενων ή παρατηρητών, παραγωγή αφισών, σύντομων θεατρικών έργων, ποιημάτων, γραπτών συμβουλών ή θετικών μηνυμάτων ακόμα και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαδραστικό βίντεο όπου οι μαθητές/τριες καλούνται να επιλέξουν βήμα-βήμα πώς θα διαχειριστούν το προβαλλόμενο περιστατικό, καθώς και μέσα από την προσωπική έρευνα μαθητών/τριών αναφορικά με τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Για την αντιμετώπιση του bullying ιδιαίτερα αποτελεσματικές υπήρξαν ομάδες συνομηλίκων που καλούνταν να διαμεσολαβήσουν σε διενέξεις προβάλλοντας επιχειρήματα. Η βιβλιογραφική επισκόπηση οδήγησε στη διαπίστωση ότι παρόλο που τα προγράμματα με βιωματικό χαρακτήρα αποδείχθηκαν αποτελεσματικά, καθώς μειώθηκαν τα περιστατικά bullying, τα αποτελέσματα διαρκούσαν για το σχολικό έτος που εφαρμόζονταν οι παρεμβάσεις, γεγονός που μας υποδεικνύει την ανάγκη για συνεχείς δράσεις και διαρκή εκπαίδευση των μαθητών/τριών. Περαιτέρω έρευνα θα διαφωτίσει και άλλες πτυχές του φαινομένου.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, καλές πρακτικές, πρόληψη, παρέμβαση

Ενίσχυση Θετικού Σχολικού Κλίματος, Ειρηνική Επίλυση Συγκρούσεων και Ενδυνάμωση Σχολικής Κοινότητας- Μελέτη Περίπτωσης: 1ο ΓΕΛ Σπάτων

Ελένη Κόλλα

Καθηγήτρια ΓΕΛ Σπάτων- Επίκουρη Καθηγήτρια Philips University Nicosia

Περίληψη

Η δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος αποτελεί βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη μιας υγιούς και υποστηρικτικής εκπαιδευτικής κοινότητας και αποτελεί θεμέλιο λίθο για τη διαμόρφωση ενός παραγωγικού και ασφαλούς περιβάλλοντος μάθησης. Ένα θετικό σχολικό περιβάλλον προάγει τη συνεργασία, τη συμπεριληψη και τη συναισθηματική ασφάλεια, ενισχύοντας τη μάθηση και την ευημερία όλων των μελών της σχολικής κοινότητας. Το θετικό σχολικό κλίμα προωθεί τη συνεργασία, τον σεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Δράσεις όπως η δημιουργία ομάδων υποστήριξης και η ενσωμάτωση δραστηριοτήτων που προάγουν την αλληλεγγύη μπορούν να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν στους/στις μαθητές/τριες. Οι συγκρούσεις είναι αναπόφευκτες, αλλά όταν αντιμετωπίζονται με διαμεσολάβηση, ενσυναίσθηση και αποτελεσματική επικοινωνία, συμβάλλουν στην καλλιέργεια του αμοιβαίου σεβασμού και της κατανόησης μεταξύ μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών. Η εκπαίδευση στις δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων δίνει στους/στις μαθητές/τριες τα εργαλεία να διαχειρίζονται διαφωνίες με σεβασμό και κατανόηση. Τεχνικές όπως η ενεργητική ακρόαση, η συνεργατική επίλυση προβλημάτων και η χρήση μη βίαιης επικοινωνίας βοηθούν τους/τις μαθητές/τριες να αναπτύξουν δεξιότητες διαχείρισης συγκρούσεων που θα τους είναι χρήσιμες και στη μετέπειτα ζωή τους. Η ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας βασίζεται στην εμπλοκή όλων των μελών της στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού πλαισίου. Προγράμματα κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης, δράσεις συνεργασίας και η προώθηση δημοκρατικών αξιών ενισχύουν το αίσθημα του «ανήκειν» και καλλιεργούν το αίσθημα της συλλογικότητας και μια κουλτούρα σεβασμού και αλληλεγγύης. Συνολικά, η ενίσχυση του θετικού σχολικού κλίματος, η εκπαίδευση στις ειρηνικές μεθόδους επίλυσης συγκρούσεων και η ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας αποτελούν συνιστώσες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη ενός υγιούς και συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος, όπου όλοι/ες αισθάνονται ασφαλείς, αποδεκτοί/ες και πρόθυμοι/ες να εξελιχθούν. Στην παρούσα εργασία, εκτός από τη θεωρητική πλαισίωση του θέματος, ασχοληθήκαμε και με μελέτη περίπτωσης, στην οποία εξετάσαμε τους τρόπους ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων και ενίσχυσης του θετικού σχολικού κλίματος που υιοθετούνται στο 1^ο ΓΕΛ Σπάτων, όπως η Αναγνώριση του Προβλήματος, η Παρέμβαση και Εφαρμογή Διαμεσολάβησης, η Πρόσκληση σε Διάλογο, η Χρήση της Μη Βίαιης Επικοινωνίας, η Συνεργασία για την Εύρεση Λύσης, η Παρακολούθηση και Υποστήριξη από τους/τις Εκπαιδευτικούς, καθώς και τα αποτελέσματα της εν λόγω παρέμβασης.

Λέξεις- κλειδιά: θετικό σχολικό κλίμα, ειρηνική επίλυση συγκρούσεων

Η σχολική διαμεσολάβηση ως διαδικασία επίλυσης των συγκρούσεων

Μόσχα Κολοκοτρώνη

Εκπαιδευτικός Διαπιστευμένη Διαμεσολαβητρια

Περίληψη

Οι συγκρούσεις είναι αναπόφευκτο κομμάτι της καθημερινότητας, τόσο σε προσωπικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Όταν δεν αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά, μπορεί να οδηγήσουν σε αδιέξοδα. Το σχολικό περιβάλλον αντικατοπτρίζει τη γενικότερη κοινωνία των συγκρούσεων, με την έξαρση του φαινομένου της βίας και του εκφοβισμού μετά την πανδημία. Ως λύση προτείνεται η σχολική διαμεσολάβηση, μια μέθοδος που προάγει την αλλαγή κουλτούρας και τη δημιουργία ειρηνοποιών μαθητών. Η σχολική διαμεσολάβηση είναι μια διαδικασία στην οποία οι μαθητές/ήτριες επιλύουν τις διαφορές τους με τη βοήθεια ενός ουδέτερου διαμεσολαβητή. Η διαδικασία αποτελείται από πέντε στάδια:

Εισαγωγή στη διαμεσολάβηση: Οι διαμεσολαβητές παρουσιάζουν τη διαδικασία, τονίζουν την εθελοντική και εμπιστευτική φύση της και εξηγούν τον ρόλο τους ως ουδέτερων βοηθών.

Θέσπιση κανόνων: Οι συμμετέχοντες συμφωνούν σε βασικούς κανόνες όπως σεβασμός, αποφυγή βίας και ειλικρινής επικοινωνία.

Αφήγηση της διαφωνίας: Τα εμπλεκόμενα μέρη εξιστορούν τη διαφωνία τους, ενώ οι διαμεσολαβητές χρησιμοποιούν ενεργητική ακρόαση, αποφεύγοντας αυθαίρετα συμπεράσματα και κρίσεις.

Αποσαφήνιση και συναισθηματική αντανάκλαση: Γίνεται ανάλυση των θέσεων και συναισθημάτων των μερών με χρήση κατάλληλων ερωτήσεων, ώστε να αναδειχθούν οι πραγματικές τους ανάγκες.

Επίτευξη συμφωνίας: Μέσω του brainstorming βρίσκονται εναλλακτικές λύσεις και διαμορφώνεται μια συμφωνία βασισμένη στο μοντέλο SMART, η οποία ελέγχεται μετά από ένα χρονικό διάστημα.

Η διαμεσολάβηση βοηθά τους/ις μαθητές/ήτριες να επιλύουν συγκρούσεις ειρηνικά, προάγοντας την ενσυναίσθηση, τη συνεργασία και την κοινωνική συνοχή

Λέξεις- κλειδιά: σχολικό περιβάλλον, συγκρούσεις, διαμεσολάβηση

Με την αγάπη να ανθίζει, η μάθηση φωτίζει το μέλλον. Για ένα νηπιαγωγείο που εμπνέει χαρά και σεβασμό

Φωτεινή Κοντοπούλου

Νηπιαγωγός, ΠΕ60

Νίκη Τσιαμάκη

Νηπιαγωγός, ΠΕ60

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία δίνεται ο ορισμός του bullying, πώς εμφανίζεται και τι μπορούμε και πρέπει να κάνουμε. Εν συνεχεία τονίζονται οι βασικές αρχές λειτουργίας του σχολείου, οι αρχές της συμπερίληψης, ο ρόλος του/ης διευθυντή/ντριας κι όλου του σχολικού πλαισίου για την διαμόρφωση μιας κοινότητας που διέπεται από αρχές και αξίες. Αναφερόμαστε λεπτομερώς στους παρακάτω άξονες: 1) στο θετικό σχολικό κλίμα, 2) στη διαχείριση συγκρούσεων και 3) στην ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας με αντίστοιχες καλές πρακτικές και δραστηριότητες, που τα προάγουν. Το νηπιαγωγείο είναι ο πρώτος σημαντικός σταθμός στη ζωή ενός παιδιού, γι' αυτό και απαιτείται η δημιουργία θετικού κλίματος μάθησης, ειρηνική επίλυση συγκρούσεων και διαμόρφωση μιας ισχυρής κοινότητας συνεργασίας μαθητών-γονιών-εκπαιδευτικών, όπου εκεί τα παιδιά αισθάνονται ασφάλεια, αγάπη και υποστήριξη. Ένα θετικό σχολικό κλίμα βασίζεται στην αίσθηση ασφάλειας, εμπιστοσύνης και σεβασμού που πρέπει να διέπει τις σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και γονέων. Αυτό επιτυγχάνεται με τη τήρηση κανόνων καλής συμπεριφοράς, την προώθηση της θετικής επικοινωνίας και την ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας. Τονίζονται τεχνικές διαχείρισης συγκρούσεων με ειρηνικό και γόνιμο τρόπο. Το σχολείο πρέπει να διδάσκει στα παιδιά δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων, αναγνώριση και διαχείριση των συναισθημάτων τους, την ενεργητική ακρόαση και τεχνικές αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων. Η συνεργασία των εκπαιδευτικών με τους/ις μαθητές/ήτριες και τους γονείς τους κρίνεται απαραίτητη. Επίσης η σύνδεση με την τοπική κοινωνία αποτελεί βασικό παράγοντα για την ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας. Ο ρόλος του/ης διευθυντή/ντριας είναι σημαντικός, καθώς οφείλει να διαθέτει όραμα, να εμπνέει και να αξιολογεί με αναστοχαστικό τρόπο, βελτιώνοντας και τις υποδομές καθιστώντας έτσι το σχολείο προσβάσιμο σε όλους/ες. Οφείλει επίσης να συνεργάζεται και να διαμορφώνει πλαίσια διδασκαλίας ευχάριστα και κατανοητά για όλα τα παιδιά. Η δημιουργία ενός συμπεριληπτικού σχολείου αποτελεί προτεραιότητα στις μέρες μας, εφόσον όλοι οι μαθητές/ήτριες πρέπει να αισθάνονται ευπρόσδεκτοι, να έχουν ίσες ευκαιρίες δημιουργώντας αλλιώς, ένα σχολείο, όπου η μάθηση και η ανάπτυξη μπορούν να ανθίσουν!

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, διαχείριση, νηπιαγωγείο

Δρόμοι φιλίας στο διάλειμμα – Η δύναμη του παιχνιδιού στην πρόληψη της σχολικής βίας

Σταματίνα Κρουσταλάκη
Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

Ζωή Παπαϊωαννίδου
Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εξετάζει μια εκπαιδευτική πρωτοβουλία που υλοποιείται σε δύο συνεργαζόμενα σχολεία, το 6θέσιο Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο Αρμενικός Κυανούς Σταυρός και το 19θέσιο 3ο Δημοτικό Σχολείο Γλυφάδας. Η δράση στοχεύει στην καλλιέργεια θετικών στάσεων και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών μέσω του παιχνιδιού κατά τη διάρκεια του σχολικού διαλείμματος, με απώτερο σκοπό τη βελτίωση του σχολικού κλίματος και τη μείωση της επιθετικότητας. Ειδικότερα, το πρόγραμμα εστιάζει στην ενίσχυση αξιών όπως η τιμιότητα, η δικαιοσύνη, ο σεβασμός προς τους άλλους, η διαχείριση της νίκης και της ήττας, καθώς και η υπεύθυνη συμπεριφορά και η αποδοχή της διαφορετικότητας. Παράλληλα, καλλιεργούνται δεξιότητες όπως η συνεργασία, η ομαδικότητα και η αποτελεσματική επικοινωνία, συμβάλλοντας στη διαχείριση των συγκρούσεων και στη βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων. Η εφαρμογή της δράσης προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε σχολείου. Στο Ιδιωτικό Δημοτικό Σχολείο Αρμενικός Κυανούς Σταυρός, με μικρότερο αριθμό μαθητών/τριών, διαμορφώθηκαν οργανωμένοι χώροι παιχνιδιού με δραστηριότητες όπως κουτσό, τέσσερα τετράγωνα, σχοινάκι, λάστιχο, μπαλάκι αναπήδησης και τρίλιζα. Στο 3ο Δημοτικό Σχολείο Γλυφάδας, λόγω μεγαλύτερου αριθμού παιδιών, τα παιχνίδια οργανώθηκαν ανά ηλικιακή ομάδα και χώρο, με προγραμματισμένη συμμετοχή ανά τμήμα ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή ροή και να αποφευχθεί ο συνωστισμός. Η αξιολόγηση της δράσης πραγματοποιείται μέσω συστηματικής παρατήρησης και ερωτηματολογίων αυτοαξιολόγησης των μαθητών/τριών. Εκπαιδευτικοί και μαθητές/ήττριες αναλαμβάνουν ρόλο παρατηρητών, καταγράφοντας συμπεριφορές και παρεμβαίνοντας όπου κρίνεται απαραίτητο. Τα ευρήματα μέχρι τώρα καταδεικνύουν ότι η οργανωμένη ενσωμάτωση του παιχνιδιού στη σχολική ζωή διαμορφώνει ένα περιβάλλον δημοκρατίας, συνεργασίας και συμπερίληψης. Οι μαθητές/ήττριες νιώθουν αποδεκτοί και ενθαρρύνονται να αλληλεπιδρούν με θετικό τρόπο, γεγονός που συμβάλλει σημαντικά στη μείωση των εντάσεων και στην πρόληψη περιστατικών βίας. Η επιτυχία της πρωτοβουλίας αναδεικνύει τη σημασία της ενσωμάτωσης δομημένων παιχνιδιών στο σχολικό περιβάλλον και ανοίγει τον δρόμο για περαιτέρω εφαρμογές σε ευρύτερα εκπαιδευτικά πλαίσια.

Λέξεις-κλειδιά: παιχνίδι, σχολικό διάλειμμα, συνεργασία, συμπερίληψη, πρόληψη

Εγώ, ο Άλλος κι Εμείς: βιωματικές τεχνικές για τη διαχείριση συγκρούσεων και την καλλιέργεια θετικού σχολικού κλίματος μέσω της παιδαγωγικής Φρενέ

Μαρία Κυριακίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Η δημιουργία ενός υποστηρικτικού σχολικού περιβάλλοντος απαιτεί παιδαγωγικές πρακτικές που καλλιεργούν την ενσυναίσθηση, την αυτορρύθμιση και τη συλλογική υπευθυνότητα. Η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται στην εφαρμογή της Παιδαγωγικής Φρενέ, η οποία προάγει τη βιωματική μάθηση και τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων. Οι τεχνικές εφαρμόστηκαν σε μαθητές Πέμπτης και Έκτης Δημοτικού, ενώ ο Τοίχος των Συναισθημάτων υλοποιήθηκε στην Πρώτη Δημοτικού. Οι τεχνικές που αξιοποιήθηκαν ήταν οι παρακάτω: α) «Η Τεχνική της Καρέκλας του Εαυτού και του Άλλου»: Μέθοδος επίλυσης συγκρούσεων, όπου οι μαθητές βιώνουν μια σύγκρουση από διαφορετικές θέσεις. Αρχικά, εκφράζουν τη δική τους άποψη, έπειτα μεταβαίνουν στη θέση του συμμαθητή τους και απαντούν για λογαριασμό του. Τέλος, λειτουργούν ως παρατηρητές, συνθέτοντας τις δύο οπτικές, β) «Το Συμβούλιο της Τάξης»: Εβδομαδιαία δράση με τον λειτουργικό ρόλο ενός δημοκρατικού χώρου λήψης αποφάσεων, ενισχύοντας τη συνεργασία και την ευθύνη των μαθητών, γ) «Η Παρασκευή του Φίλου»: Εβδομαδιαία δράση, όπου οι μαθητές κληρώνονται για να γράψουν μια θετική σκέψη για έναν συμμαθητή τους. Εξελικτικά, εξασφαλίζεται η συμμετοχή, διάδραση και διαπροσωπική επικοινωνία όλων μεταξύ τους, ενισχύοντας την αίσθηση συνοχής, δ) «Ο Τοίχος των Συναισθημάτων»: Δομή έκφρασης συναισθημάτων που ενισχύει την αυτορρύθμιση και τη συναισθηματική νοημοσύνη. Οι μαθητές καταγράφουν τα συναισθήματά τους σε γραπτή ή εικονιστική μορφή, επιτρέποντας την εξωτερίκευση των σκέψεών τους, ε) «Τι Νέα»: Εβδομαδιαία δράση όπου οι μαθητές μοιράζονται προσωπικά ή σχολικά γεγονότα μέσω αυτοκόλλητων σημειώσεων, αναρτημένων σε ειδικό χώρο στην τάξη, τα οποία καλούνται να συζητήσουν συλλογικά, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση και κοινωνική συνοχή. Η εισήγηση συνοδεύεται από φωτογραφικό υλικό που αποτυπώνει την εφαρμογή και τον αντίκτυπο των πρακτικών. Η παρουσίαση θα εστιάσει στην πρακτική εφαρμογή, τις δεξιότητες που αναπτύχθηκαν και τα αποτελέσματα στη σχολική ζωή, αναδεικνύοντας τη σημασία των βιωματικών τεχνικών.

Λέξεις-κλειδιά: Φρενέ, ενσυναίσθηση, υπευθυνότητα, βιωματική εκπαίδευση, διαπροσωπική επικοινωνία

Πρακτικός Οδηγός διαχείρισης Επώνυμων Ψηφιακών Αναφορών Ε.ΒΙ.Ε.

Δρ. Σταύρος Κωτσάκης

Διευθυντής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Δυτικής Αττικής

Ευαγγελία Μακράκη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Πληροφορικής ΔΔΕ Δυτικής Αττικής

Δρ. Παναγιώτης Κωσταρίδης

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φυσικών Επιστημών ΔΔΕ Δυτικής Αττικής και Αργολίδας

Κανέλλα Ατσόγλου

Σχολική Ψυχολόγος, 6ο ΣΔΕΥ, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Δυτικής Αττικής

Μαρία Ασπρούδη

Σχολική Κοινωνική Λειτουργός, 6ο ΣΔΕΥ, ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. Δυτικής Αττικής

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει έναν «Πρακτικό Οδηγό Διαχείρισης Επώνυμων Ψηφιακών Αναφορών Ε.ΒΙ.Ε.», ο οποίος αναπτύχθηκε από την 4μελή ομάδα δράσης της ΔΔΕ Δυτικής Αττικής και λειτουργεί ως εργαλείο καθοδήγησης για τις 2μελείς ομάδες δράσης των σχολείων, με στόχο την ορθή διαχείριση [βάσει υφιστάμενων πρωτοκόλλων και νομικού πλαισίου (Ν.5029/2023)], των ψηφιακών αναφορών Ε.ΒΙ.Ε., που υποβάλλονται μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας stop-bullying.gov.gr. Μέσω του οδηγού, οι σχολικές μονάδες καθοδηγούνται σε όλα τα κρίσιμα στάδια διαχείρισης των υποβληθέντων ψηφιακών αναφορών Ε.ΒΙ.Ε., όπως η ενημέρωση για τις αρμοδιότητες τους, τα βήματα διαχείρισης των αναφορών, η αξιολόγηση του αν μια αναφορά εμπίπτει ή όχι στην αρμοδιότητα της πλατφόρμας (μέσω μελετών περίπτωσης), η διάκριση μεταξύ βάσιμων και αβάσιμων αναφορών, καθώς και η ιεράρχηση και προτεραιοποίηση των περιστατικών βάσει της σοβαρότητάς τους (σοβαρό, μέτριο, ήπιο). Επιπλέον, ο οδηγός περιλαμβάνει παραδείγματα για τον τρόπο καταγραφής και τεκμηρίωσης των αναφορών, τον τρόπο/βήματα διαχείρισης των βάσιμων αναφορών, καθώς και οδηγίες για την αποστολή αιτημάτων συνδρομής προς την 4μελή ομάδα σε περίπλοκες ή σοβαρές περιπτώσεις. Παράλληλα, μέσω του Πρακτικού Οδηγού, προωθείται η ανάπτυξη πολιτικής Ε.ΒΙ.Ε. εντός των σχολικών μονάδων, ώστε να διασφαλιστεί ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον. Για την αξιολόγηση ως προς τη χρησιμότητα, τη σαφήνεια και την πληρότητα του οδηγού, απεστάλη σχετικό ερωτηματολόγιο προς όλες τις 2μελείς ομάδες δράσης της δυτικής Αττικής. Οι αξιολογήσεις τους ήταν εξαιρετικά θετικές, καθώς επιβεβαιώνουν ότι ο Πρακτικός οδηγός αξιοποιείται στη πράξη ως εργαλείο για την αποτελεσματική διαχείριση των ψηφιακών αναφορών Ε.ΒΙ.Ε.. Μέσω της αξιολόγησης του οδηγού αντλήθηκαν πληροφορίες που παρείχαν πολύτιμες κατευθύνσεις για μελλοντικές βελτιώσεις και περαιτέρω ενδυνάμωση των σχολικών μονάδων.

Λέξεις-κλειδιά: Οδηγός Διαχείρισης, ομάδα δράσης, διμελείς ομάδες, ενδυνάμωση σχολικής μονάδας

Τεχνικές λεκτικής επικοινωνίας στη σχολική διαμεσολάβηση

Μαρία Λαϊνά

Εκπαιδευτικός-Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια ΥΔ & Εκπαιδεύτρια Διαμεσολαβητών

Περίληψη

Η σχολική διαμεσολάβηση ως διαδικασία επίλυσης συγκρούσεων μεταξύ μαθητών/τριών, κατά την οποία ένας ουδέτερος και συνήθως συνομήλικος/η διαμεσολαβητής/τρια βοηθά στην εξεύρεση μιας κοινά αποδεκτά λύσης, απαιτεί καλή επικοινωνία ώστε ο/η διαμεσολαβητής/τρια να είναι αποτελεσματικός/ή. Ως εκ τούτου η λεκτική επικοινωνία είναι ουσιώδης. Μέσα από την ενεργητική ακρόαση ο/η διαμεσολαβητής/τρια επικεντρώνεται στην προσεκτική ακρόαση, χρησιμοποιώντας λεκτικά σημάδια ενθάρρυνσης απέναντι στους/στις συμμαθητές/τριες που απευθύνονται σε αυτόν/ή για την επίλυση μιας σύγκρουσης στο σχολικό πλαίσιο. Η ενεργητική ακρόαση εκ μέρους του/της διαμεσολαβητή/τριας εφαρμόζεται στην πράξη μέσα από τεχνικές λεκτικής επικοινωνίας, όπως για παράδειγμα η αντανάκλαση, η παράφραση, η αναπλαισίωση, η σύνοψη, η ηχώ, η σιωπή, η τεχνική της άδειας καρέκλας, η χρήση ερωτήσεων, μικρές λεκτικές προτροπές, αλλά και στοιχεία μη λεκτικής επικοινωνίας. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται οι τεχνικές αυτές μέσα από πρακτικά παραδείγματα από περιπτώσεις σχολικής διαμεσολάβησης. Συμπληρωματικά παρουσιάζονται εξωγενή εμπόδια αλλά και εσωτερικά εμπόδια του/της διαμεσολαβητή/-τριας για την εφαρμογή τεχνικών ενεργητικής ακρόασης κατά τη διάρκεια μιας σχολικής διαμεσολάβησης. Εν κατακλείδι, χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες τεχνικές λεκτικής επικοινωνίας οι σχολικοί διαμεσολαβητές/τριες βοηθούν με τρόπο αποτελεσματικό τους συμμαθητές/τριές τους να επιλύσουν τη σύγκρουση και να οδηγηθούν σε μια βιώσιμη λύση.

Λέξεις-κλειδιά: λεκτική επικοινωνία, τεχνικές, ενεργητική ακρόαση

Παρεμβάσεις για την ψυχική ενδυνάμωση των εφήβων και την καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων στο σχολικό πλαίσιο

Μαρία Λαμπίρη

Εκπαιδευτικός γερμανικής γλώσσας

Χρυσούλα Φαντζίκου

Φιλολόγος

Περίληψη

Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον του 21^{ου} αιώνα η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στο σχολικό πλαίσιο καθώς και η ψυχική ανθεκτικότητα των μαθητών/ριών μπορεί να συμβάλλουν καθοριστικά στην διαχείριση κρίσεων και την λήψη αποφάσεων σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο, τόσο κατά τη διάρκεια της σχολικής όσο και της μετέπειτα ζωής τους. Η παρούσα εισήγηση εξετάζει μία πρόταση παρεμβάσεων για την ψυχική ενδυνάμωση των εφήβων μέσα από δράσεις πρόληψης και την δημιουργία μίας Ομάδας Εμπύχωσης και Ενδυνάμωσης σε ένα γυμνάσιο της Ανατολικής Αττικής. Σκοπός της Ομάδας αλλά και των δράσεων που προηγούνται αυτής είναι η ενθάρρυνση των μαθητών/ριών να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους καθώς και να διαχειρίζονται μέσα από το μοίρασμα, την σύνδεση και την ανταλλαγή, ό,τι τους δυσκολεύει. Επιπλέον, προτρέπονται να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες, οι οποίες προάγουν την ελεύθερη έκφραση, την συμπεριληπτικότητα και ενισχύουν το θετικό κλίμα στην ομάδα, ενώ μέσα από την βιωματική εμπειρία αποκτούν την ευκαιρία να επαναξιολογήσουν και να επαναπροσδιορίσουν την σημασία των υγιών σχέσεων στο σχολικό περιβάλλον. Τέλος η εργασία υπογραμμίζει τη σημασία της συνεργασίας και της διαμόρφωσης ενός κλίματος εμπιστοσύνης εντός της σχολικής κοινότητας, της διάχυσης των δράσεων και της ενημέρωσης του συνόλου των εμπλεκόμενων μελών της, που θα συμβάλλουν στην προαγωγή ενός περιβάλλοντος αλληλεγγύης και αμοιβαίου σεβασμού.

Λέξεις-κλειδιά: εμπύχωση, ενδυνάμωση, πρόληψη, ομάδα, διάχυση

Οι ανθρωπιστικές αξίες και η τεχνητή νοημοσύνη κατά του ενδοσχολικού εκφοβισμού

Μάριος Μαγιολαδίτης

MS Θεμέλια της Πληροφορικής, MEd Ειδικής Αγωγής, Π03, ΠΕ86

Ελένη Βουσολίνου – Ανυφαντή

PhD Ιστορίας Ιονίου Πανεπιστημίου, Διευθύντρια 4^{ου} Γυμνασίου Κέρκυρας

Περίληψη

Η αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού αποτελεί θεμέλιο αξίωμα για την εξασφάλιση της κανονικότητας στη σχολική πραγματικότητα με την εφαρμογή των όρων του εκάστοτε σχολικού κανονισμού στην κάθε σχολική κοινότητα. Η αποτελεσματικότητα, ωστόσο, του καθημερινού ελέγχου του διδακτικού προσωπικού και της τήρησης των κανόνων λειτουργίας του κάθε σχολείου, πέραν των γενικών και των ειδικών προσεγγίσεων αναφοράς, επηρεάζονται σημαντικά και από την ανάπτυξη ανθρωπιστικών αξιών μέσω της κουλτούρας περί του ενεργού πολίτη πάνω στον αξιακό χώρο των ιδανικών ζωής και ηθικών αξιών. Παράλληλα, η ενίσχυση της ψυχολογίας και της αυτοεκτίμησης του/ης κάθε μαθητή/ήτριας βάσει των κοινωνικών δεξιοτήτων που η καινοτόμος εκπαίδευση προωθεί αποτελεί σημαντικό παράγοντα κατά της ανάπτυξης φαινομένων βίας και επιθετικότητας. Ειδικά η τεχνητή νοημοσύνη ως ψηφιακός βοηθός είναι ικανή να κινεί τη σκέψη των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών, σε αλληλοσυνεργατική πράξη με τους/τις καθηγητές/τριες που αποτελούν την κοινή ομάδα δράσης και με διαδικασία επιλεκτικής εφαρμογής, πέραν του τελικού προϊόντος που η τεχνητή νοημοσύνη προωθεί μέσα από το ανάλογο, κάθε φορά, πρόγραμμα, είναι δυνατή και μια άλλη σημαντική προϋπόθεση για την πάταξη ή, τουλάχιστον, τον περιορισμό της βίας και της επιθετικότητας εντός σχολείου: η βιωματική εκπαίδευση ως προς την κατάλληλη χρήση του διαδικτύου και η επιλεκτικότητα απέναντι στις εφαρμογές της τεχνολογίας, όπως συνάδουν με την προϊούσα εξέλιξη της τεχνητής νοημοσύνης. Έτσι, καθίσταται δυνατή η απεμπόληση από τον ενδεχόμενο ή υπαρκτό διαδικτυακό εκφοβισμό μέσα ακριβώς από την άμεση και την αντικειμενική ανάδειξη μόνο των καλών πρακτικών της τεχνολογίας. Η τεχνητή νοημοσύνη και η εφαρμογή των όρων αυτοσεβασμού και αλληλοσεβασμού αναδεικνύουν το ανθρωπιστικό τους βάρος ως ισχυρό αντίβαρο στην κάθε πιθανή περίπτωση δημιουργίας κατάστασης ενδοσχολικής επιθετικότητας.

Λέξεις-κλειδιά: ανθρωπιστικές αξίες, εκφοβισμός, τεχνητή νοημοσύνη

Από τη Σύγκρουση στον Πάγκο των Διαπραγματεύσεων

Φωτεινή Μάγκα

Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής

Περίληψη

Το παρόν διδακτικό σενάριο έχει ως στόχο τη διαχείριση συγκρούσεων μέσω της Φυσικής Αγωγής, αναπτύσσοντας κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες. Σχεδιασμένο για μαθητές/ήτριες της ΣΤ' τάξης, προάγει την επικοινωνία, τη συνεργασία και την αποδοχή της διαφορετικότητας, εστιάζοντας στην καλλιέργεια δεξιοτήτων διαμεσολάβησης. Αξιοποιώντας τη βιωματική μάθηση και την ανεστραμμένη τάξη, το σενάριο περιλαμβάνει δραστηριότητες που επιτρέπουν στους/ις μαθητές/ήτριες να αντιμετωπίζουν συγκρούσεις με εποικοδομητικό τρόπο. Οι συμμετέχοντες/ουσες εμπλέκονται σε αθλητικά παιχνίδια και συνεργατικές δραστηριότητες, ενώ παράλληλα ενισχύεται η αυτογνωσία και η κατανόηση των συναισθημάτων τους. Η προσέγγιση βασίζεται σε θεωρητικά μοντέλα διαχείρισης συγκρούσεων και εποικοδομητικής επικοινωνίας. Η αξιολόγηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας γίνεται μέσω ερωτηματολογίων, παρατήρησης και ομαδικών εργασιών, δίνοντας τη δυνατότητα στους/ις μαθητές/ήτριες να αναπτύξουν δεξιότητες αναστοχασμού. Επιπλέον, η συνεργασία με τους γονείς συμβάλλει στην ενίσχυση της κοινωνικής υπευθυνότητας των παιδιών, καθιστώντας τους ικανούς να επιλύουν διαφορές αυτόνομα. Τελικός σκοπός είναι η διαμόρφωση ενός σχολικού περιβάλλοντος όπου οι μαθητές/ήτριες εφαρμόζουν στρατηγικές ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και τη δημιουργία μιας πιο αρμονικής σχολικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: σύγκρουση, διαμεσολάβηση, κοινωνικές δεξιότητες, συνεργασία, Φυσική Αγωγή

Δημιουργικότητα και πολιτειότητα ενάντια στη σχολική βία και τον εκφοβισμό

Αρχοντούλα Μαντζαρίδου
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων
ΔΙ.Π.Ε. Πειραιά

Περίληψη

Το C4 (Cultivating Creative & Civic Capacities) είναι ένα καινοτόμο παιδαγωγικό μοντέλο που αποσκοπεί στην καλλιέργεια της δημιουργικής και κριτικής σκέψης των μαθητών και μαθητριών με τελικό στόχο την ανάπτυξη ενεργούς πολιτειότητας. Η εφαρμογή του C4 στη σχολική κοινότητα μπορεί να συμβάλει στη μείωση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, διαμορφώνοντας ένα περιβάλλον αλληλεγγύης, κατανόησης και κοινωνικής υπευθυνότητας. Το C4 επικεντρώνεται σε τέσσερις βασικές έννοιες-πρακτικές: *Διασύνδεση*, *Διερεύνηση*, *Φαντασία* και *Επίδραση*. Η *Διασύνδεση* καλλιεργεί την ενσυναίσθηση των μαθητών/τριών και την αίσθηση του συνανήκειν. Η *Διερεύνηση* αποσκοπεί στη βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων, καλλιεργώντας την κριτική σκέψη και ενθαρρύνοντας την τεκμηριωμένη λήψη αποφάσεων. Η *Φαντασία* προτρέπει τους/ις μαθητές/ήτριες να οραματιστούν έναν πιο δίκαιο κόσμο και να αναζητήσουν καινοτόμες λύσεις για τα κοινωνικά προβλήματα. Η *Επίδραση* αναδεικνύει τους τρόπους με τον οποίους οι μαθητές/ήτριες επηρεάζουν το περιβάλλον τους και ταυτόχρονα επηρεάζονται από αυτό, καθιστώντας τους δυνάμει φορείς θετικών αλλαγών. Η προσέγγιση αυτή μετατρέπει το σχολείο σε χώρο ενεργού μάθησης και κοινωνικής μεταμόρφωσης. Μέσα από δραστηριότητες που ενισχύουν τη συνεργασία, την αλληλεπίδραση και την κατανόηση διαφορετικών οπτικών, οι μαθητές/ήτριες αναπτύσσουν και εκείνες τις γνώσεις, αξίες και ευαισθησίες που απομειώνουν και απομονώνουν τον εκφοβισμό. Η τέχνη, ως μέσο ατομικής έκφρασης και προσέγγισης του κόσμου, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή, προσφέροντας στους/ις μαθητές/ήτριες έναν ασφαλή χώρο για να εξερευνήσουν συναισθήματα, να πειραματιστούν με διαφορετικές οπτικές και να συνδιαμορφώσουν νέες αφηγήσεις. Παράλληλα, μαθαίνουν να εντοπίζουν τις αιτίες των συγκρούσεων, να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις και να συνδιαμορφώνουν ένα σχολικό περιβάλλον βασισμένο στον σεβασμό και τη συμπερίληψη. Καλλιεργώντας συνδυαστικά τα ανωτέρω, το C4 επιδιώκει να διαμορφώσει μαθητές/ήτριες ικανούς να ανταποκρίνονται με επάρκεια και ευαισθησία στις κοινωνικές προκλήσεις και, τελικώς, να συμβάλλουν στην οικοδόμηση μιας πιο δίκαιης και βιώσιμης κοινωνίας.

Λέξεις-κλειδιά: ενεργός πολιτειότητα, δημιουργικότητα, ενδοσχολική βία, εκφοβισμός

Αξιολόγηση Παρεμβάσεων Ενίσχυσης Ενσυναίσθησης και Μάθησης μέσω Παιχνιδιών για την Καταπολέμηση του Σχολικού Εκφοβισμού και την Αμφισβήτηση των Έμφυλων Ρόλων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Παναγιώτα Μαστροσαββάκη

Υπ. Διδάκτωρ Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που ενισχύουν την ενσυναίσθηση και τη μάθηση μέσω παιχνιδιών με στόχο τη μείωση του σχολικού εκφοβισμού και την πρόκληση αντιλήψεων για τους έμφυλους ρόλους στους/ις μαθητές/ήτριες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο. Η μελέτη διερευνά πώς τα διαδραστικά παιχνίδια μπορούν να ενισχύσουν την ενσυναίσθηση και να ενθαρρύνουν τη στοχαστικότητα, με στόχο τη μείωση των συμπεριφορών εκφοβισμού, ιδιαίτερα εκείνων που βασίζονται στο φύλο, ενώ προάγουν πιο συμπεριληπτικές στάσεις απέναντι στην έκφραση του φύλου. Χρησιμοποιώντας μια μικτή μέθοδο προσέγγισης, η οποία περιλαμβάνει τόσο ποσοτικές έρευνες όσο και ποιοτικές συνεντεύξεις, η έρευνα εξετάζει τις αλλαγές στις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές των μαθητών/ριών σχετικά με τον εκφοβισμό και τα στερεότυπα φύλου. Διαδραστικά παιχνίδια όπως το "Fairytale Quest" και το "The Drawing Game" χρησιμοποιούνται για να εμπλέξουν τους/ις μαθητές/ήτριες σε παιχνίδια ρόλων και δραστηριότητες στοχασμού, ενθαρρύνοντάς τους/ες να αμφισβητήσουν τα φύλα και να εξετάσουν διαφορετικές προοπτικές. Η μελέτη στηρίζεται στη θεωρία των φύλων και τα πλαίσια κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης και στοχεύει να προσφέρει συμπεράσματα σχετικά με το πώς η ενσυναίσθηση και η μάθηση μέσω παιχνιδιών μπορούν να ενισχύσουν την ένταξη και την συναισθηματική νοημοσύνη, προσφέροντας οφέλη για στρατηγικές εκπαίδευσης και πολιτικές κατά του εκφοβισμού τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Λέξεις- κλειδιά: εκφοβισμός, στερεότυπα, έμφυλοι ρόλοι, διαδραστικά παιχνίδια

Σχολική Διαμεσολάβηση: Το «Κλειδί» στη Σύγκρουση-Η περίπτωση του 4ου Γυμνασίου Άνω Λιοσίων

Παναγιώτα Μαυροκεφαλίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ05-Γαλλικής Φιλολογίας

Μαγδαληνή Κυριαζοπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02.50-Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής

Πεντζεχρή Πετροπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02-Φιλολόγος

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει τη σχολική διαμεσολάβηση όπως εφαρμόστηκε στο 4^ο Γυμνάσιο Άνω Λιοσίων στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης με τίτλο «Η σχολική διαμεσολάβηση ως μέθοδος ειρηνικής επίλυσης εντάσεων και συγκρούσεων μεταξύ μαθητών και μαθητριών του σχολείου μας». Το σχέδιο δράσης στοχεύει στη διαμόρφωση συνεργατικής κουλτούρας στη σχολική κοινότητα και στη δημιουργία ενός ασφαλούς, ευχάριστου και δημοκρατικού περιβάλλοντος μάθησης, μέσω της οικοδόμησης σχέσεων αλληλοσεβασμού και αλληλοϋποστήριξης, της καλλιέργειας της ενσυναίσθησης και των απαραίτητων δεξιοτήτων για τη διαχείριση και την ειρηνική επίλυση συγκρούσεων. Αρχικά, διερευνάται το υπάρχον σχολικό κλίμα μέσω ερωτηματολογίου, προκειμένου να κριθεί η αναγκαιότητα λειτουργίας της σχολικής διαμεσολάβησης. Παράλληλα, οργανώνεται πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων Αγωγής Υγείας με τίτλο «Σχολική Διαμεσολάβηση, το «Κλειδί» στη Σύγκρουση» κατά τη διάρκεια του οποίου οι μαθητές/τριες, με βιωματικό τρόπο μέσα από παιχνίδια ρόλων, εκπαιδεύονται για να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην επίλυση των συγκρούσεων ως διαμεσολαβητές/τριες. Το υλικό που ετοιμάζεται στο πλαίσιο του προγράμματος χρησιμοποιείται για την εκπαίδευση των επόμενων υποψήφιων διαμεσολαβητών/τριών. Κάθε χρόνο, οι ήδη εκπαιδευμένοι/ες διαμεσολαβητές/τριες ετοιμάζουν την αίθουσα και το κουτί διαμεσολάβησης, τυπώνουν τα έντυπα, ενημερώνουν τη σχολική κοινότητα για τους σκοπούς, τις αρχές και τη διαδικασία της διαμεσολάβησης και ξεκινούν τη διαμεσολάβηση. Στο τέλος της χρονιάς, μέσω ερωτηματολογίων αποτιμάται η δράση. Επίσης, ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην εξωστρέφεια του σχολείου συμμετέχοντας σε δράσεις του Δικτύου Σχολείων Σχολικής Διαμεσολάβησης του Εργαστηρίου Παιδαγωγικής και Διδακτικής Μεθοδολογίας του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στη δράση «ΜΙΛΑ ΤΩΡΑ» του «Χαμόγελου του Παιδιού», στον πανελλήνιο μαθητικό διαγωνισμό «Κάν' το ν' ακουστεί» του European School Radio, κ.ά.. Τέλος, οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί επιμορφώνονται σε θέματα σχετικά με τη σχολική βία και τον εκφοβισμό και τη σχολική διαμεσολάβηση.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική διαμεσολάβηση, επίλυση συγκρούσεων, σχέδιο δράσης, ενδυνάμωση

Θετικό Σχολικό Κλίμα και Ειρηνική Επίλυση Συγκρούσεων: Στρατηγικές Ενδυνάμωσης

Ειρήνη Μαυροπούλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ.79.01,

Υποψήφια διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ευαγγελία Γεωργούλα

Διευθύντρια του Μουσικού σχολείου Άμφισσας ,

Υποψήφια διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Περίληψη

Η δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος αποτελεί θεμελιώδη αρχή για την ανάπτυξη του μαθητικού κοινού και τη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος, το οποίο τονώνει τη μάθηση, και τη συναισθηματική ασφάλεια. Παράλληλα, η επίλυση συγκρουσιακών καταστάσεων και η ενδυνάμωση της σχολικής κοινότητας συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας συνεργασίας και σεβασμού. Ωστόσο, ένα θετικό σχολικό περιβάλλον δεν περιορίζεται μόνο στη μείωση συγκρούσεων, αλλά προάγει μια κουλτούρα ειρηνικής συνύπαρξης, δημιουργώντας τις βάσεις για ένα σχολείο που στηρίζει, ενδυναμώνει και εμπνέει κάθε μέλος της κοινότητάς του. Βάσει των παραπάνω η παρούσα εισήγηση επικεντρώνεται σε στρατηγικές και πρακτικές, οι οποίες είναι δυνατό να εφαρμοστούν από εκπαιδευτικούς, μαθητές/ήτριες και γονείς, με στόχο την αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων μέσω του διαλόγου, της ενσυναίσθησης και της συνεργασίας. Επιπλέον, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται σε προληπτικές παρεμβάσεις, όπως η καλλιέργεια κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων, η εφαρμογή προγραμμάτων διαμεσολάβησης μεταξύ μαθητών και η δημιουργία αρχών, οι οποίες ενδυναμώνουν τη δικαιοσύνη και τη συμπερίληψη. Επιπροσθέτως, γίνεται εστίαση σε καλές πρακτικές που έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία σε σχολικές κοινότητες, αναδεικνύοντας τον ρόλο της συνεργασίας όλων των μελών της σχολικής μονάδας. Μέσα από την καλλιέργεια ενός θετικού κλίματος, το μαθητικό κοινό αποκτά ουσιαστικές δεξιότητες ζωής, ενώ οι εκπαιδευτικοί ενισχύουν την παιδαγωγική τους προσέγγιση, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός σχολείου που λειτουργεί ως κοινότητα μάθησης, ενδυνάμωσης και αρμονικής συνύπαρξης.

Λέξεις- κλειδιά: επίλυση συγκρούσεων, θετικό κλίμα, στρατηγικές

Ο Διευθυντής ως παράγοντας ενίσχυσης του θετικού σχολικού κλίματος

Γεώργιος Μητρόπουλος
Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70

Γεωργία Μπαβέλη
Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Το σχολικό κλίμα μοιάζει πολύ με τον αέρα που αναπνέουμε, τείνει να περνά απαρατήρητο μέχρι κάτι να μην πάει καλά. Η ανησυχία για την ποιότητά του και η επίδρασή της στην σχολική κοινότητα διερευνήθηκε από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, τις τελευταίες όμως δεκαετίες αυτό εντάθηκε. Ο όρος αναφέρεται στην ποιότητα και τον χαρακτήρα της σχολικής ζωής και θεμελιώνεται στα πρότυπα των εμπειριών των ανθρώπων από αυτή αντανακλώντας τους κανόνες, τους στόχους, τις αξίες, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τις μεθόδους διδασκαλίας και τις οργανωτικές δομές που έχει ένα σχολείο. Σε έναν εκπαιδευτικό οργανισμό με θετικό σχολικό κλίμα τα μέλη του συνεργάζονται αρμονικά για την ανάπτυξη ενός κοινού οράματος. Στα πλαίσια αυτού οι διδάσκοντες υιοθετούν εκπαιδευτικά μοντέλα που προάγουν την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και την ικανοποίηση από τη μάθηση, ενώ οι μαθητές/ήτριες αισθάνονται κοινωνικά, συναισθηματικά και φυσικά ασφαλείς. Αδιαμφισβήτητα, το θετικό σχολικό κλίμα είναι κάτι περισσότερο από μια ατομική εμπειρία, αποτελώντας φαινόμενο ομάδας που θεμελιώνεται στην αίσθηση ασφάλειας που παρέχει το σχολείο, στο είδος των σχέσεων που διαμορφώνονται μεταξύ των μελών του και στο ευρύτερο φυσικό περιβάλλον σε συνάρτηση με την κοινή επιδίωξη και τη συμμετοχή σε αυτή όλων. Καθοριστικό παράγοντα δημιουργίας θετικού σχολικού κλίματος διαδραματίζει ο/η Διευθυντής/τρια, καθώς βρίσκεται στην κορυφή της σχολικής κοινότητας ως διοικητικός/η και παιδαγωγικός/η προϊστάμενος/η, καθοδηγώντας την ώστε να θέσει υψηλούς στόχους και να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την επίτευξή τους για ένα δημοκρατικό και ανοικτό στην κοινωνία σχολείο. Στην εισήγησή μας αναλύσαμε πως ο/η Διευθυντής/τρια ως εκπαιδευτικός ηγέτης/educational leadership διαμέσου της διαμόρφωσης στόχων και κατευθύνσεων, της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, του ανασχεδιασμού της σχολικής κουλτούρας και της πρότερης διαχείρισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία του θετικού σχολικού κλίματος επηρεάζοντας ευνοϊκά όλους/ες τους/τις εμπλεκόμενους/ες, μαθητές/τριες, γονείς, διεύθυνση, εκπαιδευτικό προσωπικό και την κοινότητα.

Λέξεις- κλειδιά: σχολικό κλίμα, Διευθυντής/τρια, εκπαιδευτικός ηγέτης

**Αξιοποίηση εργαλείων Τεχνητής Νοημοσύνης για την Αντιμετώπιση του Σχολικού
Εκφοβισμού: Εκπαιδευτικό Σενάριο**

Άννα Μπάμπουρα

Εκπαιδευτικός Π.Ε.60, Μ.Εδ. Ψηφιακές Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Χριστίνα Σμαροπούλου

Εκπαιδευτικός Π.Ε. 70, 71, Υποψήφια Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Κρήτης

Αικατερίνη Σμαροπούλου

Εκπαιδευτικός Π.Ε.70, 71, 78, Διευθύντρια του 3ου Δ.Σ. Τριανδρίας, PhD Νομικής Α.Π.Θ.

Αικατερίνη Βάσιου

Επίκουρη Καθηγήτρια στο Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Κρήτης

Περίληψη

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) μεταμορφώνει την εκπαίδευση, παρέχοντας καινοτόμες λύσεις για την εξατομίκευση της μάθησης, την ανάλυση της συμπεριφοράς των μαθητών/τριών και τη δημιουργία ασφαλέστερων σχολικών περιβαλλόντων. Καθώς εξελίσσεται η τεχνολογία TN, προσφέρει πρωτοφανείς ευκαιρίες για την υποστήριξη της κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης και την αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων, όπως ο σχολικός εκφοβισμός. Το παρόν εκπαιδευτικό σενάριο στοχεύει στην πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού μέσω της ενσωμάτωσης εργαλείων TN στη διδασκαλία προάγοντας την ενσυναίσθηση, τη συναισθηματική νοημοσύνη και την υπεύθυνη ψηφιακή συμπεριφορά. Απευθύνεται σε μαθητές/τριες Δημοτικού διάρκειας 10-12 διδακτικών ωρών. Αρχικά, οι μαθητές/τριες, έπειτα από μια συζήτηση σχετικά με τον εκφοβισμό, συμμετέχουν σε δραστηριότητες καταγισμού ιδεών με το εργαλείο mentimeter, περιγράφοντας όσα γνωρίζουν μέσω παραδειγμάτων. Ακολούθως, παρακολουθούν εκπαιδευτικά βίντεο δημιουργημένα με TN (π.χ. Fliki) για να αναλύσουν τις μορφές εκφοβισμού και τις συναισθηματικές επιπτώσεις του. Έτσι, προκαλείται μια καθοδηγούμενη συζήτηση σχετικά με την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό. Στη δεύτερη φάση, οι μαθητές/ήτρίες χωρίζονται σε ομάδες και προχωρούν σε μελέτες περίπτωσης με τη βοήθεια chatbot. Σε κάθε ομάδα δίνονται διαφορετικά σενάρια και καλούνται να συνομιλήσουν με το ειδικά εκπαιδευμένο chatbot στο character.ai, για να διερευνήσουν διάφορες απαντήσεις ενισχύοντας υγιείς μεθόδους επίλυσης συγκρούσεων. Στη συνέχεια, γίνεται αλληλο-παρουσίαση όλων των σεναρίων στην ολομέλεια της τάξης. Στην τρίτη φάση, το σενάριο επικεντρώνεται στον κυβερνοεκφοβισμό, μέσα από το παιχνίδι "Αληθινό ή ψεύτικο;" στην πλατφόρμα Quizziz, όπου οι μαθητές/ήτρίες εξασκούνται στην αναγνώριση παραπλανητικών αναρτήσεων, αξιοποιώντας εργαλεία όπως το Fact Check Explorer της Google και δημιουργούν έναν "Διαδικτυακό Κώδικα Δεοντολογίας" μέσω του Canva. Τέλος, οι μαθητές/τριες σχεδιάζουν εκστρατείες κατά του εκφοβισμού, με βίντεο, τραγούδια, podcast ή ψηφιακές αφίσες. Το σενάριο ενισχύει τη συμμετοχικότητα, ενθαρρύνει τη δράση και παρέχει νέες στρατηγικές για την καλλιέργεια ενός ασφαλούς σχολικού περιβάλλοντος ευθυγραμμισμένο με τις αρχές του Ενεργού Πολίτη.

Λέξεις- κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, Τεχνητή Νοημοσύνη, κοινωνική & συναισθηματική μάθηση, σενάριο

**Η ενδυνάμωση του λόγου των μαθητών/μαθητριών μέσα από τις μαθητικές συνελεύσεις:
Καλλιεργώντας τη συμμετοχή και τους δεσμούς κοινότητας.**

Αλεξάνδρα Νάκου

PhD, Νηπιαγωγός

Χριστίνα Νομικού

PhD, Σύμβουλος Εκπαίδευσης Δασκάλων

Νάγια Μποέμη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Θεατρικής Αγωγής

Λίλη Κωνσταντίνου

M.Ed., Συντονίστρια Εκπαίδευσης Προσφύγων Αστικού Ιστού

Περίληψη

Η σχολική κοινότητα είναι βασικός θεσμός στην ανάπτυξη του παιδιού, από την παιδική ηλικία έως την ενηλικίωσή του. Αποτελεί πεδίο διαρκών αλληλεπιδράσεων και διαλόγου δια μέσου των οποίων καλλιεργείται η κριτική σκέψη και ο λόγος, διαμορφώνονται αξιακοί κώδικες, πεποιθήσεις, συμπεριφορές και στάσεις, που επηρεάζουν τις αντιλήψεις των παιδιών και νέων για το κατά πόσον είναι αποδεκτές ή μη οι διάφορες θετικές ή αρνητικές συμπεριφορές. Υπό αυτή την οπτική, ένα σχολείο, το οποίο εμφορείται από τις αρχές της δημοκρατίας, δύναται να εφαρμόσει πρακτικές καλλιέργειας κριτικής σκέψης και διαλεκτικής ως τις βασικές δεξιότητες που θα οδηγήσουν τους/τις μαθητές/ήτριες να συνδιαμορφώνουν, συναποφασίζουν, συμπράττουν σε κοινούς σκοπούς, προσφέροντας ευκαιρίες ισότιμης συμμετοχής και αντιμετώπισης προβλημάτων που αναδύονται στην ομάδα και στο σχολικό περιβάλλον. Οι σχολικές συνελεύσεις και τα μαθητικά συμβούλια παρέχουν ένα πλαίσιο διαμόρφωσης της κοινωνικής συνείδησης και καλλιέργειας δεξιοτήτων και αξιών, όπως σεβασμός στον συμμαθητή/τρια, ενσυναίσθηση των προβλημάτων της ομάδας και αποδοχή των συμβάσεων συνύπαρξης. Με στόχο τη διαμόρφωση διευκολυντικού κλίματος και θετικής αλληλεπίδρασης της ομάδας, διαμορφώνεται ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό περιβάλλον. Η πρακτική των μαθητικών συμβουλίων ή, όπως συχνά αναφέρονται, των συνελεύσεων εξοικειώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες κάθε βαθμίδας στον δημοκρατικό διάλογο και στην καλλιέργεια ενός κλίματος συναισθηματικής ασφάλειας, αφού η διεξαγωγή τους γίνεται με όρους που βασίζονται στην ελεύθερη συμμετοχή και έκφραση των μελών του συμβουλίου, αλλά και στην αλλαγή των συνθηκών εξουσίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και μαθητές/ήτριες. Στην παρούσα εισήγηση περιγράφονται οι τρόποι υλοποίησης και η μεθοδολογία διεξαγωγής των σχολικών συμβουλίων και συνελεύσεων σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς και τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τους στις συγκεκριμένες βαθμίδες.

Λέξεις-κλειδιά: δημοκρατία, διάλογος, συνέλευση, συμβούλιο, κοινότητα

Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός: Νήπια διερευνούν την αντιμετώπισή τους

Έλλη Ναούμ

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών, Δρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Γιούλη Παπαμιχαήλ

Προϊσταμένη Νηπιαγωγείου

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο με σοβαρές συνέπειες στην σχολική διαρροή, την υγεία και την ευημερία των μαθητών/τριών. Ταυτόχρονα, έχει διαπιστωθεί μείωση του ορίου ηλικίας των αγοριών και κοριτσιών που εμπλέκονται σε συμπεριφορές παραβατικότητας. Ως εκ τούτου, η πρόληψη και η αντιμετώπισή τους απαιτεί μια ολιστική προσέγγιση ξεκινώντας από την Προσχολική Εκπαίδευση. Σε δημόσιο νηπιαγωγείο της Αττικής σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε εκπαιδευτικό σενάριο με τίτλο, «Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός: Νήπια διερευνούν την αντιμετώπισή τους», βασισμένο στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση και στο Θεματικό Πεδίο, «Παιδί, Εαυτός, Κοινωνία/Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη». Σκοπός του ήταν να βοηθήσει τα παιδιά να επεξεργαστούν ζητήματα σχετικά με αρνητικές συμπεριφορές στο σχολείο και να αναπτύξουν συναισθηματική επίγνωση μέσω της έκφρασης συναισθημάτων, της ενσυναίσθησης και της διαχείρισης συναισθημάτων και συμπεριφορών. Οι κύριες επιδιώξεις επικεντρώνονταν στον προσδιορισμό αρνητικών συμπεριφορών και την ενεργοποίηση της νοητικής διεργασίας για τον μετασχηματισμό τους, στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και κοινωνικών αξιών και στην ανάληψη δράσης για την πρόληψη και αντιμετώπισή τους. Το σχολικό πλαίσιο αφορούσε 24 μαθητές/ήτριες, (14 νήπια, 10 προνήπια). Επιλέχτηκε το διδακτικό μοντέλο διερευνητικής μάθησης 5Ε που εξελίχθηκε σε πέντε διαδοχικές αλληλοσυμπληρωμένες φάσεις. Οι μαθητές/ήτριες, σε μικρές ομάδες εργασίας, σε προσαρμοσμένα κέντρα μάθησης, επεξεργάστηκαν ταινίες μικρού μήκους κινουμένων σχεδίων και συνέλλεξαν πληροφορίες για τις μορφές του φαινομένου, τα αίτια και τις συνέπειές του, τις οποίες μοιράστηκαν στην ολομέλεια. Ο προβληματισμός για την ύπαρξή του φαινομένου στο υποσύστημα της σχολικής τάξης διέγειρε την ανάγκη προσδιορισμού τρόπων αντιμετώπισής του και την καταγραφή τους σε αφίσες και διαφημιστικά σποτ, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ. Η αξιολόγηση του σεναρίου ήταν διαρκής, συμπληρώνοντας το διάγραμμα KWLH (Τι γνωρίζω/Τι θέλω να μάθω/Τι έμαθα/Πώς το έμαθα) και η διάχυσή του από τους μαθητές/ήτριες στο όμορο τμήμα και σε γονείς/κηδεμόνες κατέδειξε τη βούλησή τους να προωθήσουν ένα σχολείο προσανατολισμένο σε κοινωνικές αξίες.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, εκφοβισμός, διδακτικό μοντέλο 5Ε, συναισθήματα, αντιμετώπιση

Το Συμβούλιο Τάξης ως Εργαλείο Αντιμετώπισης Συγκρούσεων στο Δημοτικό Σχολείο – Μια Βιωματική Προσέγγιση

Αρετή Νικολάου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Το Συμβούλιο Τάξης, βασισμένο στην παιδαγωγική προσέγγιση του Célestin Freinet, αποτελεί μια συμμετοχική διαδικασία η οποία προάγει τον διάλογο, την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών ενώ παράλληλα μπορεί να συμβάλλει στην επίλυση συγκρούσεων στο σχολικό περιβάλλον. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται η εφαρμογή του Συμβουλίου σε μία Έ τάξη δημοτικού του Νομού Ευβοίας, όπου καταγράφονταν συχνά περιστατικά συγκρούσεων και βίας. Η εφαρμογή του ξεκίνησε δύο μήνες μετά την έναρξη της σχολικής χρονιάς και απέφερε σημαντικά αποτελέσματα: σε διάστημα δύο μηνών οι συγκρούσεις μειώθηκαν κατά 50%, ενώ έως το τέλος του έτους τα φαινόμενα βίας σχεδόν εξαλείφθηκαν. Παράλληλα, οι μαθητές/ήτρίες ανέπτυξαν δεξιότητες διαλόγου, ενσυναίσθησης και συλλογικής λήψης αποφάσεων. Τρία χρόνια αργότερα, οι μαθητές/ήτρίες που συμμετείχαν στο Συμβούλιο Τάξης αναγνώρισαν τη θετική του επίδραση στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και την αίσθηση συνοχής της ομάδας. Το 66% των μαθητών/τριών δήλωσε ότι κύριος στόχος του Συμβουλίου ήταν η διαχείριση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού, ενώ το 100% εξέφρασε την επιθυμία να συμμετάσχει εκ νέου σε αντίστοιχη διαδικασία. Η εισήγηση αυτή προτείνει τη συστηματική ενσωμάτωση του Συμβουλίου Τάξης ως εργαλείου πρόληψης και διαχείρισης συγκρούσεων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων καταδεικνύει ότι η συμμετοχική διαχείριση των σχολικών συγκρούσεων ενισχύει το αίσθημα κοινότητας, καλλιεργεί τον αμοιβαίο σεβασμό και συμβάλλει στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος.

Λέξεις-κλειδιά: Συμβούλιο Τάξης, επίλυση συγκρούσεων, σχολικός εκφοβισμός

Σχολική διαμεσολάβηση: Εφαρμογή και Αξιολόγηση σε σχολεία της Λευκάδας.

Χαράλαμπος Νταλάκας

Επόπτης Ποιότητας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Λευκάδας

Μαρία Σολδάτου

*Καθηγήτρια Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας 3^{ου} Πειραματικού Δημοτικού Σχολείου
Λευκάδας*

Περίληψη

Με την παρούσα εργασία επιχειρείται η ενημέρωση της ευρύτερης κοινότητας για την εφαρμογή του προγράμματος της Σχολικής Διαμεσολάβησης σε σχολεία της Λευκάδας. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν περίπου δεκαπέντε εκπαιδευτικοί και οκτώ σχολεία. Τα τελευταία χρόνια, και στην Ελλάδα, οι πρακτικές ειρηνικής πρόληψης αλλά και επίλυσης των συγκρούσεων υιοθετούνται ολοένα και περισσότερα από τα σχολεία για την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού, λόγω των θετικών αποτελεσμάτων τους. Ωστόσο, στην πλειονότητα των σχολείων δεν γίνεται συστηματική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των προγραμμάτων και δράσεων. Ακόμη, πιο σπάνια επιχειρείται η διαχρονική σύγκριση των αποτελεσμάτων. Από τη διαχρονική σύγκριση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης προκύπτει ότι η διαμεσολάβηση αφενός αποτελεί έναν αποτελεσματικό τρόπο αντιμετώπισης και επίλυσης των περιστατικών βίας στο σχολείο και, αφετέρου, ότι είναι αναγκαία η στήριξη του προγράμματος από όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας. Συγκεκριμένα, η πλειονότητα των μαθητών/τριών που συμμετέχουν στη διαμεσολάβηση βρίσκουν λύση στο πρόβλημά τους, βελτιώνουν τις σχέσεις με τους/ις συμμαθητές/ήτριες τους. Στο τέλος κάθε σχολικού έτους, πραγματοποιείται αξιολόγηση του προγράμματος της διαμεσολάβησης με ερωτηματολόγιο, το οποίο συμπληρώνουν οι μαθητές/ήτριες διαμεσολαβητές. Η αξιολόγηση αφορά τόσο την εκπαίδευσή τους όσο και τις διαμεσολαβήσεις που πραγματοποίησαν. Η εφαρμογή προγράμματος σχολικής διαμεσολάβησης στηρίζεται στην οργάνωσή του, στο πρόγραμμα εκπαίδευσης των διαμεσολαβητών, στην ομάδα των διαμεσολαβητών η οποία θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτική του σχολικού πληθυσμού, στην υποστήριξη του προγράμματος από τη σχολική κοινότητα και στη συνεχή εφαρμογή του. Τα κυριότερα μοντέλα οργάνωσης προγραμμάτων σχολικής διαμεσολάβησης είναι δύο: η ολιστική προσέγγιση του σχολείου (total school approach), η οποία περιλαμβάνει την εκπαίδευση όλων των μαθητών/τριών και η προσέγγιση cadre που περιλαμβάνει την εκπαίδευση μιας ομάδας μαθητών/τριών, συνήθως, αντιπροσωπευτική του σχολικού πληθυσμού.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική διαμεσολάβηση, εκφοβισμός, σχολική βία

Ο χορός στην πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής επιθετικότητας

Ευθυμία Παναγιωτοπούλου

Δρ. Λαογραφία – Ανθρωπολογία του Χορού –Εκπαιδευτικός ΠΕ11

Περίληψη

Στο ελληνικό σχολείο ο χορός χρησιμοποιήθηκε για πολλά χρόνια για την ανάδειξη της εθνικής ταυτότητας, ενώ άλλες παράμετροι και άλλες λειτουργίες του μπήκαν στο περιθώριο. Ιδίως η θεραπευτική διάσταση που έχει η ίδια η καλλιτεχνική φύση του χορού δεν έχει κατανοηθεί και βέβαια δεν έχει αξιοποιηθεί στο σχολικό περιβάλλον. Η έννοια της θεραπείας δεν αφορά σε έναν ιατρικό όρο, όπως έχουμε συνηθίσει να πιστεύουμε στην σύγχρονη εποχή. Μπορεί στις μέρες μας να έχει ξεχαστεί, όμως, ήταν ανέκαθεν μια έννοια πλήρως ενταγμένη στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων και μάλιστα, ήταν ο τρόπος που αποτύπωναν την ευεξία που τους προκαλούσε ο χορός και έλεγαν "θεραπευτ'κα". Υπάρχουν πολλές χώρες που έχουν αντιληφθεί αυτήν τη σημαντική ιδιότητα του χορού και την αξιοποιούν στο σχολικό περιβάλλον, με την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και επιθετικότητας να είναι από τα πιο σημαντικά παραδείγματα εφαρμογής θεραπευτικών προγραμμάτων. Ουσιαστικά, οι επτά αρχές πρόληψης της σχολικής επιθετικότητας, SCRAPES, ταυτίζονται με τα θέματα που ασχολούνται όσοι χρησιμοποιούν την θεραπευτική διάσταση του χορού σε τακτική βάση. Επίσης, έχουν αναπτυχθεί πολύ αποτελεσματικά προγράμματα για την πρόληψη της σχολικής επιθετικότητας, όπως το PEACE, το οποίο στοχεύει στην ανάπτυξη του αυτοελέγχου, με σκοπό την μείωση των επιθετικών γεγονότων. Το κυριότερο σημείο, το οποίο διαπιστώθηκε από πρώτο χέρι το 2011, όταν με άδεια του ΙΕΠ εφαρμόστηκε η θεραπεία με χορό στο ελληνικό σχολείο, είναι ότι δεν πρέπει να εμμένουμε στο είδος χορού που εμείς γνωρίζουμε, αλλά να λαμβάνουμε υπόψη τη χορευτική ταυτότητα των μαθητών/ριών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, ώστε να αποκομίζουν ευεξία και χαρά από τη συμμετοχή τους.

Λέξεις-κλειδιά: χορός, σχολείο, βία, πρόληψη

Καλλιεργώντας ένα περιβάλλον χωρίς εκφοβισμό από την Προσχολική Εκπαίδευση

Χριστίνα Παπαγιαννίδου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 2^{ης} Θέσης Ανατολικής Αττικής

Περίληψη

Έρευνες αναδεικνύουν ότι ο εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί ήδη από την προσχολική ηλικία, επηρεάζοντας σημαντικά την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Για την πρόληψη και την αποτελεσματική διαχείριση της πρώιμης εμφάνισης του φαινομένου, απαιτείται μια πολυεπίπεδη και συντονισμένη προσέγγιση από τους/τις εκπαιδευτικούς, η οποία θα διασφαλίζει ένα ασφαλές και υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον. Η παρούσα μελέτη προτείνει μια ολοκληρωμένη μεθοδολογία και στρατηγικές για τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού πλαισίου που θα αποτρέπει κάθε μορφή εκφοβιστικής συμπεριφοράς ήδη από την προσχολική ηλικία. Στόχος είναι η αποτροπή εμφάνισης οποιασδήποτε μορφής βίας και εκφοβισμού στο νηπιαγωγείο μέσω της συστηματικής, συντονισμένης και υπεύθυνης εφαρμογής ενός σχεδίου δράσης μηδενικής ανοχής στον εκφοβισμό. Αρχικά, η ευαισθητοποίηση, η γνώση και η κατανόηση του φαινομένου του εκφοβισμού, καθώς και των μορφών πρώιμης εκδήλωσής του, είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν όλους/ες τους/τις εκπαιδευτικούς μιας σχολικής μονάδας, τους γονείς, τα παιδιά και την τοπική κοινότητα. Στη συνέχεια, η εφαρμογή συγκεκριμένων στρατηγικών περιλαμβάνει τη διαμόρφωση θετικού κλίματος στην τάξη, αξιοποιώντας παιδαγωγικές πρακτικές που ενισχύουν την αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και τη συμπερίληψη όλων των παιδιών. Επιπλέον, μέσω δραστηριοτήτων που καλλιεργούν την ενσυναίσθηση, την αυτορρύθμιση και την αυτοπεποίθηση, τα παιδιά θα αποκτήσουν δεξιότητες για την αντιμετώπιση συγκρούσεων με θετικούς και εποικοδομητικούς τρόπους. Τέλος, η δημιουργία συνέργειας μεταξύ σχολείου και οικογένειας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη διατήρηση ενός συνεκτικού πλαισίου πρόληψης που θα αποτρέπει την ανάπτυξη εκφοβιστικών συμπεριφορών, προάγοντας την ασφάλεια, την αλληλοϋποστήριξη και την ψυχοκοινωνική ευημερία των παιδιών.

Λέξεις-κλειδιά: εκφοβισμός, προσχολική ηλικία, πρόληψη, συνεργασία, οικογένεια

Οι Εικαστικές Τέχνες «επιστρέφουν» στο Λύκειο: Πώς μπορούν να συμβάλουν στην Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού;

Θεοδώρα Παπαδοπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Γενικό Λύκειο Σκάλας Ωρωπού

Περίληψη

Η εισήγηση αυτή εξετάζει τον ρόλο των Εικαστικών Τεχνών στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας στο Λύκειο, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες του ελληνικού σχολείου, όπου δεν υπάρχει -πλέον- οργανωμένο μάθημα Εικαστικών και όπου οι απαιτήσεις είναι ιδιαίτερα αυξημένες εν όψει και των Πανελλαδικών εξετάσεων. Παρά ταύτα, η Τέχνη μπορεί να αξιοποιηθεί ως εργαλείο διαμόρφωσης θετικού σχολικού κλίματος, καλλιέργειας της ενσυναίσθησης και ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων, συμβάλλοντας έτσι στην πρόληψη της βίας και του εκφοβισμού. Οι εικαστικές δραστηριότητες επιτρέπουν στους/ις μαθητές/ήτριες να εκφράσουν τις ανησυχίες, τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους μέσα από μη λεκτικά μέσα, αποτρέποντας την επιθετικότητα και ενισχύοντας την αυτογνωσία. Παρουσιάζονται, λοιπόν, παραδείγματα συλλογικών καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, όπως τοιχογραφίες, από σχολεία της Μεγάλης Βρετανίας, της Βόρειας και Κεντρικής Αμερικής και της Ελλάδας. Παράλληλα, προτείνεται και η φιλοτέχνηση πρωτότυπης τοιχογραφίας με συγκεκριμένο θέμα και τεχνική, ενώ παρατίθενται και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά σε διαφορετικές ιδέες (πέντε στον αριθμό), που μπορούν να εφαρμοστούν σε καλλιτεχνικά εργαστήρια, με παράθεση και των θετικών αποτελεσμάτων αυτών για τους/ις μαθητές/ήτριες. Επίσης, προτείνονται δύο ιδέες εγκαταστάσεων (installations) σε συνδυασμό με τις αναμενόμενες θετικές συνέπειες στην καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Δεδομένης της έλλειψης χρηματοδότησης για υλικά που θα χρησιμοποιηθούν σε εικαστικές δημιουργίες, αναφέρονται και διάφοροι τρόποι εξεύρεσης υλικών μέσω ανακύκλωσης, αξιοποίησης φυσικών και καθημερινών υλικών καθώς και συνεργασίας με την τοπική κοινότητα. Άλλωστε, η Τέχνη, ως μέσο έκφρασης και διαλόγου δεν απαιτεί απαραίτητα υψηλό κόστος αλλά, κυρίως, φαντασία και διάθεση για συνδημιουργία. Στόχος της εισήγησης είναι να αναδειχθεί η Τέχνη ως ένας καινοτόμος τρόπος πρόληψης της σχολικής βίας, που μπορεί να ενισχύσει τη συνοχή της μαθητικής κοινότητας και να καλλιεργήσει ένα σχολικό περιβάλλον βασισμένο σε θεμελιώδεις αξίες για τη ζωή των μαθητών/τριών.

Λέξεις- κλειδιά: εικαστικές τέχνες, θετικό σχολικό κλίμα, πρόληψη

**Η Ζωοθεραπεία στο σχολείο: Ενσυναίσθηση & Συμπερίληψη. Μια καινοτόμος προσέγγιση για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού.
(Η περίπτωση του ΔΣ Νησίου Ημαθίας)**

Κατερίνα Παπαποστόλου

Διευθύντρια ΔΣ Νησίου- Ζωοθεραπεύτρια- Εκπαιδεύτρια Σκύλων- Συγγραφέας

Περίληψη

Η εκπαιδευτική διαμεσολάβηση με σκύλο αποτελεί μια καινοτόμο μορφή ζωοθεραπείας που προάγει την ευημερία της σχολικής κοινότητας, ενισχύοντας τη συναισθηματική ασφάλεια και τη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης. Ο σκύλος ως διαμεσολαβητής, παρέχει στους εκπαιδευτικούς και στη διεύθυνση του σχολείου αποτελεσματικά εργαλεία για βιωματικές δραστηριότητες που προάγουν κοινωνικά αποδεκτές συμπεριφορές (Beiger, 2023). Μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων από εκπαιδευτικούς-ζωοθεραπευτές με σκύλους ειδικά εκπαιδευμένους, καλλιεργούνται η συναισθηματική νοημοσύνη, η υπευθυνότητα στους ανθρώπους και τα ζώα και η περιβαλλοντική συνείδηση, ενώ διευκολύνεται η κοινωνική ένταξη των μαθητών. Στο Δημοτικό Σχολείο Νησίου Ημαθίας εφαρμόζεται από τη Διευθύντρια ένα πρόγραμμα ζωοθεραπείας με σκύλους διαμεσολαβητές που υπήρξαν αδέσποτοι και κακοποιημένοι. Απευθύνεται σε μαθητές/ήτριες Ρομά και σε μαθητές/ήτριες από άλλες χώρες που δε μιλούν ελληνικά, και εκδηλώνουν συχνά επιθετικές και απειλητικές συμπεριφορές προς τους/ις συμμαθητές/ήτριες τους. Μέσω δραστηριοτήτων όπως συνεργατικά παιχνίδια, επικοινωνία με νοήματα και απλές λέξεις στις οποίες ο σκύλος ανταποκρίνεται, αφήγηση εικονογραφημένων ιστοριών, εικαστικές δράσεις και παιχνίδια ρόλων με τον σκύλο ως «φύλακα μυστικών» ενισχύονται η ενσυναίσθηση, η αυτοεκτίμηση, η συμπερίληψη, η έναρξη αλλά και η βελτίωση της λεκτικής επικοινωνίας, με απώτερο στόχο τη μείωση του σχολικού εκφοβισμού. Η εφαρμογή του προγράμματος έχει οδηγήσει σε μείωση περιστατικών βίας, στη βελτίωση του σχολικού κλίματος και στην ομαλή επανένταξη μαθητών. Συμπερασματικά, η ζωοθεραπεία στο σχολείο, αποτελεί μια αποτελεσματική πρακτική που μπορεί να πετύχει ακόμη και την εξάλειψη φαινομένων σχολικής βίας, διαμορφώνοντας παράλληλα ένα συμπεριληπτικό και ασφαλές σχολικό περιβάλλον όπου κάθε μαθητής/ήτρια νιώθει αποδεκτός/ή, υποστηριζόμενος/η και «ποτέ ξανά μόνος/η».

Λέξεις- κλειδιά: διαμεσολάβηση, σκύλος, σχολική βία, συμπερίληψη

Πρόληψη Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού: Η Περίπτωση του Πρότυπου ΕΠΑΛ Περάματος

Χριστίνα Πασαλή

Υποδιευθύντρια Β' Πρότυπου ΕΠΑΛ Περάματος

Βασιλική Φιλίππου

Υποδιευθύντρια Α' Πρότυπου ΕΠΑΛ Περάματος

Μάριος Μουρατίδης

Διευθυντής Πρότυπου ΕΠΑΛ Περάματος

Περίληψη:

Η παρούσα εργασία εστιάζει στη διερεύνηση του ρόλου της σχολικής ηγεσίας και του θετικού υποστηρικτικού κλίματος στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε διαδικτυακό ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε στους/ις μαθητές μετά από συγκατάθεση των γονέων τους. Συμμετείχαν 350 από 445 μαθητές/ήτριες του σχολείου. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι το 53,1% των μαθητών/τριών θεωρούν ότι περιστατικά εκφοβισμού συμβαίνουν σπάνια, ενώ το 18,2% ισχυρίζονται ότι δεν συμβαίνουν ποτέ. Η υποστήριξη που παρέχει το σχολείο εκτιμάται ως «πολύ καλή» από το 37,1% των μαθητών/τριών και ως «ικανοποιητική» από το 39,2%. Το 37,8% θεωρεί ότι τα περιστατικά εκφοβισμού ή βίας είναι λιγότερο συχνά στο ΕΠΑΛ σε σχέση με τα προηγούμενα σχολεία τους, ενώ το 47,6% δεν έχει αντιμετωπίσει τέτοια περιστατικά σε κανένα σχολικό περιβάλλον. Όσον αφορά την αντιμετώπιση του φαινομένου, το 60,6% των μαθητών/τριών αναφέρει ότι λαμβάνει μεγαλύτερη προσοχή και παρέμβαση στο σχολείο μας στα θέματα εκφοβισμού και βίας, συγκριτικά με τα προηγούμενα σχολεία τους, ενώ το 19% θεωρούν ότι έτυχαν παρόμοιας αντιμετώπισης. Το 74,1% των μαθητών/τριών δηλώνουν ότι οι καθηγητές τούς/ις ενθαρρύνουν να αναφέρουν περιστατικά εκφοβισμού ή βίας, ενώ το 10,5% αναφέρουν ότι η ενθάρρυνση γίνεται αλλά με κάποιους περιορισμούς. Σχετικά με την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης των υπευθύνων (διεύθυνση, καθηγητές), το 37,8% θεωρούν την παρέμβαση «πολύ αποτελεσματική», ενώ το 45,5% την εκτιμούν ως «αρκετά αποτελεσματική». Τέλος, το 51,7% των μαθητών/τριών δηλώνουν ότι η διεύθυνση του σχολείου ενθαρρύνει σίγουρα την ανοιχτή επικοινωνία μεταξύ μαθητών/τριών και καθηγητών για την αναφορά περιστατικών εκφοβισμού ή βίας, ενώ το 37,1% θεωρούν ότι η επικοινωνία ενθαρρύνεται σε μεγάλο βαθμό. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι το Πρότυπο ΕΠΑΛ Περάματος επιδεικνύει θετική στάση στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού και της βίας, καθώς η πλειονότητα των μαθητών/τριών αναγνωρίζει τη σημασία των προσπαθειών του σχολείου για την πρόληψη και την υποστήριξη. Η πλειοψηφία των μαθητών/τριών αισθάνεται ότι ενθαρρύνεται στην αναφορά περιστατικών εκφοβισμού και βίας, ενώ η παρέμβαση της διεύθυνσης θεωρείται αποτελεσματική από την πλειοψηφία των μαθητών/τριών.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική ηγεσία, θετικό κλίμα, εκφοβισμός, πρόληψη

Βιωματική μάθηση, εκπαιδευτικό σενάριο, και πρόληψη σχολικού εκφοβισμού

Μαρία Περάκη Μακρή

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Νηπιαγωγών

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό και εκπαιδευτικό φαινόμενο που επηρεάζει αρνητικά την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών και το συνολικό κλίμα του σχολείου. Για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, οι εκπαιδευτικοί παίζουν κρίσιμο ρόλο, ενσωματώνοντας μέσα στο σχολικό πρόγραμμα δραστηριότητες που εστιάζουν στην επίλυση συγκρούσεων μέσα στη σχολική κοινότητα. Η βιωματική μάθηση, οι τέχνες, το θεατρικό παιχνίδι, η αφήγηση ιστοριών, η δημιουργία μαθητικών ταινιών, οι κοινωνικές ιστορίες, κ.ά. αποτελούν πολύτιμα εργαλεία για τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις μαθητές/τριες. Μέσα από αυτές τις μεθόδους, οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, να βελτιώσουν κοινωνικές δεξιότητες και να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον που προλαμβάνει τον σχολικό εκφοβισμό. Η εφαρμογή συγχρόνων εκπαιδευτικών σεναρίων βοηθούν στην ενίσχυση ηθικών αξιών και στην καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, δημιουργώντας ένα περιβάλλον όπου οι διαφορές αντιμετωπίζονται με διάλογο και αμοιβαίο σεβασμό. Η καλλιέργεια ηθικών αξιών και κοινωνικών δεξιοτήτων από νωρίς αποτελεί επένδυση στο μέλλον της κοινωνίας. Η ενσυναίσθηση αποτελεί βασικό συστατικό για την ομαλή κοινωνική συμβίωση και την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού. Στην εισήγηση παρουσιάζεται ένα εκπαιδευτικό σενάριο με στόχο την εκμάθηση κοινωνικών δεξιοτήτων, την επίλυση συγκρούσεων και την πρόληψη σχολικής βίας. Το παρόν σενάριο προτείνει μια προσέγγιση μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, αφήγηση ιστοριών και θεατρικό παιχνίδι, ενισχύοντας τη φιλία, την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό. Το σενάριο στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των παιδιών μέσα από ιστορίες, και βιωματικές δραστηριότητες, ενισχύοντας τη θετική συμπεριφορά και την πρόληψη της σχολικής βίας. Σ' ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τον διάλογο, την κατανόηση και τη συνεργασία, τα παιδιά αποκτούν τα εφόδια για να γίνουν πολίτες που συμβάλλουν θετικά στην κοινωνία. Το αποτέλεσμα είναι ένα σχολικό περιβάλλον που μειώνει τις πιθανότητες εμφάνισης εκφοβισμού και προάγει την ομαλή, ειρηνική συνύπαρξη όλων των μαθητών/τριών.

Λέξεις- κλειδιά: βιωματική μάθηση, τέχνες, εκπαιδευτικό σενάριο, κοινωνικές δεξιότητες, πρόληψη Ε.ΒΙ.Ε.

Σχέδιο δράσης για την πρόληψη φαινομένων ενδοσχολικής βίας στο Νηπιαγωγείο

Χρυσούλα Πολυζωγοπούλου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ60 Χίου & Σάμου

Αναπληρωματικό μέλος της Τετραμελούς Ομάδας Δράσης της ΔΠΕ Σάμου

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν σοβαρά φαινόμενα που επηρεάζουν τη σωματική, ψυχολογική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η πρόληψη και η αντιμετώπισή τους απαιτούν μια ολοκληρωμένη και πολυεπίπεδη προσέγγιση, που να περιλαμβάνει όλους τους φορείς της σχολικής κοινότητας. Στο Νηπιαγωγείο το φαινόμενο του εκφοβισμού εκδηλώνεται με σχετικά ήπια χαρακτηριστικά. Έχει περισσότερο συγκρουσιακό χαρακτήρα σε επίπεδο διαφωνιών και λιγότερο ψυχολογική, σωματική ή άλλη διάσταση. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να επενδύουμε περισσότερο σε προγράμματα πρόληψης του φαινομένου. Η ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ενδυναμώνουν τις σχέσεις μεταξύ μαθητών/τριών μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά στη διαμόρφωση ενός καλού σχολικού κλίματος. Το παρόν σχέδιο δράσης στοχεύει στην καλλιέργεια των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων των νηπίων και τη δημιουργία ενός ασφαλούς και συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος, όπου όλοι οι μαθητές και οι μαθήτριες θα μπορούν να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους χωρίς φόβο και αποκλεισμούς. Βασίζεται σε τρεις άξονες: εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, άμεση παρέμβαση και συνεργασία με γονείς και φορείς. Η πρόληψη επιτυγχάνεται μέσω ενημερωτικών σεμιναρίων και βιωματικών δραστηριοτήτων ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων στους μαθητές και τις μαθήτριες. Παράλληλα, εφαρμόζονται πρακτικές ενδυνάμωσης της ενσυναίσθησης, της συνεργασίας, της αποδοχής και της διαχείρισης διαφωνιών ή/και συγκρούσεων και συστήνεται ομάδα διαχείρισης περιστατικών. Σημαντικός είναι και ο ρόλος της οικογένειας, μέσω ενημερωτικών συναντήσεων και υποστήριξης των γονέων. Το σχέδιο περιλαμβάνει διαρκή αξιολόγηση και ανατροφοδότηση, ώστε να διαπιστώνεται η αποτελεσματικότητά του και να βελτιώνεται όπου χρειάζεται. Με αυτές τις παρεμβάσεις, το νηπιαγωγείο μπορεί να καλλιεργήσει κουλτούρα σεβασμού, συνεργασίας και μηδενικής ανοχής στη βία με όποια μορφή κι αν εμφανίζεται αυτή.

Λέξεις- κλειδιά: Νηπιαγωγείο, πρόληψη ενδοσχολικής βίας, διαχείριση συγκρούσεων

Σχολική Διαμεσολάβηση ως εκπαίδευση, εφαρμογή, δικτύωση για: Αντιμετώπιση Περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε, Πρόληψη και Διαμόρφωση υγιούς και δημιουργικού σχολικού κλίματος

Γεωργία Ρουμπέα

Εκπαιδευτικός Δ.Ε. Φυσικός, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας, Εκπαιδεύτρια στη Διαμεσολάβηση

Μαρία Σφέτκου

Εκπαιδευτικός Προσχολικής Αγωγής, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας, Εκπαιδεύτρια στη Διαμεσολάβηση

Περίληψη

Έχει αποτυπωθεί στη βιβλιογραφία, ελληνική και διεθνή, η αξία της εκπαίδευσης στη διαμεσολάβηση και της εφαρμογής της ως μέσο πρόληψης και διαχείρισης, ειρηνικής επίλυσης, περιστατικών αντιπαλότητας. Επίσης, καταγράφεται και ευρύτερα ως παρέμβαση που συμβάλλει στη διαμόρφωση εύπορου ψυχοκοινωνικά κλίματος, για την υγιή ανάπτυξη των μαθητών και νέων. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται η ευρεία εμπειρία - πρακτική εφαρμογή, συμπεράσματα, επιτυχίες, προβλήματα και νέες προτάσεις - όπως προκύπτει από την εκπαίδευση μαθητών/μαθητριών και εκπαιδευτικών στη σχολική διαμεσολάβηση, κατόπιν της εφαρμογής της σε ποικίλες και πραγματικές συνθήκες του ελληνικού σχολείου, τη δικτύωση σχολείων καθώς και την επιστημονική έρευνα για τις επενέργειες της πρακτικής αυτής στην ψυχική ανάπτυξη των μαθητών/τριών, στις στάσεις, δεξιότητες και αντιλήψεις τους και την τροποποίηση της συμπεριφοράς τους. Η διαμεσολάβηση όπως την προτείνουμε αποτελεί μια ολιστική προσέγγιση που βασίζεται στην εφαρμογή αρχών και μεθόδων της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας και αξιοποιεί τη βιωματική μάθηση συνδυάζοντάς την με στοιχεία θεωρίας. Έχει σχεδιαστεί με επίγνωση των αναγκών και των δυνατοτήτων του ελληνικού σχολικού γίνεσθαι, μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών, οικογένειας και ευρύτερης κοινότητας. Κατόπιν μακροχρόνιας εφαρμογής της σε δίκτυο σχολείων, έχει εμπλουτισθεί ώστε να συμβάλλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της γνωστικής, ψυχικής και κοινωνικής υπόστασης των μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών, επομένως αποτελεί μια ρεαλιστική πρόταση, δημιουργική και γόνιμη για να εφαρμοσθεί σε κάθε σχολείο όλων των βαθμίδων. Η εισήγηση αυτή, αφενός στοχεύει σε μια αρχική περιγραφή - της εκπαίδευσης και εφαρμογής της διαμεσολάβησης σε πραγματικά δεδομένα - αφετέρου δε, σε συνέχεια των ερευνητικών δεδομένων, αποτελεί μια πρόταση επέκτασης για πιο γενικευμένη εφαρμογή της, μέσω συνεργασίας ακαδημαϊκών, επιστημονικών και κοινωνικών φορέων.

Λέξεις - κλειδιά: διαμεσολάβηση, πρόληψη, επίλυση, σχολικό κλίμα

Σχολική βία και πλατφόρμα αναφορών στα Δημοτικά Σχολεία της Δυτικής Αττικής

Παναγιώτης Τάγαρης

Σχολικός ψυχολόγος

Περίληψη

Ο εκφοβισμός (bullying) είναι μια επιθετική συμπεριφορά, σωματική, λεκτική, ψυχολογική ή/και κοινωνική που εκδηλώνεται σκόπιμα, απρόκλητα και επαναλαμβανόμενα εντός και εκτός σχολείου, και στο διαδίκτυο. Ασκείται συνήθως από κάποιον/α που βρίσκεται σε θέση ισχύος και κατευθύνεται προς κάποιον/α που θεωρείται λιγότερο ισχυρός. Η ψηφιακή πλατφόρμα stop-bullying.gov.gr είναι ένα εργαλείο για την αναφορά περιστατικών σχολικής βίας στην Ελλάδα. Επιτρέπει σε μαθητές/ήτριες, γονείς και εκπαιδευτικούς να υποβάλλουν επώνυμες αναφορές για περιστατικά bullying, εξασφαλίζοντας ότι αντιμετωπίζονται με σοβαρότητα και διαφάνεια. Η Πρωτοβάθμια Διεύθυνση Δυτικής Αττικής έχει όριο αρμοδιότητας 59 Δημοτικών σχολείων και κατά το σχολικό έτος 2023-2024 από την έναρξη λειτουργίας της πλατφόρμας στις 9/4/2024 έως 21/6/2024 αναφέρθηκαν 6 περιστατικά. Η διερεύνηση του βάσιμου ή αβάσιμου χαρακτήρα της αναφοράς γίνεται από τον/ην Προϊστάμενο/η της σχολικής μονάδας και τον/ην υπεύθυνο/η εκπαιδευτικό για ζητήματα σχολικής βίας, σε συνεργασία με τον ψυχολόγο και τον κοινωνικό λειτουργό, ακολουθώντας συγκεκριμένη διαδικασία. Η πλατφόρμα αποτελεί μια εκκίνηση για την αντιμετώπιση περιστατικών ενδοσχολικής βίας. Η λύση όμως έγκειται στις προληπτικές δράσεις των εμπλεκόμενων στη μαθησιακή και υποστηρικτική διαδικασία.

Λέξεις- κλειδιά: ενδοσχολική βία, πλατφόρμα, Δυτική Αττική

Διδακτική προσέγγιση με ενσωμάτωση των δεξιοτήτων από το πλαίσιο LifeComp και των πράσινων δεξιοτήτων για την ενίσχυση της σχολικής ευημερίας

Μαρία Τοσκίδου

Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής ΠΕ02.5, MA & Msc

Κωνσταντίνος Τρικόλης

Υπεύθυνος Κ.Ε.ΠΕ.Α. Δήμου Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνου

Ευθυμία Χατζηκυριάκου

Φιλολόγος, MA

Μαρία Τζαμπάζη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, MA

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εντοπίζει τις κοινές δεξιότητες που διατυπώνονται στο ευρωπαϊκό πλαίσιο LifeComp και των πράσινων δεξιοτήτων και διερευνάται αν η υιοθέτησή τους στο σχολικό περιβάλλον μπορεί να ενισχύσει την πρόληψη της ενδοσχολικής βίας. Υιοθετείται μία διδακτική προσέγγιση που υλοποιήθηκε σε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Κρήτη με σκοπό να ενισχυθεί η σχολική ευημερία στα σχολεία όπου διδάσκουν οι συμμετέχοντες/ουσες. Η ερευνητική υπόθεση εστιάζει στην ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ της ανάπτυξης προσωπικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και της μείωσης του σχολικού εκφοβισμού. Η μελέτη στοχεύει, μέσω κοινωνικών σεναρίων που συνδέονται με τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs), να εξετάσει τη συμβολή τους στην καλλιέργεια ενσυναίσθησης, συνεργασίας και κριτικής σκέψης των συμμετεχόντων/ουσών. Ο πληθυσμός της έρευνας περιλαμβάνει 25 εκπαιδευτικούς, οι οποίοι/ες αξιολογούν πέντε κοινωνικά σενάρια μέσω τεσσάρων διπολικών κατασκευών. Χρησιμοποιώντας ως ερευνητικά εργαλεία το πλέγμα ρεπερτορίου (RGT) και την ανάλυση παραγόντων (PCA) επιχειρείται να εντοπιστούν οι κύριες δεξιότητες που συμβάλλουν στη σχολική ευημερία. Τα πρώιμα αποτελέσματα της ανάλυσης ανέδειξαν δύο παράγοντες ως κύριες ομάδες δεξιοτήτων: την προσωπική ευημερία, που σχετίζεται με την αυτογνωσία και την κριτική σκέψη, και την κοινωνική συνεισφορά, που συνδέεται με τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων καταδεικνύει τη σημασία της ενσωμάτωσης πράσινων δεξιοτήτων και ηθικών θεμάτων στην εκπαιδευτική διαδικασία, προτείνοντας την ανάπτυξη προγραμμάτων που θα ενισχύσουν τις προσωπικές και κοινωνικές δεξιότητες. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν τη συνεχόμενη εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και την υιοθέτηση διεπιστημονικών προσεγγίσεων από τα επιστημονικά πεδία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της θετικής ψυχολογίας.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική ευημερία, πράσινες δεξιότητες, LifeComp, βία, λήψη απόφασης

**“Wizzards get bullied too” - Πρόγραμμα εφαρμογής καλών πρακτικών για την
αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού**

Αργυρώ Φασούλα

Διευθύντρια 11^{ου} ΔΣ Κορυδαλλού, ΠΕ70

Σταυρούλα Πλαστροπούλου

Καθηγήτρια Αγγλικών, 11^ο ΔΣ Κορυδαλλού, ΠΕ06

Αρετούσα Γιαννακού

ΠΕ70, Λέκτορας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Περίληψη

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού (bullying) αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η σύγχρονη εκπαιδευτική κοινότητα. Τα περιστατικά βίας και εκφοβισμού στα σχολεία παρουσιάζουν αυξητική τάση, ενώ συχνά παραμένουν αφανή καθώς τα θύματα διστάζουν να μιλήσουν (Αρτινοπούλου κ.ά., 2023). Η ανάγκη για καινοτόμες και αποτελεσματικές παρεμβάσεις μέσω καλών πρακτικών στο σχολείο είναι πιο επιτακτική από ποτέ. Στο πλαίσιο αυτό, το 11ο Δημοτικό Σχολείο Κορυδαλλού εφαρμόζει πειραματικά το πρόγραμμα με τίτλο “Wizards get bullied too”, το οποίο βασίζεται στις αρχές του εφαρμοσμένου θεάτρου και συγκεκριμένα του θεάτρου του καταπιεσμένου, το οποίο ακολουθεί τις παιδαγωγικές αρχές του Paulo Freire. Σύμφωνα με τον Boal (1995, 2002), το θέατρο του καταπιεσμένου αποτελεί μια συμμετοχική, αυτοσχεδιαστική δραματική μορφή που εξετάζει κριτικά τις σχέσεις εξουσίας και ενδυναμώνει τους συμμετέχοντες για την απελευθέρωση του εαυτού τους και των άλλων. Όπως υποστηρίζει ο Saldaña (2005), η εφαρμογή αυτής της μεθόδου σε παιδιά δημοτικού σχολείου μπορεί να έχει σημαντικά θετικά αποτελέσματα. Το πρόγραμμα, που εφαρμόζεται σε μαθητές/τριες της Δ' Δημοτικού, αξιοποιεί τον δημοφιλή χαρακτήρα του Χάρι Πότερ (Ρόουλινγκ, 1998) ως μέσο προσέγγισης του θέματος του εκφοβισμού. Οι Ventä-Olkkonen κ.ά. (2022) έχουν τεκμηριώσει τη δύναμη του θεάτρου του καταπιεσμένου ως εργαλείου για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού, ιδιαίτερα όταν συνδυάζεται με στοιχεία που είναι οικεία και ελκυστικά για τα παιδιά. Η προσέγγιση περιλαμβάνει τη σύνδεση των εμπειριών εκφοβισμού του Χάρι Πότερ με πραγματικά περιστατικά που έχουν βιώσει οι μαθητές/τριες, ακολουθούμενη από συζήτηση για τρόπους αντιμετώπισης. Το πρόγραμμα κορυφώνεται με τη δημιουργία ενός διαδραστικού θεατρικού έργου, όπου οι θεατές καλούνται να προτείνουν λύσεις στα περιστατικά εκφοβισμού που παρουσιάζονται.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, θέατρο του καταπιεσμένου, δημοτική εκπαίδευση

Το θέατρο του καταπιεσμένου- Υλοποίηση θεάτρου forum στη σχολική κοινότητα με στόχο την πρόληψη και/ή αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού

Παρασκευή Φίλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ 06, ΠΕ 91.01, ΠΕ 02

Περίληψη

Η εισήγηση συνιστά μία πρόταση/περίπτωση εφαρμογής του θεάτρου Forum που διεκπεραιώνεται σε δύο συναντήσεις σε διαφορετικές ημέρες, και στην οποία προβλέπεται συμμετοχή συγκεκριμένης ομάδας μαθητών, βάσει των αναγκών ή προτεραιοτήτων στη σχολική μονάδα για τη διαχείριση συγκρούσεων και συγκεκριμένα εκφοβισμού. Αφού επεξηγηθεί το πλαίσιο του ορισμού «θέατρο-Forum», γίνεται αναφορά στην επιλεγμένη ομάδα μαθητών/τριών καθώς και τους λόγους της συγκεκριμένης επιλογής: οι εκπαιδευτικοί έχουν εντοπίσει περιστατικά σχολικού εκφοβισμού από παιδιά τα οποία είτε έχουν αναπτυγμένη σωματική διάπλαση, είτε μεγαλύτερη ηλικία και συνήθως δημιουργούν ή εντάσσονται σε μία ομάδα που εκφοβίζει παιδιά που είναι μικρόσωμα ή ηλικιακά μικρότερα και, κυρίως, χωρίς αυτοπεποίθηση ή συνεσταλμένα, ήτοι μαθητές/ήτριες που εύκολα καταλήγουν να αναλαμβάνουν τον μόνιμο ρόλο του θύματος εντός της σχολικής κοινότητας. Ακολούθως εξηγούνται διεξοδικά τα στάδια-βήματα που ακολουθούνται στην κάθε μία από τις δύο ημέρες της δράσης. Κατά την περιγραφή των σταδίων γίνεται αναφορά στις παρεμβάσεις, τις πιθανές προσαρμογές και τη συμβολή των εκπαιδευτικών που θα αναλάβουν να συντονίσουν τη δράση. Καθώς το θέατρο- Forum είναι εύκολα προσαρμόσιμο σε διαφορετικές ανάγκες (διατηρώντας πάντα τα βασικά χαρακτηριστικά και τις δυνατότητες δόμησης μίας δράσης), δίνονται εναλλακτικές δραστηριότητες για κάθε στάδιο της διαδικασίας, οι οποίες δύναται να εφαρμοστούν σε διαφορετικές ηλικιακές ή πληθυσμιακές/αριθμητικές μαθητικές ομάδες διαφορετικών τύπων σχολικών κοινοτήτων. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα της δράσης, τις πιθανές δυσκολίες, τις δυνατότητες αξιολόγησης από τους συμμετέχοντες μαθητές/ήτριες αλλά και τους/ις εκπαιδευτικούς, κυρίως ως προς τη βελτιωτική αλλαγή στάσεων των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών. Απώτερος στόχος της εισήγησης είναι η εξοικείωση των συναδέλφων εκπαιδευτικών με ένα εργαλείο που είναι εύχρηστο για την ενδυνάμωση της ομαδικής συνείδησης, του αυτοσεβασμού και του ετεροσεβασμού με τελική στόχευση την ενίσχυση της ομαλής συνύπαρξης στη σχολική κοινότητα.

Λέξεις- κλειδιά: σχολική κοινότητα, θέατρο-Forum, spect-actor, επίλυση

Σχολική διαμεσολάβηση, Λύνουμε τις διαφορές αλλιώς

Χαρά Φλουράκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ88.01

Περίληψη

Αφορμή για την εισήγηση αποτέλεσε η δημιουργία μιας ομάδας σχολικής διαμεσολάβησης, η οποία εντάχθηκε σε ένα εθνικό δίκτυο etwinning, προκειμένου οι μαθητές/ήτρίες να μάθουν να λύνουν τις διαφορές τους με ειρηνικό τρόπο. Κίνητρο αποτέλεσε η παρατήρηση ότι οι μαθητές/ήτρίες που προέρχονται από δύσκολα οικογενειακά περιβάλλοντα, δεν είχαν εξασκηθεί σε κοινωνικές δεξιότητες, επίλυση διαφορών με διάλογο, επιχειρήματα κτλ. Για τον ίδιο σκοπό, οι μαθητές/ήτρίες συμμετείχαν σε πρόγραμμα σχολικών δραστηριοτήτων με θέμα: «Σχολική διαμεσολάβηση, λύνουμε τις διαφορές αλλιώς». Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων αυτών, υλοποιήθηκαν επιμορφώσεις στους/ις εκπαιδευτικούς προκειμένου να διαχειριστούν τα προγράμματα διαμεσολάβησης. Στη συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί κατηύθυναν τους/ις μαθητές/ήτρίες. Τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν στο σχολείο περιείχαν βιωματικές δράσεις, χρήση ΤΠΕ (paddlet, συννεφόλεξο με την έννοια της διαμεσολάβησης) συνεργασίες με άλλα σχολεία, εικονικές διαμεσολαβήσεις. Οι δράσεις παρουσιάστηκαν σε άλλα σχολεία, καθώς και στην κοινότητα. Το πρόγραμμα αυτό αποτέλεσε τη βάση για τη σχολική διαμεσολάβηση, καθώς και την ειρηνική επίλυση των διαφορών των μαθητών/ριών του σχολείου.

Λέξεις-κλειδιά: επίλυση διαφορών, παρέμβαση, σχολική διαμεσολάβηση

Η ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και των αρχών της διαμεσολάβησης σε ένα παιδαγωγικό συμβόλαιο για την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού

Ευθυμία Χατζηκυριάκου

Φιλολόγος, ΜΑ

Κωνσταντίνος Τρικάλης

Υπεύθυνος Κ.Ε.ΠΕ.Α. Δήμου Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνου

Μαρία Τοσκίδου

Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής ΠΕ02.5, ΜΑ & Μsc

Μαρία Τζαμπάζη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΜΑ

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην ενσωμάτωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε ένα καινοτόμο παιδαγωγικό συμβόλαιο τάξης, με σκοπό την πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Η ερευνητική υπόθεση υποστηρίζει ότι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, εφαρμοσμένη μέσω των αρχών της σχολικής διαμεσολάβησης, μπορεί να ενισχύσει τη συνεργατική επικοινωνία, τον σεβασμό και την ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων μεταξύ μαθητών. Οι κύριοι στόχοι περιλαμβάνουν τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της συμμετοχής σε βιωματικές δραστηριότητες και της ανάπτυξης θετικών κοινωνικών συμπεριφορών. Ο πληθυσμός της μελέτης απαρτίζεται από εννέα μαθητές με παραβατική συμπεριφορά σε Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ), οι οποίοι κλήθηκαν να αξιολογήσουν πέντε κοινωνικές ιστορίες μέσω τεσσάρων διπολικών κατασκευών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται περιλαμβάνουν το Πλέγμα Ρεπερτορίου (RGT) με την Ανάλυση Παραγόντων (PCA). Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν δύο κύριους παράγοντες: τη συνεργατική επικοινωνία και τις αρχές διαμεσολάβησης, οι οποίοι εξηγούν ένα σημαντικό ποσοστό της διακύμανσης στα δεδομένα. Η ανάλυση επιβεβαίωσε τη θετική συσχέτιση των βιωματικών δραστηριοτήτων με τις προαναφερόμενες συμπεριφορές. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων αναδεικνύει την αξία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της σχολικής διαμεσολάβησης ως εργαλείων κοινωνικής παρέμβασης. Προτείνονται στρατηγικές εφαρμογής του παιδαγωγικού συμβολαίου στο σχολικό πλαίσιο, το οποίο εστιάζει στη διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού και συνεργατικού περιβάλλοντος, προάγοντας τις προσεγγίσεις που προωθούν θετικές αξίες και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

Λέξεις-κλειδιά: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, σχολικός εκφοβισμός, διαμεσολάβηση, συνεργασία, Θετικό Σχολικό Κλίμα

Α.3. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Διερευνώντας το προφίλ των πρωταγωνιστών της έμφυλης βίας μέσα από κείμενα της Ελληνικής Γραμματείας

Μαριάνθη Κ. Γαϊτάνη

ΠΕ02 Φιλολόγος,

Κωνσταντίνος Διακουμής

ΠΕ11 Φυσικής Αγωγής, 2^ο Γενικό Λύκειο Αθήνας

Χαράλαμπος Σγαντζής

ΠΕ02 Φιλολόγος, 2^ο Γενικό Λύκειο Αθήνας

Περίληψη

Η διδασκαλία/παρέμβαση στην παρούσα εισήγηση αφορά την Νεοελληνική Γλώσσα-Λογοτεχνία Α', Β' Λυκείου και την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα-Γραμματεία Β' Λυκείου. Απηχεί αρχές μαθητοκεντρικής διδασκαλίας, βιωματικής μάθησης, διαθεματικότητας, κονστρουκτιβισμού, διερευνητικής-ανακαλυπτικής μάθησης, την αρχή της ανταπόκρισης και την λογική των γραμματισμών. Στόχος είναι οι μαθητές/ήτριες να μπορούν να αναγνωρίζουν-κατανοούν φαινόμενα έμφυλης βίας κατά των γυναικών σε ό,τι αφορά τα αίτια που συνδέονται με το ατομικό προφίλ και να προτείνουν στάσεις-συμπεριφορές πρόληψης και αντιμετώπισης, αναπτύσσοντας τον επιχειρηματικό, τον περιγραφικό λόγο και εκφραζόμενοι δημιουργικά. Οι μαθητές/ήτριες αφορμώνται και ενεργοποιούνται με την προβολή του θεατρικού έργου Στέλλα Βιολάντη από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Γρηγορίου Ξενόπουλου και, στην συνέχεια, εφαρμόζεται η στρατηγική K.W.L. επί σκηνών του έργου προς εντοπισμό γνωστικών ελλειμμάτων αναφορικά με το φαινόμενο της έμφυλης βίας. Ακολούθως, οι μαθητές/ήτριες της Α' Λυκείου εμπλέκονται σε διαδικασία μελέτης περίπτωσης και λήψης απόφασης εξετάζοντας το προφίλ εφήβων που ασκούν ή εφήβων που δέχονται έμφυλη βία σε διηγήματα/μυθιστορήματα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Οι μαθητές/ήτριες της Β' Λυκείου μελετούν το προφίλ του Κρέοντα και της Αντιγόνης στην ομώνυμη τραγωδία του Σοφοκλή. Το εργαλείο μελέτης είναι μια εσχάρα με λίστα χαρακτηριστικών βίαιου χαρακτήρα και χαρακτήρα επιρρεπούς στην θυματοποίηση. Μετά από μελέτη υλικού δημοσιογραφικού, νομικού κ.ά. οι μαθητές/ήτριες συντάσσουν επιστημονικές εκθέσεις-συστάσεις στις ηρωίδες που δέχονται έμφυλη βία, για να τις βοηθήσουν να βγουν από το αδιέξοδο. Τέλος, οι μαθητές/ήτριες εκφράζονται δημιουργικά, αλλάζοντας την εξέλιξη της ιστορίας, ανάλογα με τις συστάσεις που έκαναν. Οι εκπαιδευτικοί διαπιστώνουν αν οι μαθητές/ήτριες κατανόησαν το φαινόμενο της έμφυλης βίας μέσα από τα παραγόμενα γραπτά κείμενα των μαθητών/ητριών και από ημερολόγιο που κρατείται από τον/την εκπαιδευτικό καθόλη την διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας. Βαθμολογούνται τα αρχικά και τελικά γραπτά κείμενα των μετεχόντων μαθητών/ητριών με ρουμπρίκα αξιολόγησης κλίμακας 1-6 στις παραμέτρους «περιεχόμενο», «οργάνωση κειμένου», «χρήση γλώσσας». Η στατιστική επεξεργασία των βαθμών με συνάρτηση t έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά (βελτίωση) στους μέσους όρους των βαθμολογιών και στις τρεις παραμέτρους.

Λέξεις-κλειδιά: έμφυλη βία, προφίλ, γλωσσικός, κριτικός γραμματισμός

Παρεμβάσεις Σχολικής Κοινωνικής Εργασίας για την πρόληψη και αντιμετώπισης της έμφυλης και σχολικής έμφυλης βίας

Κωνσταντίνος Καπλάνης

Σχολικός Κοινωνικός Λειτουργός, MEd., MA, Εκπαιδευόμενος Συστημικός Ψυχοθεραπευτής

Σεβαστή Χατζηφωτίου

Καθηγήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Φύλου και Ενδοοικογενειακής Βίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην παρουσίαση δύο αυτοτελών παρεμβάσεων Σχολικής Κοινωνικής Εργασίας που εφαρμόστηκαν για την πρόληψη και αντιμετώπιση της έμφυλης και της σχολικής έμφυλης βίας. Η πρώτη παρέμβαση αφορά σε πρόγραμμα πρόληψης αναφορικά με την έμφυλη και σχολική έμφυλη βία σε μαθητές Α/βάθμιας Εκπαίδευσης, ενώ η δεύτερη παρέμβαση βασίστηκε στη Συστημική και Αφηγηματική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην ομάδα των μαθητών/τριών, στην αναγνώριση των ψυχικών τους αποθεμάτων, την ενίσχυση του αισθήματος του «ανήκειν» και στη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος ασφάλειας, σεβασμού και αποδοχής της διαφορετικότητας. Και στις δύο αυτές παρεμβάσεις οι μαθητές/ήτριες συμμετείχαν σε βιωματικές δράσεις και αφηγηματικές πρακτικές, μέσω των οποίων ανέπτυξαν δεξιότητες ενσυναίσθησης, κατανόησης των έμφυλων στερεοτύπων και αναγνώρισης των εσωτερικών τους δυνάμεων. Σε επίπεδο αντιμετώπισης, εφαρμόστηκαν τεχνικές εξωτερικοποίησης του προβλήματος και επαναφήγησης (re-authoring), ώστε οι μαθητές/ήτριες να αναγνωρίσουν τις προσωπικές τους δυνάμεις και να επαναπροσδιορίσουν τις σχέσεις τους με τρόπο που προάγει τη συμπερίληψη και τη συνεργασία. Η ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν αποτέλεσε κεντρικό στοιχείο των παρεμβάσεων, καθώς η σχολική κοινότητα λειτούργησε ως χώρος υποστήριξης και ανάπτυξης θετικών δεσμών. Η εισήγηση αναδεικνύει τη σημασία της διατομεακής συνεργασίας στο σχολικό πλαίσιο και τον ρόλο του/της σχολικού/ής κοινωνικού/ής λειτουργού στη διαμόρφωση παρεμβάσεων που στοχεύουν στη ριζική αλλαγή της σχολικής κουλτούρας απέναντι στην έμφυλη βία, ενδυναμώνοντας τους/τις μαθητές/ήτριες μέσα από την αναγνώριση των δυνάμεών τους και τη δημιουργία σχέσεων αλληλεγγύης.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνικός λειτουργός, σχολική κοινωνική εργασία, έμφυλη βία, εκπαίδευση

Διαδικτυακός εκφοβισμός- Έρευνα σε σχολείο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Κορίνθου

Κορνηλία Κουντούρη
Εκπαιδευτικός, ΠΕ79.01

Περίληψη

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας έχει δημιουργήσει ένα νέο πεδίο για την εμφάνιση και την εξάπλωση του φαινομένου του διαδικτυακού εκφοβισμού. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μια διεξοδική ανάλυση του φαινομένου του κυβερνοεκφοβισμού μεταξύ των μαθητών/τριών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Πρόκειται για ποσοτική έρευνα, χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγιο βασισμένου στο πρόγραμμα Olweus, που διεξήχθη σε δείγμα μαθητών/τριών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Κορινθίας και εξέτασε τις διαφορετικές μορφές του κυβερνοεκφοβισμού, τους παράγοντες που τον επηρεάζουν και τις επιπτώσεις του στην ψυχική υγεία και την κοινωνική προσαρμογή των εφήβων. Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι οι μαθητές/ήτρίες έχουν υψηλή ψηφιακή δραστηριότητα, με αρκετούς να διατηρούν πολλαπλά κοινωνικά προφίλ και διαδικτυακές σχέσεις με αγνώστους ή μεγαλύτερα άτομα. Η αλληλεπίδραση με αγνώστους συνδέεται με αυξημένο κίνδυνο διαδικτυακού εκφοβισμού, με τις συχνότερες μορφές να περιλαμβάνουν τη διάδοση φημών, την κοινωνική απομόνωση και τη λεκτική παρενόχληση. Ειδικά τα κορίτσια φαίνεται να επηρεάζονται περισσότερο από συγκεκριμένες μορφές εκφοβισμού. Παράλληλα, η έρευνα έδειξε ότι οι μαθητές/ήτρίες αναγνωρίζουν τους κινδύνους του διαδικτύου, ωστόσο εξακολουθούν να παρουσιάζουν κενά στην κατανόηση και αντιμετώπιση του φαινομένου. Αν και το 61,4% ανέφερε περιστατικά εκφοβισμού, αρκετοί δεν αναζητούν βοήθεια, κυρίως λόγω φόβου ή ντροπής. Η έρευνα ανέδειξε την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση του προβλήματος του κυβερνοεκφοβισμού. Η ανάπτυξη αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης και παρέμβασης απαιτεί τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, όπως σχολεία, οικογένειες, κοινότητες και πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης. Η έρευνα καταλήγει ότι το διαδίκτυο δημιουργεί νέες προκλήσεις για την εφηβική κοινωνικοποίηση, καθιστώντας αναγκαία τη διαμόρφωση αποτελεσματικών στρατηγικών πρόληψης, ενίσχυση της ψηφιακής παιδείας και της ενημέρωσης σχετικά με τις συνέπειες και τα δικαιώματα στο ψηφιακό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: διαδικτυακός εκφοβισμός, κοινωνικά δίκτυα, ψηφιακή παιδεία, πρόληψη, αντιμετώπιση

«Λέμε ΟΧΙ στον διαδικτυακό εκφοβισμό»
Μια διδακτική πρόταση για το Δημοτικό Σχολείο

Μαρία Λάλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ06

Δήμητρα Τσιβοπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Ιωάννης Τσιάτσιος

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Διευθυντής Δ. Σχ. Μακρυχωρίου Λάρισας

Περίληψη

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός (cyberbullying) αποτελεί μια σύγχρονη μορφή εκφοβισμού που επηρεάζει την ψυχολογική ευημερία παιδιών και εφήβων και μπορεί να προκαλέσει σοβαρές συνέπειες στη συναισθηματική και ψυχική τους υγεία. Η δημιουργία ενός υποστηρικτικού και ασφαλούς περιβάλλοντος στο σχολείο και η ενίσχυση της ψυχολογικής ανθεκτικότητας των παιδιών, σε συνδυασμό με την οργάνωση σχετικών εκπαιδευτικών δράσεων, μπορούν να μειώσουν τις αρνητικές συνέπειες και να βελτιώσουν τη συναισθηματική τους κατάσταση (Hinduja & Patchin, 2014). Ο σκοπός της παρούσας διδακτικής πρότασης είναι να παρουσιάσει στρατηγικές πρόληψης και διαχείρισης του διαδικτυακού εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον, προτείνοντας τρόπους ενίσχυσης της υποστήριξης προς τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Η μεθοδολογία της διδακτικής πρότασης βασίζεται στις αρχές της παιδαγωγικής των πολυγραμματισμών, σύμφωνα με την οποία επιχειρείται η ερμηνεία της πολλαπλότητας των νοημάτων που περιέχονται στα σύγχρονα πολιτισμικά προϊόντα, η κριτική πλαisiώση αυτών των νοημάτων και ο μετασχηματισμός τους, αξιοποιώντας ποικίλους πόρους έκφρασης (γλωσσικούς, οπτικοακουστικούς, κινήσεις σώματος, πολυτροπικές αναπαραστάσεις κ.λπ.) (Core & Kalantzis, 2009). Τα αποτελέσματα της εφαρμογής της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πιο ασφαλούς, υποστηρικτικού και συναισθηματικά υγιούς σχολικού περιβάλλοντος, το οποίο είναι κρίσιμο για την ανάπτυξη των παιδιών στην σημερινή ψηφιακή εποχή. Αναλυτικότερα, μέσω της εφαρμογής των πολυγραμματισμών, αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών, ενισχύεται η συναισθηματικής τους ανθεκτικότητα και αναπτύσσεται η κριτική τους σκέψη με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός ασφαλούς και φιλικού περιβάλλοντος για όλους.

Λέξεις-κλειδιά: διαδικτυακός εκφοβισμός, πρόληψη, ανθεκτικότητα, πολυγραμματισμοί

Ομοφοβικός σχολικός εκφοβισμός: Περιγραφή, σύγκριση και αποτίμηση παρεμβάσεων αντιμετώπισης του φαινομένου

Γεωργία Λαμπρίδου

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια- Κοινωνική Λειτουργός, MSc

Ευαγγελία-Χρυσάνθη Κούκλαρη, PhD

Μέλος ΣΕΠ ΠΜΣ Εφαρμοσμένης Αναπτυξιακής Ψυχολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Περίληψη

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης διεθνούς και εγχώριας έρευνας. Ο ομοφοβικός σχολικός εκφοβισμός αποτελεί μία ειδική μορφή του σχολικού εκφοβισμού, η οποία σύμφωνα με διεθνείς μελέτες εμφανίζεται σε υψηλά ποσοστά, με τις ομοφοβικές επιθέσεις να εκδηλώνονται εντός των σχολικών μονάδων. Στην Ελλάδα, οι περισσότερες έρευνες εξετάζουν τον ρόλο του φύλου ως μεταβλητή στον σχολικό εκφοβισμό, χωρίς ωστόσο να επικεντρώνονται αποκλειστικά στα κίνητρα ομοφοβικού χαρακτήρα. Το παρόν άρθρο διερευνά τα αίτια και τις συνέπειες του ομοφοβικού σχολικού εκφοβισμού, ενώ παράλληλα παρουσιάζει, συγκρίνει και αποτιμά κριτικά συγκεκριμένες παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης του φαινομένου, οι οποίες έχουν εφαρμοστεί διεθνώς. Στόχος είναι η ευαισθητοποίηση της εκπαιδευτικής κοινότητας και η εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων στο ελληνικό σχολικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται δύο βασικοί άξονες παρέμβασης: (α) η ατομική υποστήριξη ΛΟΑΤ μαθητών/τριών μέσω της Γνωσιακής-Συμπεριφορικής Θεραπείας, αξιοποιώντας την Επιβεβαιωτική Προσέγγιση ως τεχνική, και (β) οι συστημικές αλλαγές στο σχολικό πλαίσιο με βάση την Οικολογική-Οικοσυστημική Θεωρία του Bronfenbrenner και τη Θεωρία της Ψυχικής Ανθεκτικότητας. Συμπερασματικά, ο συγκερασμός πολυεπίπεδων παρεμβάσεων, η αναγνώριση και επικύρωση της ταυτότητας φύλου, καθώς και η έγκαιρη διερεύνηση, ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση ομοφοβικών περιστατικών στις σχολικές κοινότητες, συνιστούν αναγκαίες προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος που προάγει την ευημερία τόσο των ΛΟΑΤ μαθητών/τριών όσο και της εκπαιδευτικής κοινότητας συνολικά.

Λέξεις-κλειδιά: ομοφοβία, ΛΟΑΤ, Γνωσιακή – Συμπεριφορική Θεραπεία, οικολογική-οικοσυστημική θεωρία, Θεωρία Ψυχικής Ανθεκτικότητας

Η σκιά του Διαδικτυακού Εκφοβισμού, μία σιωπηλή απειλή που φωνάζει

Χρυσόστομος Λευτεράτος

*Εκπαιδευτικός Δημοτικού Σχολείου Κολλεγίου Αθηνών, Υπ. Διδάκτωρ, Τμήμα Επιστημών της
Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας,
Πανεπιστήμιο Πατρών*

Περίληψη

Στο σύγχρονο ψηφιακό τοπίο, το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού αναδεικνύεται ως μία από τις πιο ανησυχητικές μορφές επιθετικής συμπεριφοράς, με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των νέων (Kwan, Dickson, Richardson, MacDowall, Burchett, Stansfield & Thomas, 2020; Cowie, 2013). Η μεταφορά αυτής της επιθετικότητας από τον ψηφιακό κόσμο στη σχολική τάξη δημιουργεί ένα περιβάλλον όπου η βία και η παρενόχληση αποκτούν νέες διαστάσεις, επηρεάζοντας αρνητικά την εκπαιδευτική διαδικασία και την κοινωνική συνοχή (Ghosh, Malhotra & Kumar, 2025). Η διεθνής βιβλιογραφία υπογραμμίζει την ανάγκη για πολυεπίπεδες προληπτικές παρεμβάσεις που να περιλαμβάνουν την εκπαίδευση των μαθητών στην ψηφιακή ιθαγένεια, την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων και την προώθηση ενός θετικού σχολικού κλίματος (Shafik, 2025). Στο Δημοτικό Σχολείο Κολλεγίου Αθηνών, οι μαθητές/ήτριες της Δ' δημοτικού αφού ερευνήσαν σχετικά με το θέμα ανέπτυξαν μια σειρά οδηγιών για την υπεύθυνη και ασφαλή χρήση του διαδικτύου. Οι εν λόγω οδηγίες, οι οποίες στοχεύουν στην προώθηση της σεβαστής και υπεύθυνης διαδικτυακής συμπεριφοράς, μοιράστηκαν και παρουσιάστηκαν σε ολόκληρη την Δ' Δημοτικού (150 παιδιά), το οποίο τους προσεχείς μήνες θα επεκταθεί σε ολόκληρο το Δημοτικό Σχολείο (900 παιδιά συνολικά). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον τρόπο συμπεριφοράς που πρέπει να υιοθετούν οι χρήστες του διαδικτύου, με στόχο την αποφυγή αρνητικών συμπεριφορών και την ενίσχυση του σεβασμού και της αλληλοκατανόησης. Ο τίτλος των οδηγιών ήταν «Συμπεριφέρομαι όπως θα ήθελες να σου συμπεριφερθούν – Treat Others Like You Want to Be Treated». Μέσω αυτής της πρωτοβουλίας, οι μαθητές/ήτριες όχι μόνο προώθησαν το μήνυμα της θετικής διαδικτυακής συμπεριφοράς στους/ις συμμαθητές/ήτριές τους, αλλά ταυτόχρονα συνειδητοποίησαν τη σημασία της υπεύθυνης χρήσης του διαδικτύου, επισημαίνοντας τους πιθανούς κινδύνους που ενδέχεται να ελλοχεύουν σε κάθε διαδικτυακή αλληλεπίδραση (Chicote et al., 2024).

Λέξεις-κλειδιά: διαδικτυακός εκφοβισμός, ψηφιακή ιθαγένεια, πρόληψη

**Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Ενδοσχολικής Βίας και του
Εκφοβισμού μέσα από παιχνίδια: «Ένα Βιωματικό Εργαστήριο με Σενάρια Ρόλων και
Διαδραστικό Παιχνίδι»**

Ευαγγελία Μενεξέ

Κλινική ψυχολόγος/ ΕΠΑΛ

Βικτωρία Μπονάρεβα

Εκπαιδευτικός ΠΕ86/ ΕΠΑΛ

Αθανάσιος Πατρόπουλος

Διευθυντής ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. Μεσολογγίου

Ευγενία Ψαρρά

Εκπαιδευτικός ΠΕ87.03/ ΕΠΑΛ

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν κρίσιμα ζητήματα που επηρεάζουν τη σχολική ζωή, τη μαθησιακή διαδικασία και την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις είναι επιτακτική, με έμφαση στη βιωματική μάθηση, που επιτρέπει στους/ις εκπαιδευτικούς και τους/ις μαθητές/ήτριες να αναπτύξουν ενσυναίσθηση, δεξιότητες διαχείρισης συγκρούσεων και στρατηγικές πρόληψης. Η παρούσα εισήγηση παρουσιάζει ένα βιωματικό εργαστήριο που εστιάζει στην πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού μέσα από σενάρια ρόλων και διαδραστικό παιχνίδι. Το εργαστήριο περιλαμβάνει τρία σενάρια που αφορούν περιστατικά εκφοβισμού λόγω παχυσαρκίας, εθνικότητας και αναπηρίας. Οι συμμετέχοντες αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους — παιδί/έφηβος/η που ασκεί Ε.ΒΙ.Ε. ή δέχεται Ε.ΒΙ.Ε, παρατηρητής, σύμμαχος — ώστε να κατανοήσουν τη δυναμική του εκφοβισμού και τις επιπτώσεις του. Επιπλέον, περιλαμβάνει ένα εκπαιδευτικό παιχνίδι Μπίνγκο, σχεδιασμένο να ενισχύσει την κατανόηση των μηχανισμών του εκφοβισμού και να παρέχει πρακτικές στρατηγικές αντιμετώπισης. Μέσα από διαδραστικές δραστηριότητες και ομαδική συζήτηση, οι συμμετέχοντες διερευνούν τρόπους παρέμβασης και υποστήριξης των μαθητών/τριών, ενισχύοντας την αυτοπεποίθηση και την ετοιμότητά τους να διαχειριστούν παρόμοιες καταστάσεις. Ο στόχος της εισήγησης είναι να προσφέρει στους/ις εκπαιδευτικούς πρακτικά εργαλεία και τεχνικές που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα στην σχολική κοινότητα, δημιουργώντας ένα ασφαλές και υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον. Το εργαστήριο αυτό αποτελεί σημαντικό εργαλείο στα πλαίσια της προσπάθειας που γίνεται στα σχολεία για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού. Μέσα από το εργαστήριο επιχειρείτε η προώθηση και η ανταλλαγή επιστημονικής γνώσης και καλών πρακτικών για αυτό το κυρίαρχο ζήτημα.

Λέξεις-κλειδιά: βία, εκφοβισμός, βιωματική μάθηση, σενάρια, παρέμβαση

Πρόληψη του Διαδικτυακού Εκφοβισμού στα Κορίτσια: Δράσεις και Στρατηγικές Προστασίας

Δρ. Βάνα Παπακίτσου
Ψυχολόγος- Εγκληματολόγος

Περίληψη

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός σε κορίτσια εμφανίζεται σε διάφορες μορφές, συχνά επηρεασμένες από έμφυλα στερεότυπα. Μια συνηθισμένη πρακτική είναι ο διαδικτυακός διασυρμός (public shaming), όπου προσωπικές πληροφορίες ή φωτογραφίες δημοσιοποιούνται με σκοπό την ταπείνωση. Παρόμοιο είναι το sexting και ο εκβιασμός (sextortion), που περιλαμβάνει πίεση για αποστολή προσωπικού ή σεξουαλικού περιεχομένου, το οποίο χρησιμοποιείται εκβιαστικά. Η σεξουαλική παρενόχληση και το body shaming με προσβλητικά σχόλια για την εμφάνιση είναι επίσης συχνά φαινόμενα. Επιπλέον, ο αποκλεισμός (exclusion) από διαδικτυακές ομάδες, η διασπορά φημών και ψευδών πληροφοριών, καθώς και η παραβίαση της ιδιωτικότητας (doxing), προκαλούν σοβαρές συνέπειες στην ψυχολογία των κοριτσιών. Η πρόληψη του διαδικτυακού εκφοβισμού στα κορίτσια απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που περιλαμβάνει το σχολείο, την οικογένεια και την κοινότητα, με στόχο την ενδυνάμωση των κοριτσιών και τη δημιουργία ενός ασφαλούς διαδικτυακού περιβάλλοντος. Πρωταρχικός άξονας πρόληψης είναι η ενίσχυση του ψηφιακού αλφαριθμητισμού και της κριτικής σκέψης, ώστε τα κορίτσια να γνωρίζουν τους κινδύνους που ελλοχεύουν στο διαδίκτυο, να αναγνωρίζουν επιβλαβείς συμπεριφορές και να είναι σε θέση να προστατεύσουν τον εαυτό τους. Παράλληλα, η ενδυνάμωσή τους μέσα από προγράμματα καλλιέργειας αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αντίστασης και διαχείρισης δύσκολων καταστάσεων. Η συνεργασία σχολείου και οικογένειας αποτελεί επίσης βασικό πυλώνα της πρόληψης, καθώς η συντονισμένη δράση εκπαιδευτικών και οικογενειών μπορεί να εξασφαλίσει τη λήψη έγκαιρων μέτρων και την προώθηση κοινών αξιών σχετικά με τον σεβασμό και την ασφάλεια στον ψηφιακό κόσμο. Η καλλιέργεια κουλτούρας ισότητας και σεβασμού στο σχολείο, σε συνδυασμό με πολιτικές μηδενικής ανοχής στον εκφοβισμό, ενισχύει την αίσθηση δικαιοσύνης και ασφάλειας. Τέλος, η προώθηση θετικών προτύπων μπορεί να εμπνεύσει τα κορίτσια να διαμορφώσουν μια ισχυρή ταυτότητα, απαλλαγμένη από κοινωνικά στερεότυπα και να διεκδικήσουν τον σεβασμό και την αυτονομία τους τόσο στον πραγματικό όσο και στον ψηφιακό κόσμο.

Λέξεις-κλειδιά: διαδικτυακός εκφοβισμός, κορίτσια, έμφυλη βία, πρόληψη

**Αντιλήψεις και βιώματα εκπαιδευτικών για το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού
μέσα από 6 ομάδες εστίασης.**

Στέφανος Πλεξουσάκης

Κλινικός Ψυχολόγος, PhD, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Άκης Γιοβαζολιάς

Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Έλλη Σπυροπούλου

Διδάκτωρ, Μέλος Ερευνητικής Ομάδας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Περίληψη

Η συγκεκριμένη ανακοίνωση παρουσιάζει την καταγραφή και αποτίμηση της έκτασης των περιστατικών ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα ελληνικά σχολεία, μέσα από έξι ομάδες εστίασης (Focus Groups) όπου διερευνήθηκαν οι απόψεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τις συναισθηματικές επιπτώσεις του φαινομένου στα παιδιά, καθώς και παραγόντων που σχετίζονται με αυτό (π.χ. κλίμα σχολείου, ρόλος της οικογένειας κλπ). Επίσης, διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις τους για τον δικό τους ρόλο στην αντιμετώπιση του φαινομένου αλλά και η εμπειρία τους από σχετικά προγράμματα επιμόρφωσης. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 6 ομάδες εστίασης στις οποίες συμμετείχαν 28 εκπαιδευτικοί. Κατά τη διαδικασία των ομάδων εστίασης έγινε ηχογράφηση και ταυτόχρονα καταγραφή σημειώσεων. Στη συνέχεια έγινε επισκόπηση όλων των δεδομένων που συλλέχθηκαν, οργανώθηκαν σε κώδικες και θέματα (επεξεργασία θεματικής ανάλυσης) που περικλείουν όλα τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται από την έρευνα. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη μέθοδο της Θεματικής Ανάλυσης. Από τη θεματική ανάλυση προέκυψαν τρία κύρια θέματα και 14 υπο-θέματα. Τα κύρια θέματα είναι: 1) Το κοινωνικό συγκείμενο, 2) Η οικογένεια ως μοχλός και ενισχυτής και 3) Η Σχολική κουλτούρα. Στην πραγματικότητα τα κύρια θέματα αποτελούν τους παράγοντες-πλαίσια που γεννούν και θρέφουν το φαινόμενο του εκφοβισμού, ενώ τα υποθέματα φανερώνουν τις κύριες συνθήκες και πεποιθήσεις που βιώνουν τα υποκείμενα εντός αυτών των πλαισίων. Ο σχολικός εκφοβισμός διαφάνηκε μέσα από τις αφηγήσεις των συμμετεχόντων ότι αναλύεται ως ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που δεν μπορεί να αποκοπεί από κανένα σύστημα στο οποίο συμβαίνει ή στο οποίο μετέχουν τα υποκείμενα. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων ρίχνει φως στη σημαντικότητα των απόψεων των εκπαιδευτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, ποιοτική έρευνα, focus groups, κοινωνικό φαινόμενο

Καλλιεργώντας την ιδιότητα του Ψηφιακού Ενεργού Πολίτη για την εξάλειψη φαινομένων Διαδικτυακής Βίας και Εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον

Μαρία Φιλιππή

*Υπεύθυνη Πληροφορικής & Ψηφιακής Εκπαίδευσης, Εκπαιδευτήρια Δούκα,
Υπ. Διδάκτορας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο*

Γιούλη Τζαφέρου

*Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πληροφορικής & Ψηφιακής Εκπαίδευσης,
Εκπαιδευτήρια Δούκα*

Περίληψη

Η διαδικτυακή βία και ο εκφοβισμός αποτελούν σημαντικές προκλήσεις που απειλούν την ασφάλεια και την ψυχική υγεία των μαθητών/τριών. Η καλλιέργεια της ιδιότητας του ψηφιακού ενεργού πολίτη αναδεικνύεται ως ουσιαστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων. Η παρούσα εισήγηση εξετάζει τη σημασία της ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης στους/ις μαθητές/ήτριες, ως μέσο πρόληψης και αντιμετώπισης της διαδικτυακής βίας στο πλαίσιο του προγράμματος για την Ψηφιακή Πολιτειότητα. Παρουσιάζονται καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές και δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριών ως υπεύθυνων ψηφιακών πολιτών. Μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα και μελέτες περιπτώσεων, αναδεικνύεται η αποτελεσματικότητα της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/τριών στην ψηφιακή κοινότητα, καθώς και η σημασία της συνεργασίας και της συνέργειας μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και μαθητών για τη δημιουργία ενός ασφαλούς ψηφιακού περιβάλλοντος. Η εφαρμογή του καινοτόμου μοντέλου Digital Citizenship Education (DCE) βασίζεται σε τρεις βασικούς πυλώνες: την κατανόηση της διαδικτυακής παρουσίας, την προστασία της ψυχικής και σωματικής υγείας, και τη γνώση των ψηφιακών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Μέσα από δράσεις παιγνιώδους μάθησης, δράσεις ομότιμης μάθησης (peer-to-peer) διαδραστικές ενημερώσεις, τη συμμετοχή σε σχετικούς διαγωνισμούς και το πρόγραμμα καλλιέργειας αξιών «Στάση Ζωής» οι μαθητές/ήτριες αναπτύσσουν ενεργή ψηφιακή συνείδηση. Τα αποτελέσματα των δράσεων είναι ενθαρρυντικά και καταδεικνύουν τη θετική επίδραση στην πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών διαδικτυακής βίας. Παράλληλα στην εισήγηση προτείνονται στρατηγικές για την περαιτέρω ενίσχυση της ψηφιακής πολιτειότητας στη σχολική κοινότητα.

Λέξεις-κλειδιά: ψηφιακή πολιτειότητα, διαδικτυακός εκφοβισμός, ψηφιακές δεξιότητες, κριτική σκέψη, ασφαλής πλοήγηση

Α4. ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΕΒΙΕ

Από την Πρόληψη στην Παρέμβαση: Ολιστικές Στρατηγικές Αντιμετώπισης της Σχολικής Βίας. Μελέτη Περίπτωσης

Δημήτρης Α. Αλεξόπουλος

Εκπαιδευτικός ΠΕ70.ΕΑΕ, Msc, Msc, PhDc, Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας

Σοφία Καντηλιεράκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70.ΕΑΕ, Msc

Δημήτρης Πομπόγιατζης

Εκπαιδευτικός ΠΕ70.ΕΑΕ, Msc

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση εστιάζει στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στο σχολικό περιβάλλον. Η βία στο σχολείο αποτελεί σοβαρό κοινωνικό φαινόμενο με αρνητικές επιπτώσεις στη μάθηση, την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και την εξέλιξη των παιδιών και των εφήβων. Αποτελεί δε παράγοντα κινδύνου για την εμφάνιση σοβαρών προβλημάτων ψυχικής υγείας στο παρόν και το μέλλον των εμπλεκομένων. Η ανάγκη για πρόληψη, έγκαιρη παρέμβαση και αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισης είναι κρίσιμη, τόσο για τα παιδιά όσο και για τη σχολική κοινότητα συνολικά. Η ψυχοπαθολογία που βιώνει ένα παιδί θεωρείται σημαντικός εκλυτικός παράγοντας της βίας. Αρχικά, παρουσιάζεται η περίπτωση μαθητή/ήτριας με ψυχοπαθολογία και διαταραγμένο οικογενειακό περιβάλλον, ο/η οποίος/α άρχισε να ασκεί σωματική, λεκτική και ψυχολογική βία στον χώρο του σχολείου. Περιγράφεται και αναλύεται το διαγνωστικό του προφίλ, η αξιολόγηση του σχολείου, η ψυχολογική του κατάσταση, το οικογενειακό ιστορικό του, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει, οι ικανότητες, οι κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του. Στη συνέχεια, αναφέρονται, ενδεικτικά, περιστατικά βίας και εκφοβισμού που άσκησε στον χώρο του σχολείου. Κατόπιν, αναλύεται η ψυχοεκπαιδευτική παρέμβαση που πραγματοποιήθηκε (θεωρητικό υπόβαθρο, δομή, άξονες, στοχοθεσία, στρατηγικές, δράσεις), ατομικά και στο σύστημα (οικογένεια, σχολείο, εκπαιδευτικοί, συμμαθητές) και οι συνεργασίες που επιχειρήθηκαν. Μερική αναφορά γίνεται στις σχετικές προληπτικές ενέργειες, που γίνονται στο σχολείο, την εφαρμογή πολιτικών μηδενικής ανοχής στη βία, καθώς και σε δράσεις που πραγματοποιούνται, οι οποίες προάγουν τη συμπερίληψη, την ενσυναίσθηση, τη φιλία και την κοινωνική αλληλεγγύη. Τέλος, παρουσιάζονται η αξιολόγηση, τα αποτελέσματα και ο αναστοχασμός επί της παρέμβασης. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με προτάσεις για τη βελτίωση των στρατηγικών πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής βίας, με έμφαση στη σημασία της πρόληψης, της έγκαιρης παρέμβασης, της διαρκούς υποστήριξης και της ολιστικής προσέγγισης στη διαχείρισή της.

Λέξεις κλειδιά: βία, σχολείο, οικογένεια, πρόληψη, διαχείριση

Ο Σχολικός Εκφοβισμός ως Πρόκληση για την Ψυχική Υγεία: Ανίχνευση, Πρόληψη και Παρέμβαση

Ιωάννα Αρματά

Παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας

Περίληψη

Ο ολοένα και αυξανόμενος ενδοσχολικός εκφοβισμός, ο οποίος ξεκινά από την προσχολική ηλικία και συνεχίζεται καθ' όλη της διάρκεια της σχολικής ζωής, αποτελεί σήμερα, έναν σοβαρό επιβαρυντικό παράγοντα για τη σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών και εφήβων. Τα παιδιά που υφίστανται εκφοβισμό συχνά αναπτύσσουν έντονο άγχος, καταθλιπτικά συμπτώματα, χαμηλή αυτοεκτίμηση, ακόμα και αυτοκτονικό ιδεασμό ή τάσεις αυτοκτονίας. Η συστηματική έκθεση σε σωματική, λεκτική, ψυχολογική ή διαδικτυακή κακοποίηση, μπορεί να διαταράξει την ψυχική ανθεκτικότητα του παιδιού, οδηγώντας σε διαταραχές άγχους, κρίσεις πανικού ή συναισθηματική απομόνωση. Παράλληλα, οι εκφοβιστές συχνά παρουσιάζουν χαμηλή ενσυναίσθηση, επιθετικότητα, τάση για κυριαρχία και χαμηλές σχολικές επιδόσεις. Σύμφωνα με το DSM-5, η επιθετική και εκφοβιστική συμπεριφορά, μπορεί να αποτελεί ένδειξη βαθύτερων ψυχολογικών δυσκολιών, όπως χαρακτηριστικά της Διαταραχής Διαγωγής, που σχετίζεται με αντικοινωνική συμπεριφορά, παραβίαση κανόνων και αυξημένο κίνδυνο μελλοντικής παραβατικής συμπεριφοράς, γεγονός που χρήζει άμεσης παρέμβασης. Η πρόληψη και η αντιμετώπιση του φαινομένου απαιτεί μία πολυδιάστατη προσέγγιση που περιλαμβάνει το σχολείο, την οικογένεια και την κοινωνία. Η ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας των μαθητών/τριών, η καλλιέργεια ενσυναίσθησης και η δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος που διέπεται από σεβασμό και αποδοχή, είναι καθοριστικοί παράγοντες. Ο εκφοβισμός δεν αποτελεί ατομικό πρόβλημα αλλά κοινωνικό ζήτημα που απαιτεί συλλογική δράση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, ώστε κάθε παιδί να νιώθει ασφαλές, αποδεκτό και ψυχικά ισορροπημένο. Στην παρούσα εργασία, θα παρουσιαστούν επίσης μελέτες περίπτωσης (case studies), προκειμένου να καταδειχθεί με σαφήνεια ο αντίκτυπος της ενδοσχολικής βίας και να γίνει πλήρως αντιληπτό το μέγεθος της επιρροής που έχει στην ψυχική και σωματική υγεία των παιδιών και εφήβων.

Λέξεις-κλειδιά: ψυχική υγεία, ενδοσχολικός εκφοβισμός, παρέμβαση, σχολείο

Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Αξιολόγηση Παραγόντων Επικινδυνότητας σε Μαθητές Σχολικής Ηλικίας και Ανασκόπηση Ερευνητικά Τεκμηριωμένων Προγραμμάτων Παρέμβασης

Μαρία Κοκκιάδη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, MSc Ειδικής Αγωγής, Υποψήφια Διδάκτωρ

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός συνιστά ένα διαδεδομένο φαινόμενο επίμονων επιθετικών περιστατικών που επηρεάζει ποικιλοτρόπως τη ζωή αρκετών παιδιών και εφήβων. Παρά το γεγονός ότι αποτελεί πλέον την πιο συχνή μορφή βίας που συναντάται εντός του σχολικού πλαισίου, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές ασάφειες ως προς την οριοθέτηση και αξιολόγησή του. Στην προσπάθεια αυτή έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια σημαντική αύξηση της ερευνητικής δραστηριότητας σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, προκειμένου να προσδιοριστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια διάφοροι παράμετροι που ενοχοποιούνται για την εμφάνιση και διατήρηση αυτού του φαινομένου. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά τα δεδομένα, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να εξετάσει τον βαθμό επίδρασης διαφόρων ατομικών παραγόντων, όπως η αυτοεκτίμηση, το άγχος και το επίπεδο ψυχικής ανθεκτικότητας, στην εμπλοκή των μαθητών/τριών σε καταστάσεις βίας και εκφοβισμού που λαμβάνουν χώρα στο σχολικό περιβάλλον. Το δείγμα αποτελούνταν από 240 παιδιά ηλικίας 9 έως 12 ετών, που φοιτούν σε τυπικά Δημοτικά Σχολεία. Οι μαθητές/ήτριες που συμμετείχαν στη μελέτη κλήθηκαν να συμπληρώσουν το *Ερωτηματολόγιο Βιωμάτων με τους Συνομηλίκους (Peer Experiences Questionnaire-PEQ)*, την *Κλίμακα Αυτοεκτίμησης Rosenberg (RSES)*, την *Κλίμακα State-Trait Anxiety Inventory for Children (STAIC)* και την *Κλίμακα Ψυχικής Ανθεκτικότητας (Resilience Scale - RS15)*. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αυτοεκτίμηση και το επίπεδο ψυχικής ανθεκτικότητας των παιδιών δεν αποτελούν σημαντικούς προβλεπτικούς παράγοντες της εμπλοκής ως θύτη ή θύματος σε περιστατικά εκφοβισμού, ενώ μόνο το άγχος δείχνει να συνιστά ισχυρό προβλεπτικό παράγοντα της θυματοποίησης. Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να οφείλονται στην ελλιπή αξιοπιστία των κλιμάκων αυτοαναφοράς, οι οποίες συχνά εγείρουν αισθήματα φόβου και ντροπής στους ερωτώμενους, με αποτέλεσμα να μην ανιχνεύεται η πραγματική διάσταση των συμπεριφορών τους. Τέλος, γίνεται συζήτηση για συγκεκριμένα προγράμματα που παρέχουν στους ειδικούς ψυχικής υγείας ή τους εκπαιδευτικούς πρακτικές στρατηγικές που προσανατολίζονται στην ενίσχυση μαθησιακών, συναισθηματικών και ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων, οι οποίες θα λειτουργήσουν αποτρεπτικά προς την εκδήλωση ή διατήρηση εκφοβιστικών συμπεριφορών. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού συνιστά μία μεγάλη πρόκληση για το σύγχρονο σχολείο και οι διαστάσεις που έχει λάβει αναδεικνύουν την ανάγκη μίας έγκαιρης και έγκυρης προσέγγισης.

Λέξεις-κλειδιά: εκφοβισμός, αυτοεκτίμηση, άγχος, ψυχική ανθεκτικότητα, παρέμβαση

Σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα για το μετατραυματικό στρες και τη μετατραυματική ανάπτυξη μαθητών/ριών θυμάτων σχολικού εκφοβισμού

Βασιλική Μακρυδάκη

Υπ. Διδάκτωρ Π.Τ.Δ.Ε Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ελένη Ανδρέου

Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περίληψη

Η επιστημονική βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι οι μαθητές/ήριες και οι εκπαιδευτικοί αναγνωρίζουν και αντιλαμβάνονται τον σχολικό εκφοβισμό ως μείζον πρόβλημα της εκπαιδευτικής κοινότητας. Όπως είναι ευρύτατα γνωστό, ο σχολικός εκφοβισμός σχετίζεται με ποικίλες αρνητικές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική υγεία των μαθητών/ριών που εκφοβίζονται, αλλά και εκείνων που εκφοβίζουν, ενώ επηρεάζει αρνητικά ολόκληρη τη σχολική κοινότητα. Αυτό συμβαίνει γιατί η συχνή έκθεση στη βία των υπόλοιπων μη-εμπλεκόμενων στη θυματοποίηση παιδιών, φαίνεται πως μειώνει τις ικανότητες αντίδρασής τους, αυξάνει το φόβο και την παθητικότητά τους, κλονίζει την εμπιστοσύνη τους στους/ις εκπαιδευτικούς, δημιουργεί αισθήματα απέχθειας για το σχολείο, ενώ μπορεί να έχει δυσμενείς επιδράσεις και στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Επιπλέον, τα συμπτώματα Διαταραχής Μετατραυματικού Στρες που εμφανίζονται αργότερα στη ζωή αρκετών θυμάτων υποδηλώνουν ότι ο εκφοβισμός αποτελεί μορφή διαπροσωπικού τραύματος. Παράλληλα, η ενδυνάμωση που αναφέρεται από θύματα σχολικού εκφοβισμού αποτελεί μία από τις εκφάνσεις της μετατραυματικής ανάπτυξης, όπως επίσης οι βελτιωμένες σχέσεις, η μεγαλύτερη εκτίμηση της ζωής, ο εντοπισμός νέων δυνατοτήτων, η πνευματική αλλαγή και η κατανόηση του σκοπού της ζωής. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται εμπειρικά δεδομένα σχετικά με τη φύση, τις διάφορες πτυχές και τις επιπτώσεις του σχολικού εκφοβισμού στους/ις μαθητές/ριες που θυματοποιήθηκαν, το στρες που βίωσαν και την αντιλαμβανόμενη ανάπτυξη μετά την εν δυνάμει τραυματική εμπειρία του εκφοβισμού. Επιπρόσθετα, η παρούσα εργασία εστιάζει στον ρόλο των παραγόντων κινδύνου και των προστατευτικών παραγόντων για την εμφάνιση μετατραυματικού στρες ή μετατραυματικής ανάπτυξης αντίστοιχα. Τέλος, προτείνονται κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα και τρόποι αξιοποίησης των ευρημάτων της σχετικής βιβλιογραφίας στη συμβουλευτική, αλλά και στα προγράμματα παρέμβασης στο χώρο του σχολείου.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, θύματα, μετατραυματικό στρες, μετατραυματική ανάπτυξη

Βήματα Ζωής: Μια Διαδρομή Συμπερίληψης Ατόμων με Αναπηρία (2015 - Σήμερα)

Δέσποινα Μαργωμένου

Κοινωνιολόγος, ΕΛΕΠΑΠ Αθηνών

Νάσια Αγά

Κοινωνική λειτουργός, ΕΛΕΠΑΠ Αθηνών

Χρισταλένα Καττάμη

ΜΑ., ΜΕd., Ph.D., Υπεύθυνη Ψυχολογίας και Μονάδας Αποκατάστασης Εγκεφαλικών Βλαβών ΕΛΕΠΑΠ Αθηνών

Ελένη Ειρήνη Σκαφιδά

ΜSc, Κοινωνική λειτουργός, Σχολική Σύμβουλος

Περίληψη

Η Ελληνική Εταιρεία Προστασίας και Αποκατάστασης Αναπήρων Προσώπων (ΕΛΕΠΑΠ) υλοποιεί την πανελλαδική Βραχεία Παρέμβαση για τη Συμπερίληψη Μαθητών/τριών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, με τίτλο «Βήματα Ζωής», στοχεύοντας στην προώθηση της συμπερίληψης ατόμων με αναπηρία στο σχολείο και την κοινωνία. Η παρέμβαση έχει λάβει επίσημη έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων από το 2017 και έχει εφαρμοστεί τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, με περισσότερους από 32.000 μαθητές σε 322 σχολεία (N= 169 πρωτοβάθμιας και N=153 δευτεροβάθμιας) να έχουν συμμετάσχει μέχρι σήμερα. Η προσέγγιση της παρέμβασης βασίζεται στο επιστημονικά τεκμηριωμένο μοντέλο intervention mapping, το οποίο επιτρέπει τη δομημένη ανάπτυξη και αξιολόγηση παρεμβάσεων πρόληψης και προαγωγής της ψυχοκοινωνικής υγείας. Η εφαρμογή της πραγματοποιείται δια ζώσης, διαδικτυακά ή με το κουτί της ΕΛΕΠΑΠ (σε μη προσβάσιμα σχολεία), αξιοποιώντας εκπαιδευτικό υλικό (βίντεο, παρουσιάσεις) και βιωματικές δραστηριότητες (παιχνίδια ρόλων, αλληλεπίδραση με μέντορες κ.λπ.). Μέσω αυτών, οι μαθητές/ήτριοι ενημερώνονται και ενδυναμώνονται, αναπτύσσοντας ενσυναίσθηση και θετικές στάσεις απέναντι στην αναπηρία. Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια αξιολόγησης των μαθητών/τριών (N= 12.779 πρωτοβάθμιας και N= 11.431 δευτεροβάθμιας) καταδεικνύει τον θετικό αντίκτυπο της παρέμβασης, τόσο στη μείωση αρνητικών στάσεων όσο και στην ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής και υποστήριξης ατόμων με αναπηρία. Επιπλέον, η παρέμβαση κινητοποίησε μαθητές/ήτριοι και σχολεία προς τη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος. Τα ευρήματα της παρέμβασης «Βήματα Ζωής», το μεθοδολογικό εργαλείο, καθώς και η στατιστική ανάλυση των δεδομένων θα παρουσιαστούν στο συνέδριο για τη συμπερίληψη, αναδεικνύοντας τη σημασία τέτοιων παρεμβάσεων στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Λέξεις-κλειδιά: αναπηρία, παρέμβαση, συμπερίληψη, αποδοχή, ενσυναίσθηση

Συνεργασία στην Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας και του Εκφοβισμού: ο ρόλος της ομάδας διαχείρισης, των εκπαιδευτικών και της σχολικής ψυχολόγου.

Βασίλειος Ραπτόπουλος

Εκπαιδευτικός ΠΕ 70

Αλεξάνδρα Παπαλαζάρου

Σχολική Ψυχολόγος ΠΕ 23

Θεοδώρα Κωνσταντινίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ 70, Διευθύντρια Αρσακείου Δημοτικού Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η πρόληψη και η αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού (Ε.ΒΙ.Ε.) προϋποθέτει μια ολιστική και συντονισμένη προσέγγιση. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζεται το πλαίσιο συνεργασίας της διμελούς ομάδας διαχείρισης των περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε., της σχολικής ψυχολόγου και των εκπαιδευτικών του Αρσακείου Δημοτικού Σχολείου Θεσσαλονίκης, με στόχο την εφαρμογή προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης και την προαγωγή της ψυχικής υγείας του μαθητικού πληθυσμού. Συγκεκριμένα, η ομάδα διαχείρισης, αποτελούμενη από τη Διευθύντρια του σχολείου και τον υπεύθυνο εκπαιδευτικό, σε συνεργασία με τη σχολική ψυχολόγο, συντονίζει και αξιολογεί τα προγράμματα πρόληψης που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί στις τάξεις τους. Οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν ενεργά στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων, ενώ εφαρμόζεται διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση με παρατήρηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, καταγράφοντας δεδομένα που αξιοποιούνται για τη βελτίωση των παρεμβάσεων. Ταυτόχρονα, ενεργό ρόλο στην υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης έχει και η σχολική ψυχολόγος υλοποιώντας το πρόγραμμα «ο καλός συμμαθητής», το οποίο στοχεύει στην αναγνώριση και τη διαχείριση συναισθημάτων, την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, την ομαδικότητα, τη συνεργασία και τη διαχείριση συγκρούσεων. Παράλληλα, πραγματοποιείται ενημέρωση όλων των μελών της σχολικής κοινότητας μέσω δράσεων, όπως διοργάνωση επιμορφωτικών συναντήσεων και Σχολές Γονέων. Η εισήγηση αναδεικνύει την αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων στη δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος, προωθώντας μια κουλτούρα αποδοχής και σεβασμού και συμβάλλοντας ουσιαστικά στην πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού.

Λέξεις κλειδιά: ενδοσχολική βία, πρόληψη, συνεργασία, σχολικό κλίμα

Εκφοβισμός/θυματοποίηση στο σχολείο: Αναμνήσεις στην αναδυόμενη ενηλικίωση και σχέση με τον εκφοβισμό/θυματοποίηση στο Πανεπιστήμιο

Μάνια Σαριγκουλέ

Ψυχολόγος

Ειρήνη Αμανάκη

Μεταδιδακτορική ερευνήτρια

Ευαγγελία Γαλανάκη

Καθηγήτρια, Π.Τ.Δ.Ε., Ε.Κ.Π.Α.

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο, με μακροπρόθεσμες αρνητικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη και ψυχική υγεία των ατόμων, οι οποίες, ενώ έχουν μελετηθεί σε παιδιά και εφήβους, δεν έχουν ερευνηθεί συστηματικά διεθνώς σε αναδυόμενους ενήλικες – φοιτητές. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν, μέσω της αναδρομικής αξιολόγησης των αναμνήσεων από εμπειρίες εκφοβισμού και θυματοποίησης κατά την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η εξέταση των επιπτώσεων των εμπειριών αυτών και των συνδέσεών τους με αντίστοιχες εμπειρίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η έρευνα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος του Εργαστηρίου Ψυχολογίας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ για τον εκφοβισμό και τη θυματοποίηση. Συμμετείχαν 343 προπτυχιακοί/ές φοιτητές/ήτριες (85,4% γυναίκες) 18-25 ετών ($M = 19.91$, $SD = 1.69$). Συμπλήρωσαν την ελληνική προσαρμογή του Ερωτηματολογίου Αναμνήσεων Εκφοβισμού (Retrospective Bullying Questionnaire: Schäfer et al., 2004). Τα χρόνια θύματα ανέρχονταν στο 11,8%, ενώ μόλις το 14,3% των φοιτητών/ητριών δεν είχαν καμία ανάμειξη σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού και δεν το είδαν ποτέ να συμβαίνει. Ο εκφοβισμός στο Πανεπιστήμιο καταγράφεται σε πολύ χαμηλά ποσοστά, με τους άνδρες χρόνια θύματα να αναφέρουν συχνότερα ότι ήταν μάρτυρες σε περιστατικά εκφοβισμού. Τα χρόνια θύματα είχαν υψηλότερα επίπεδα αποφυγής του σχολείου, αυτοκτονικού ιδεασμού και τραύματος συγκριτικά με τα θύματα μόνο στην πρωτοβάθμια ή μόνο στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και με τα μη θύματα. Συζητούνται οι υποδηλώσεις των αποτελεσμάτων για τη χρονιότητα του εκφοβισμού και της θυματοποίησης, τις επιπτώσεις τους, καθώς και την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Λέξεις-κλειδιά: θυματοποίηση, αυτοκτονικός ιδεασμός, αναδυόμενη ενηλικίωση, τριτοβάθμια εκπαίδευση

Α5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Διαχείριση περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε: Προκλήσεις στη συνεργασία και επικοινωνία σχολείου/γονέων

Αγλαΐα Αλεξανδρή

Σύμβουλος Εκπαίδευσης 4ης Θέσης Π.Ε. 70 Δασκάλων Ανατολικής Αττικής

Ελένη Καραγιάννη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης 11ης Θέσης Π.Ε. 70 Δασκάλων Ανατολικής Αττικής

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση στοχεύει να αναδείξει τις προκλήσεις που αναδύονται στα πλαίσια της διαχείρισης των περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε, ειδικότερα αυτών που σχετίζονται με την επικοινωνία και συνεργασία των σχολικών μονάδων με τους γονείς/κηδεμόνες των μαθητών/τριών που εμπλέκονται σε τέτοια περιστατικά και να προτείνει τρόπους οριοθέτησης και άμβλυνσής τους. Ο σχολικός εκφοβισμός είναι πολύπλοκος, πολυδιάστατος και πολυπαραγοντικός. Η αποτελεσματική διαχείρισή του απαιτεί τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Συχνά απαιτείται να ξεπεραστούν πολλές προκλήσεις και να εφαρμοστούν πολλαπλές στρατηγικές που να εξασφαλίζουν την προστασία όλων των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών, εστιάζοντας σε ένα υγιές και ασφαλές σχολικό περιβάλλον. Αφού καταγγελθεί ένα περιστατικό, το σχολείο καλείται να εξετάσει την κατάσταση με υπευθυνότητα και νηφαλιότητα και να παρακολουθεί την πρόοδο των περιστατικών, αναπροσαρμόζοντας συχνά και τις στρατηγικές που έχει εφαρμόσει, για καλύτερα αποτελέσματα. Ένα ζήτημα που συχνά εγείρεται είναι η αδυναμία συνεργασίας μεταξύ του σχολείου και των γονέων/κηδεμόνων μετά την αρχική συνάντηση, όταν ενεργοποιηθεί το πρωτόκολλο διαχείρισης. Έχει καταγραφεί ή άρνηση της συνεργασίας, η απαίτηση και εμμονή σε λήψη τιμωρητικών πολιτικών εκ μέρους της σχολικής μονάδας, η επέμβαση στους τρόπους διαχείρισης του σχολείου και η αμφισβήτηση των παρεμβάσεων και της αποτελεσματικότητάς τους. Σε κάποιες μάλιστα περιπτώσεις, γονείς των παιδιών που εμπλέκονται στον εκφοβισμό αντιδρούν έντονα, προκαλώντας συναισθηματική φόρτιση στους/στις εκπαιδευτικούς οι οποίοι/ες πρέπει να διαχειριστούν την κατάσταση ψύχραιμα, εξετάζοντας όλες τις πλευρές με ισχυρή αίσθηση αμεροληψίας. Επιπλέον, καθώς η διαχείριση περιστατικών εκφοβισμού απαιτεί χρόνο, ενέργεια και προσωπική δέσμευση, επηρεάζει την καθημερινότητα της σχολικής μονάδας με αρνητικές συνεπαγωγές σε άλλους τομείς του εκπαιδευτικού έργου. Υπό αυτό το πρίσμα, η οριοθέτηση των γονικών παρεμβάσεων και απαιτήσεων στη διαχείριση περιστατικών σχολικού εκφοβισμού κρίνεται απαραίτητη, καθώς μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική απόδοση και την προσωπική ευημερία των εκπαιδευτικών καθώς και την εξέλιξη της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών παρέμβασης.

Λέξεις-κλειδιά: δυσκολία, συνεργασία, αποτελεσματικότητα, παρέμβαση

Η βία των εκπαιδευτικών προς τους μαθητές – Επιθετικότητα, επαγγελματική ταυτότητα και πρόταση επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών

Μάριος Ευαγγελινός

Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Συνήθως προσεγγίζουμε την ενδοσχολική βία από τη σκοπιά των συγκρούσεων μεταξύ μαθητών. Ωστόσο, συχνή είναι η επιθετικότητα των εκπαιδευτικών προς τους/ις μαθητές/ήτριες, συνήθως λεκτική, η οποία μάλιστα θεωρείται από εκπαιδευτικούς ότι δε θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο μαθητικό πληθυσμό. Η επιθετικότητα αυτή μπορεί να οφείλεται σε θέματα προσωπικότητας των εκπαιδευτικών (ενδεικτικά Winnicot, 1960), προσωπικά βιώματα των εκπαιδευτικών και στη δυσκολία τους να διαχειριστούν τα συναισθήματα που τους ανακινεί η σχέση τους με τους/ις μαθητές/ήτριες (ενδεικτικά Salzberger-Wittenberg, 1996), σε επαγγελματικό άγχος και εξουθένωση (Pines 1993) και στον μοναχικό χαρακτήρα της διδασκαλίας (Imants & van Veen, 2010). Οι εκπαιδευτικοί εκλαμβάνουν, παράλληλα, την αμφισβήτηση προς το πρόσωπό τους, για παράδειγμα μια αντιπαράθεση με κάποιον/α μαθητή/ήτρια, ως απειλή στην ψυχή του επαγγελματισμού τους, που εξαρτάται όχι μόνο από την τεχνογνωσία τους, αλλά και από μια διακριτή ηθική θέση που εξετάζει τη χρήση της γνώσης υπό το πρίσμα υπερβατικών αξιών πέρα από το χώρο και το χρόνο (Freidson, 2001). Στην εκπαίδευση η διάκριση αυτή και η ηθική διάσταση του επαγγέλματος αποτυπώνεται ακόμα, για παράδειγμα, στη φράση ότι οι εκπαιδευτικοί δεν ασκούν επάγγελμα αλλά λειτούργημα. Ως αντίβαρο προτείνεται η εποπτεία των εκπαιδευτικών στο πρότυπο της υποστήριξης προς τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό στα πλαίσια της Δράσης «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ» των ετών 2021-2022.

Λέξεις-Κλειδιά: ενδοσχολική βία εκπαιδευτικών, παράγοντες, προτάσεις

Σχολικός Εκφοβισμός στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Περιπτώσεις Εκφοβισμού με τους Εκπαιδευτικούς στο Ρόλο του Θύτη

Γιάννης Κουτσοουράκης

Υπ. Διδάκτορας, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ, ΕΚΠΑ

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που κάθε άλλο παρά νέο είναι για τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα. Η ευρεία διάδοσή του και οι αρνητικές επιπτώσεις που δυνητικά μπορεί να επιφέρει στην υγεία των συμμετεχουσών/όντων τον καθιστούν μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις στη σύγχρονη εκπαίδευση. Παρά το γεγονός πως έχουν γίνει πολλές έρευνες για τον σχολικό εκφοβισμό, αυτές περιορίζονται κυρίως στις σχέσεις εξουσίας μεταξύ συνομηλίκων κι έτσι ο Εκφοβισμός των Εκπαιδευτικών (Teacher Bullying) εξακολουθεί να είναι σχεδόν αόρατος στην Ελλάδα. Η παρούσα παρουσίαση βασίζεται σε διατριβή, η οποία έχει στόχο να φέρει στο επίκεντρο εκφοβιστικές συμπεριφορές εκπαιδευτικών, να αναδείξει τον αντίκτυπό τους στους/ις μαθητές/ήτριες και να κατανοήσει τις αιτίες δημιουργίας τους. Επιπλέον, στοχεύει να διαφωτίσει τις σχέσεις εξουσίας στα σχολεία μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Για το σκοπό αυτό παρέχεται το θεωρητικό πλαίσιο του συγκεκριμένου είδους εκφοβισμού, αναφέρονται τα μεθοδολογικά δεδομένα της έρευνας και παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και ενήλικες που ως παιδιά είχαν δεχθεί εκφοβισμό από εκπαιδευτικούς. Τέλος, με βάση τα δεδομένα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις αυτές, γίνονται προτάσεις που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στο μελλοντικό περιορισμό αυτού του τύπου εκφοβισμού. Απώτερος σκοπός της διατριβής αποτελεί η συνεισφορά στην ευρύτερη συζήτηση για την ενδοσχολική βία και τον σχολικό εκφοβισμό, καθώς και στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Λέξεις-Κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, εκφοβισμός εκπαιδευτικών, σχέσεις εξουσίας

Πολυτροπική ερμηνεία και ανάλυση ενός παραδείγματος mobbing- ηθικής παρενόχλησης στον χώρο εργασίας του σχολείου

Γεώργιος Ηλίας Ποταμιάς

Διευθυντής 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου Σκάλας Ωρωπού και Νέων Παλατίων, Phd, MSc

Περίληψη

Η πολυτροπική θεωρία μπορεί να αυξήσει την κοινωνική ευαισθητοποίηση στον χώρο εργασίας εφαρμόζοντας ένα σύνολο εργαλείων για τη διερεύνηση, την ερμηνεία και την αντιμετώπιση των λεκτικών και υπόρρητων ενδείξεων εκφοβισμού και παρενόχλησης (Rosen & Shoenberger, 2021· Teixeira, 2012). Οι εργαζόμενοι εκπαιδευτικοί αλλά και οι μαθητές μπορούν να έχουν ένα σύνολο πολυτροπικών εργαλείων (γραμματική οπτικού σχεδιασμού) (Kress & van Leeuwen, 1996· Kress, 2010) για να συνειδητοποιήσουν και να αναγνωρίσουν την «ατυχή» κατάστασή τους και να λάβουν άμεσα μέτρα κατά του mobbing στο χώρο εργασίας, ένα φαινόμενο που σε μεγάλο βαθμό αποσταθεροποιεί προσωπικότητες, χώρους εργασίας, οικογένειες, εταιρείες και προάγει την ανισότητα και τον νεποτισμό (Μπουμπουχερόπουλος, 2022). Στην εισήγηση παρουσιάζεται μια πραγματική μελέτη περίπτωσης όπου διεξάγεται πειραματική έρευνα σχετικά με την εφαρμογή ενός συνόλου εργαλείων πολυτροπικής ανάλυσης σε κείμενα που εξετάζουν ένα περιστατικό σε σχολείο (email, αξιολογήσεις εργαζομένων, γραπτές καταγγελίες κ.λπ.) (Cheng et al 2019) τα οποία καταλήγουν ή αποκαλύπτουν μια πολύ καλά δομημένη αλλά κρυφή διαδικασία mobbing. Μέσα από την ανάλυση κειμένων, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει μια καλά δομημένη σειρά γεγονότων και καταστάσεων, σύμφωνα με τα βασικά χαρακτηριστικά των διαδικασιών mobbing (Verma et al., 2022· Boubouchoropoulos, 2022), ως προς την προώθηση ενός κλίματος όπου η κατάσταση μπορεί να γίνει αφόρητη για το θύμα (Tomkins et al., 2018). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι τα εργαλεία πολυτροπικής ανάλυσης μέσω της μεθόδου τριγωνποίησης μπορούν να αποκαλύψουν μια πληθώρα πολυτροπικών σημείων-ενδείξεων που μέσω της σωστής ερμηνείας μπορούν να αναδείξουν ξεκάθαρα τη διαδικασία mobbing. Ο ερευνητής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μέσω της πολυτροπικής και κοινωνικο-σημειωτικής θεώρησης (Rosen & Shoenberger, 2021· Teixeira, 2012) δημιουργούνται πολλές νέες δυνατότητες στο πλαίσιο της πολυτροπικής ανάλυσης για την πρόληψη του mobbing στο χώρο εργασίας, ειδικά σε πολυπολιτισμικά ή διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα, όπου η διαφορετικότητα αποτελεί στόχο.

Λέξεις-κλειδιά: πολυτροπικότητα, κοινωνική αλληλεπίδραση, μελέτη περίπτωσης, τριγωνποίηση, mobbing

Β. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Β1. ΕΒΙΕ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Μπούλινγκ και υποστηρικτικοί θεσμοί: η “εγκύκλια μαθητεία”

Αθηνά Γκριτζάλα

Φιλόλογος, Μ.Α. Φιλοσοφίας Ε.Κ.Π.Α.

Σμαρώ Οικονόμου

Φιλόλογος, Μ.Α. Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.

Γεωργία Ορφανίδου

Φιλόλογος, Μ.Α. Διδακτικής Μαθημάτων Ειδικότητας με Νέες Τεχνολογίες Ε.Κ.Π.Α.

Περίληψη

Η παρουσίαση εξετάζει και σκιαγραφεί τον ρόλο που δύναται να διαδραματίσει ένας υποστηρικτικός θεσμός, όπως ο νέος θεσμός του Ψηφιακού Φροντιστηρίου, ο οποίος αποσκοπεί στην άμβλυνση των ανισοτήτων ανάμεσα στον μαθητικό πληθυσμό, τις σχολικές μονάδες και τους/ις εκπαιδευτικούς. Αυτό καταβάλλεται προσπάθεια να επιτευχθεί μέσω της παροχής δωρεάν και προσβάσιμης για όλους εξ αποστάσεως φροντιστηριακής υποστήριξης (σύγχρονα και ασύγχρονα) τόσο για τα ενδοσχολικά από το Δημοτικό έως το Λύκειο (Γενικό, Επαγγελματικό, Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό) όσο και τα πανελλαδικά εξεταζόμενα μαθήματα, της παροχής επικαιροποιημένου και πρωτότυπου ειδικά σχεδιασμένου εκπαιδευτικού υλικού, της δυνατότητας διάδρασης και εξατομίκευσης, μέσω της δυνατότητας κάλυψης συσσωρευμένων μαθησιακών κενών με την παρακολούθηση συγκεκριμένων μαθημάτων έπειτα από παρότρυνση των εκπαιδευτικών καθώς και της αξιοποίησης της μεθόδου της ανεστραμμένης τάξης, και της προσβασιμότητας, που επιτυγχάνεται με ποικίλους και αποτελεσματικούς τρόπους (μετάφραση στη νοηματική γλώσσα, μενού προσβασιμότητας κ.ά.). Η διεθνής βιβλιογραφία και εμπειρία αναδεικνύουν ότι η αίσθηση της “διαφορετικότητας” και της “διαφοράς” αποτελούν έναν από τους παράγοντες υψηλού κινδύνου για την εμφάνιση των φαινομένων της σχολικής βίας και του εκφοβισμού σε όλες τους τις εκφάνσεις (μεταξύ: μαθητών/ριών, μαθητών/ριών και εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών και διευθυντών ή διοικητικών οργάνων, γονέων και εκπαιδευτικών/διευθυντών και αντιστρόφως, από “επισκέπτες” ή από τρίτο πρόσωπο). Το Ψηφιακό Φροντιστήριο με την αντισταθμιστική παρουσία του αποτελεί μία αξιόπιστη και δίκαιη πρόταση για καθολική πρόσβαση, χωρίς οικονομικούς, γεωγραφικούς, φυσικούς (λόγω αναπηρίας), ταξικούς, εκπαιδευτικούς ή άλλους διαχωρισμούς. Χωρίς να είναι πανάκεια και έχοντας ευρύτατα περιθώρια βελτίωσης, αποτελεί ένα πρώτο βήμα που αξίζει να υποστηριχθεί και να αξιοποιηθεί από το σύνολο της Εκπαιδευτικής Κοινότητας. Οι λόγοι που επιβάλλουν κάτι τέτοιο επιχειρείται να παρουσιαστούν αναλυτικά, με βάση τόσο την έγκυρη βιβλιογραφία και την εμπειρία που συσσωρεύθηκε από την επιμέλεια του υλικού και των παρουσιάσεων των μαθημάτων της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ' Γενικού Λυκείου από την αρχή λειτουργίας του Ψηφιακού Φροντιστηρίου.

Λέξεις κλειδιά: Ψηφιακό Φροντιστήριο, εκφοβισμός, προσβασιμότητα, εξ αποστάσεως υποστήριξη, αντισταθμιστική εκπαίδευση

Β2. ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ, ΕΘΝΟΤΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

Πολυπολιτισμικά Σχολεία και Ενδοσχολικός Εκφοβισμός: Προσεγγίσεις Πρόληψης και Αντιμετώπισης

Παναγιώτης Ανδρουτσόπουλος

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ11 Ηλείας-Ζακύνθου-Κεφαλληνίας

Βασιλική Κάρμη

Εκπαιδευτικός ΠΕ06 Αγγλικής Γλώσσας ΚΕΠΕΑ/ΚΠΕ Κρεστένων

Περίληψη

Ο ενδοσχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα από τα πλέον ανησυχητικά φαινόμενα στη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα, ιδιαίτερα στα πολυπολιτισμικά σχολεία, όπου η ποικιλομορφία των μαθητών/τριών συχνά οδηγεί σε εθνοτικό εκφοβισμό, κοινωνικές προκαταλήψεις και φαινόμενα ηθικής αποσύνδεσης. Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις αιτίες, τις συνέπειες και τις στρατηγικές πρόληψης του φαινομένου, εστιάζοντας στην εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ενίσχυση της σχολικής ενσωμάτωσης και της κοινωνικής συνοχής. Η έρευνα διεξήχθη σε Γυμνάσια και Λύκεια της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας, με τη συμμετοχή 150 μαθητών/τριών και 35 εκπαιδευτικών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 37% των μαθητών/τριών από μειονοτικές ομάδες ανέφεραν ότι έχουν βιώσει σχολικό εκφοβισμό, κυρίως λόγω εθνοτικής ή πολιτισμικής διαφορετικότητας (Καψάλης & Καβουκάκη, 2015). Το 62% των εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι δεν αισθάνονται επαρκώς καταρτισμένοι για την αντιμετώπιση του φαινομένου (Παππάς & Σιγάλας, 2018). Οι σχολικές μονάδες που εφάρμοσαν προγράμματα ΚΣΜ και δράσεις διαπολιτισμικής εκπαίδευσης παρουσίασαν μείωση κατά 28% των περιστατικών εκφοβισμού (Δασκαλάκης, 2021). Οι μαθητές/ήτριες που συμμετείχαν σε ομαδικές δραστηριότητες (π.χ. θεατρικό παιχνίδι, αθλητισμός) εμφάνισαν αυξημένη ενσυναίσθηση και μείωση των επιθετικών συμπεριφορών (Τσακίρη, 2020). Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν αβεβαιότητα σχετικά με την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων στρατηγικών αντιμετώπισης, αναδεικνύοντας την ανάγκη για στοχευμένη επιμόρφωση και ανάπτυξη σαφών πρωτοκόλλων παρέμβασης (Παππάς & Σιγάλας, 2018). Η ανάλυση αναδεικνύει τη σημασία της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης (ΚΣΜ) και της εφαρμογής πολιτικών που στοχεύουν στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού και δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος (Τσακίρη, 2020· Μπακιρτζής, 2019). Παράλληλα, η ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων, καθώς και η χρήση καινοτόμων σχολικών προγραμμάτων πρόληψης, αναδεικνύονται ως βασικές παράμετροι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου (UNESCO, 2021). Συμπερασματικά, η πρόληψη και η διαχείριση του ενδοσχολικού εκφοβισμού απαιτούν ολιστικές παρεμβάσεις, θεσμική στήριξη και εκπαιδευτικές δράσεις, με στόχο την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της μαθησιακής ευημερίας στο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: πολυπολιτισμικά σχολεία, εθνοτικός εκφοβισμός, προκαταλήψεις, διαπολιτισμική εκπαίδευση, σχολική ένταξη

Εθνοτικός Ρατσισμός και Ενδοσχολική βία σε Κεντρικό ΕΠΑΛ της Θεσσαλονίκης

Παναγιώτα Δ. Βαλσαμίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, PhD Δ.Π.Θ

Μιχαήλ Χ. Καραβάς

Εκπαιδευτικός ΠΕ82, MSc ΔΙ.ΠΑ.Ε, Διευθυντής 15ου ΕΠΑ.Λ. Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα εξετάζει το φαινόμενο του εθνοτικού ρατσισμού και ενδοσχολικής βίας σε ένα μεγάλο Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ) της Θεσσαλονίκης εστιάζονται στις συμπεριφορές μαθητών/τριών διαφορετικών εθνοτικών προελεύσεων. Βασικός στόχος είναι η κατανόηση των μορφών που λαμβάνει το φαινόμενο, των αιτιών του και των συνεπειών του στην εκπαιδευτική διαδικασία και στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η μεθοδολογία βασίστηκε σε ποιοτική και ποσοτική ανάλυση των δεδομένων. Συγκεκριμένα, με έρευνα της διεθνούς βιβλιογραφίας και με διανομή και ανάλυση ερωτηματολογίων σε πληθυσμό έρευνας 151 ατόμων, αποτελούμενο από μαθητές/ήτριες και εκπαιδευτικούς. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν την ύπαρξη προκαταλήψεων και διακρίσεων με βάση την εθνοτική καταγωγή, οι οποίες συχνά εκδηλώνονται με λεκτική ή σωματική βία, περιθωριοποίηση και άνιση μεταχείριση. Επιπλέον γίνεται αντιληπτό ότι η στάση των εκπαιδευτικών και οι μηχανισμοί διαχείρισης τέτοιων περιστατικών διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο είτε στην αναπαραγωγή είτε στον περιορισμό του φαινομένου. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η ενίσχυση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η υιοθέτηση προληπτικών παρεμβάσεων μπορούν να συμβάλλουν στην μείωση των περιστατικών ρατσισμού και βίας. Η έρευνα καταλήγει σε προτάσεις πολιτικής για την ενίσχυση ενός συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος, στο οποίο οι μαθητές, ανεξαρτήτως εθνοτικής προέλευσης, θα νιώθουν αποδεκτοί και ασφαλείς. Η έρευνα αυτή αναδεικνύει την ανάγκη περαιτέρω μελέτης του φαινομένου και εφαρμογής εκπαιδευτικών πολιτικών που προάγουν την δημοκρατία, την ισότητα και τον σεβασμό στην διαφορετικότητα εντός του σχολείου.

Λέξεις-Κλειδιά: διαπολιτισμικότητα, ΕΠΑΛ., εθνοτικός ρατσισμός, συμπερίληψη

**Διαπολιτισμικές και σχολικές παράμετροι του σχολικού εκφοβισμού σε μαθητές
υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θράκη**

Δρ. Αλεξάνδρα Γκουλιάμα
Σύμβουλος Εκπ/σης ΠΕ02 Έβρου

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αφορά τη συσχέτιση της εθνοτικής σύστασης με τυχόν εκφοβιστικές συμπεριφορές σε σχολεία υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και αν οι εκφοβιστικές συμπεριφορές επηρεάζουν την σχολική επίδοση των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών. Πρόκειται για μία συγχρονική έρευνα με επιτόπια δειγματοληψία (αναλογική, στρωματοποιημένη) μέσω ανώνυμων ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς που διανεμήθηκαν στον μαθητικό πληθυσμό 34 δημόσιων γυμνασίων στη Θράκη. Από τη στατιστική ανάλυση φάνηκε ότι ο αριθμός των μαθητών/τριών που εμπλέκονται σε σχολικό εκφοβισμό είτε με τον ρόλο του θύματος, είτε του θύτη, είτε του θύτη/θύματος, είναι εξαιρετικά μεγάλος, καθώς υπολογίστηκε ποσοστό 34% στο συνολικό πληθυσμό της μελέτης. Η μεταβλητή του φύλου φάνηκε να καθορίζει τα ποσοστά εμπλοκής με τα κορίτσια να θυματοποιούνται σε διπλάσιο σχεδόν ποσοστό περισσότερο από τα αγόρια, ενώ η λεκτική βία είναι η συνηθέστερη μορφή σχολικού εκφοβισμού. Η φτωχή ακαδημαϊκή επίδοση εμφανίστηκε συχνότερα μεταξύ των μαθητών/τριών που εμπλέκονταν στον εκφοβισμό σε σύγκριση με τους/ις μαθητές/ήτριες που δεν εμπλέκονταν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαπίστωση ότι οι μαθητές/ήτριες που ανήκουν σε μειονοτική ομάδα έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να αναφέρουν ρατσιστική θυματοποίηση συγκριτικά με τους συνομηλίκους τους από την πλειονοτική ομάδα. Σημαντικό ρόλο για την εμφάνιση του φαινομένου παρουσίασε η μεταβλητή της «πυκνότητας» των μειονοτικών μαθητών στο σχολείο. Η πολυπαραγοντική λογιστική παλινδρόμηση, κατέδειξε ότι, τόσο η θυματοποίηση, όσο και ο εκφοβισμός παρουσιάζονταν λιγότερο συχνά σε σχολεία με χαμηλή και υψηλή «πυκνότητα» μειονοτικού πληθυσμού παρά σε σχολεία με μέτρια μειονοτική «πυκνότητα». Την ερμηνεία αυτών των αποτελεσμάτων δίνει η θεωρία της «δι-ομαδικής απειλής» («group threat theory») που διατύπωσε ο Blalock (1967) στηριζόμενος στις έννοιες της αριθμητικής υπεροχής και της επιβολής εξουσίας. Σχετικά με το μέγεθος του σχολείου, τέλος, φάνηκε ότι είναι μία πρόσθετη παράμετρος που επηρεάζει την εμπλοκή των μαθητών/τριών σε σχολικό εκφοβισμό. Η πιθανότητα εκφοβισμού στα μικρά σχολεία που εξετάστηκαν είναι κατά 76% μικρότερη από ό,τι στα σχολεία με μεγάλο πληθυσμό μαθητών/τριών (> 200 μαθητές/ήτριες).

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, θυματοποίηση, μειονότητα, εθνότητα

Εθνοτικός εκφοβισμός & εξτρεμιστικές ιδεολογίες στα σχολεία.

Αγγελική Ηλία

Υποψήφια Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Birmingham City

Περίληψη

Ο ανερχόμενος εθνικισμός παρατηρείται παντού τα τελευταία χρόνια και συνδέεται με την ιδέα μιας ομοιογενούς ομάδας, αντιμέτωπη με ξένους, που αξίζουν αποκλεισμούς. Οι εξτρεμιστικές ιδεολογίες, που μπορούν να αποτελέσουν την ιδεολογική βάση του εθνοτικού εκφοβισμού, στοχεύουν συνήθως φιλελεύθερους ή υπέρ της διαφορετικότητας ακτιβιστές, μη λευκές φυλές, μετανάστες και πρόσφυγες, LGBTI+ άτομα, θρησκευτικές ή εθνοτικές μειονότητες, όπως μουσουλμάνους, Εβραίους ή Ρομά, φεμινίστριες κ.λπ.. Η παρούσα εισήγηση, αξιοποιώντας την υπάρχουσα βιβλιογραφία και τα πορίσματα διδακτορικής μελέτης, προσπαθεί να ρίξει φως στην ύπαρξη του φαινομένου του εθνοτικού εκφοβισμού στα δημόσια σχολεία και την αντιμετώπισή του. Η σχολική κοινότητα είναι ο καταλύτης στην καταπολέμηση του φαινομένου του εθνοτικού εκφοβισμού μεταξύ των μαθητών/τριών. Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών πάνω στα ζητήματα που σχετίζονται με τον εθνοτικό εκφοβισμό και την προκατάληψη σε συνδυασμό με την αρωγή των σχολικών ψυχολόγων και την ενεργή συμμετοχή των οικογενειών των μαθητών/τριών και των τοπικών κοινωνιών μπορούν να λειτουργήσουν θετικά στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Το σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως το περιβάλλον στο οποίο οι μαθητές/ήτρίες μπορούν να βοηθηθούν να “ξεμάθουν” τις εξτρεμιστικές πεποιθήσεις ή να σταματήσουν και να απεμπλακούν από εξτρεμιστικές συμπεριφορές. Η αντιμετώπιση του φαινομένου του εθνοτικού εκφοβισμού στα σχολεία μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ενεργούς πολιτεότητας, της δημοκρατίας στην πράξη και της μαθητοκεντρικής παιδαγωγικής προσέγγισης. Το σχολείο μπορεί να θωρακίσει τους/τις μαθητές/ήτρίες ενάντια στον εθνοτικό εκφοβισμό προτάσσοντας τη σημασία του «ενεργού πολίτη του κόσμου» στην καθημερινή σχολική πραγματικότητα. Ο πρωταρχικός εκπαιδευτικός στόχος του σχολείου οφείλει να είναι να βοηθήσει τους/τις μαθητές/ήτρίες να γίνουν ανεξάρτητα υποκείμενα, συνάνθρωποι και συμμετέχοντες πολίτες, ώστε οι μαθητές/ήτρίες να απορρίψουν τις προκαταλήψεις που συνδέονται με τις εξτρεμιστικές ιδεολογίες.

Λέξεις-κλειδιά: εκφοβισμός, εξτρεμισμός, ιδεολογία, εκπαίδευση

Νευρο-γνωστική ανάπτυξη και παιδιατρικός καρκίνος: Διερεύνηση των φαινομένων προκατάληψης και συναισθηματικότητας σε επιζώντες

Γεωργία Καλφαδέλη

Υποψήφια Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αντώνιος Ι. Χρήστου

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Περίληψη

Ο παιδιατρικός καρκίνος επιφέρει σημαντικές νευρογνωστικές επιπτώσεις, γεγονός που σχετίζεται άμεσα με φαινόμενα προκατάληψης στην καθημερινότητα αλλά και με σημαντικές επιπτώσεις στη συναισθηματικότητα των επιζώντων (Sasaki et al., 2024). Πέρα από την μετατραυματική ανάπτυξη των επιζώντων, είναι επιτακτική ανάγκη να διερευνηθεί η επίδραση των προκαταλήψεων που προέρχονται από τις νευρογνωστικές διαφοροποιήσεις. Παράλληλα, οι γνωστικές προκαταλήψεις παρουσιάζουν αμφίδρομη σχέση με την συναισθηματικότητα και τη συναισθηματική ανθεκτικότητα. Αυτές οι προκαταλήψεις σχετίζονται τόσο με τη διαμόρφωση της αυτοεικόνας όσο και με τις διαπροσωπικές σχέσεις, επηρεάζοντας τη σχολική και κοινωνική ένταξη των παιδιών (Mageto et al., 2024). Η παρουσίαση θα σκιαγραφήσει τη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ νευρογνωστικής ανάπτυξης και προκαταλήψεων, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά και οι έφηβοι επιζώντες αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν κοινωνικά και συναισθηματικά ερεθίσματα. Η ιδιαίτερη και ταυτόχρονα ευάλωτη ομάδα των παιδιών και εφήβων, που έχει επιβιώσει από καρκίνο της παιδικής ηλικίας, αποτελεί έναν ιδιαίτερα σημαντικό πληθυσμό προς διερεύνηση, ώστε να αναζητηθούν οι αιτίες και τα μέτρα πρόληψης των φαινομένων. Η κατανόηση των μηχανισμών που συνδέουν τη γνωστική λειτουργία με τις προκαταλήψεις στα παιδιά επιζώντες μπορεί να οδηγήσει σε στοχευμένες παρεμβάσεις που θα υποστηρίξουν τη σχολική και κοινωνική τους προσαρμογή, μειώνοντας τις επιπτώσεις της ασθένειας στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη.

Λέξεις-κλειδιά: φαινόμενα προκατάληψης, παιδιατρικός καρκίνος, νευρο-γνωστική ανάπτυξη, συναισθηματικότητα

Η εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα ως ασπίδα κατά του εθνοτικού εκφοβισμού.

Μαργαρίτα Καρακατσάνη
Κοινωνική Ανθρωπολόγος

Περίληψη

Με τον όρο εκφοβισμός, σύμφωνα με τον Olweus, νοείται η διαπροσωπική επιθετικότητα που έχει τα χαρακτηριστικά της σκοπιμότητας, της επανάληψης και της ανισοροπίας δύναμης σε ένα πλαίσιο κατάχρησης εξουσίας. Ο όρος εθνοτικός εκφοβισμός είναι μια ειδική υποκατηγορία εκφοβισμού η οποία στρέφεται στην στοχοποίηση μαθητών και μαθητριών λόγω της εθνοτικής, πολιτισμικής ή/και γλωσσικής ταυτότητας που φέρουν. Πρόκειται για ένα σύννηθες φαινόμενο στα σχολεία, που σημειώνει διαρκώς νέα περιστατικά και προκαλεί ανησυχίες. Μάλιστα, παρατηρείται συχνά ότι οι θύτες δικαιολογούν την επιθετική συμπεριφορά τους ως φυσιολογική αντίδραση. Αυτό συμβαίνει διότι κοινωνικά οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα είναι βαθιά ριζωμένα στις αντιλήψεις των παιδιών. Για την καταπολέμηση αυτού του ανησυχητικού φαινομένου, είναι αναγκαίο να ενταχθούν συστηματικά και άμεσα στην εκπαίδευση η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και του σεβασμού στη διαφορετικότητα. Πιο συγκεκριμένα, η εκπαίδευση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα είναι το εργαλείο εκείνο που θα χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί ώστε να συμβάλλουν στην καταπολέμηση του εθνοτικού εκφοβισμού. Αυτό είναι μια απαραίτητη θεραπεία καταπολέμησης τέτοιων νοσηρών φαινομένων που απαιτεί χρόνο και συνέπεια. Μέσα από την ουσιαστική κατανόηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι μαθητές/ήτριες αποκτούν ηθική ευαισθησία, κοινωνική ευθύνη και οξύνουν την κριτική τους σκέψη. Σημαντικό σε αυτό το σημείο είναι, ο τρόπος της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα. Δεν αρκεί μόνο η θεωρητική εκπαίδευση, αλλά η ενίσχυση αυτής με συζητήσεις και εργαστήρια όπου θα δίνεται χώρος να εκφραστούν οι μαθητές/ήτριες και να μιλήσουν για τα προσωπικά τους βιώματα (είτε από τη μεριά του θύματος, είτε από αυτή του θύτη). Η προσθήκη της ΕΑΔ στο αναλυτικό πρόγραμμα δύναται να μειώσει την εθνοτική ένταση και να ενισχύσει τη συμπεριληπτική εκπαίδευση. Καταλήγοντας, η ενίσχυση της ΕΑΔ ως βασικού άξονα της εκπαιδευτικής πολιτικής μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός σχολικού περιβάλλοντος που προάγει την ισότητα και τη συνεργασία. Προτείνεται η θεσμική υποστήριξη αυτών των προγραμμάτων, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και η ανάπτυξη σχολικών δράσεων που ενισχύουν τον διαπολιτισμικό διάλογο και την κοινωνική συνοχή.

Λέξεις-κλειδιά: ανθρώπινα δικαιώματα, συμπερίληψη, εκπαίδευση

Συσχέτιση εμφάνισης πρώιμου σχολικού εκφοβισμού με τη διαφορετικότητα στο Νηπιαγωγείο

Μαρία Κυβελίδου

Νηπιαγωγός, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Πειραιά

Χαρίκλεια Θεοδωράκη

Νηπιαγωγός, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Πειραιά

Περίληψη

Το νηπιαγωγείο αποτελεί την πρώτη βαθμίδα εκπαίδευσης για ένα παιδί και το πρώτο οργανωμένο κοινωνικό πλαίσιο. Το νήπιο έρχεται σε επαφή και καλείται να συνεργαστεί με συνομήλικους με κανόνες και όρια. Η ολόπλευρη ανάπτυξη είναι κύριος στόχος με την ταυτόχρονη ένταξή του σε ένα ανομοιογενές περιβάλλον. Η συμπεριληπτική εκπαίδευση αποσκοπεί στην ένταξη όλων σε μια τάξη που φοιτούν άτομα με αναπηρία, ειδικές μαθησιακές δυσκολίες ή διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο. Η αποδοχή από το σύνολο και η ομαλή συνύπαρξη είναι προϋπόθεση για κλίμα εμπιστοσύνης και εύρυθμης λειτουργίας της σχολικής μονάδας και του τμήματος. Έρευνες έχουν δείξει ότι στην προσχολική ηλικία υπάρχει πρώιμη μορφή σχολικού εκφοβισμού. Για το λόγο αυτό έχουν εφαρμοστεί προγράμματα έγκαιρης πρόβλεψης και αντιμετώπισης. Σκοπός κάθε εκπαιδευτικού είναι να δρα προληπτικά και να αντιμετωπίζει εν τη γενέσει συμπεριφορές που θα μπορούσαν στην πρώτη σχολική ηλικία και αργότερα να εξελιχθούν σε περιστατικά σοβαρότερων μορφών σχολικού εκφοβισμού με σοβαρές επιπτώσεις. Στην παρούσα μελέτη που διεξήχθη σε δύο νηπιαγωγεία της περιφέρειας του Πειραιά (Πέραμα και Καμίνια), επιχειρήθηκε με την προσέγγιση του Μωσαϊκού, ενός νέου εκπαιδευτικού εργαλείου, να διερευνηθεί εάν η διαφορετικότητα στην προσχολική ηλικία επηρεάζει τις σχέσεις μεταξύ των μαθητών/τριών και εάν αποτελεί κριτήριο εμφάνισης πρώιμης μορφής σχολικού εκφοβισμού. Η συγκεκριμένη μέθοδος επελέγη καθώς εμπλέκει εκπαιδευτικούς, μαθητές/ήτριες και γονείς. Εκπαιδευτικούς, γιατί η συνεντεύξεις στους/ις μαθητές/ήτριες και η παρατήρηση αποτελούν βασική μέθοδο εξαγωγής συμπερασμάτων σε αυτές τις ηλικίες. Γονείς, για να διαπιστωθεί η συμπεριφορά των παιδιών και σε άλλα κοινωνικά πλαίσια και επειδή σε αυτές τις ηλικίες οι κοινωνικές συναναστροφές των νηπίων είναι πλήρως εξαρτώμενες από τους ενήλικες. Και τέλος οι μαθητές/ήτριες είναι στο επίκεντρο όλης της έρευνας με διάφορες προσεγγίσεις μέσα στην τάξη. Το γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι όταν τα παιδιά της ηλικίας αυτής ευαισθητοποιούνται και δεν επηρεάζονται από εξωγενείς παράγοντες δε φαίνεται να παρουσιάζουν επιθετική συμπεριφορά ή να αποκλείουν άτομα με διαφορετικότητα.

Λέξεις-κλειδιά: πρώιμος σχολικός εκφοβισμός, συμπεριληπτική εκπαίδευση, προσέγγιση του Μωσαϊκού

Ψηφιακά Κόμικς μέσω Τεχνητής Νοημοσύνης: Ένα Εργαλείο για την Αντιμετώπιση της Προκατάληψης και του Εθνοτικού Εκφοβισμού στο Σχολείο

Ισιδώρα Παπαδημητρίου
Δασκάλα Ειδικής Αγωγής, MSc, MEd

Περίληψη

Η εισήγηση αυτή παρουσιάζει ένα καινοτόμο εκπαιδευτικό πρόγραμμα που έλαβε χώρα τη σχολική χρονιά 2023-2024 με μαθητές/ήτριες της Ε' και Στ' Δημοτικού στο Τμήμα Ένταξης, στα πλαίσια Ευρωπαϊκού Προγράμματος eTwinning. Οι μαθητές/ήτριες δημιούργησαν ένα δικό τους ψηφιακό κόμικς με τίτλο "Two Hearts and a Race", αξιοποιώντας ένα διαδικτυακό εργαλείο τεχνητής νοημοσύνης. Η δράση αυτή είχε ως στόχο οι μαθητές/ήτριες να εξερευνήσουν τα θέματα προσφυγιάς και μετανάστευσης, να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους, να προβληματιστούν σχετικά με δικές τους προκαταλήψεις και στερεότυπα, αναπτύσσοντας έτσι στρατηγικές για την καταπολέμηση της προκατάληψης και του εθνοτικού εκφοβισμού στο σχολικό περιβάλλον. Μέσα από την ιστορία της Γιούκι, μιας μαθήτριας από την Ιαπωνία, και του Ζέιν, ενός μαθητή από τη Συρία, που εντάσσονται σε ένα σχολείο του Κερατσινίου, οι μαθητές/ήτριες του προγράμματος είχαν την ευκαιρία να καλλιεργήσουν τον γραπτό τους λόγο και παράλληλα να εξερευνήσουν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες μαθητών/τριών και να αναπτύξουν την ικανότητα να κατανοούν και να σέβονται τη διαφορετικότητα, προωθώντας τη συμπερίληψη. Η εισήγηση αυτή στοχεύει να αναδείξει τη δυναμική της τεχνητής νοημοσύνης ως εργαλείου για την προώθηση θετικών αλλαγών στην εκπαίδευση, όπως η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της κοινωνικής συνοχής, η καταπολέμηση του εθνοτικού εκφοβισμού και η προώθηση ενός σχολείου χωρίς αποκλεισμούς.

Λέξεις-κλειδιά: τεχνητή νοημοσύνη, κόμικς, συμπερίληψη

Ψυχοκοινωνική παρέμβαση σε παιδιά προσφύγων με συμπτώματα μετατραυματικού στρες.

Κυριάκος Τσοδουλός

Υπ. Διδάκτορας, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Αρετή Φίλη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Msc Ειδική Αγωγή, Msc Εφαρμοσμένη Αναπτυξιακή Ψυχολογία

Περίληψη

Οι πρόσφυγες και ιδιαίτερα τα παιδιά προσφύγων αποτελούν μία ευαίσθητη ομάδα η οποία αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες τόσο πριν από τη μεταφορά στη χώρα υποδοχής, κατά τη μεταφορά και έπειτα αφού έχει εγκατασταθεί. Πρόκειται για μία έντονη στρεσογόνο εμπειρία καθώς το άτομο γίνεται πιο ευάλωτο σε ψυχολογικά προβλήματα. Αυτό συμβαίνει διότι συμβαίνουν πολλές και σημαντικές αλλαγές στο οικογενειακό πλαίσιο, κοινωνικό και κοινωνικό (Tyger & Fazel, 2014). Το μετατραυματικό στρες με το οποίο έχουν διαγνωστεί πολλοί πρόσφυγες λόγω των βιωμάτων τους, ορίζεται ως μία ψυχική διαταραχή όπου το άτομο βιώνει έντονο συναισθηματικό στρες. Προηγείται ένα ή περισσότερα γεγονότα τα οποία προκάλεσαν αίσθημα απειλής δημιουργώντας ψυχικό τραύμα. Στο πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής παρέμβασης που υλοποιήθηκε δίνεται η δυνατότητα σε αυτά τα άτομα να επεξεργαστούν το ψυχικό τους τραύμα, να μιλήσουν για αυτές τις εμπειρίες σε ένα πλαίσιο το οποίο χαρακτηρίζεται από ασφάλεια ώστε να απαλυνθεί ο πόνος και να ολοκληρωθεί ο κύκλος του πένθους. Πραγματοποιήθηκε ένας σχεδιασμός παρέμβασης σε ένα σκόπιμο δείγμα 8 ατόμων (παιδιών προσφύγων) με συμπτώματα μετατραυματικού στρες στην δομή προσφύγων της Ηγουμενίτσας. Η παρούσα έρευνα πραγματεύεται επίδραση ενός εξατομικευμένου προγράμματος ψυχοκοινωνικού χαρακτήρα σε παιδιά προσφύγων με συμπτώματα μετατραυματικού στρες. Το πεδίο διερεύνησης της εστιάζει στη συγκρότηση ταυτότητας και κατανόησης του εαυτού, στα συναισθήματα, συμπεριφορές αλλά και διαπροσωπικές σχέσεις. Ερευνητικό ερώτημα αποτελεί το πως η συμβολή των εξατομικευμένων δράσεων ενός προγράμματος με ψυχοκοινωνικό χαρακτήρα επηρεάζει στην ψυχική υγεία παιδιών προσφύγων που έχουν συμπτώματα μετατραυματικού στρες. Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε καθώς τα περιστατικά παιδιών προσφύγων με συμπτώματα μετατραυματικού στρες είναι ιδιαίτερα αυξημένα και είναι επιτακτική ανάγκη ενός αποτελεσματικού προγράμματος που να στοχεύει στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξή τους.

Λέξεις-κλειδιά: πρόσφυγες, ψυχοκοινωνική παρέμβαση, ψυχική υγεία, μετατραυματικό στρες, διαπροσωπικές σχέσεις

Β3. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, ΜΑΘΗΤΩΝ/ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι σε περιστατικά σχολικού εκφοβισμού μεταξύ εφήβων μαθητών/ μαθητριών

Αικατερίνη Διαμαντοπούλου

Ψυχολόγος ΠΕ23

Αγοραστός Αγοραστός

Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατρικής στο ΑΠΘ

Σπυρίδων Ρηγάτος

Νοσηλεύτης ΠΕ87.02

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, πρόληψη και άμεση παρέμβαση. Επηρεάζει όλα τα μέλη του σχολικού συστήματος, τα οποία έχουν ευθύνη για την αποτελεσματική διαχείρισή του. Οι συνέπειες του σχολικού εκφοβισμού είναι πολλές και σοβαρές, ενώ φαίνεται να επηρεάζουν και να ακολουθούν τους εμπλεκόμενους σε βάθος χρόνου. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να μελετήσει τις στάσεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό, καθώς επίσης να εξετάσει τους τρόπους χειρισμού που επιλέγουν να αντιμετωπίσουν αυτό το φαινόμενο. Πρόκειται για μια ποσοτική έρευνα, στην οποία χρησιμοποιήθηκαν 4 ερωτηματολόγια, τα οποία συμπληρώθηκαν μέσα από τις φόρμες Google, από 152 εκπαιδευτικούς Β/θμιας Εκπαίδευσης που υπηρετούν σε σχολεία γενικής αγωγής. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο με δημογραφικά χαρακτηριστικά, το ερωτηματολόγιο BAQ- Ερωτηματολόγιο Στάσεων απέναντι στον σχολικό εκφοβισμό, το HBQ- Ερωτηματολόγιο Χειρισμού του σχολικού εκφοβισμού και το WCQ-38- Ερωτηματολόγιο μέτρησης στρατηγικών αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων. Η στατιστική ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το IBM SPSS v.26. Σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας, αυτά έδειξαν πως, στο σύνολό τους οι εκπαιδευτικοί αποδίδουν σημαντική σοβαρότητα στα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού, επιδεικνύουν ενσυναίσθηση ως προς το θύμα, και είναι πρόθυμοι να παρέμβουν. Εκτιμήθηκε ακόμη ότι ο σωματικός εκφοβισμός συγκεντρώνει τα υψηλότερα επίπεδα αξιολόγησης, ενώ ο σχεσιακός εκφοβισμός τα χαμηλότερα ποσοστά. Επιπλέον βάσει των αποτελεσμάτων, όσον αφορά τον χειρισμό του εκφοβισμού, εκτιμάται ότι η προτιμώμενη αντιμετώπιση είναι η τιμωρία του θύτη, ενώ η αγνόηση του φαινομένου συγκεντρώνει τα χαμηλότερα ποσοστά. Σχετικά με τις στρατηγικές αντιμετώπισης αγχογόνων καταστάσεων, προκύπτει ότι οι υψηλότερα βαθμολογούμενες στρατηγικές είναι η θετική προσέγγιση και η αναζήτηση κοινωνικής υποστήριξης.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, εκπαιδευτικοί, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στάσεις, στρατηγικές αντιμετώπισης

Απόψεις εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού

Γεώργιος Β. Καψάλης

PhD, MEd, MA, 7ο Δημοτικό Σχολείο Χίου

Ελένη Μοσχοβάκη

PhD, MEd, CPsycho, 11ο Νηπιαγωγείο Χίου & Σ.Ε.Π. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός (EBIE) περιγράφεται ως η συστηματική χρήση αρνητικών ενεργειών ενός/μίας μαθητή/ήτριας σε βάρος άλλου παιδιού που δεν μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Μελέτες σε χώρες του εξωτερικού έδειξαν ότι πολλοί μαθητές/ήτριες εμπλέκονται αρκετά συχνά σε επεισόδια EBIE, ενώ έρευνες στην Ελλάδα αναφέρουν ως συνηθισμένες μορφές του φαινομένου τη λεκτική βία - λεκτικό εκφοβισμό και τις διακρίσεις λόγω καταγωγής και πως, συνήθως, τα περιστατικά αυτά συμβαίνουν στο προαύλιο του σχολείου. Με σκοπό την διερεύνηση των απόψεων - στάσεων των εκπαιδευτικών ΠΕ70 σχετικά με την EBIE διενεργήθηκε έρευνα (ερωτηματολόγιο σε δείγμα 52 Διευθυντών/Προϊσταμένων και μελών Ομάδων Δράσης) και καταγράφηκαν οι απόψεις τους και τα συναισθήματά τους για τους τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου. Τα ευρήματα της παρούσας μελέτης επισημαίνουν πως οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους θεωρούν πως η EBIE ενισχύει την αυτοεκτίμηση των θυτών και πως τα θύματα δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζουν την κατάσταση μόνα τους. Στην πλειοψηφία τους επίσης θυμώνουν όταν κάποια παιδιά εκφοβίζονται από συμμαθητές/ήτριες τους και θεωρούν πως οι συγκρούσεις είναι ανεπιθύμητες καθώς διαταράσσουν την ηρεμία της τάξης. Επιπροσθέτως, συμφωνούν πως είναι στις αρμοδιότητές τους η πρόληψη φαινομένων EBIE και πως ο καλύτερος τρόπος διαχείρισής τους είναι η ανάθεση εργασιών ή ο χωρισμός των παιδιών σε διαφορετικές ομάδες. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους δηλώνουν πως μπορούν να αντιμετωπίσουν περιστατικά EBIE, αν και λιγότεροι υποστηρίζουν πως μπορούν να τα προλάβουν. Τα αποτελέσματα της παρούσας διερεύνησης υποδεικνύουν πως για την κατανόηση του φαινομένου είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, θεωρητικά και βιωματικά, σχετικά με την επίγνωση του ρόλου που καλούνται να επιτελέσουν, την ψυχολογία και τις συμπεριφορές θυτών, θυμάτων και παρατηρητών, τη δημιουργία καλού κλίματος στην τάξη όπου όλοι οι μαθητές/ήτριες θα αισθάνονται αποδεκτοί ως μέτρο πρόληψης τέτοιων φαινομένων και τέλος, την ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου μέσω της ενεργοποίησης όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Λέξεις-Κλειδιά: στάσεις, απόψεις εκπαιδευτικών, EBIE

Η προστιθέμενη αξία της ενημέρωσης και της εμπλοκής των μαθητών/τριών σε σχολικές δράσεις για τη σχολική επιθετικότητα και τον εκφοβισμό

Νίκων Κοτσόβολης

Εκπαιδευτικός ΠΕ11, Πρότυπο Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων

Γεώργιος Αλεξανδρής

Εκπαιδευτικός ΠΕ86, Διευθυντής Προτύπου Γυμνασίου Αγίων Αναργύρων

Αθανάσιος Δήμος

Εκπαιδευτικός ΠΕ02, Πρότυπο Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων

Γεώργιος Χρήστου

Εκπαιδευτικός ΠΕ04.01, Πρότυπο Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων

Περίληψη

Η σχολική επιθετικότητα και ο εκφοβισμός αποτελούν σύνηθες και εξόχως απειλητικό φαινόμενο στην ελληνική, και όχι μόνο, εκπαιδευτική κοινότητα, η έκταση του οποίου τείνει να λάβει ανησυχητικές διαστάσεις. Εφόσον, δε, συνδυάζεται με προβλήματα και επιπτώσεις που μακροπρόθεσμα δημιουργούνται επιδρώντας στην ψυχική υγεία των παιδιών και καθορίζοντας τη μελλοντική τους εξέλιξη, η αντιμετώπιση του προβλήματος καθίσταται επιβεβλημένη. Στο σχολείο, ως δευτερογενή φορέα κοινωνικοποίησης του ατόμου, οι εκπαιδευτικοί καλούνται να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο σ' αυτή τη λειτουργία, ανταποκρινόμενοι με αίσθημα ευθύνης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες προκλήσεις της πολυπολιτισμικής κοινωνίας. Οι μαθητές/ήτριοι οφείλουν να είναι ενημερωμένοι/ες, ώστε να αντιλαμβάνονται τον σημαντικό ρόλο που έχουν στην εμφάνιση και αναπαραγωγή του φαινομένου και να υιοθετήσουν συμπεριφορές βοηθώντας έτσι, αν όχι στην εξάλειψη, στην ουσιαστική μείωσή του. Κατά το 2023-24, στο Πρότυπο Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων και στο πλαίσιο των δράσεων αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας, υλοποιήθηκαν δράσεις ευαισθητοποίησης των μαθητών/τριών και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών με σκοπό την ολιστική προσέγγιση για την πρόληψη και αντιμετώπιση των περιστατικών ΕΒΙΕ στο σχολείο. Παράλληλα, διενεργήθηκε έρευνα μέσω ερωτηματολογίων στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού του σχολείου, με κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις, πριν και μετά την υλοποίηση των δράσεων, ώστε να εντοπιστούν ο βαθμός στον οποίο οι μαθητές/ήτριοι γνωρίζουν για την έννοια και τα χαρακτηριστικά του εκφοβισμού, οι εμπειρίες τους σχετικά με αυτόν στον χώρο του σχολείου καθώς και η ετοιμότητά τους να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά στην περίπτωση που εμφανιστούν. Η έρευνα κατέληξε σε σημαντικά αποτελέσματα, όπως η ελλιπής γνώση και ενημέρωση των μαθητών/τριών, ενώ οι διαφορές που εντοπίζονται κατά τη σύγκριση των απαντήσεών τους στα ερωτηματολόγια πριν και μετά την υλοποίηση των δράσεων αναδεικνύουν τη σημασία και την προστιθέμενη αξία που μπορεί να έχει η εμπλοκή τους σε σχετικές δράσεις.

Λέξεις-κλειδιά: εκφοβισμός, δράσεις, έρευνα, μαθητές, ενημέρωση

Αντιλήψεις της σχολικής ηγεσίας για τη διαχείριση της ενδοσχολικής βίας και εκβιασμού

Μαρία Μπιμπούδη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Β' Αθήνας

Ελένη Σταυροπούλου

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Β' Αθήνας

Περίληψη

Το ζήτημα της σχολικής βίας και του εκφοβισμού αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η εκπαιδευτική κοινότητα στη σύγχρονη κοινωνία. Πρόκειται για φαινόμενα που επηρεάζουν το μαθησιακό περιβάλλον και την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η σχολική ηγεσία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση αυτών των φαινομένων, καθώς είναι υπεύθυνη για την πρόληψη και αντιμετώπισή τους. Το άρθρο εξετάζει τις απόψεις της σχολικής ηγεσίας σχετικά με τις πρακτικές-στρατηγικές που εφαρμόζονται στις σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Αναλύει τους τρόπους με τους οποίους οι διευθυντές/ντρίες προσεγγίζουν το ζήτημα, δίνοντας έμφαση στα προληπτικά μέτρα, στις παρεμβάσεις και στους τρόπους διαχείρισης σε συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ποσοτική έρευνα σε δείγμα 45 διευθυντών/ντριών νομού Αττικής με εργαλείο συλλογής δεδομένων ερωτηματολόγιο το οποίο ήταν δομημένο σε μια σειρά από συγκεκριμένες ερωτήσεις διαβαθμισμένης κλίμακας. Σύμφωνα με τα ευρήματα, οι σχολικοί ηγέτες θεωρούν ότι η δημιουργία ενός θετικού σχολικού κλίματος είναι βασικός παράγοντας για τη μείωση των περιστατικών βίας και εκφοβισμού. Η ανάπτυξη πολιτικών μηδενικής ανοχής, η ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ μαθητών/τριών, γονέων και εκπαιδευτικών, καθώς και η προώθηση προγραμμάτων κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης αναδεικνύονται ως αποτελεσματικές πρακτικές. Από τη μελέτη προέκυψε η ανάγκη να επιμορφωθούν οι διευθυντές/ντρίες στις δεξιότητες και τεχνικές διαχείρισης περιστατικών σχολικής βίας και εκφοβισμού. Παράλληλα, η σχολική ηγεσία θεωρεί σημαντική την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τους τρόπους ολιστικής αντιμετώπισης του ζητήματος προκειμένου να ενισχυθεί η ασφάλεια και η ευημερία των μαθητών/τριών.

Λέξεις-κλειδιά: σχολική βία, εκφοβισμός, σχολική ηγεσία

Μορφές εκφοβισμού και θυματοποίησης στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο και τρόποι αντιμετώπισης από τους εκπαιδευτικούς

Αργυρώ Μπουρού

Υπ.Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών

Δασκάλα- Φιλολόγος, Msc. Ειδικής Αγωγής

Ευσταθία Παπαγεωργίου

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών

Περίληψη

Η επιθετική συμπεριφορά στα σχολεία, τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αποτελεί ένα σοβαρό ζήτημα που έχει προσελκύσει αυξανόμενο ενδιαφέρον στη σχολική κοινότητα, τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και διεθνώς. Η παρούσα μελέτη διερευνά τη συχνότητα και τις μορφές επιθετικότητας και θυματοποίησης στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης, καθώς και τις στρατηγικές αντιμετώπισης που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί στο σύγχρονο σχολείο. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω κατάλληλου ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε σε εκπαιδευτικούς κατά τα σχολικά έτη 2020-21 έως και 2022-23. Από τη σχετική στατιστική ανάλυση, προέκυψαν σημαντικά συμπεράσματα για τις τάσεις της επιθετικότητας και της θυματοποίησης, τις ομοιότητες και τις διαφοροποιήσεις που κυριαρχούν στις δύο βαθμίδες εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, η επιθετικότητα και η θυματοποίηση είναι συχνότερα εμφανιζόμενες στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση συγκριτικά με την πρωτοβάθμια. Επίσης, στην πρωτοβάθμια επικρατούν άμεσες μορφές επιθετικότητας, όπως η σωματική βία και ο λεκτικός εκφοβισμός, ενώ στη δευτεροβάθμια παρατηρούνται πιο έμμεσες μορφές, όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός και ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός. Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση των περιστατικών επιθετικότητας και εκφοβισμού, οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας τείνουν να χρησιμοποιούν ήπιες παρεμβάσεις, όπως συζητήσεις και ενημέρωση γονέων, ενώ στη δευτεροβάθμια εφαρμόζεται κυρίως συνδυασμός κυρωτικών και υποστηρικτικών μέτρων. Τα ευρήματα στο σύνολό τους υπογραμμίζουν την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης, με σκοπό τη μείωση των περιστατικών σχολικής βίας και τη βελτίωση της διαχείρισής τους από τους εκπαιδευτικούς. Προς τον σκοπό αυτό αναφέρονται καλές πρακτικές αντιμετώπισης επεισοδίων εκφοβισμού και θυματοποίησης.

Λέξεις-κλειδιά: επιθετικότητα, θυματοποίηση, στρατηγικές αντιμετώπισης, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια

Απόψεις και αντιλήψεις εκπαιδευτικών μουσικής για την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό σε μουσικά σχολεία: προκλήσεις, διαχείριση και προοπτικές αντιμετώπισης

Γιάννης Μυγδάνης

Εντεταλμένος διδάσκων ΕΚΠΑ, Εκπαιδευτικός μουσικής Pierce – ACG

Μαίη Κοκκίδου

Εντεταλμένη λέκτορας, ΠΑΜΑΚ

Παναγιούλα Καρέτσου

Υπ. Διδάκτωρ Mary Immaculate College, Εκπαιδευτικός μουσικής ΠΕ.79.01

Μαρία Φουλίδου

Εκπαιδευτικός μουσικής ΠΕ.79.01

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελεί μια συστηματική μορφή πολυθυματοποίησης, που εκδηλώνεται μέσω λεκτικών, σωματικών και διαδικτυακών επιθέσεων, με σοβαρές ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις. Ως πολύπλοκο δυσλειτουργικό φαινόμενο, απαιτεί τη συντονισμένη δράση όλων των εμπλεκόμενων πλευρών μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών, διευθυντών/τριών, γονέων/κηδεμόνων και φορέων χάραξης πολιτικής. Η παρούσα ποιοτική μελέτη επικεντρώνεται στη διερεύνηση, ανάλυση και ερμηνεία των στάσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών μουσικής που διδάσκουν σε μουσικά σχολεία της Στερεάς Ελλάδας, αναφορικά με τις εκφάνσεις της Ε.ΒΙ.Ε. Βασικός στόχος είναι η ανάπτυξη προτάσεων για την πρόληψη και τον περιορισμό της ενδοσχολικής βίας. Για τη συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με δεκαέξι (16) εν ενεργεία εκπαιδευτικούς μουσικής, οι οποίοι διδάσκουν ατομικά μαθήματα οργάνου ή ομαδικά θεωρητικά μαθήματα. Εξετάζεται ο καταλυτικός ρόλος της μουσικής εκπαίδευσης τόσο ως μέσο πρόληψης όσο και ως πιθανός παράγοντας που επηρεάζει τις προκλήσεις των συγκρούσεων. Τα ευρήματα αποκάλυψαν κρίσιμες θεματικές ενότητες που αφορούν τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών μουσικής, μέσα από την παρατήρηση και κατανόηση περιστατικών εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα. Οι εκπαιδευτικοί τόνισαν την ουσιαστική επικοινωνία με τους γονείς/κηδεμόνες και την ενίσχυση της κοινότητας για ένα υποστηρικτικό δίκτυο που θα συμβάλλει στη αντιμετώπιση συμβάντων και τον σχεδιασμό στρατηγικών παρέμβασης. Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν την αξία του θετικού κλίματος στο σχολικό περιβάλλον που ενδυναμώνει την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης. Αναδόθηκε ρητά η αναγκαιότητα για στοχευμένες επιμορφώσεις και προγράμματα ευαισθητοποίησης, που θα ενσωματώνουν μορφές μουσικής έκφρασης, με απώτερο σκοπό τη συνειδητοποίηση των ευκαιριών πρόληψης περιστατικών εκφοβισμού και αντιμετώπισης του αποκλεισμού για να αποτελέσει το σχολείο χώρο προαγωγής ασφάλειας, αλληλοσεβασμού, συναισθηματικής ευημερίας, συμπεριφορών αποδοχής και κοινωνικής ανάπτυξης των μαθητών/τριών.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, εκπαιδευτικοί μουσικής, μουσικά σχολεία, πρόληψη

**Απόψεις εκπαιδευτικών για την αξιοποίηση των 17 SDG για την πρόληψη της
ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού**

Μαρία Τζαμπάζη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΜΑ

Μαρία Τοσκίδου

Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής ΠΕ02.5, ΜΑ & Μsc

Ευθυμία Χατζηκυριάκου

Φιλολόγος, ΜΑ

Κωνσταντίνος Τρικάλης

Υπεύθυνος Κ.Ε.ΠΕ.Α. Δήμου Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνου

Περίληψη

Η μελέτη εξετάζει τη σχέση μεταξύ της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της πρόληψης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού μέσω ποιοτικής έρευνας βασισμένης σε θεματική ανάλυση συνεντεύξεων εκπαιδευτικών. Σκοπός της είναι να αναδείξει ότι η ενσωμάτωση θεματικών από τους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (SDGs) στη διδασκαλία μπορεί να προάγει την ενεργό πολιτεϊότητα των μαθητών/τριών και να καταπολεμήσει τη βία στο σχολικό περιβάλλον. Η ερευνητική υπόθεση εστιάζει στο ότι η Π.Ε., με έμφαση στην κοινωνική δικαιοσύνη και στη συνεργασία, ωφελεί ως προς τη δημιουργία ενός ασφαλέστερου σχολικού κλίματος. Η μελέτη στοχεύει να διερευνήσει, μέσα από τις εμπειρίες των εκπαιδευτικών, τη θετική επίδραση που μπορεί να έχει η Π. Ε. στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των μαθητών/τριών. Ο πληθυσμός της έρευνας αποτελείται από 80 εκπαιδευτικούς που συμμετέχουν σε πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών. Από αυτούς επιλέχθηκαν τυχαία τρεις εκπαιδευτικοί που πραγματοποιούν περιβαλλοντικά projects με τους/τις μαθητές/μαθήτριά τους για τις εις βάθος συνεντεύξεις. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των συνεντεύξεων δείχνουν ότι η συμμετοχή των μαθητών/ριών σε περιβαλλοντικά προγράμματα ενισχύουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, όπως η συνεργασία και η επικοινωνία, οι οποίες συμβάλλουν στην επίλυση συγκρούσεων και στην προαγωγή ενός κλίματος σεβασμού. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζεται η σημασία των καινοτόμων περιβαλλοντικών παρεμβάσεων στην πρόληψη της σχολικής βίας και εκφοβισμού. Προτείνεται περαιτέρω διερεύνηση με συγκριτικές μελέτες από άλλες χώρες ή μελέτες σε μεγαλύτερα δείγματα για τη βαθύτερη κατανόηση της συμβολής της Π.Ε. στη διατήρηση του θετικού σχολικού κλίματος και στην υιοθέτηση αποτελεσματικών στρατηγικών για την πρόληψη της ενδοσχολικής βίας από τη σχολική κοινότητα.

Λέξεις-κλειδιά: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, ενδοσχολική βία, κοινωνικές δεξιότητες, σχολική κοινότητα, βιώσιμη ανάπτυξη

Β4. ΜΑΘΗΤΕΣ/ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Η Μουσική ως Εργαλείο Πρόληψης και Αντιμετώπισης του Σχολικού Εκφοβισμού στην Ειδική Αγωγή: Το Πρόγραμμα «Μαζί στη Μουσική»

Στέλλα Γκόνη

Διευθύντρια_ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Α Καλαμάτας, Κοινωνική Λειτουργός, Μουσικοθεραπεύτρια

Γιώργος Χόχωλης

Μουσικός Παιδαγωγός με ειδίκευση στην Ειδική Αγωγή ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.Α. Καλαμάτας

Δημήτρης Κουκουράκης

*Μουσικοθεραπευτής, Υπεύθυνος Θεραπευτικών Προγραμμάτων & Φορέων ΑμεΑ,
ΑΜΚΕ Άγγελοι της Χαράς*

Άννα Μεσαναγρενού

Μουσικός Παιδαγωγός, ΑΜΚΕ Άγγελοι της Χαράς

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο που σχετίζεται με τη διαφορετικότητα, την ανισότητα και τον αποκλεισμό. Οι μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, που φοιτούν σε σχολεία ειδικής αγωγής, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι. Για την πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου, απαιτούνται εκπαιδευτικές παρεμβάσεις που προάγουν τη συμπερίληψη και ενισχύουν το παιδαγωγικό κλίμα. Το διαδικτυακό πρόγραμμα μουσικής παρέμβασης «Μαζί στη Μουσική» εφαρμόζεται στο Ενιαίο Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο-Λύκειο Καλαμάτας σε συνεργασία με την ΑΜΚΕ «Άγγελοι της Χαράς». Για τρίτη συνεχόμενη σχολική χρονιά, αξιοποιεί την κυκλική συνδιδασκαλία και απευθύνεται αποκλειστικά σε μαθητές/ήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Μέσα από τη μουσική, ενισχύονται η συνεργασία, η ενσυναίσθηση και η αυτοέκφραση, συμβάλλοντας στη μείωση του εκφοβισμού και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Η αξιολόγηση του προγράμματος ανέδειξε τη μουσική ως αποτελεσματικό εργαλείο πρόληψης και διαχείρισης του σχολικού εκφοβισμού. Παρατηρήθηκαν θετικές αλλαγές στην επικοινωνία, τη συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών, τη μείωση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη βελτίωση του παιδαγωγικού κλίματος στο ειδικό σχολείο. Η εισήγηση εστιάζει στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τα αποτελέσματα του προγράμματος, προτείνοντας τρόπους ενσωμάτωσης της μουσικής στη σχολική ειδική αγωγή για την ενίσχυση της συμπερίληψης.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, μουσική παρέμβαση, ειδική αγωγή, κοινωνική ένταξη, παιδαγωγικό κλίμα

Μελέτη περιστατικών βίας σε τυπικούς μαθητές και μαθητές με ΔΕΠ-Υ

Δημήτριος Δημητρίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Ροδάμα Γαβαλίδη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, η σχολική βία έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών, οι οποίοι εξετάζουν διάφορες διαστάσεις του φαινομένου για την εις βάθος κατανόησή του (Αρτινοπούλου κ.ά., 2023). Ένας από τους τομείς που έχουν μελετηθεί αφορά τους/ις μαθητές/ήτριες με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ), οι οποίοι συχνά αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες στο σχολικό περιβάλλον από τους τυπικούς μαθητές/ήτριες. Οι έρευνες δείχνουν ότι αυτά τα παιδιά είναι πιο ευάλωτα τόσο ως θύματα όσο και ως δράστες περιστατικών βίας (Θεμελή, 2013; Θάνος, 2016). Παρόλα αυτά, η ερευνητική δραστηριότητα στον συγκεκριμένο τομέα παραμένει περιορισμένη, καθώς επικεντρώνεται συνήθως σε επιμέρους ομάδες μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ ή αποκλειστικά στη θυματοποίησή τους (Rose et al., 2009; Swearer et al., 2010; Κοκκιάδη & Κουρκούτας, 2016). Η παρούσα έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση της εμπλοκής των τυπικών μαθητών/τριών και των μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ σε περιστατικά βίας, τόσο από την πλευρά των δραστών όσο και των θυμάτων. Αναλύεται η συχνότητα εμφάνισης βίας και θυματοποίησης, η έντασή τους και οι διαφορετικές μορφές που λαμβάνουν. Εξετάζονται επίσης οι παράγοντες που επηρεάζουν την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς και θυματοποίησης στους/ις μαθητές/ήτριες με ΔΕΠ-Υ, καθώς και οι στρατηγικές που εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για τη διαχείρισή τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 573 εκπαιδευτικοί, εκ των οποίων 181 διδάσκουν μαθητές/ήτρες με ΔΕΠ-Υ. Η μελέτη βασίστηκε στην ποσοτική μέθοδο και τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου. Σύμφωνα με τα ευρήματα, η ακραία βία εμφανίζεται «πολύ σπάνια» ανεξαρτήτως κατηγορίας μαθητών/τριών ή μορφής βίας. Οι τυπικοί μαθητές/ήτριες εκδηλώνουν βίαιη συμπεριφορά συχνότερα από τους/ις μαθητές/ήτριες με ΔΕΠ-Υ, σε όλες τις μορφές και εντάσεις. Οι μαθητές/ήτριες με ΔΕΠ-Υ παρουσιάζουν βία σε «χαμηλό» βαθμό, κυρίως υπό τη μορφή ήπιας σωματικής και λεκτικής επιθετικότητας. Οι παράγοντες που ενισχύουν τη βίαιη συμπεριφορά των μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ συνδέονται με τα ατομικά τους χαρακτηριστικά, τις συνθήκες του σχολείου, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τις πρακτικές των εκπαιδευτικών. Όσον αφορά τη θυματοποίηση, οι τυπικοί μαθητές/ήτριες θυματοποιούνται περισσότερο από τους/ις μαθητές/ήτριες με ΔΕΠ-Υ, με τις κυρίαρχες μορφές να είναι η σωματική και λεκτική βία. Στη θυματοποίηση των μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ φαίνεται να συμβάλλουν «σημαντικά» τα ιδιαίτερα γνώρισμά τους. Οι εκπαιδευτικοί υιοθετούν στρατηγικές που αξιοποιούν συμπεριληπτικές προσεγγίσεις, δίνουν έμφαση στην ενημέρωση και την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και προσαρμόζουν τις παιδαγωγικές τους μεθόδους στις ανάγκες των μαθητών/τριών με ΔΕΠ-Υ.

Λέξεις κλειδιά: σχολική βία, ΔΕΠ-Υ

ΔΕΠ-Υ: Μια νευροαναπτυξιακή διαταραχή με πολλά πρόσωπα

Δρ. Ειρήνη Κ. Ζέρβα

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ.

Περίληψη

Η ΔΕΠ-Υ έχει αναγνωριστεί ως μία από τις πιο συχνές διαγνώσεις νευροαναπτυξιακών διαταραχών στα παιδιά. Τόσο η ακαδημαϊκή επίδοση όσο και η κοινωνική λειτουργικότητα παιδιών με ΔΕΠ-Υ επηρεάζονται συχνά από τα συμπτώματα της απροσεξίας, της υπερκινητικότητας και της παρορμητικότητας. Σε μεγάλο ποσοστό αυτά τα συμπτώματα συνεχίζουν να επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή και τη συνολική λειτουργία των ατόμων κατά τα μεταγενέστερα αναπτυξιακά στάδια μέχρι την ενηλικίωση. Παράλληλα τα υψηλά ποσοστά συννοσηρότητας μεταξύ της διακριτής αυτής νευροαναπτυξιακής διαταραχής κατά το DSM-V και διαφόρων ψυχιατρικών διαταραχών, όπως είναι οι συναισθηματικές διαταραχές ή/και διαταραχές συμπεριφοράς έχουν αποτελέσει αντικείμενο ερευνών. Ανάμεσα στη ΔΕΠ-Υ και σε αποκλίνουσες, παραπτωματικές και γενικότερα αντικοινωνικές συμπεριφορές καταγράφεται ένα κλινικό συνεχές από τα σχολικά χρόνια έως και την ενήλικη ζωή, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις οδηγούνται ακόμη και στην παραβατικότητα. Σε παιδιά με ΔΕΠ-Υ καταγράφονται υψηλά ποσοστά αντικοινωνικής συμπεριφοράς, ενώ αρκετά εμπλέκονται και σε παραβατικές ή ακόμη και σε βίαιες ενέργειες. Η παρούσα εισήγηση στοχεύει στην ανάδειξη του νευροβιολογικού υπόβαθρου των διαταραχών αυτών και στη διατύπωση βέλτιστων πρακτικών διαχείρισης στο σχολικό συγκείμενο. Αναπόφευκτα η σχολική κοινότητα καλείται συχνά να διαχειριστεί κρίσεις που προκύπτουν και από τις περιπτώσεις αυτές, οι οποίες μπορούν να κλιμακώνονται, όταν δεν αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά εν τη γενέσει τους ή όταν δεν αναγνωρίζεται η φύση των αιτιών που τις προκαλούν. Το νέο παιδαγωγικό ζητούμενο που αναδύεται είναι η αποτελεσματική διαχείριση των κρίσεων που απορρέουν από την εκδήλωση αντικοινωνικών συμπεριφορών εντός του σχολικού πλαισίου. Η πραγματική πρόκληση είναι να στοχεύσει η εκπαιδευτική κοινότητα στην πρόληψη και όχι στην καταστολή.

Λέξεις-κλειδιά: ΔΕΠ-Υ, παραβατικότητα, αντικοινωνική συμπεριφορά, κλινικό συνεχές, ενδοσχολική βία

Η Πρόληψη Εκφοβισμού σε παιδιά στο φάσμα του Αυτισμού: Ρόλος των Εκπαιδευτικών και Κριτική Αξιολόγηση Ερευνητικών Στοιχείων

Ελένη Κωνσταντουλάκη

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ψυχολόγος

Περίληψη

Η εισήγηση εξετάζει τις κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού και την αυξημένη ευαλωτότητά τους στον εκφοβισμό εντός της σχολικής κοινότητας. Τα αυτιστικά παιδιά, λόγω των δυσκολιών τους στην επικοινωνία, τη συναισθηματική ρύθμιση και τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, συχνά αποκλίνουν από τα κοινωνικά πρότυπα των συνομηλίκων τους, γεγονός που τα καθιστά στόχους εκφοβιστικών συμπεριφορών. Η εισήγηση εστιάζει στην κρίσιμη παρέμβαση των εκπαιδευτικών ως παράγοντες πρόληψης αυτών των περιστατικών. Η ανάλυση παρουσιάζει στρατηγικές και πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν στο σχολικό περιβάλλον, όπως η ενίσχυση της κοινωνικής ενσυναίσθησης και η προώθηση της αποδοχής της διαφορετικότητας. Οι εκπαιδευτικοί, με την ψυχο-εκπαίδευση και την ευαισθητοποίησή τους, μπορούν να δημιουργήσουν υποστηρικτικά περιβάλλοντα για τα αυτιστικά παιδιά, ενισχύοντας τις θετικές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μαθητών/τριών και εξασφαλίζοντας την ένταξή τους στην κοινότητα. Επίσης, η συνεργασία με γονείς και ειδικούς υποστηρίζει την ανάπτυξη εξατομικευμένων στρατηγικών παρέμβασης. Η κριτική αξιολόγηση των ερευνητικών στοιχείων δείχνει ότι η ευαισθητοποίηση και η εκπαιδευτική υποστήριξη είναι καθοριστικής σημασίας για την πρόληψη του εκφοβισμού. Οι υπάρχουσες έρευνες δείχνουν πως οι στρατηγικές που ενσωματώνουν την ενεργή συμμετοχή της σχολικής κοινότητας είναι οι πιο αποτελεσματικές, ενώ η έλλειψη κατάλληλης υποστήριξης μπορεί να εντείνει την κοινωνική απομόνωση των αυτιστικών παιδιών. Η εισήγηση καταλήγει ότι η συστηματική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και η ανάπτυξη θετικών σχολικών πρακτικών αποτελούν κλειδιά για την πρόληψη του εκφοβισμού και την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης των αυτιστικών παιδιών.

Λέξεις-κλειδιά: αυτισμός, εκφοβισμός, εκπαιδευτική παρέμβαση

Καλές πρακτικές συμπεριληπτικής εκπαίδευσης των μαθητών/τριών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες ή/και Αναπηρία

Βασιλική Λυμπεροπούλου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70.ΕΑΕ, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περίληψη

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση βασίζεται στην αρχή ότι ανεξάρτητα από τις ατομικές διαφορές ή τα μοναδικά χαρακτηριστικά, ενδιαφέροντα, ικανότητες και μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/τριών, όλοι/ες οι μαθητές/ήτριες πρέπει να γίνονται αποδεκτοί/ες, να λαμβάνουν τη φροντίδα που χρειάζονται, να αντιμετωπίζονται με σεβασμό και να έχουν δίκαιες ευκαιρίες μάθησης, συμμετοχής και εκπαίδευσης. Η ουσία της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης εντοπίζεται στο ότι κάθε μαθητής/ήτρια έχει τις δικές του/της μοναδικές μαθησιακές ικανότητες και ανάγκες και ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα πρέπει να εκτιμούν και να προσαρμόζονται σε αυτή τη διαφορετικότητα. Τα σχολεία γενικής εκπαίδευσης χρειάζεται να υιοθετήσουν πρακτικές και στρατηγικές συμπεριληπτικής εκπαίδευσης, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα περιθωριοποίησης, αποκλεισμού και κατ' επέκταση ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού που παρατηρούνται συχνότερα σε μαθητές/ήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή /και αναπηρία. Σκοπό της παρούσας εργασίας αποτελεί η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των εκπαιδευτικών μέσα από την παρουσίαση καλών πρακτικών και στρατηγικών που έχουν εφαρμοστεί σε γενικά σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι καλές πρακτικές και οι στρατηγικές αυτές εφαρμόστηκαν σε σχολεία της Αττικής και της Πελοποννήσου με στόχο την πρόληψη, αλλά και την αντιμετώπιση περιστατικών στοχοποίησης και ενδοσχολικού εκφοβισμού. Η εφαρμογή των πρακτικών αυτών είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών, καθώς και την αλλαγή στάσης των μαθητών/τριών απέναντι στη διαφορετικότητα.

Λέξεις-κλειδιά: καλές πρακτικές, συμπερίληψη, ειδικές μαθησιακές ανάγκες, αναπηρία

Καινοτομία και Διεπιστημονική Συνεργασία ως Εργαλεία Πρόληψης της Ενδοσχολικής Βίας: Η Περίπτωση της Εικονικής Μαθητικής Επιχείρησης “Ecolution” στην Ειδική Αγωγή

Μαρία Παντερμαλή

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ88.01

Μάριος Διαμαντόπουλος

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ82

Αθανάσιος Πατρόπουλος

Διευθυντής, Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΠΕ86

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν σοβαρές προκλήσεις στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, ιδιαίτερα για μαθητές/ήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η παρούσα εισήγηση διερευνά τη συμβολή της βιωματικής μάθησης και της διεπιστημονικής συνεργασίας στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτών των φαινομένων, με έμφαση στην εικονική μαθητική επιχείρηση “Ecolution”. Η “Ecolution” είναι μια εικονική μαθητική επιχείρηση που δραστηριοποιείται στη συσκευασία και προώθηση μειγμάτων αποξηραμένων αρωματικών φυτών, το αφέψημα των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φυσικό εντομοκτόνο, αρωματικό υφασμάτων ή απολυμαντικό επιφανειών. Η λειτουργία της επιχείρησης βασίζεται σε συνεργατικά εργαστήρια από τους τομείς Γεωπονίας και Μηχανολογίας του ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ. Μεσολογγίου κατά το σχολικό έτος 2023-24. Στα εργαστήρια Γεωπονίας οι μαθητές/ήτριες διδάσκονται για τα αρωματικά φυτά, αποκτώντας γνώσεις για τη βιώσιμη παραγωγή και την προστασία του περιβάλλοντος, αναπτύσσοντας δεξιότητες συνεργασίας και υπευθυνότητας. Στα εργαστήρια Μηχανολογίας, σχεδιάζουν και κατασκευάζουν οικολογικές συσκευασίες, αναπτύσσοντας δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, δημιουργικότητας και κριτικής σκέψης. Στα παραπάνω εργαστήρια προστίθεται και η καλλιέργεια της επιχειρηματικότητας, όπου οι μαθητές/ήτριες ασχολούνται με τη διαχείριση και την οργάνωση της προώθησης και πώλησης των προϊόντων, ενισχύοντας τις κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητές τους καθώς και τη λήψη αποφάσεων. Η ενεργή συμμετοχή των μαθητών/τριών ενισχύει την αυτοπεποίθησή τους, μειώνει τις κοινωνικές ανισότητες και καλλιεργεί ένα κλίμα συνεργασίας και αλληλοσεβασμού. Μέσα από την ομαδική εργασία και τον διαμοιρασμό ευθυνών, μαθαίνουν να διαχειρίζονται συγκρούσεις, να αναπτύσσουν την ενσυναίσθησή τους και να λειτουργούν ως ομάδα, μειώνοντας έτσι τα περιστατικά σχολικού εκφοβισμού. Το παράδειγμα της “Ecolution” αποδεικνύει ότι οι εκπαιδευτικές αρχές που βασίζονται στη βιωματική μάθηση και τη συνεργασία, αποτελούν αποτελεσματικά εργαλεία όχι μόνο για την προετοιμασία των μαθητών/τριών για την αγορά εργασίας αλλά και για την πρόληψη της ενδοσχολικής βίας, ενισχύοντας τη συμπερίληψη, τη θετική κοινωνική αλληλεπίδραση και δημιουργώντας ένα πιο ασφαλές και συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: διεπιστημονική συνεργασία, βιωματική μάθηση, ενδοσχολική βία, ειδική αγωγή

**Με σεβασμό στον άνθρωπο- Ο σημαντικός ρόλος των Κοινωνικών Επιστημών στο
Ε.Ε.Ε.ΕΚ. για την αντιμετώπιση του φαινομένου της Ε.ΒΙ.Ε.**

Μαργαρίτα Σουλτάνη

Εκπαιδευτικός Κοινωνικών Επιστημών ΠΕ78, ΜΕδ,

Υποδιευθύντρια Α Ε.Ε.Ε.ΕΚ. Πειραιά

Περίληψη

Ο σημαντικός ρόλος των Κοινωνικών Επιστημών στα ειδικά σχολεία για την εκπαίδευση των μαθητών/τριών μας, προσανατολισμένη στο σεβασμό του ανθρώπου, στην προάσπιση των δικαιωμάτων, στην κοινωνική αλληλεπίδραση με τρόπο που θα δίνεται αξία στον άνθρωπο, στα ζώα, τη φύση, στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών ώστε να μεταλαμπαδεύουν τις γνώσεις και συμπεριφορικά πρότυπα σε μαθητές/-τριες μικρότερης ηλικίας, με θετική συμπεριφοριστική προσέγγιση και εξατομικευμένα προγράμματα με χρήση προσαρμοσμένου πολυαισθητηριακού υλικού. Αναλύεται ο ρόλος του/ης μαθητή/ήτριας, του πολίτη, διδάσκονται τα δικαιώματα, η λειτουργία του κράτους και πραγματοποιούνται επισκέψεις με κατάλληλη προετοιμασία στη Βουλή των Ελλήνων. Δημιουργούνται ομάδες μαθητών/ριών, όπου συζητούν για το θέμα της βίας, για τρόπους καταπολέμησης του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας, για το σεβασμό της γυναίκας. Δημιουργούνται ποιήματα και τραγούδια, με ιστορίες διδακτικές, που μετά αποτελούν σημείο συζήτησης. Ιδιαίτερως σημαντική η δημιουργία σχολικών δικτύων, οι συνεργασίες με φορείς, όπως το Χαμόγελο του Παιδιού, όπου αναλύουν το κοινωνικό πρόβλημα της βίας, του σχολικού εκφοβισμού και προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης. Δημιουργίες των μαθητών/ριών αποστέλλονται σε Συλλόγους Κακοποιημένων Γυναικών, για να θυμίσουμε στην κοινότητα ότι είμαστε εκεί κι όλοι μαζί μπορούμε να τα καταφέρουμε. Θεατρικά και βιβλία δημιουργούνται κι αποτελούν εναλλακτικούς τρόπους, για να διδαχθεί ο/η μαθητής/ήτρια με τη μίμηση και να δημιουργηθεί αντίστοιχη κουλτούρα. Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός είναι ένα φαινόμενο που πρέπει να αντιμετωπιστεί και κυρίως να προληφθεί και η εκπαίδευση των μαθητών/τριών μέσα στα σχολεία αποτελεί σημαντικό μέρος της λύσης, με τη συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας. Στο Ε.Ε.Ε.ΕΚ. γίνεται συλλογική προσπάθεια με ευρύ άνοιγμα στην κοινότητα, συνεργασίες με φορείς και δημιουργία συμπεριληπτικής κουλτούρας, με σεβασμό στον άνθρωπο.

Λέξεις-κλειδιά: Ε.Ε.Ε.ΕΚ, κοινωνικές επιστήμες, εξατομίκευση

Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες:

Διεπιστημονικότητα και παρεμβάσεις

Χριστίνα Τσιλιμέκη

Ψυχολόγος, MSc, ΠΕ23

Χριστίνα Χριστοπούλου

Κοινωνική Λειτουργός ΠΕ30

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια δίνεται όλο και μεγαλύτερη έμφαση στα περιστατικά Ενδοσχολικής Βίας και Εκφοβισμού (Ε.ΒΙ.Ε.) ανάμεσα σε μαθητές και μαθήτριες. Ανησυχητικό είναι το γεγονός πως το φαινόμενο αυτό γίνεται ολοένα και πιο συχνό, ενώ οι παράγοντες που οφείλονται σε αυτό είναι πολύπλευροι, και οι συνέπειες για τους εμπλεκόμενους είναι σοβαρές. Μια ομάδα μαθητών/τριών που φαίνεται να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό ευάλωτη στο να εμπλακεί σε περιστατικά Ε.ΒΙ.Ε. είναι αυτή των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες. Η διαφορετικότητα και οι δυσκολίες των ατόμων αυτών σε σωματικό και ψυχοκοινωνικό επίπεδο, καθώς και η έλλειψη κοινωνικού δικτύου εντός του σχολικού πλαισίου μπορεί να αποτελέσει αιτία θυματοποίησης τους. Το σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα προάγει την ισότιμη πρόσβαση σε όλους τους/ις μαθητές/ήτριες και η διεπιστημονική υποστήριξη διαμορφώνει στο χώρο του σχολείου το «έδαφος» για την καλλιέργεια κλίματος αποδοχής και ενσυναίσθησης μεταξύ των μαθητών/τριών. Ειδικότητες όπως του/ης ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού μπορούν να συμβάλουν στον έγκαιρο εντοπισμό περιστατικών βίας στην αντιμετώπιση των οποίων με την συμβολή της διεπιστημονικής ομάδας δίνετε να προσφερθεί σφαιρική υποστήριξη στην σχολική κοινότητα (εμπλεκόμενους μαθητές/ήτριες, συμμαθητές/ήτριες και εκπαιδευτικούς) καθώς και στις οικογένειες. Ο σκοπός της παρούσας εισήγησης μέσα από βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι να δείξει τη σημαντικότητα της συμβολής της διεπιστημονικότητας στην πρόληψη και αντιμετώπιση των περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε. στις ευάλωτες αυτές ομάδες των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, διεπιστημονικότητα, παρέμβαση

Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός σε μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που φοιτούν σε σχολεία γενικής αγωγής .

Σοφία Ψαρρά

Ψυχολόγος

Σπυρίδων Πέτσης

Φιλόλογος Ειδικής Αγωγής

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο συνεχώς εξελισσόμενο τα τελευταία χρόνια που δυσκολεύει όλο και περισσότερο την σχολική ζωή τόσο των μαθητών/τριών όσο και των εκπαιδευτικών που καλούνται να διαχειριστούν ολοένα αυξανόμενα και πιο σύνθετα περιστατικά. Έρευνες έχουν δείξει ότι την ενδοσχολική βία και τον εκφοβισμό είναι πιο πιθανό να τον βιώσουν μαθητές/ήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες συγκριτικά με τους τυπικά αναπτυσσόμενους μαθητές/ήτριες. Επομένως, είναι σημαντικό να εκτεθούν οι αρνητικές αλλά και μακροχρόνιες συνέπειες στη ζωή των μαθητών/τριών είτε είναι θύτες, είτε θύματα, είτε παρατηρητές, τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε μαθησιακό επίπεδο. Σημαντική αναφορά θα γίνει και στον καθοριστικό ρόλο του ψυχολόγου αλλά και του εκπαιδευτικού ειδικής αγωγής στις σχολικές μονάδες. Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν: α) οι λόγοι που αυξάνουν την ευαλωτότητα της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού στους/ις μαθητές/ήτριες με ΕΕΑ, β) τους παράγοντες που συμβάλλουν στη ενδοσχολική βία και εκφοβισμό σε μαθητές/ήτριες με ΕΕΑ, γ) τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν θύτες θύματα αλλά και παρατηρητές. Επιπλέον, θα παρουσιαστούν: α) οι τρόποι αντιμετώπισης και διαχείρισης της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού εντός τάξης, β) ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος και γ) η αξία της άμεσης παρέμβασης εντός τάξης. Γενικά, αναδεικνύεται η σπουδαιότητα της άμεσης επικοινωνίας, καθοδήγησης, στήριξης αλλά και συνεργασίας με την οικογένεια. Ολοκληρώνοντας, θα παρουσιαστούν προτάσεις για ένα ασφαλές και υποστηρικτικό σχολικό περιβάλλον μέσω της ευαισθητοποίησης, υποστήριξης και προπάντων πρόληψης και έγκαιρης αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, μαθητές με ΕΕΑ ,ευαλωτότητα, ψυχολογικές επιπτώσεις, διαχείριση

Β5. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΗΘΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

**Αξιοποιώντας το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και υλικό του ΙΕΠ στη
διαμόρφωση αντιλήψεων - στάσεων των μαθητών/-τριών για την αποδοχή της
διαφορετικότητας και τη συμπερίληψη. Η περίπτωση του Πειραματικού Γυμνασίου
Πανεπιστημίου Πατρών**

Ιωάννης Αγγελόπουλος

Καθηγητής πληροφορικής, Med, Δ/ντης Γυμνασίου Καμαρών Αιγίου

Ευσταθία Δημητροπούλου

Φιλολόγος-Σύμβουλος Σχολικής Ζωής Med, MA

Χρυσούλα Καραβασέλα

Καθηγήτρια Γαλλικών MA, Med

Περίληψη

Είναι γνωστή η δυσκολία εφαρμογής ενταξιακής κουλτούρας στο σχολείο καθώς και οι λανθασμένες αντιλήψεις, πεποιθήσεις και στάσεις μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών, γονέων απέναντι στην ξενοφοβία και στην αποδοχή της διαφορετικότητας. Τα Πειραματικά Σχολεία (Π.Σ.) έχουν στενή σύνδεση με το πανεπιστήμιο για την επιστημονική και παιδαγωγική τους καθοδήγηση, εφαρμόζοντας πειραματικά καινοτόμες παιδαγωγικές και διδακτικές μεθόδους. Η διαδικασία της κλήρωσης με την οποία επιλέγονται οι μαθητές/τριες τα καθιστά ένα αντιπροσωπευτικό σχολείο με διαφοροποιημένη την κοινωνικοοικονομική προέλευση και το μορφωτικό επίπεδο των γονέων τους. Όμως αρκετοί είναι αυτοί που τα θεωρούν «ελιτίστικά», ή σχολεία «αριστείας» με μαθητές/ήτριες και γονείς που δεν έρχονται συχνά αντιμέτωποι με παρόμοιες καταστάσεις σε αντίθεση με άλλα σχολεία που εδρεύουν σε αστικές-ημιαστικές περιοχές με ιδιαίτερα κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά. Στην παρούσα έρευνα γίνεται προσπάθεια να καταγραφούν αντιλήψεις και στάσεις των μαθητών/τριών του ΠΓ ΑΕΙ Πατρών, χρησιμοποιώντας: α) εκπαιδευτικό υλικό του ΙΕΠ, πέντε πρωτότυπα παραμύθια που γράφτηκαν για το σκοπό αυτό, β) βιωματικές δράσεις ευαισθητοποίησης και γ) ανάγνωση, ερμηνευτική προσέγγιση του λογοτεχνικού βιβλίου «Ο δρόμος για τον Παράδεισο είναι μακρύς» της Μ. Κλιάφα. Για την συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ποσοτική μέθοδος. Συντάχθηκε τυποποιημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου που απευθυνόταν στους/ις μαθητές/τριες όλων των τάξεων. Οι μαθητές/ήτριες απάντησαν στις ερωτήσεις πριν την παρέμβαση. Στη συνέχεια, απάντησαν στο ίδιο ερωτηματολόγιο αφού παρουσιάστηκε το υλικό, αξιοποιήθηκαν τα θέματα του λογοτεχνικού βιβλίου και υλοποιήθηκαν οι δράσεις ευαισθητοποίησης στο πλαίσιο των προγραμμάτων «Αγωγής Υγείας» σχετικά με τον σχολικό εκφοβισμό. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια του σχ. έτους '23- '24 και συνεχίστηκε και στο Α' τετράμηνο του τρέχοντος σχ. έτους. Συμμετείχαν 44 μαθητές/ήτριες από δύο τμήματα της Α' τάξης (σχ. έτος 2023-2024), 49 μαθητές/ήτριες από δύο τμήματα της Β' τάξης (σχ. έτος 2023-24) και ένα τμήμα 22 μαθητών/τριών της Α' τάξης του σχ. έτους 2024-2025.

Λέξεις - κλειδιά: διαφορετικότητα, σχολικός εκφοβισμός, προκατάληψη, συμπερίληψη

Η φιλοσοφία του κινηματογράφου στην κοινωνική υπηρεσία της εκπαίδευσης

Δήμητρα Δήμου

ΕΔΙΠ, Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου, ΕΚΠΑ

Περίληψη

Το ζήτημα της ηθικής αγωγής στην εκπαίδευση αποτελεί βασικό άξονα στο πλαίσιο της διδασκαλίας των μαθημάτων στο Τμήμα Ψηφιακών Τεχνών και Κινηματογράφου του ΕΚΠΑ και οδηγό στην διαδικασία μορφοποίησης του περιεχομένου του επερχόμενου προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών με τίτλο «Ο Κινηματογράφος στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Δημιουργικές Πρακτικές». Μέσω α) της εξοικείωσης του μαθητικού/φοιτητικού κοινού με θεμελιώδεις φιλοσοφικές αρχές και β) της εφαρμογής των θεωριών σε κινηματογραφικά παραδείγματα, είναι δυνατή η – απαλλαγμένη από τον χαρακτήρα κατήχησης – μεταλαμπάδευση ηθικών αξιών με την επακόλουθη ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων. Το περιεχόμενο της εισήγησης θα αφορά ακριβώς αυτού του είδους την τεχνογνωσία, ως πρόταση που μπορεί να επεκταθεί τόσο στην δευτεροβάθμια όσο και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Η μέθοδος της ποιοτικής ανάλυσης σε συνδυασμό με μελέτη περιπτώσεων φιλικών αναλύσεων προκρίνεται ως η πλέον κατάλληλη για την παρούσα έρευνα, στόχος της οποίας είναι η καταγραφή απτών αποτελεσμάτων από τα δύο στάδια του εναλλακτικού μοντέλου διδασκαλίας (εξοικείωση διαχείρισης ηθικών ζητημάτων δια της φιλοσοφικής οδού και προβολή κινηματογραφικών ταινιών προς επίρρωση της θεωρίας). Τηρώντας αυτό το μεθοδολογικό πλαίσιο, η παρούσα έρευνα θα παρουσιάσει τα πλεονεκτήματα της προσέγγισης της φιλοσοφίας του κινηματογράφου, τα πρωταρχικά για τον θεματικό άξονα φιλοσοφικά σημεία καθώς και θα περιλάβει αναφορές σε επιλεγμένα κινηματογραφικά φιλμ ως πρόταση για εκπαιδευτικό υλικό, με απώτερο στόχο την ανάπτυξη ηθικών αξιών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών για την πρόληψη της ενδοσχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, σχολικός εκφοβισμός, φιλοσοφία, κινηματογράφος, ηθική

Αναζητώντας μία πραγματικότητα σεβασμού και κοινωνικής ισοτιμίας

Μαρία- Μυρτώ Ευσταθίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

«Ένα στα τρία παιδιά δηλώνει ότι έχει δεχθεί σχολικό εκφοβισμό», σύμφωνα με πανελλήνια έρευνα που διεξήγαγε το Κέντρο για τη Βία και τον Εκφοβισμό του Οργανισμού «Το Χαμόγελο του Παιδιού» την περίοδο 2023- 2024. Το σχολείο όμως, ως κοινωνικοποιητικός μηχανισμός, εκτός των άλλων, οφείλει να διδάσκει πρότυπα συμπεριφοράς, αξίες και κανόνες. Πώς μπορεί λοιπόν να συμπορεύεται ένα κλίμα φόβου μεταξύ των μαθητών/τριών, το οποίο επιδρά σαφώς στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη και τη συναισθηματική τους εξέλιξη με την αποστολή της διαμόρφωσης προσωπικοτήτων διαπνεόμενων από αξίες, όπως σεβασμός, δικαιοσύνη και αλληλεγγύη; Η ηθική αγωγή συνίσταται στη διαδικασία διαμόρφωσης των ηθικών χαρακτηριστικών του ατόμου, της θεώρησης του κόσμου, της ανθρώπινης κοινωνίας και του ανθρώπου, των θετικών ιδιοτήτων της βούλησης και του χαρακτήρα και της διαμόρφωσης των δεξιοτήτων και των συνηθειών της ηθικής συμπεριφοράς, συμβάλλοντας έτσι όχι στην ατομική, αλλά στην κοινωνική ανάπτυξη και επίδοση των ανθρώπων. Η ανάπτυξη ηθικών αξιών που επιτρέπουν την κοινωνική συνεργασία και προωθούν την ενεργό πολιτεότητα, απαιτούν προγραμματισμένες εκπαιδευτικές ενέργειες, οι οποίες δύνανται να λειτουργήσουν παράλληλα ως το πλαίσιο πρόληψης και αποτροπής του σχολικού εκφοβισμού. Επομένως, στο πλαίσιο της εισήγησης, θα συγκεκριμενοποιηθούν αρχικά οι επιζητούμενες κοινωνικές δεξιότητες. Έπειτα, εφόσον η ηθική συνείδηση δε διαμορφώνεται αφ' εαυτού, αλλά με την ανάπτυξη ηθικών αξιών που ενισχύονται και ανατροφοδοτούνται μέσα από προσωπικές εμπειρίες, θα γίνει αναφορά στους τρόπους παρέμβασης εντός της σχολικής αίθουσας. Το ισχυρό αξιακό σύστημα και η διαμόρφωση ενός χαρακτήρα με αυτεπίγνωση και αυτοπεποίθηση μπορούν να επιτρέψουν στους μαθητές να γίνουν οι ίδιοι δημιουργοί ενός καλύτερου ηθικού μέλλοντος.

Λέξεις- κλειδιά: ταυτότητα, αυτορρύθμιση, ενσυναίσθηση, συνεργασία, αλληλεγγύη

Ολυμπία Ζιάννη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Ιφιγένεια Καρυώτη

Εκπαιδευτικός ΠΕ70

Περίληψη

Ο σχολικός εκφοβισμός, ως φαινόμενο, συνδέεται άρρηκτα με τις ηθικές αξίες που διαμορφώνονται στο κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον. Η κοινωνικοπολιτιστική θεωρία υπογραμμίζει ότι οι αντιλήψεις για τη βία και τον εκφοβισμό διαφέρουν ανάλογα με τις ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες, καθώς και τις ατομικές ερμηνείες του εκφοβισμού. Η κατανόηση αυτών των παραμέτρων καθιστά απαραίτητη την απομάκρυνση από τιμωρητικές προσεγγίσεις και την ενσωμάτωση ηθικών αξιών στην κοινωνική και εκπαιδευτική διαδικασία. Ο Albert Bandura υποστηρίζει ότι η ηθική διαμορφώνεται μέσω κοινωνικής μάθησης και παρατήρησης, με τις στάσεις να διαμορφώνονται βάσει της αντίδρασης του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η "ηθική αποσύνδεση" εξηγεί πώς οι δράστες εκφοβισμού δικαιολογούν τις ανήθικες πράξεις τους λόγω κοινωνικών πιέσεων, προκαλώντας έλλειψη ενοχής. Οι ηθικές θεωρίες εστιάζουν στην ανάλυση του "καλού" και του "κακού" στην ανθρώπινη συμπεριφορά, με σκοπό την ευημερία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Η ηθική αγωγή, μέσω πρακτικών όπως η ενσωμάτωση ηθικών αξιών στο σχολικό πρόγραμμα και η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, αναδεικνύει τη σημασία της ανατροπής βίαιων συμπεριφορών. Η λογοτεχνία παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη ηθικών αξιών, καθώς ενισχύει την ικανότητα των μαθητών/τριών να κατανοούν την ανθρώπινη ψυχολογία, να αναπτύσσουν ενσυναίσθηση και να αντιμετωπίζουν ηθικά διλήμματα. Παραδείγματα όπως το έργο *Μόμπι Ντικ* ή *Ο Μικρός Πρίγκιπας* αναδεικνύουν ηθικά ζητήματα, προάγοντας την αναστοχαστική σκέψη και την αναγνώριση της αξίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, έναντι του εκφοβισμού. Η δημιουργία ενός θετικού σχολικού περιβάλλοντος, υποστηρικτικού και αναπτυξιακού, ενισχύει τη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών, καταπολεμώντας έτσι τον σχολικό εκφοβισμό.

Λέξεις-κλειδιά: ηθική, κοινωνικοπολιτιστική θεωρία, σχολικός εκφοβισμός, λογοτεχνία

Η καλλιέργεια ηθικών αξιών στην εκπαίδευση του σύγχρονου δυτικού κόσμου για τη θεμελίωση ενός ευ ζην που ματαιώνει την επιθυμία άσκησης της κυριαρχικής βίας

Αλέξανδρος Θεοδωρίδης
Αναπληρωτής Καθηγητής Δ.Π.Θ.

Περίληψη

Η συζήτηση για την ανάπτυξη των ηθικών αξιών στην εκπαίδευση που υποστηρίζουν τη δυνατότητα ενός ευ ζην, κατανοημένου στο περιβάλλον της εδραίωσης της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ως απόρροια μιας παιδαγωγικής πράξης ικανής να επωμισθεί την ευθύνη της δημιουργίας κοινωνικών ατόμων που θέλουν και αγαπούν την κοινωνία που τα δημιούργησε ως τέτοια, φαίνεται να είναι σχετικά εύκολη, όταν περιορίζεται στην καταλογογράφηση των ηθικών αρετών που πρέπει αυτή να καλλιεργεί, αντλημένων συνήθως από το παρελθόν κοινωνικο-ιστορικών πλαίσίων, πολύ διαφορετικών του παρόντος, εντός των οποίων άκμασαν. Την ίδια στιγμή παραλείπει ή ξεχνά να σκεφθεί πως για την πραγμάτωση του ζητούμενου, αυτό που απαιτείται είναι ογκώδες, στον βαθμό που το ζητούμενο σχετίζεται με την αλλαγή του πλαισίου διαπαιδαγώγησης των παιδιών από αρμόδιους γι' αυτό εκπαιδευτικούς, που προσανατολίζουν, δηλαδή, την παιδαγωγική τους πράξη στην ικανοποίηση της απαίτησης της ανθρωπολογικής αλλοίωσης του αντιπροσωπευτικού κοινωνικού ατόμου της εποχής μας. Στην εργασία αυτή τεκμηριώνεται ότι για την πρόληψη και την αντιμετώπιση φαινομένων άσκησης βίας και εκφοβισμού στο εκπαιδευτικό περιβάλλον θα πρέπει η εκπαιδευτική πολιτική να αναγνωρίσει, μεταξύ άλλων, ως κεντρική στιγμή του ζητούμενου, τη δημιουργία των συνθηκών που θα καταστήσουν δυνατή την αναδιάρθρωση της αυθεντίας του εκπαιδευτικού, προκειμένου αυτός να μπορεί να εκπροσωπήσει τον κοινό κόσμο με υπευθυνότητα, καθιστώντας τον αντικείμενο αγάπης και όχι πεδίο άσκησης της κυριαρχικής βίας. Βασική ευθύνη ενός τέτοιου παιδαγωγού θα πρέπει να είναι η τοποθέτηση του ανήλικου στον κόσμο και η προστασία του από τον κόσμο, μέσω της αναγνώρισης και της υιοθέτησης ηθικών αξιών τέτοιων που είναι σε θέση να υποστηρίξουν τον εξανθρωπισμό του ανθρώπινου όντος.

Λέξεις-κλειδιά: ηθικές αξίες, ηθική αγωγή, εκπαίδευση, βία

Γεωργία Καρέλα

Δασκάλα, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ

Περίληψη

Ο 21^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται από κοινωνικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές μεταβολές και οι προκλήσεις για τους νέους είναι πολλές. Η ηθική ανάπτυξη περιλαμβάνει την εξέλιξη των πεποιθήσεων των ατόμων σχετικά με το σωστό και το λάθος και την ανάπτυξη χαρακτηριστικών, όπως η ειλικρίνεια και ο σεβασμός. Η δεξιότητα δηλώνει την ικανότητα που έχει κάποιος/α για να εφαρμόζει στην πράξη τις γνώσεις που έχει αποκτήσει, προκειμένου να ανταποκριθεί επαρκώς στις απαιτήσεις και τους στόχους που σχετίζονται με την επαγγελματική του δραστηριότητα και τους κοινωνικούς ρόλους που αναλαμβάνει. Μια ομάδα δεξιοτήτων, οι ήπιες ή δεξιότητες ζωής, αποτελούν απαραίτητα εφόδια για να μπορέσουν οι νέοι να ανταπεξέλθουν στις αλλαγές. Οι ήπιες δεξιότητες περιλαμβάνουν την ευελιξία, την προσαρμοστικότητα, την ανθεκτικότητα, την αποδοχή, τον σεβασμό στις ιδέες και τις αξίες των άλλων, την ενεργητική συμμετοχή, την κριτική σκέψη και την ενσυναίσθηση, τη συνεργατικότητα, τη δημιουργικότητα, την προσαρμοστικότητα, την αξιοποίηση της διαφορετικότητας, την επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων, την οργανωτικότητα, την ανάληψη πρωτοβουλιών, την ενίσχυση της ανάπτυξης των άλλων. Τα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου συμβάλλουν στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών που απαιτεί η σύγχρονη κοινωνία. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν διδακτικές προτάσεις με βάση τα Νέα Προγράμματα Σπουδών που αφορούν την ανάπτυξη των ηθικών αξιών και των κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές και μαθήτριες του Δημοτικού Σχολείου. Μέσω βιωματικών δράσεων οι μαθητές/ήτριες προσεγγίζουν τις ζητούμενες έννοιες προκειμένου να κατανοήσουν τη σημασία τους και να βρουν εφαρμογή στην καθημερινότητά τους.

Λέξεις-κλειδιά: ηθικές αξίες, δεξιότητες ζωής

Η σημασία της Κοινωνικής και Συναισθηματικής Μάθησης στην πρόληψη της σχολικής επιθετικότητας .

Βασιλική Κάρμη

Εκπαιδευτικός ΠΕ06 Αγγλικής Γλώσσας ΚΕΠΕΑ/ΚΠΕ Κρεστένων

Παναγιώτης Ανδρουτσόπουλος

Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ11 Ηλείας-Ζακύνθου-Κεφαλληνίας.

Περίληψη

Η Κοινωνική και Συναισθηματική Μάθηση (ΚΣΜ) αποτελεί βασικό παράγοντα στη διαμόρφωση θετικού σχολικού κλίματος και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης και επίλυσης συγκρούσεων (Κατσαρού & Στασινός, 2018). Η παρούσα έρευνα εξετάζει τη σχέση μεταξύ της ΚΣΜ και της πρόληψης της σχολικής επιθετικότητας, διερευνώντας την επίδρασή της στη συμπεριφορά των μαθητών/τριών. Η μελέτη διεξήχθη σε Γυμνάσια και Λύκεια της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Δυτικής Ελλάδας κατά τα σχολικά έτη 2021-2023, με δείγμα 140 μαθητών/τριών ηλικίας 12-17 ετών και 30 εκπαιδευτικών. Το ερευνητικό πλαίσιο ενσωμάτωσε ένα πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με δραστηριότητες ανάπτυξης κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων, εμπνευσμένο από προηγούμενες μελέτες που έχουν αναδείξει τη σημασία της ΚΣΜ στη μείωση των συγκρούσεων στο σχολικό περιβάλλον (Παπαδόπουλος, 2020). Για τη συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς, ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς και διευθυντές/ντριες σχολείων, καθώς και παρατήρηση σχολικών αλληλεπιδράσεων. Η ανάλυση πραγματοποιήθηκε με το λογισμικό SPSS, εφαρμόζοντας ανάλυση συσχέτισης Pearson και ανάλυση διακύμανσης ANOVA (Durlak et al., 2011). Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μαθητές/ήτρίες που συμμετείχαν σε προγράμματα ΚΣΜ παρουσίασαν 40% λιγότερα περιστατικά επιθετικότητας, επιβεβαιώνοντας την αποτελεσματικότητα αυτών των παρεμβάσεων (Ζαφειρόπουλος, 2021). Επιπλέον, το 78% των μαθητών/τριών ανέφερε βελτίωση δεξιοτήτων όπως η συνεργασία, η ενσυναίσθηση και η αυτορρύθμιση. Παράλληλα, το 65% των εκπαιδευτικών διαπίστωσε θετικές αλλαγές στη δυναμική της τάξης, μείωση των συγκρούσεων και βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ μαθητών. Η στατιστική ανάλυση επιβεβαίωσε αρνητική συσχέτιση ($r = -0.56$, $p < 0.01$) μεταξύ της συμμετοχής σε προγράμματα ΚΣΜ και της εμφάνισης επιθετικών συμπεριφορών. Τα ευρήματα ενισχύουν τη σημασία της ΚΣΜ ως μέσο πρόληψης της σχολικής βίας και υπογραμμίζουν την ανάγκη θεσμικής ένταξής της στο εκπαιδευτικό σύστημα μέσω βιώσιμων παρεμβάσεων που προάγουν τη συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη των μαθητών.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνική και συναισθηματική μάθηση, επιθετικότητα, πρόληψη, ενσυναίσθηση, παρέμβαση

Ηθική και εκπαίδευση: η συμβολή της διδασκαλίας για τα δικαιώματα των ζώων στη μείωση της επιθετικότητας ανηλίκων και στη διαμόρφωση υπεύθυνων πολιτών.

Αθανάσιος Κουτρούμπας

Σύμβουλος Εκπαίδευσης/Εθνικός Επιθεωρητής Ε.Σ.

Περίληψη

Ένας από τους πιο σημαντικούς ρόλους της εκπαίδευσης για τα δικαιώματα των ζώων είναι η συμβολή της στη μείωση της επιθετικότητας και της βίαιης συμπεριφοράς. Παιδιά που συμμετέχουν σε προγράμματα φιλοζωικής ευαισθητοποίησης τείνουν να είναι πιο συνεργάσιμα, ανεκτικά και σεβαστικά προς τους συνομηλίκους τους. Μέσα από δραστηριότητες που προάγουν τη συνεργασία και τη φροντίδα, όπως η παρατήρηση και η αλληλεπίδραση με ζώα, τα παιδιά μαθαίνουν να αναπτύσσουν θετικές σχέσεις με τους άλλους. Η επαφή με ζώα έχει αποδειχθεί ότι ενισχύει τη συναισθηματική ισορροπία των παιδιών, μειώνοντας το άγχος, την ένταση και την επιθετική συμπεριφορά. Για παράδειγμα, δραστηριότητες όπως η φροντίδα κατοικιδίων ή η συμμετοχή σε προγράμματα που περιλαμβάνουν ζώα θεραπείας (animal-assisted therapy) βοηθούν τα παιδιά να εκτονώσουν την αρνητική τους ενέργεια με θετικούς τρόπους. Αυτή η διαδικασία όχι μόνο βελτιώνει τη συμπεριφορά των παιδιών, αλλά ενισχύει και την αυτοεκτίμησή τους, προάγοντας την αίσθηση ότι είναι ικανά να φροντίσουν και να προστατεύσουν έναν άλλο οργανισμό. Η εκπαίδευση για την καλή μεταχείριση των ζώων δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα να κατανοούν, να αναγνωρίζουν και να αποφασίζουν για τις συνέπειες των πράξεών τους. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων των ζώων γίνεται η αφετηρία για μια γενικότερη στάση σεβασμού απέναντι στις ευάλωτες ομάδες, στο περιβάλλον και στην κοινωνία στο σύνολό της. Τα παιδιά που έχουν διδαχθεί να προστατεύουν τα ζώα είναι πιο πιθανό να αντιληφθούν τη σημασία της κοινωνικής αλληλεγγύης και της ισότητας. Η εκπαίδευση αυτή τα προετοιμάζει να γίνουν πολίτες που συμμετέχουν ενεργά στις κοινωνικές διαδικασίες, έχοντας ως κεντρική αξία τον σεβασμό και τη συνεργασία. Οι επιπτώσεις της εκπαίδευσης για τα δικαιώματα των ζώων δεν περιορίζονται μόνο στη σχολική ηλικία. Παιδιά που μεγαλώνουν με σεβασμό προς τα ζώα είναι πιο πιθανό να εξελιχθούν σε ενήλικες που αναγνωρίζουν τη σημασία της ηθικής και διαμορφώνουν τις βάσεις για τη δημιουργία μιας κοινωνίας με αυξημένη ευαισθησία και υπευθυνότητα.

Λέξεις-κλειδιά: φιλοζωΐα, ενσυναίσθηση, συνεργασία, επιθετικότητα

Ηθική κρίση και ηθικός συλλογισμός προεφήβων και εφήβων : η σημασία της επίδρασης γονέων και συνομηλίκων

Ερασμία Κυρούδη

Φιλολόγος

Περίληψη

Τα συναισθήματα όσο και οι ηθικές κρίσεις είναι σημαντικά για την ανάπτυξη της ηθικότητας στην εφηβεία. Τα τελευταία χρόνια οι έρευνες έχουν μετατοπίσει το ενδιαφέρον τους από τις απλές παραβιάσεις κανόνων στα περίπλοκα θέματα που απαιτούν τη χρήση περισσότερων από ένα είδος συλλογισμού για να αξιολογήσουν τη φύση της πράξης. Παρόλο που η θεωρία του κοινωνικού πεδίου αποδέχεται το σημαντικό ρόλο των συναισθημάτων στην ηθική κρίση, οι έρευνες που αφορούν την εξέταση των ηθικών συναισθημάτων επικεντρώθηκαν κυρίως σε είδη συμπεριφοράς. Από την άλλη, η μετάβαση στην εφηβεία είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από αλλαγές στις σχέσεις τόσο με τους συνομηλίκους όσο και με τους γονείς. Πολλοί θεωρητικοί έχουν αναφερθεί στην μετατόπιση των εφήβων από τον προσανατολισμό που είχαν προς τους γονείς στον προσανατολισμό προς τους συνομηλίκους. Η παρούσα ποιοτική έρευνα βασιζόμενη στην θεωρία του κοινωνικού πεδίου έχει αντικείμενο μελέτης την ηθική κρίση και τον ηθικό συλλογισμό παιδιών προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας, καθώς και τη διερεύνηση των σχέσεων των γονέων και των συνομηλίκων που επιδρούν στον ηθικό συλλογισμό των παιδιών αυτών. Στην έρευνα συμμετείχαν 17 παιδιά από τα οποία τα 9 ήταν προεφηβικής ηλικίας ενώ τα 8 ήταν εφηβικής. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη, ενώ για την ανάλυσή τους εφαρμόστηκε η ποιοτική ανάλυση περιεχομένου. Από την έρευνα προέκυψε ότι το πλαίσιο εντός του οποίου διαδραματίζεται το ηθικό δίλημμα επηρεάζει σημαντικά την ηθική κρίση των εφήβων. Τα ηθικά συναισθήματα που εντοπίστηκαν είναι η ενοχή, η συμπάθεια και η ενσυναίσθηση. Επίσης, φαίνεται ότι η γνώμη των γονέων έχει μεγαλύτερη επίδραση από εκείνη των συνομηλίκων και στις δύο ηλικιακές ομάδες. Ωστόσο, η υπακοή στην αυθεντία των γονιών είναι χαρακτηριστικό των παιδιών προεφηβικής ηλικίας, ενώ στην εφηβική ηλικία η εξουσία των γονιών να ελέγχουν πολύπλευρα θέματα μειώνεται, καθώς οι έφηβοι συνεχώς ζητούν περισσότερη προσωπική δικαιοδοσία από όση οι γονείς επιθυμούν να δώσουν.

Λέξεις-κλειδιά: ηθική κρίση, ηθικός συλλογισμός, επίδραση, γονείς, συνομήλικοι

Ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα διαχείρισης θυμού: Επανορθωτικές πρακτικές και Κοινωνικό θέατρο

Αφροδίτη Μαλλούχου

PhD, Κοινωνική Λειτουργός - Επιμελήτρια Ανηλίκων, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια ΠΑΔΑ

Νάγια Μποέμη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Θεατρικής Αγωγής

Περίληψη

Η βίαιη συμπεριφορά των μαθητών/τριών στο σχολικό χώρο αποτελεί ένα φαινόμενο σύνθετο και πολυπαραγοντικό. Η σχολική κοινότητα δεν μπορεί να μείνει ανεπηρέαστη από το συγκρουσιακό περιβάλλον της εκάστοτε κοινωνίας, εφόσον αποτελεί θεμελιώδη έκφραση και λειτουργία της συγκεκριμένης κοινωνικής οργάνωσης και ζωής. Το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού απαιτεί μια πολυσυστημική απάντηση και μια εξειδικευμένη προσέγγιση με στοχευμένες δράσεις διαρκείας. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η παρουσίαση ενός ψυχοεκπαιδευτικού προγράμματος σε μαθητές/ήτριες της ΣΤ΄ τάξης Δημοτικού και του Γυμνασίου. Το πρόγραμμα στοχεύει στη διαχείριση του θυμού, στη μείωση των επιπέδων του θυμού και της επιθετικότητας, στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών/τριών καθώς και στη βελτίωση των κοινωνικών και συναισθηματικών τους δεξιοτήτων (επικοινωνίας, ενσυναίσθησης, διεκδίκησης, ανάληψης ευθύνης και συγχωρητικότητας), εκπαιδεύοντας σε επανορθωτικές πρακτικές και συμμετοχικές διαδικασίες για την επίλυση των διαπροσωπικών συγκρούσεων, αξιοποιώντας το ομαδικό κλίμα και τη θεραπευτική συμμαχία της ομάδας. Στο παραπάνω πλαίσιο, το Κοινωνικό Θέατρο ως μία θεατρική μορφή που στοχεύει στην κοινωνική δράση, στην ατομική και συλλογική ενδυνάμωση, δίνει τον χώρο και τον χρόνο ώστε οι μαθητές/ήτριες να εκφραστούν σωματικά, να γνωρίσουν τον εαυτό τους και την κοινωνική πραγματικότητα που ζουν, να στοχαστούν κριτικά και να αναστοχαστούν, να ανακαλύπτουν τα αίτια πίσω από τα γεγονότα. Ηγεμονικοί λόγοι, κατασκευασμένες πεποιθήσεις, στερεότυπα και προκαταλήψεις τίθενται υπό αντίχρεση μέσω θεατρικών ασκήσεων και τεχνικών, ώστε ο/η μαθητής/ήτρια να καλλιεργήσει την ενσυναίσθητική κατανόηση και να αποκτήσει κριτική στάση απέναντι στη ζωή. Τα παιδιά δημιουργούν εικόνες των εμπειριών και των βιωμάτων με τα σώματά τους δίνοντας μια αίσθηση της πραγματικότητας τους. Μέσα από τη θεατρική διαδικασία αναδεικνύονται οι πολιτισμικοί λόγοι σε σχέση με τον εαυτό τους και μπορούν να αποκτήσουν γνώση της κοινωνικής κατασκευής του εαυτού τους. Αυτή η γνώση δίνει την ώθηση για κοινωνική δράση, όπου τα ίδια τα παιδιά θέτουν τους όρους για την αλλαγή του κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Λέξεις-κλειδιά: ψυχοεκπαιδευτικό πρόγραμμα, επανορθωτικές πρακτικές, κοινωνικό θέατρο

Η Ανάπτυξη Ηθικών Αξιών και Κοινωνικών Δεξιοτήτων μέσω της Μουσικής Εκπαίδευσης

Γεωργία Γ. Μαρκέα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Μουσικής Επιστήμης ΠΕ79.01 Α' Αθήνας
Αναπληρωματική Επόπτρια Ποιότητας Εκπαίδευσης Α' Διεύθυνσης Δ.Ε. Αθήνας

Περίληψη

Η μουσική εκπαίδευση δεν είναι απλώς αισθητική εμπειρία ή τεχνική πρακτική, αλλά θεμελιώδης παιδαγωγική διαδικασία που διαμορφώνει χαρακτήρα και κοινωνικές δεξιότητες. Ο Πρόκλος την αντιλαμβάνονταν ως αντανάκλαση της συμπαντικής αρμονίας και εργαλείο πνευματικής εξύψωσης. Αιώνες μετά, ο Swanwick (1983) υποστήριξε ότι καλλιεργεί ενσυναίσθηση, αυτοπειθαρχία και ομαδικότητα, καθιστώντας την κρίσιμη για την κοινωνική συνοχή. Νεότερη έρευνα συγκρίνοντας τις απόψεις τους επιβεβαιώνει ότι η μουσική γνώση αναπτύσσεται σε τέσσερα επίπεδα ηθικής και κοινωνικής διαμόρφωσης (Μαρκέα, 2023). Το πρώτο αφορά τα μουσικά υλικά, που οξύνουν την αισθητική κρίση και τη δομημένη σκέψη. Το δεύτερο σχετίζεται με την εκφραστικότητα, ενισχύοντας την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό στα συναισθήματα των άλλων. Το τρίτο αφορά τη μουσική δομή, που προάγει οργανωτικότητα και συλλογική ευθύνη. Το τέταρτο συνδέεται με τις ηθικές και κοινωνικές αξίες που απορρέουν από τη μουσική εκπαίδευση. Η μουσική διδασκαλία δεν είναι τεχνική κατάρτιση, αλλά καταλύτης ηθικής διαμόρφωσης. Οι εκπαιδευτικοί της Μουσικής δεν μεταδίδουν απλώς γνώση – διαμορφώνουν χαρακτήρες. Σε μια εποχή ατομικισμού και κοινωνικής διάσπασης, η μουσική εκπαίδευση είναι ανάχωμα. Δεν είναι πολυτέλεια, αλλά επιτακτική ανάγκη. Δεν διαμορφώνει απλώς καλύτερους μουσικούς. Διαμορφώνει καλύτερους ανθρώπους.

Λέξεις-κλειδιά: μουσική εκπαίδευση, ηθική, συνοχή, ενσυναίσθηση, πνευματική ανάπτυξη

Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων στα Προγράμματα Σπουδών και τα διδακτικά βιβλία των Ανθρωπιστικών Επιστημών με έμφαση στη Λογοτεχνία

Πολυξένη Μπίλλα

*Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ, Προϊσταμένη Τμήματος Α΄ Προγραμμάτων Σπουδών
και Εκπαιδευτικού Υλικού*

Περίληψη

Κοινωνικές δεξιότητες, όπως η επικοινωνία, η συνεργασία, η ενσυναίσθηση και η διαχείριση συγκρούσεων, είναι καθοριστικές για την προσωπική και επαγγελματική επιτυχία των ατόμων στην κοινωνία. Ως εκ τούτου, η καλλιέργειά τους κατέχει σημαντική θέση στην προβληματική της ανάπτυξης Προγραμμάτων Σπουδών και εκπαιδευτικού υλικού. Στην παρούσα εργασία διερευνάται η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων μέσω των Προγραμμάτων Σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού στο πεδίο των Ανθρωπιστικών Επιστημών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σε συνάρτηση με τις προδιαγραφές για τη συγγραφή των νέων διδακτικών βιβλίων. Προσδιορίζονται καταρχάς οι κοινωνικές αξίες αλλά και προτεινόμενες δραστηριότητες για την καλλιέργειά τους μέσω και της αξιοποίησης σχετικών σεναρίων στους οδηγούς Εκπαιδευτικού. Μελετάται το είδος των δραστηριοτήτων, οι εν γένει εκπαιδευτικές πρακτικές που κρίνονται αποτελεσματικές στην καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων καθώς και δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης. Συνακόλουθα παρουσιάζονται προδιαγραφές συγγραφής των νέων διδακτικών βιβλίων που συνδέονται με την προαγωγή κοινωνικών αξιών και δεξιοτήτων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη Λογοτεχνία σε συνάρτηση και με το υφιστάμενο εκπαιδευτικό υλικό, καθώς ως γνωστικό αντικείμενο συνιστά προνομιακό πεδίο τομής ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, όπως διαμορφώνονται σε συνάρτηση με το κοινωνικό και πολιτισμικό συγκείμενο.

Λέξεις-κλειδιά: κοινωνικές δεξιότητες, Προγράμματα Σπουδών, Λογοτεχνία, διδακτικά βιβλία

Σφυρηλατώντας τη συναισθηματική επάρκεια των μαθητών και μαθητριών ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό

Μαρία Μπούτσερου

Msc. Τμήματος Υγειονομικής Μηχανικής, Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας

Χριστίνα Χρονοπούλου

PhD. Φιλοσοφικής Σχολής, ΕΚΠΑ, Τμήματος Νεοελληνικής Φιλολογίας

Ολυμπία Μπέκα

Φοιτήτρια, Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Ευγενία Γιαννέλου

Φοιτήτρια, Τμήμα Στατιστικής και ασφαλιστικής επιστήμης, Παν. Δυτ. Μακεδονίας

Αθανάσιος Γιαννέλος

Φοιτητής, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Αλεξάνδρα Μπούτσερου

Msc. Τμήματος Ανθρωπιστικών Σπουδών Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Περίληψη

Παρόλο που ο σχολικός εκφοβισμός δεν είναι ένα πρόσφατο φαινόμενο συνεχίζει να ταλανίζει πρώτιστα την εκπαιδευτική κοινότητα, με προεκτάσεις στην τοπική κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία. Από επιδημιολογική σκοπιά διαφαίνεται η πολυπλοκότητα του φαινομένου, αλλά και μάλλον η αδυναμία των χρησιμοποιούμενων μέτρων και μεθόδων να λειτουργήσουν ανασταλτικά ως προς την εκδήλωση της σχολικής βίας. Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την ενδυνάμωση των μαθητών και μαθητριών μέσω της παρουσίας μερικών χρηστικών παιδαγωγικών πρακτικών εφαρμογών, ως απόρροια βιβλιογραφικής ανασκόπησης, που δύνανται να συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της συναισθηματικής νοημοσύνης και συναισθηματικής επάρκειας του μαθητικού πληθυσμού. Γι αυτόν τον λόγο θα γίνει ιδιαίτερη μνεία σε μια «αόρατη» μορφή εκφοβισμού, αυτή του συναισθηματικού. Παράλληλα θα γίνει αναφορά στον ρόλο των γονέων ως βασικά μέλη που μπορούν να συνεπικουρήσουν τους/τις εκπαιδευτικούς. Επιπλέον, θα προταθεί η σύσταση τοπικών γραφείων που θα ασχολούνται με το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού και θα μπορούσαν να εδράζουν είτε σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους του εκάστοτε δημαρχείου ή γραφείου τοπικής κοινότητας. Δυνητικά θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ακόμα και τα υπάρχοντα ΚΑΠΗ ή ΚΗΦΙ ως χώροι, για να ελαχιστοποιηθεί το κόστος διαμόρφωσης ή ανεύρεσης νέων, όπου τα εμπλεκόμενα μέλη διευκολύνονται να χρησιμοποιήσουν τη διαγενεακή τριβή ως μέσο αντιμετώπισης του εκφοβισμού. Δεδομένου λοιπόν ότι ο σχολικός εκφοβισμός είναι συγκερασμός πληθώρας αιτιών και παραγόντων, αξίζει η κάθε τοπική κοινότητα να προσπαθήσει να βρει λύσεις που να αρμόζουν στις ιδιαίτερες και ιδιόζουσες συνθήκες του εκάστοτε σχολικού συγκείμενου. Αναντίλεκτα, ο συναισθηματικός εκφοβισμός είναι μια ύπουλη μορφή που καταρρακώνει το θύμα με

αργούς ρυθμούς, επιδρώντας αρνητικά στην πνευματική και ψυχική υγεία για αυτό και χρειάζονται παρεμβάσεις συναισθηματικής αγωγής στα σχολεία.

Λέξεις-κλειδιά: συναισθηματικός εκφοβισμός, συναισθηματική επάρκεια, σχολικό συγκείμενο

Η έμφυλη βία σε σχολεία αγροτικών/ημιαστικών περιοχών: εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και ο μετασχηματιστικός ρόλος του/της εκπαιδευτικού

Χρυσή Παπαντωνίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ02 ΜΑ, ΜSc

Περίληψη

Η έμφυλη βία στα σχολεία αποτελεί σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, ιδιαίτερα σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές όπου παρατηρούνται παγιωμένες αντιλήψεις για τα φύλα και περιορισμένες ευκαιρίες πρόσβασης σε υποστηρικτικές δομές (Δεκαβάλλα, 2018). Η έμφυλη βία στα σχολεία, ιδιαίτερα σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές, αποτελεί ένα πολυσύνθετο ζήτημα που συνδέεται στενά με τις κοινωνικοπολιτισμικές αντιλήψεις και πρακτικές των τοπικών κοινοτήτων (Γκασούκα, 2021). Η συμπεριληπτική εκπαίδευση προσφέρει ένα ισχυρό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, καθώς προάγει τη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος που ενθαρρύνει τον αλληλοσεβασμό, την ισότητα και τη συνεργασία (Powers, 2010). Μέσα από διαθεματικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία, βιωματικά εργαστήρια και την ενίσχυση των κοινωνικο-συναισθηματικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών, μπορούμε να καλλιεργήσουμε στάσεις και συμπεριφορές που αποτρέπουν τη βία και ενδυναμώνουν τα παιδιά να αναγνωρίζουν και να αντιδρούν σε έμφυλες ανισότητες. Σε σχέση με τα παραπάνω καθοριστικός κρίνεται ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού ο/η οποίος/α αποτελεί φορέα κοινωνικού μετασχηματισμού στο σχολικό περιβάλλον (Πλιόγκου & Κατσαρού, 2024). Επιπλέον, η συνεργασία με την τοπική κοινότητα και τις οικογένειες είναι καθοριστική (Πλιόγκου & Κατσαρού, 2024). Μέσα από δράσεις ευαισθητοποίησης, εκπαιδευτικά προγράμματα για γονείς και συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες, τα σχολεία μπορούν να γίνουν φορείς αλλαγής, επηρεάζοντας ευρύτερα τις αντιλήψεις της κοινότητας (Kollmayer, Schober & Spiel, 2018). Συμπερασματικά, η καταπολέμηση της έμφυλης βίας μέσω της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης δεν αποτελεί μόνο παιδαγωγική ανάγκη αλλά και κοινωνική προτεραιότητα, ιδίως σε περιοχές με περιορισμένους πόρους και βαθιά ριζωμένες παραδόσεις. Είναι απαραίτητο να επενδύσουμε σε εκπαιδευτικές πρακτικές που ενισχύουν την ισότητα, διαμορφώνοντας ένα σχολικό περιβάλλον όπου όλα τα παιδιά αισθάνονται ασφαλή, αποδεκτά και ελεύθερα να αναπτύξουν το δυναμικό τους χωρίς περιορισμούς φύλου.

Λέξεις-κλειδιά: αγροτική/ημιαστική περιοχή, στερεότυπα, κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο, μετασχηματιστικός ρόλος

Η Σχολική Διαμεσολάβηση ως εργαλείο πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας

Μαρία Πλέσσα

Φιλολόγος-Ιστορικός, Μ.Α., Μ.ε.δ., Δ/ντρια 3^{ου} ΓΕΛ Κορυδαλλού-«Μελίνα Μερκούρη»

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός αποτελούν σοβαρές προκλήσεις για τη σχολική κοινότητα, με σημαντικές επιπτώσεις στην ψυχική υγεία και την ανάπτυξη των μαθητών/τριών. Η σχολική διαμεσολάβηση αναδεικνύεται ως μία καινοτόμος και αποτελεσματική πρακτική για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων, προωθώντας τον διάλογο, την ενσυναίσθηση και τη συνεργασία. Η σχολική διαμεσολάβηση βασίζεται στις αρχές της φιλικής προς το παιδί δικαιοσύνης, ενισχύοντας τη συμμετοχική διαχείριση των συγκρούσεων και προσφέροντας στα παιδιά εργαλεία για την επίλυση διαφορών με ειρηνικό και δίκαιο τρόπο. Μέσω αυτής της διαδικασίας, οι μαθητές/ήτριοι ενδυναμώνονται, αποκτώντας δεξιότητες επικοινωνίας και συναισθηματικής νοημοσύνης, ενώ παράλληλα προάγεται ένα ασφαλές και δημοκρατικό σχολικό περιβάλλον. Εμπειρίες και καλές πρακτικές που εφαρμόζονται στα σχολεία καταδεικνύουν την αποτελεσματικότητα της μεθόδου. Ειδικότερα, η συμμετοχή των μαθητών/τριών στη διαδικασία της διαμεσολάβησης τους βοηθά να αντιληφθούν τη σημασία της συνεργασίας και του σεβασμού, ενώ οι διαμεσολαβητές (συνήθως μαθητές) αναπτύσσουν ηγετικές ικανότητες. Για την ενίσχυση αυτής της μεθόδου, προτείνονται στρατηγικές όπως η ενσωμάτωση της διαμεσολάβησης στην καθημερινή σχολική ζωή, η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και η συνεχιζόμενη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της. Στόχος είναι η δημιουργία ενός σχολείου όπου οι συγκρούσεις αντιμετωπίζονται με δίκαιο και αποκαταστατικό τρόπο, ενισχύοντας τη συλλογική ευημερία της μαθητικής κοινότητας.

Λέξεις-κλειδιά: διαμεσολάβηση, ενδοσχολική βία, δικαιοσύνη, συμπερίληψη, πρόληψη.

Ηθική εκπαίδευση και ανάπτυξη: παρουσίαση και αξιολόγηση μιας συνθετικής εκπαιδευτικής πρότασης

Θεοδόσιος Συκάς

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, ΔΠΘ

Περίληψη

Παρουσιάζεται και αξιολογείται μια συνθετική πρόταση ηθικής εκπαίδευσης, σκοπός της οποίας είναι οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν ηθική αυτονομία και την ηθική τους ταυτότητα. Η πρόταση θεμελιώνεται θεωρητικά στο νεο-κολμπεργκιανό Μοντέλο των Τεσσάρων Συνιστωσών της ερευνητικής ομάδας του J. Rest, αλλά εμπλουτίζεται και με άλλες προσεγγίσεις από τον χώρο της ηθικής ψυχολογίας, της ηθικής φιλοσοφίας και της δημοκρατικής θεωρίας. Η πρόταση αρθρώνεται σε τέσσερις ενότητες:

Ηθική ευαισθησία: αποσκοπεί να αναπτύξει γνωστικές και συναισθηματικές δεξιότητες που συμβάλλουν στην πρόσληψη και ερμηνεία ηθικής υφής καταστάσεων.

Ηθική κρίση: αποσκοπεί να βελτιώσει το επίπεδο ηθικής αιτιολόγησης των μαθητών μέσα από την επεξεργασία ηθικών διλημμάτων. Η επεξεργασία τους γίνεται μέσα από την αξιοποίηση θεωριών της ηθικής φιλοσοφίας.

Γνωρίσματα χαρακτήρα: αποσκοπεί να συνδέσει τον ιδιαίτερο εαυτό κάθε μαθητή με τις αρετές. Περιλαμβάνονται αρετές που συμβάλλουν στην οικοδόμηση της ηθικής ταυτότητας, καθώς και κοινά αποδεκτές αξίες που έχουν αναδείξει φιλοσοφικά συστήματα, θρησκευτικές παραδόσεις και προγράμματα εκπαίδευσης χαρακτήρα.

Κοινότητα Δημοκρατίας: αποσκοπεί να μετασχηματίσει τη σχολική κοινότητα σε μια οιονεί άμεση και διαβουλευτική δημοκρατία μέσα από την ενεργό συμμετοχή των μαθητών/τριών στη διακυβέρνηση της σχολικής κοινότητας.

Η πρόταση εφαρμόστηκε για έξι χρόνια σε δύο Λύκεια της Θεσσαλονίκης. Για την αξιολόγησή της αξιοποιήθηκαν δύο, έγκυρα διεθνώς, εργαλεία: το ερωτηματολόγιο Defining Issues Test-DIT, που αποτιμά το επίπεδο ηθικής κρίσης των μαθητών/τριών και το Moral Identity Questionnaire-MIQ, που αποτιμά την ανάπτυξη της ηθικής ταυτότητάς τους. Χρησιμοποιήθηκε, επίσης, ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς των μαθητών/τριών σχετικά με τη διδασκαλία της πρότασης. Μέσω των εργαλείων αυτών δείχνουμε ότι η πρόταση βοηθάει τους/τις μαθητές/τριες να αναπτύξουν ηθική ευαισθησία, να οξύνουν την ηθική τους κρίση -και, ειδικότερα, να προσεγγίσουν το μετασυμβατικό επίπεδο ηθικής ανάπτυξης- να καλλιεργήσουν αρετές και να κάνουν ηθικές επιλογές. Ταυτόχρονα, οι μαθητές/τριες εκφράζουν ιδιαίτερα θετική στάση ως προς τη θεματολογία και τις διδακτικές πρακτικές της πρότασης.

Λέξεις-κλειδιά: ηθική εκπαίδευση, ηθική ευαισθησία, ηθική κρίση, γνωρίσματα χαρακτήρα

**Οι ερευνητικοί φακοί της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της κριτικής σκέψης στην
πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας**

Κωνσταντίνος Τρικάλης

Υπεύθυνος Κ.Ε.ΠΕ.Α. Δήμου Αγίου Βασιλείου Ρεθύμνου

Ευθυμία Χατζηκυριάκου

Φιλολόγος, ΜΑ

Μαρία Τοσκίδου

Φιλολόγος Ειδικής Αγωγής ΠΕ02.5, ΜΑ & Μsc

Μαρία Τζαμπάζη

Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ΜΑ

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διερευνά την αποτελεσματικότητα μιας ολιστικής προσέγγισης για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας μέσω της συνύφανσης Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και κριτικής σκέψης. Ερευνητική υπόθεση αποτελεί η θετική συσχέτιση μεταξύ της περιβαλλοντικής συνείδησης, της ενεργού πολιτειότητας και της μείωσης φαινομένων βίας στο σχολικό περιβάλλον. Οι στόχοι της έρευνας περιλαμβάνουν την ανάλυση της επίδρασης των περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων στην ενδυνάμωση των μαθητών/τριών και την προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Το δείγμα της μελέτης περιελάμβανε 20 εκπαιδευτικούς σε εισαγωγική επιμόρφωση Κ.Ε.ΠΕ.Α στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω της μεθόδου RGT-PCA για την ανάλυση προσωπικών κατασκευών και των απόψεων των συμμετεχόντων σχετικά με την ενδοσχολική βία και την περιβαλλοντική δράση. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν δύο κυριότερους παράγοντες: την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική δράση, με την κοινωνική δράση και την ενσυναίσθηση να βαρύνουν στον πρώτο παράγοντα, ενώ τη βιωσιμότητα και την κριτική σκέψη στον δεύτερο. Η ανάλυση υποδεικνύει ότι η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεμάτων στη διδασκαλία μπορεί να συμβάλλει στη μείωση της ενδοσχολικής βίας και για αυτό το λόγο υπογραμμίζεται η σημασία της υιοθέτησης ολιστικών και βιώσιμων πρακτικών στην εκπαίδευση. Οι διαστάσεις της επιστημολογίας και οντολογίας αποφαινόνται για τη σύνθετη αλληλεπίδραση δεδομένων και αντιλήψεων που ενισχύουν την ανάγκη για ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριών στον σχηματισμό ενός βιώσιμου και χωρίς βία σχολικού πολιτισμού. Ως εκ τούτου, προτείνονται πρακτικές μέσα από τη χρήση των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) στην καθημερινή σχολική ζωή, προκειμένου να ενισχυθούν η κοινωνική συνοχή και η συλλογική δράση, δημιουργώντας ένα ασφαλέστερο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, κριτική παιδαγωγική, κριτική σκέψη, βιώσιμη ανάπτυξη

Οι Μαθητικές Δράσεις, τα Προγράμματα Συνεκπαίδευσης και οι Πανελλήνιοι Μαθητικοί Διαγωνισμοί ως Μέτρα Πρωτογενούς Πρόληψης Ε.ΒΙ.Ε.

Σοφία Ψαρουδάκη

Κοινωνική Λειτουργός Μ.Εδ. ΠΕ30

Ιωάννα Θεοδώρου

Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής Μ.Εδ. ΠΕ71

Περίληψη

Η Ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός (Ε.ΒΙ.Ε.) είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο με αυξητικές τάσεις. Τόσο η εκδήλωσή του, όσο και η αντιμετώπισή του χρειάζεται να εξετασθεί από ένα πολυεπίπεδο πρίσμα. Σύμφωνα με την «οικοσυστημική προσέγγιση» η αλληλεπίδραση ατομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων δύνανται να προκαλέσουν τέτοιου είδους περιστατικά. Ως ατομικοί παράγοντες νοούνται το φύλο, η ηλικία, η εθνικότητα, η προσωπικότητα, οι γνωστικές ικανότητες αλλά και το οικογενειακό περιβάλλον. Το σχολικό κλίμα, το σχολικό ήθος, το εκπαιδευτικό περιβάλλον, το σύστημα αξιών και κανόνων, τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις, οι στάσεις απέναντι στην βία και την επιθετικότητα, οι πολιτικές του εκπαιδευτικού συστήματος, η κοινωνική οικολογία αποτελούν ορισμένους από τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η αντιμετώπιση περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε. είναι ποικίλη και αφορά τρία επίπεδα πρόληψης και διαχείρισης: την πρωτογενή, τη δευτερογενή και την τριτογενή πρόληψη. Η παρούσα εργασία εστιάζει στο επίπεδο πρωτογενούς πρόληψης και αφορά τον μαθητικό πληθυσμό στο πλαίσιο του σχολικού περιβάλλοντος και τη δημιουργία ασφαλούς και υπεύθυνου σχολικού κλίματος, καθώς ενδέχεται, σύμφωνα με μελέτες, να έχει περισσότερα ποσοστά επιτυχίας. Συγκεκριμένα επιχειρείται η παρουσίαση κάποιων Εκπαιδευτικών Δράσεων, Προγραμμάτων Συνεκπαίδευσης αλλά και Συμμετοχών σε Πανελλήνιους Μαθητικούς Διαγωνισμούς που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της τάξης από τις εκπαιδευτικούς, ως εγχειρήματα πρόληψης και αντιμετώπισης περιστατικών Ε.ΒΙ.Ε.. Ο σχεδιασμός των στρατηγικών των Προγραμμάτων και των Δράσεων ανάπτυξης και ενίσχυσης γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών και μαθητριών που θα παρουσιαστούν βασίστηκε στην προσέγγιση «Σχολείο Φιλικό-προς-το-παιδί (Child Friendly School)». Στόχο είχαν την προώθηση ενός δημοκρατικού σχολείου, την προαγωγή και προστασία της ψυχικής υγείας, την ενίσχυση της ασφάλειας στον σχολικό χώρο, την ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας στο σχολείο, την επίτευξη γνωστικών στόχων και κοινωνικής διαπαιδαγώγησης, την ανάπτυξη μηχανισμών ενσωμάτωσης και συμμετοχής, τον σεβασμό της πολυπολιτισμικότητας και της διαφορετικότητας, την προαγωγή των αξιών της ειρήνης, της συναισθηματικής ωριμότητας, της επικοινωνίας, της ελεύθερης έκφρασης, της σχολικής επιτυχίας.

Λέξεις-κλειδιά: ενδοσχολική βία, εκφοβισμός, συνεκπαίδευση, μαθητικοί διαγωνισμοί

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Ενδοσχολική Βία και Εκφοβισμός: Συμπερίληψη, Πρόληψη και Αντιμετώπιση για Μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) ή/και Αναπηρία

Αικατερίνη Δροσινού

*Ειδική Παιδαγωγός, MSc Σχολικής Ψυχολογίας, Διδάκτωρ Ειδικής Αγωγής Ε.Κ.Π.Α., ΠΕ02ΕΑΕ
ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ. ΑΝ. Μάνης*

Περίληψη

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός συνιστούν πολυδιάστατα φαινόμενα με σημαντικές ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές επιπτώσεις. Οι μαθητές/ήτριες με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες (ΕΕΑ) ή/και Αναπηρία παρουσιάζουν αυξημένη ευαλωτότητα λόγω διαφοροποιημένων κοινωνικών, επικοινωνιακών και γνωστικών χαρακτηριστικών, καθώς και περιορισμών στις δεξιότητες αυτοπροστασίας και διαχείρισης συγκρούσεων. Κρίνεται, λοιπόν, επιτακτική η εφαρμογή επιστημονικά τεκμηριωμένων εκπαιδευτικών και ψυχοκοινωνικών πρακτικών που συμβάλουν στην πολύπλευρη αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών, υπό το πρίσμα μίας συστημικής θεώρησης. Το παρόν εργαστήριο στοχεύει στην επιστημονική και ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση του ζητήματος, εστιάζοντας: α) στην αναγνώριση των μορφών εκφοβισμού που βιώνουν οι μαθητές/ήτριες με ΕΕΑ ή/και Αναπηρία και στις επιπτώσεις τους στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη, και β) σε αποτελεσματικές στρατηγικές πρόληψης και αντιμετώπισης φαινομένων ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού. Ειδικότερα το εργαστήριο περιλαμβάνει διαδραστικές δραστηριότητες, οι οποίες αποσκοπούν στην ανάδειξη αποτελεσματικών πρακτικών διαχείρισης περιστατικών εκφοβισμού και την ενδυνάμωση και ψυχοκοινωνική θωράκιση των μαθητών/τριών με και χωρίς ΕΕΑ ή/και Αναπηρία. Παράλληλα, είναι εστιασμένο στην καλλιέργεια ενσυναίσθησης στο σχολικό πλαίσιο, με σκοπό αυτό να αποτελέσει ένα ασφαλές και συμπεριληπτικό περιβάλλον ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες όλων των μαθητών/τριών. Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή τέτοιων πολυπαραγοντικών παρεμβάσεων καταδεικνύουν σημαντικά οφέλη τόσο για τους μαθητές/ήτριες – με ή χωρίς ΕΕΑ – όσο και για τις οικογένειές τους και τη σχολική κοινότητα συνολικά, όπως ενίσχυση της αυτοπροστασίας των μαθητών/τριών, προαγωγή της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και προληπτική διαχείριση φαινομένων σχολικής βίας.

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ανίχνευση, αντιμετώπιση, συμπερίληψη

Μιλώντας με τις λέξεις, σπάζοντας τη σιωπή: Η λογοτεχνία ως μέσο ευαισθητοποίησης για την ενδοσχολική βία

Αθηνά Ντούλια
Σύμβουλος Εκπαίδευσης ΠΕ70

Περίληψη

Το εργαστήριο στοχεύει στην ευαισθητοποίηση μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών για την ενδοσχολική βία, αξιοποιώντας τη λογοτεχνία ως εργαλείο κατανόησης, ενσυναίσθησης και παρέμβασης. Στόχοι του εργαστηρίου είναι: α) η ανάπτυξη ενσυναίσθησης και κατανόησης των συναισθημάτων όλων των εμπλεκομένων, β) η ενίσχυση της έκφρασης μέσω της λογοτεχνίας και της δημιουργικής γραφής, γ) η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και των κοινωνικών δεξιοτήτων και δ) η αναγνώριση στρατηγικών πρόληψης και διαχείρισης της σχολικής βίας. Μέσα από αφηγηματικές τεχνικές, δημιουργική γραφή και δραματοποιήσεις, οι συμμετέχοντες θα κατανοήσουν τις διαφορετικές όψεις του φαινομένου και θα διερευνήσουν τρόπους αντίδρασης και πρόληψης. Στο εργαστήριο διάρκειας 2 ωρών, αξιοποιούνται αποσπάσματα από λογοτεχνικά κείμενα και πραγματοποιούνται βιωματικές δραστηριότητες, εισαγωγικά με τον «Συναισθηματικό Καθρέφτη», στη συνέχεια ανάγνωση αποσπασμάτων «Η ιστορία μέσα μας» και συζήτηση. Ακολουθεί δραματοποίηση με τη δραστηριότητα «Αλλάζοντας την ιστορία» και ολοκληρώνεται με δημιουργική γραφή, «Γράμμα σε/ Αγαπημένο μου ημερολόγιο». Στο τέλος του εργαστηρίου δημιουργείται ένας «τοίχος αλλαγής» όπου καταγράφονται οι σκέψεις των συμμετεόντων/ουσών, σχηματίζοντας ένα συλλογικό μήνυμα ενάντια στον σχολικό εκφοβισμό.

Λέξεις-κλειδιά: λογοτεχνία, βία, ιστορία, πρόληψη

Διαχείριση συναισθημάτων: Μίλα, άκου, μοιράσου. Η ψυχική υγεία είναι δύναμη!

Κυριακίτσα Παιδαράκη

Φιλόλογος, ΜΑ

Περίληψη

Με αφορμή τις φετινές οδηγίες του ΙΕΠ και την προτεραιοποίηση θεμάτων όπως η διαχείριση των συναισθημάτων από τους/ις μαθητές/ήτριες στη σχολική ζωή, καθώς μάλιστα εντείνονται τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού, πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία των Συμβούλων Σχολικής Ζωής το συγκεκριμένο εργαστήριο. Υλοποιήθηκε την τρέχουσα σχολική χρονιά 2024-2025 στο 3ο Πειραματικό ΓΕΛ Κομοτηνής σε μαθητές/ήτριες της Γ' Λυκείου στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και αποτέλεσε αφορμή για στοχασμό μέσα από τις Τέχνες (Κόκκος, 2011), για εξωτερίκευση συναισθημάτων, αλλά και για αποτελεσματική διαχείρισή τους. Το εργαστήριο είναι προσανατολισμένο στην ενίσχυση των εκπαιδευτικών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση στρατηγικών με σκοπό την αξιοποίηση της τέχνης: α) στην αναγνώριση των συναισθημάτων των εφήβων, β) τη διαχείρισή τους, γ) τη θωράκιση της ψυχικής ανθεκτικότητάς τους και κατ' επέκταση την επίτευξη της αυτορρύθμισης τους. Οι συμμετέχοντες/ουσες θα εξοικειωθούν με την ρουτίνα οπτικής σκέψης «see - think - wonder» που χρησιμοποιείται για να ενεργοποιήσει τον προβληματισμό των μαθητών/τριών μέσω της επαφής τους με αυθεντικά έργα τέχνης. Στόχος είναι η ανάπτυξη αξιών και συναισθημάτων που κατευθύνουν τις πράξεις των μαθητών/ριών προς ασφαλείς επιλογές και η ανάπτυξη προσωπικών δεξιοτήτων και διαπροσωπικών σχέσεων, όπως η κριτική σκέψη, η δεξιότητα της επικοινωνίας και της προσαρμοστικότητας. Οι συμμετέχοντες/ουσες θα χωριστούν σε ομάδες και θα αξιοποιηθούν πίνακες των: Edvard Munch, Vincent Van Gogh, Salvador Dali, Vincent van Gogh, Pablo Picasso και Banksy. Η παρατήρηση έργων τέχνης ενεργοποιεί την «οπτική γλώσσα», διευκολύνει τη μετάδοση νοημάτων και ενισχύει την ανάπτυξη ποικίλων επικοινωνιακών δεξιοτήτων (Τουραμπέλης & Τζώτζου, 2015). Επίσης, η Τέχνη στη μαθησιακή διαδικασία ενισχύει το συναισθηματικό κόσμο των μαθητών/τριών και καλλιεργεί την ενσυναίσθηση και τη φαντασία τους. Όταν οι μαθητές/ήτριες βιώνουν ένα θετικό ψυχολογικό κλίμα τότε μεγιστοποιούνται τα κίνητρα για μάθηση (Mayer & Salovey, 1997) και αναγνωρίζουν τις συναισθηματικές τους αντιδράσεις, τις διαχειρίζονται και αυτορρυθμίζονται. Ο συναισθηματικός γραμματισμός γίνεται πράξη, όπως και η εύρυθμη συνύπαρξη στην ομάδα. Συμπερασματικά θετικά αποτελέσματα παρατηρήθηκαν: (α) στην ενίσχυση της κοινωνικής-συναισθηματικής ικανότητας και της ικανότητας αντιμετώπισης στρεσογόνων καταστάσεων, και (β) στην καταστολή της εκδήλωσης αντικοινωνικής και επιθετικής συμπεριφοράς των παιδιών και των εφήβων.

Λέξεις-κλειδιά: διαχείριση συναισθημάτων, συναισθηματικός γραμματισμός, τέχνη

Διδάσκοντας κοινωνικές δεξιότητες και θεμελιώδη δικαιώματα ως αντίδοτο στον σχολικό εκφοβισμό – Μια safe επιλογή για ένα safer αποτέλεσμα

Μαρία Πρατσίνη

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Π.Ε. 70 Λασιθίου

Δρ Ανδρονίκη Σπαθαράκη

Διευθύντρια Σχολείου Ευρωπαϊκής Παιδείας Ηρακλείου Κρήτης

Αρετή Βουράκη

Εκπαιδευτικός ΠΕ05 Πρότυπο ΓΕΛ Ηρακλείου

& Αναπλ. Προωθήτρια Ευρ. Προγραμμάτων ΠΔΕ Κρήτης

Χρυσάνθη Κρουσταλίδου

Εκπαιδευτικός ΠΕ06 Υποστήριξη Προώθησης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων ΠΔΕ Κρήτης

Περίληψη

Το SAFER («SociAlcompetences and FundamEntal Rights for preventingbullying») είναι ένα ευρωπαϊκό έργο Erasmus+ (ΚΑ3) που αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Βασίζεται στην Ολιστική Προσέγγιση του Σχολείου και της Κοινότητας (WSCA), εστιάζοντας τόσο στο σχολικό περιβάλλον, όπου εκδηλώνεται το φαινόμενο, όσο και στο ευρύτερο πλαίσιο μάθησης που περιλαμβάνει την κοινότητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη πρακτικών μέσα σε ανοιχτά, οικολογικά και εξελικτικά συστήματα. Στο πλαίσιο του προγράμματος, δημιουργήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό SAFER, το οποίο περιλαμβάνει έναν παιδαγωγικό οδηγό, σχεδιασμένο για να υποστηρίξει τους εκπαιδευτικούς στην πρόληψη του εκφοβισμού και στην προώθηση ενός ασφαλούς και συμπεριληπτικού σχολικού περιβάλλοντος. Παράλληλα, αναπτύχθηκαν ένας οδηγός για γονείς και ένα τετράδιο δραστηριοτήτων για μαθητές/ήτριες, παρέχοντας ολοκληρωμένη στήριξη σε όλη τη σχολική κοινότητα. Το εργαστήριο θα επικεντρωθεί στην ανάλυση των βασικών εννοιών του παιδαγωγικού οδηγού και στην παρουσίαση επιλεγμένων διδακτικών σχεδίων και πρακτικών δραστηριοτήτων για άμεση εφαρμογή στην τάξη. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε ασκήσεις που ενισχύουν τις κοινωνικές και πολιτειακές δεξιότητες, τις θεμελιώδεις αξίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο Παιδαγωγικός Οδηγός SAFER αποτελεί πολύτιμο εργαλείο για την προώθηση μιας υποστηρικτικής σχολικής κουλτούρας, ενισχύοντας τη συμπερίληψη, την ψυχική ανθεκτικότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό. Παράλληλα, καλλιεργεί στάσεις και συμπεριφορές που συμβάλλουν στη δημιουργία ενός σχολείου χωρίς εκφοβισμό, όπου όλοι οι μαθητές/ήτρες αισθάνονται αποδεκτοί και ασφαλείς (Weare & Gray, 2000).

Λέξεις-κλειδιά: σχολικός εκφοβισμός, κοινωνικές δεξιότητες, συμπερίληψη, ανθρώπινα δικαιώματα

Βραχύχρονο εργαστήριο πρόληψης σχολικού εκφοβισμού σε μαθητές/ μαθήτριες λυκείου

Σπύρος Σασσάνης

Κοινωνιολόγος, MSc, Med,

*Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων «ΦΑΕΘΩΝ», δήμων Ιλίου, Πετρούπολης, Αγίων
Αναργύρων Καματερού*

Περίληψη

Τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, λειτουργούν για περισσότερα από 25 χρόνια σε όλη την ελληνική επικράτεια σε συνεργασία των Υπουργείων Υγείας, Εσωτερικών, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Πρώτου και Δευτέρου Βαθμού και του ΟΚΑΝΑ, νυν ΕΟΠΑΕ. Σκοπός της λειτουργίας τους είναι η εφαρμογή προγραμμάτων για την Πρόληψη από εξαρτητικές συμπεριφορές. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, υλοποιούν βιωματικά εργαστήρια με ποικίλη θεματολογία όπως, *Επικοινωνία, Διαχείριση Συγκρούσεων, Διαχείριση Άγχους, Αναγνώριση και Διαχείριση Συναισθημάτων*. Τον Μάρτιο του 2016, υπογράφηκε Μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ ΟΚΑΝΑ και Υπουργείου Παιδείας που αφορούσε την Πρόληψη του Σχολικού Εκφοβισμού, μέσα από παρεμβάσεις και δράσεις των Κέντρων Πρόληψης. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3 παρ. 3 αναφέρει «...την οργάνωση και υλοποίηση βιωματικών εργαστηρίων εφόσον απαιτηθεί...» Το εργαστήριο με τίτλο: Βραχύχρονο Εργαστήριο Πρόληψης Σχολικού Εκφοβισμού σε μαθητές/ήτριες Λυκείου, αποσκοπεί στην ενημέρωση αλλά κυρίως την ευαισθητοποίηση του μαθητικού πληθυσμού μέσα από μία μελέτη περίπτωσης σχολικού εκφοβισμού και την αναγνώριση των διαφορετικών ρόλων που αναλαμβάνουν οι συμμετέχοντες σε ένα περιστατικό. Στόχος του εργαστηρίου είναι η αναγνώριση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού από τους/ις μαθητές/ήτριες, αλλά και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την αποφυγή του. Το εργαστήρι έχει διάρκεια 2 διδακτικές ώρες και υλοποιείται εντός σχολικού ωραρίου σε συνεργασία με το Σύλλογο Διδασκόντων και τη Διεύθυνση της σχολικής μονάδας.

Λέξεις-κλειδιά: πρόληψη, εξαρτήσεις, βιωματικό εργαστήριο

Βιωματικό Εργαστήριο: Μη Τυπική Εκπαίδευση για την Πρόληψη της Σχολικής Βίας

Σημιακάκη Ευτυχία

Εμπυχώτρια, εκπαιδεύτρια ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Γενοβέφα Λαχανά

Εκπαιδευτικός ΠΕ 70

Αικατερίνη Μήτσα

Βιολόγος-Εκπαιδευτικός ΠΕ04.04

Περίληψη

Το βιωματικό εργαστήριο στοχεύει στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε μεθόδους και τεχνικές μη τυπικής εκπαίδευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο πλαίσιο της πρόληψης και αντιμετώπισης φαινομένων σχολικής βίας και εκφοβισμού. Απώτερος σκοπός αποτελεί η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών, παρέχοντάς τους πρακτικά εργαλεία για να δημιουργήσουν ένα ασφαλές, συμπεριληπτικό και δημοκρατικό σχολικό περιβάλλον, όπου οι μαθητές/ήτριες μέσα από την ενεργή συμμετοχή και τη βιωματική μάθηση θα αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας, κριτικής σκέψης και επίλυσης συγκρούσεων.

Το εργαστήριο είναι δομημένο σε πέντε στάδια, συνδυάζοντας θεωρία και πράξη, ώστε οι εκπαιδευτικοί να κατανοήσουν τη σημασία της μη τυπικής εκπαίδευσης και να εξοικειωθούν με παιδαγωγικές μεθόδους που δύναται να εφαρμόσουν στην τάξη, προάγοντας αξίες και στάσεις στους μαθητές, όπως τον σεβασμό, τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση. Τα στάδια είναι τα ακόλουθα: 1) Εισαγωγή & Θεωρητικό Πλαίσιο: παρουσίαση βασικών αρχών της μη τυπικής εκπαίδευσης, τη σημασία της στη διαχείριση φαινομένων βίας στο σχολείο και την ενίσχυση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος μάθησης, 2) Βιωματικές Δραστηριότητες: υλοποίηση δραστηριοτήτων από τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια του Συμβουλίου της Ευρώπης (*Compasito, Compass, Education Pack, Bookmarks*), 3) Ανάλυση & Αναστοχασμός: συζήτηση πάνω σε εμπειρίες, σκέψεις, γνώσεις και συναισθήματα που αφορούν τις δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν, 4) Σχεδιασμός Δράσεων: Οι εκπαιδευτικοί εργάζονται σε ομάδες για να σχεδιάσουν βιωματικές δραστηριότητες με στόχο την εφαρμογή στις τάξεις, σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών τους, 5) Συμπεράσματα & Κλείσιμο: Το εργαστήριο ολοκληρώνεται με ανατροφοδότηση και συζήτηση, ώστε να διασφαλιστεί η βιώσιμη εφαρμογή των εργαλείων στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική. Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών στην χρήση των εργαλείων μη τυπικής εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενισχύει τη δημοκρατική κουλτούρα, τον σεβασμό και την ενσυναίσθηση στο σχολικό περιβάλλον.

Λέξεις-κλειδιά: ενημέρωση, βιωματική, εργαλεία, Συμβούλιο της Ευρώπης, ενσυναίσθηση

bullying | **govgr**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —